

ခေတ်စို

မြန်မာရာဇဝင်အကျဉ်း

A BRIEF
MODERN HISTORY
OF BURMA

အလယ်တန်းများတွင်

သုံးရန်

ပြဋ္ဌာန်းပြီး

Approved by

TEXT BOOK

Committee.

ညောင်-ဦးဖိုးကျား၏သား၊ မောင်ဇော်ဝင်း(မူပိုင်)
(ပုံနှိပ်ကုသခြင်းမပြုရ)

for

MIDDLE SCHOOLS by U Po Kya
Inspector of National Schools.

အလယ်တန်း ကျောင်းများတွင် သုံးရန် ပြဋ္ဌာန်းပြီး

ပုဒ္ဒ-စမ္မု-သံသီအဟံဝံသာမိ

ဦးဖိုးကျား

★ အမျိုးသားပညာဝန် ★

(A)

From

U PoKya,

Inspector. of National Schools,
227, Sparks Street, Rangoon.

To

The Director of
Public Instruction, Burma,
Rangoon.

Dated the 21st. May, 1936.

Sir,

I have the honour to submit herewith in manuscript my book entitled "**A Brief Modern History of Burma**" (in Burmese) for favour of approval for use in schools in Burma.

This little book is intended for the use of the pupils of the Middle Department of our schools. As such it has been my aim to present Burmese History in a brief but in an interesting and intelligible form. It is also intended to serve as a ground work for the pupils of the High Department.

The book deal with the historic events from the time of immigrations into Burma of her main indigenous peoples—such as the Burmese, Mons Shans etc, upto the fall of King Thibaw, the last of the Burmese Kings, that is, upto the annexation of the whole of Burma by the British in 1886. Again, the Histories of the Mons and the Arakanese are treated to that extent only that they

are concerned with the trend of the Burmes History proper, Stress has been made on the essential and important historic events and personalities only, that have left their mark on the culture and general progress of the country.

Thus the scope of the work is limited as also the material.

The style is simple and the events are generally presented in the form of continuous story so as to arouse in the minds of the young pupils a desire for and an interest in the subject.

Relevant stories and traditions are freely given, firstly because, young people have a strong liking for such; and secondly, these contain, more or less, a substratum of truth, and supply the necessary material and data from which historical facts are often deduced.

However, it is my firm belief that children ought to know traditions as traditions, and accordingly I have used in this work “သောတရား” “ဟုဆိုသည်” (which are equivalent to “it is said that” or “it is said to be” to denote tradition). I have also tried to avoid controversial topics far as possible.

The moral aim of History has also been kept in view, so that the pupils may be able to distinguish Right from Wrong and Good from Bad.

For the materials, I have freely consulted the ancient Burmese records as well as results of modern research work which are generally accepted as authentic.

(C)

The subject has been treated in a scientific way and according to modern ideas and methods. Relevant maps and illustrations to the extent of 45 in number are provided.

The whole book will contain about 200 printed pages in a school book size, that is 5 inches by 7 inches. It may be mentioned here that the present Burmese History books prescribed and recommended for the High Department contain from 340 to over 400 pages of that size.

It is hoped that my attempt will meet the long-felt want of a suitable Burmese History book (in Burmese) for Middle Schools and that the book will be approved by the Director of Public Instruction and the members of the Text-Book Committee.

I have the honour to be,
Sir,

Your most obedient servant,
Sd. Po Kya,
Inspector of National Schools.

(D)

EDUCATION DEPARTMENT

No. 4388/23 Ex--7

From

The Secretary, Text-Book Committee, Burma.
C/o The Commissioner of Examinations,
Burma.

To

U Po Kya,

Inspector of National Schools,

227, Sparks Street,

Rangoon, the 26th May, 1937.

Sir,

With reference to your letter dated the 21st May, 1936, I have the honour to inform you that your book entitled "A brief Modern History of Burma" has been approved by the Text-Book Committee for use as a text-book in the Middle Department of Schools in Burma.

The Manuscript is returned herewith,

I have the honour to be,

Sir,

Your most obedient servant,

Sd. Daw Hmi-

Secretary, Text-Book Committee,
Burma.

စ ကာ : ချီ : ။

အကျွန်ုပ်သည်၊ ရတနာသုံးပါး ဆရာသမား တို့အား
ရှိခိုးပြီး၍၊ ဤ “ခေတ်မှီ မြန်မာရာဇဝင်အကျဉ်း” ကို
ရေးသားပါအံ့။

ဤကျမ်းငယ်မှာ၊ ယခုခေတ်အခါ၊ ဂုဏ်း ၇-ဆင့်အလယ်
တန်းကျောင်းသားများအတွက်ရည်ရွယ်သည်။ သို့လျှင်
စွာ အကျဉ်း-အလွယ် အခြေခံရရှိမှုသာ ရေးရပေသည်။

ယခုမြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှိနေကြသော တိုင်းရင်းသားများ
ဝင်ရောက် ခန့်လာသည်မှစ၍၊ မြန်မာဘုရင် သီပေါမင်း
နန်းကျအထိ၊ သို့မဟုတ်၊ အင်္ဂလိပ်မင်းတို့ မြန်မာနိုင်ငံအလုံး
ကိုသိမ်းယူသည်အထိသာ ရေးထားပါသည်။ ၎င်းပြင်
မွန်(ထလိုင်) ရာဇဝင်၊ ရခိုင်ရာဇဝင် တို့ကို သီးခြား-
အကျယ်အပြည့်အစုံမပြဘဲ၊ မြန်မာရာဇဝင်နှင့် စပ်ဆိုင်ရာ
လောက်ကိုသာပြထားပါသည်။ ဤသို့အားဖြင့်၊ ဤမြန်မာ
ရာဇဝင်ကျမ်းငယ်၏နယ်သည် အဘန်ကျဉ်းသွားပါသည်။

ထိုကျဉ်းထားသော နယ်တွင်လည်း၊ မှတ်သားစရာ၊
များစွာရှိသည်အနက်၊ အထင်ပေါ် ဆုံး အရေးကြီးဆုံး
ဖြစ်သောမင်းဆက်များနှင့်အကြောင်းအရာ အဖြစ်အပျက်
တို့ကိုသာသာရွေးထုတ်ပြထားပါသည်။

ကလေးသူငယ်တို့ အရွယ်ကိုလိုက်၍ နားလည်နိုင်စေ
ရန်၊ စကား အသွယ်ဆုံး တို့ကိုသာ သုံးထားပါသည်။
ရှုပ်ထွေး ကောက်ကွေ့ နေသောအကြောင်း အရာတို့ကို
ရှင်းလင်း ဖြောင့်စင်း၍ ပေးထားပါသည်။ အခန်းလိုက်

အခန်းလိုက်ဖြစ်စေ၊ တအုပ်လုံးခြုံ၍ ဖြစ်စေနားလည်လွယ်ရန်၊ စိစဉ်ထားပါသည်။

ဤသို့အရပ်ရပ်အားဖြင့်၊ အကုဉ်း၊ အလွယ်- အခြေခံတို့ကိုရစေနိုင်ပါသည်။

လူငယ်တို့မှာ ပုံပတ္တမြားတို့ကို အထူး ကြိုက်နှစ်သက်တတ်လေသဖြင့်၊ မင်းစဉ်မင်းဆက် အဖြစ်အပျက်များကို အများအားဖြင့်၊ ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းသဖွယ်ရေးထားပါသည်။

ထိုသို့သော အဖြစ်အပျက်- ဝတ္ထုတို့တွင်၊ ဒဏ္ဍာရီသဖွယ်-ယုံကြည်ရန် မလွယ်သော အချက်အလက်များလည်းပါလေရာ၊ ထိုအချက်အလက်တို့ကို “သောဟူ၏-” “ဟုဆိုသည်” ဟူသော စကားမျိုးတို့ဖြင့်ပြထားပါသည်။ ဤသို့သောအချက်အလက်တို့ကို၊ မမှန်ဟူ၍ တခါတည်း ငြင်းပယ်လိုက်မည်ကားမဟုတ်၊ သက်သေအိုင်အမာမရသေး၊ သက်သေရှာရန်လိုသေးသည်။ သို့မဟုတ်တိုက်ရိုက်မယူရ၊ ဥပမာသဘော- ပရိယာယ် သဘောစသည်ဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်တမျိုး ယူဆရပုံတို့ကို ရှင်းပြရန်လိုသေးသည် ဟုဆိုလိုပါသည်။

စင်စစ်သော်ကား၊ ထိုဒဏ္ဍာရီသဖွယ်အဖြစ်အပျက်တို့မှာ ထိုငယ်ရွယ်သူတို့၏ အကြိုက် စိတ်နှစ်သက်မှု၊ စိတ်ပါဝင်မှု ဖြစ်ပေခြင်း၊ ထိုထိုခေတ်အခါက လူတို့ အယူအဆ အထင်အမြင်မညံ့သို့ရှိပုံတို့ကိုပြခြင်း၊ ထိုဒဏ္ဍာရီသဖွယ် အဖြစ်အပျက်တို့အတွင်းမှ အမှန်၊ အနှစ်အရသာ၊ ပါတန်သမျှ ပါသည်တို့ကိုထုတ်ယူရခြင်း၊ သူငယ်တို့ နောင်ကြီးပြင်း- ဉာဏ်ရင့်သန်သောအခါ၊ စဉ်စား-ကြံစည် စုံစမ်းရှာဖွေ

ရေး၌၊ ထိုးစွာရီသဖွယ် အဖြစ်အပျက်တို့မှာ များစွာ အကု အညီအထောက်အပံ့တို့ကို ရစေခြင်း။ ။ ဤသို့ အကျိုးများစွာရလေသဖြင့် ထိုအချက်အလက်မျိုး တို့ကို သင့်ရာ သင့်ရာ၌ ထည့်၍ ပြုလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

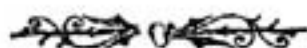
ဤရာဇဝင်ကျမ်းငယ်တွင် ပါဝင်သော များစွာသော အကြောင်း အချက်တို့မှာ၊ ထိုငယ်ရွယ်သူတို့သည် အမှား နှင့် အမှန် အဆိုး နှင့် အကောင်းတို့ကို ခွဲခြားသိမြင်ရေး၌၊ များစွာ အကုအညီရစေနိုင်ရန် ရည်သန်ရေးထားပေသည်။ သို့ကြောင့်လည်း ထိုသူငယ်တို့၏ ဖိတ်နေသဘော ထားအကျင့်စာရိတ္တကို ပြုပြင်နိုင်သော “နှလုံးရည်ပညာ” သို့မဟုတ် ကိုယ်ကျင့် ပညာအတွက်လည်း ပါသွားလေသည်။

မြန်မာရာဇဝင်-စာတမ်းဟောင်းရှိ နှင့်ရင်းတွင်၊ ယခုခေတ်အခါပေါ်ပေါ်အဖွေကြိုရသော ကျောက်စာရုပ်တုရုပ်ပုံ အဟောင်းအမြင်းဝတ္ထုပစ္စည်း၊ စံသည်တို့ဖြင့် ဆုံးဖြတ်-ဖြည့်စွက်ခါ အဖြစ် အပျက် တို့ကို အစီသင့်အစဉ်သင့်၊ အကြောင်အကျိုးဆက်၍ ဆက်၍ရေးသားပါသည်။ ။ ဤသို့ နောက်ဆုံးပေါ်ပေါက်ဖွေကြိုရသော အချက်အလက်တို့ဖြင့် ပြုပြင်ဖြည့်စွက်၍၊ ခေတ်အလျော်လိုအပ်သောနည်းလမ်းမျိုးဖြင့်၊ လူငယ် များ အတွက် ရေးသားလေသောကြောင့်၊ “ခေတ်မှီမြန်မာရာဇဝင်အကျဉ်း။” ဟု မှည့်ခေါ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

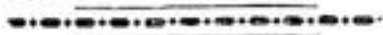
(ဃ)

မာတိကာ။

- ၁။ မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားများ..... ၂
- ၂။ တကောင်းခေတ် ၆
- ၃။ သရေခေတ္တရာခေတ်..... ၈
- ၄။ ပုဂံခေတ် ၁၄
- ၅။ ပင်းယနှင့်စစ်ကိုင်းခေတ်(ပထမရှမ်းခေတ်) ၈၃
- ၆။ အင်းဝခေတ် ၉၄
- ၇။ ဂုတိယရှမ်းခေတ်..... ၁၂၇
- ၈။ တောင်ငူမင်းဆက် ၁၃၃
- ၉။ ဂုတိယအင်းဝခေတ် ၁၅၁
- ၁၀။ ကုန်းဘောင်-ရွှေဘိုခေတ် ၁၆၃
- ၁၁။ နောက်ဆက်တွဲ မှတ်ချက်များ..... ၂၀၀

ခေတ်မီမြန်မာ ရာဇဝင် အကျဉ်း။

အမောင်တို့ ယခုငါတို့နေရာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ရာဇဝင်ကို ငါသည် ပြောကြားပေအံ့။

ငါတို့နေရာမြန်မာနိုင်ငံသည်၊ စည်ပင်ပြန့်ပြော နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်သော နိုင်ငံတည်း။ ထိုနိုင်ငံ၏အဖြစ်အပျက်ရာဇဝင်ကို ဖတ်ရှု- သင်ကြား- လေ့ကျက်ရာ၌၊ ခက်ကောင်းကိုပယ်၊ အကောင်းကို တိုးတက် ပြုပြင်နိုင်ကြရန်ဖြစ်၏။ရှေးက မင်းကောင်းမင်းမြတ်စသော သူတို့၏ ပြုမူချက်တို့ကို ကြားသိစွေ့မြင်ရသော်၊ စိတ်ဇောတက်ကြွ၍၊ လောကီလောကုတ္တရာနှစ်ဖြာသော အကျိုးတို့ကို သည်ဝိုးဆောင်ရွက်နိုင်ကြရန်ဖြစ်၏။

ငါတို့မြန်မာရာဇဝင်ကို-

၁။ တကောင်းခေတ်။

၂။ သရေခေတ္တရာခေတ်။

၃။ ပုဂံခေတ်။

၄။ ပင်းယခေတ်။ ၅။ ခင်ကိုင်းခေတ်။

၆။ အင်းဝခေတ်။

၇။ ကုန်းဘောင်-ရွှေဘိုခေတ်။

ဟူ၍ ခုနှစ်ခေတ်မျှ အကြမ်းခွဲခြားရာ၏။ ထိုခေတ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း အမောင်တို့အား ပြောကြားပေအံ့။

မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းသားများ။

ငါတို့မြန်မာနိုင်ငံတွင်၊ ပာချအခါ ရှိနေကြကုန်သော ဆင်ရှားသောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့မှာမြန်မာ၊ ရှမ်း၊ မွန်(တလိုင်း)，ကရင်၊ချင်း，ကချင်-စသည်တို့တည်း။

ဤလူမျိုးတို့မှာ မြန်မာနိုင်ငံအလွန် မြောက်ပတ်အရပ် ဆီမှ ဆင်းသက်လာကြကုန်၏။ ခြေးဝေးလံရှည်ကြာ သောအခါကာလက၊ အာရှတိုက်အလယ်ပိုင်း ဗဟိုကုန်း ပြင်ကြီးမှ၊ ဆင်းသက် လာကြဟန် ရှိသော တိဗက်၊ တရုတ်စသော လူမျိုးတို့သည်ရှိကြကုန်၏။ ထိုလူမျိုးတို့ ကို၊ အရှေ့သားဟူ၍၎င်း၊လူဝါမျိုး (အသားဝါမျိုး)ဟူ၍ ၎င်း၊မောင်းဂွတ် သို့မဟုတ် မွန်ဒိုလူမျိုးဟူ၍၎င်း၊ အများ အားဖြင့်ခေါ်ဝေါ် ကြကုန်၏။

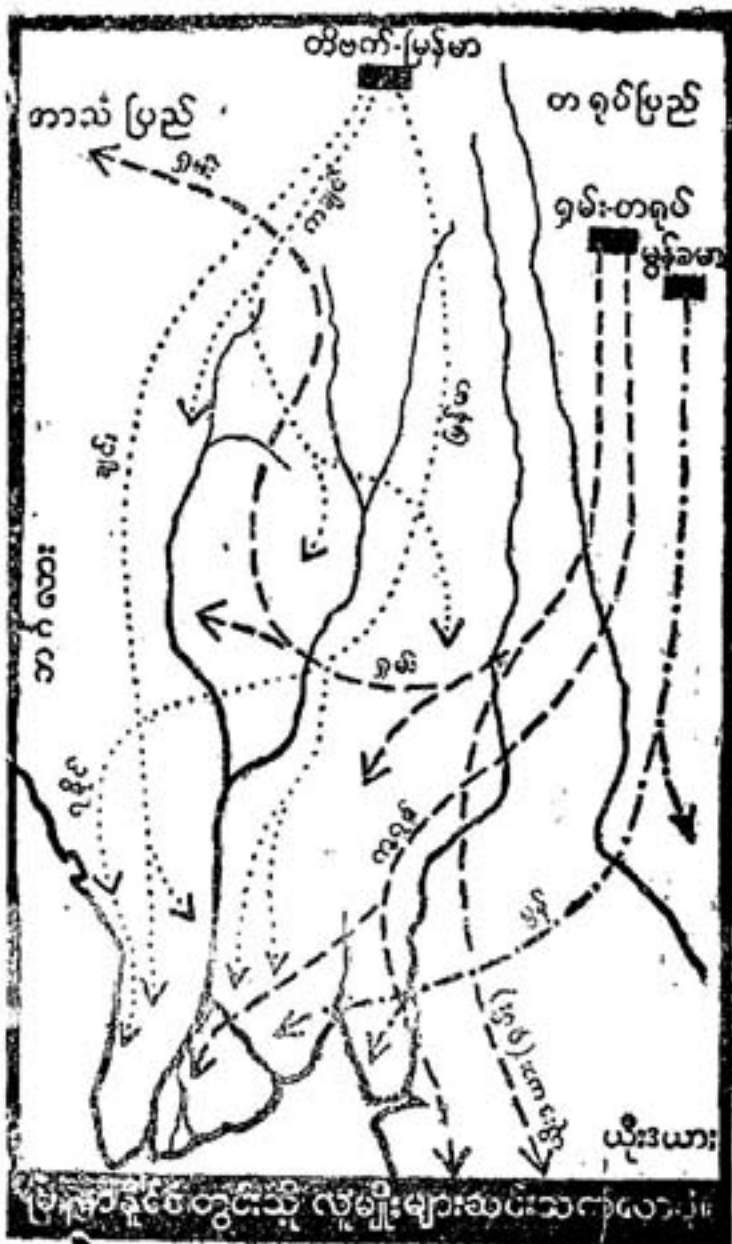
တိဗက်ပြည်အရှေ့တရုတ်ပြည် အနောက်တောင်ယွန်းရှီ၊ ထိုလူဝါမျိုးတို့ နေရာတရပ်ဖြစ်သော ကုန်းပြင်မြင့်ကြီး တဝိုက်မှ၊ငါတို့မြန်မာနိုင်ငံပတ်သို့လူမျိုးကြီးသုံးကြောင်း သုံးသွယ် ဆင်းသက်ခဲ့ကုန်၏။ ၎င်းတို့ကား။

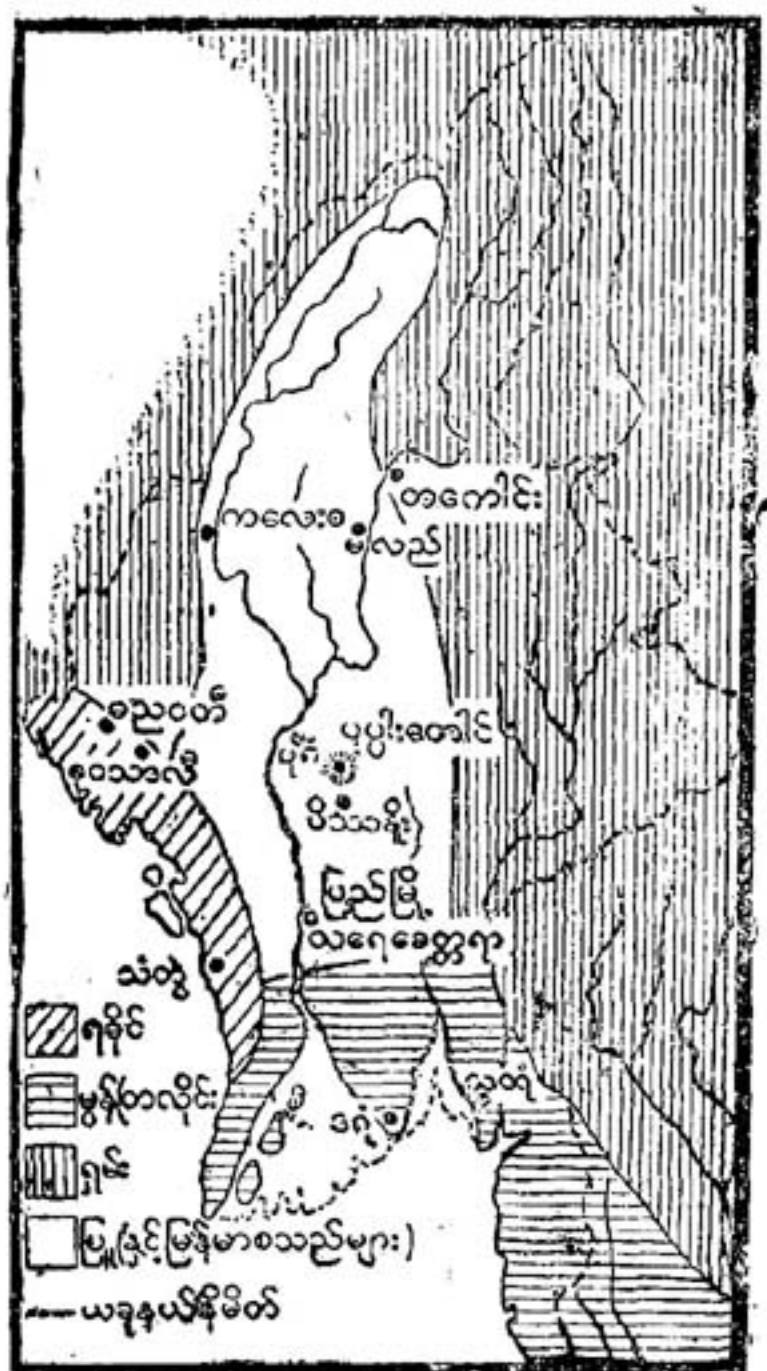
၁။ မွန်-ခမာ လူမျိုးကြီး။

၂။ တိဗက်-မြန်မာလူမျိုးကြီး။

၃။ ဆိုင်း-သို့မဟုတ် ရှမ်းတရုတ် လူကြီးမျိုး

များဖြစ်ကြ၏။ ၎င်းတို့ ဆင်းသက်လာပုံကို မြေပုံကြမ်း တွင်ကြည့်ပါ။

ဤသုံးမျိုးတို့တွင်၊ (၁) မွန်ခမာတို့သည်၊ အထွင်ကျ
ဟန်တူလေသည်။ ။ ၎င်းတို့မှာလွန်ခဲ့သောအနှစ် ၂၅၀၀
ထက် နောက်ကျသော အခါကာလ (Not later than
5th Century B.C.) လောက်ကပင်စ၍၊ ဆင်းသက်
လာကြကုန်သည်။

၎င်းတို့ အောက်မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဝင်ရောက်နေထိုင်ကြ
သောအခါ၊ (မွန်) လူမျိုးဟု ခေါ်တွင်၏။ ယခုအခါ
(တလိင်း)ဟူ၍လည်း ခေါ်တတ်ကြ၏။

သို့ရာတွင်(မွန်)နှင့်(တလိင်း)တို့အရင်းအမြစ်ချင်း မ
တူချေ။ တလိင်းတို့မှာ၊ မဒရင်ကမ်းခြေရှိ၊ တထက်န အ
ရပ်မှာ၊ အော်မြန်မာနိုင်ငံကမ်းခြေရှိ-မွန်တို့နေရာဒေသသို့
လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၂၀၀၀ (About 1st Century A.D.)
လောက်ကစ၍ လာရေ့ နေထိုင်ကြသော အိန္ဒိယတိုင်း
သား အသက်အရွယ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ၎င်းတို့နေရင်း
အရပ်(တထက်န)ကိုစွဲ၍ ၎င်းတို့ကို (တလိင်း) ဟု ခေါ်
သည်။ နောင်အခါ၊ မွန်နှင့်တလိင်း ချောစပ်ပေါက်ဖွားသူ
တို့ကိုလည်း၊ တလိင်းဟု ခေါ်ကြ၏။ နောင်တဖန်မွန်၊ ခေတ်
တို့ကိုပင် ရောနှော၍ တလိင်းဟု ခေါ်သွားကြခြင်းဖြစ်၏။
မွန်စစ်တို့သည်၊ တလိင်းဟု အခေါ်မခံလိုကြကုန်။

(မွန်လူမျိုးတို့၏ ဆင်းသက်ရာဌာနရင်းကို၊ ယခုအခါ-ရိုင်းရသမျှ
ကိုသာပြရသေးသည်။ ။ အိန္ဒိယ အလယ်ပိုင်း-အရှေ့ပိုင်း၊ တက်လား
အာသံပြည်-အချို့ အရပ်ဒေသတို့၌၊ မွန်သူမျိုးတို့နှင့် ဆင်တူသော

ကိုယ်၊ မွန်ခ-စသောလူမျိုးတို့ကိုတွေ့ရသည်။ ။ ဤတွင်၊ ရှေးအခါက အရှေ့သား မွန်ဂိုလူမျိုး အချို့တို့သည်။ ထိုအရပ် ဒေသတို့သို့ မြဟူပုတ္တရာမြစ်ဝှမ်းမှလျှောက်ခါ၊ အိန္ဒိယပြည်၏ အရှေ့မြောက်အရပ်မှ နေ၍ ပင်ရောက်နေထိုင်ကြခြင်း ရှိလေသဖြင့်၊ မြန်မာပြည်ရှိ (မွန်) ခွင် ထိုအိန္ဒိယဖက်ဆီ (မွန်ခ) စသော လူမျိုးတို့၊ တနည်းနည်း အသက် အသွယ်ရှိခြင်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။

ရှေးမွန် သီချင်းဟောင်းကြီး သုံးပုဒ်တွင်ကား။ ။ အိန္ဒိယ အရှေ့ ဖက်ကမ်း၊ ဂိုဓါဝရီမြစ်ဝမှ-ဂင်္ဂါမြစ်ဝ အနီးအထိ ရှိသော ကမ်းနား အရပ်ဒေသတို့မှ၊ မွန်လူမျိုးတို့ထွက်ခွါခဲ့၍၊ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ခုဂုံ၊ သထုံ၊ ဇယားနယ် (မုဒွန်နယ်) သီလူးကျွန်း အရပ်ဒေသတို့သို့ လွှာ ရောက်နေထိုင်ကြကြောင်း-ဆိုလေသည်။

(၂) တိဗက်မြန်မာလူမျိုးကြီး။ ။ ဤလူမျိုးကြီးသည် လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၂၀၀၀ ထက် နောက်ခကျသောအခါ ကာလဆီ (Not later than the beginning of the Christian Era) က၊ အတန်သိသာစွာ မြန်မာနိုင်ငံ ဖက်သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့၏။ ။ ထို လူမျိုးကြီး တို့ ထွင်၊ တိ ဗက် မြန်မာတို့မှာ၊ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းတချလုံးကို ထွင်းချိုး သွား၍ အကြီးအကျယ်-ထင်ရှား ဆုံးသော လူမျိုးဖြစ် ခဲ့၏။

ရခိုင်တို့မှာ၊ မြန်မာလူမျိုးမှ ကွဲသွားသော တစ်ခုဖြစ်၍၊ မြန်မာအမျိုးသာတည်း။

ထိုအခါဆီက၊မြို့၊ကမ်းယံ၊သက်၊ဟူ၍ အကြမ်းအား
ဖြင့် ခေါ်တွင်ကြရာ မြို့မှာ ယခု မြန်မာ ခေါ်သော လူမျိုး
ကွင် ရောနှောပါဝင် ကွပ်ပျောက်သွားလေသည်။

(၃) ထိုင်း-ရှမ်း-တရုတ်လူမျိုးကြီး။ ။ရှမ်း၊ ယိုးဒယား
လော၊ ဗသောလူမျိုးတို့၊ ဆင်းသက်လာသော လူမျိုးကြီး
ကို(ထိုင်း)ဟုခေါ်သည်။ ။၎င်းတို့သည် မြန်မာ နိုင်ငံ၏
အနောက်မြောက်၊မြောက်၊အရှေ့မြောက်၊အရှေ့၊ အရှေ့
တောင်တဝိုက်လုံး ပြန့်နှံ့ သွားလေသည်။ အသံနှင့်
ယိုးဒယားတို့မှာ၊ ရှမ်းပြည်ကြီးများဖြစ်ကြကုန်၏။

၎င်းတို့မှာ မြန်မာတို့နှင့် မရှေးမနှောင်း၊ သို့မဟုတ်
အလျင်ကုန်ပင်၊ ရွှေ့ရှား ဆင်းလာကြခါ၊ မြန်မာနိုင်ငံ
နယ်စပ်တွင် နေနှင့်ကြဟန်ထူသည်။ လွန်ခဲ့သော အနှစ်
၁၄၀၀-ဆီ လောက် (6th Century A.D.) က မှ၊
မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ဆိတ်သိသာသာ ဝင်ရောက်လာကြလေ
သည်။

ယခု မြန်မာသက္ကရာဇ် ၆၀၀-ကျော် ၇၀၀-ကျော်
အတွင်း (13th and 14th Century A.D.) တွင် ကား၊
အထူးအားကြီးလာ၍၊အထက်မြန်မာနိုင်ငံကိုပင် နှစ်စဉ်
ကြလေသည်။

ကရင်လူမျိုးတို့မှာ၊ ထိုရှမ်း တရုတ်အမျိုးကြီးတွင်
ပါဝင်လေသည်။

တကောင်းခေတ်။

အမောင်တို့၊ ငါတို့မြန်မာရာဇဝင်ကိုတကောင်းခေတ်
ကစ၍ရေးတတ်ကြသည်။ ၊ တိဗက်-မြန်မာလူမျိုးများ
ဝင်ရောက်ချိန်၊ လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၂၀၀၀ အထက်
လောက်ဆီက (ခရစ်သက္ကရာဇ်အစမှစ၍ အခါဆီလေ့
က)၊ မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း-တကောင်းဆီ၌ ၊
အနောက်ဖက်ရခိုင်ပြည်ဆီ၌ ၊ အလယ်ပိုင်း-ပြည်မြို့
တဝိုက်ဆီ၌ ၊ လူနေအိမ်ခြေများရှိကြကုန်ပြီ။ စည်
ကားများပြားသည်ကား မဟုတ်သေးချေ။

ထိုသုံးရပ် သုံးရွာနုဆီ၌၊ မိမိတို့လူမျိုးဆိုင်ရာ အကြီး
အကဲတို့နှင့်အထိုက်အလျောက် နေထိုင်လျက်ရှိနေကြစဉ်
ယဉ်းကျေးမှု၌ ပိုမိုသာလွန်သော အိန္ဒိယပြည်အလယ်ပိုင်း
ဆီမှ၊ လူသူများလာရောက် လွှမ်းမိုး၊ အုပ်ချုပ်၊ ကိုးကွယ်
မှု၊ စာပေစသော ယဉ်ကျေးမှုများ ရေဝံ့လာကြကုန်သည်။
သို့လာရာ၌၊ အများအားဖြင့် အာသံ၊ မဏိပူရ၊ ရခိုင်နယ်
များကိုဖြတ်၍၊ ကုန်းလမ်းဖြင့် တဖြည်းဖြည်းရောက်လာ
ကြခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတောင်ဖက်ဆီတွင်လည်း၊ မွန်လူမျိုးများရှိ
နေကြရာ၊ ၎င်းတို့ထံသို့လည်း၊ အိန္ဒိယပြည်တောင်ပိုင်းမှ၊
ဘင်္ဂလားအော်ကိုဖြတ်၍၊ ရေလမ်းဖြင့်၊ ကိုးကွယ်မှု၊ စာ
ပေစသည့် ယဉ်ကျေးမှုများ၊ ပြည်မြို့ တဝိုက်ဆီ အထိ
ရောက်သာလေသည်။

ငါတို့မြန်မာရာဇဝင်အရ၊ အိန္ဒိယပြည်အလယ်ပိုင်းမှ သာ ကီဝင် မင်း မျိုး အဘိရာဇာသည် လာရောက်၍ တကောင်း၌အုပ်စိုးကြောင်း၊ ၎င်း၏သားငယ် ကံရာဇာ ငယ်သည်၊ တကောင်း၌ပင်ဆက်လက်အုပ်စိုး၍၊ သားကြီး ကံရာဇာကြီးကား၊ ခုခိုင်ဖက်သို့ သွားရေခံအုပ်စိုးကြောင်း၊ ကံရာဇာကြီး၏သားမုနုမိတ္တကား၊ အလယ်ပိုင်း၊ ပြူကမ်း ယံ၊ သက်၊ တို့နေရာ ပြည်မြို့တဝိုက်အိန္ဒိ အုပ်စိုးကြောင်း ကိုဆိုလေသည်။ ။ သို့လာရောက် ကြသည်မှာလည်း၊ ရှင် ဂေါတမဘုရား၊ မွေင့်ဒီကဟုဆိုသည်။ (ရှင်ဂေါတမဘုရား ကား လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၂၅၀၀ ကျော်က မွေင့်တော်မူ သည်)။ ။ ဘုရားပွင့်ပြီးနော်မူလည်း၊ ဇေရာဇာမည်သော သာကီဝင်မင်းတပါး နော်ထပ် ရေခံရှိ၊ တကောင်းတွင် ဆက်လက်အုပ်စိုးကြောင်း၊ ။ ဤသို့ အဘိရာဇာကစ၍ မင်းဆက် ၅၀၊ သတိုးမဟာရာဇာလက်ထက်တွင် တရုတ် တရုတ်တို့ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လာသည်နှင့်၊ တကောင်း ပျက်ရကြောင်းတို့ကို ဆိုလေသည်။

တကောင်းခေတ်ဆီ၌လူတို့များစွာပင် ကျေးကြသည် မဟုတ်သေး၊ နတ်နဂါးစသော- မိရိုးဖလငှက်ကွယ်ခြင်း များတွင်၊ အိန္ဒိယဖက်မှ ဟိန္ဒူအလူဝါဒ-အသုံးအနှုန်းများ ရောက်ရှိလာသည်။ နောက်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာရောက်ရှိ-လွှမ်း မိုးသွားလေသည်။

ဤသို့နေရာ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဘက်- အရှေ့မြောက်ဘက် ဆီမှ ရှမ်းတချုပ်များ၊ တာဘာခေါ် တချက်လူမျိုးများဝင် ရောက် နှောင့်ယှက်လာလေသဖြင့် တကောင်းပျက်လေ တော့သည်။

သရေခေတ္တရာခေတ်။

တကောင်း ပျက်ပြီးနောက်၊ တကောင်း မင်းဆက် နောက်ဆုံးသတိုးမဟာရာဇာ၏ သားများဖြစ်သောမဟာ သမ္ဘဝ၊ ရုဠာသမ္ဘဝ၊ တို့သည် ယခု ပြည်မြို့ဆီ၌ အုပ်စိုး လေသည်။နောက် မဟာသမ္ဘဝနှင့်ဗေဒါရီ မိဖုရားတို့၏ သား အလွန် ဆုန်းတန်ခိုးကြီးသော ဣတ္တပေါင် မင်းက သရေခေတ္တရာမြို့ကိုတည်၍ ဆက်လက်အုပ်စိုးလေသည်။

ပြုများ။ ။ပြုလူမျိုးများသည်၊မြန်မာနိုင်ငံအလယ် ပိုင်းဆီ၌လည်း အနွှံ့အပြား ရှိနေကြသည်တွင်၊ လွန်ခဲ့ သော အနှစ် ၂၀၀၀-ကျော် (ခရစ်သက္ကရာဇ်အစဆီ)က၊ ယခု ပြည်တဝိုက်ဆီ၌ကား၊ အများအပြား အားအကြီး ဆုံးနေထိုင်ကြသည်၊ စင်စစ်သော်ကား သရေခေတ္တရာ ခေတ်မှာ၊ပြုခေတ်ဟူ၍ပင်ခေါ်လောက်သည်။

ပြုတို့သည်၊ တိဗက် မြန်မာ လူမျိုးကြီးဘွင် ပါဝင် ကြောင်းအထက်ကပြခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ သည် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၆၀၀-ကျော် ၇၀၀-အတွင်း (13 th Century A.D.) အထိ၊ ထုံးစံမပျောက်သေးဘဲ၊ ၎င်းတို့ ဘာသာစာများ ကိုပင် ရေးမှတ်ကြသေးသည်၊ ထိုနောက်မှ သော်ကား၊

ဘပြီးပြီး တိမ်ကော၍၊ ယခုမြန်မာခေါ်သော လူမျိုး
တွင် ရောနှောပါသွား ပျောက်ကွယ်လေတော့သည်။

အိန္ဒိယနှင့်ဆက်သွယ်ပုံ။ ။ ၎င်းပြု၍ထွန်းကားစဉ်
ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၀၀-ခု ၂၀၀-ခုလောက်တွင်၊ အိန္ဒိယ
ပြည်တောင်ပိုင်းမှ ဟိန္ဒူကုလားများ၊ အရှေ့ဖက်တက္ကား
သို့ ရောက်ရှိကြရာ၊ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ကမ်းရိုးတန်း
တလျှောက် ဒဂုံ၊ ပဲခူးသထုံ ပြည်သီသို့လည်း ရောက်ရှိ
နေထိုင်ကြသည်။ သရေခေတ္တရာအရပ်တွင်ကား၊ အတန်
ပင်အားကြီး၍၊ နေခင်းနေတာ ချုပ်-တည်ထောင်နေကြ
ဟန်တူသည်။ သို့ကြောင့်လည်း ၎င်းလူ၏အယူဝါဒ၊ စာ
ပေတို့သည်၊ ထိုသရေခေတ္တရာ၌ (ခရစ်သက္ကရာဇ် ၃၀၀ခု
လောက်တွင် ထွင်းရိုး သွားလေသည်။ ။ ဤသို့အားဖြင့်
ခရစ်သက္ကရာဇ် ၃၀၀ ခုလောက်တွင် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၌
သုံးသော (ကဗ္ဗ) အက္ခရာ စာလုံးမျိုးတို့ကို၊ ထိုသရေ
ခေတ္တရာ၌ပြုစာများတွင် သုံးစွဲရေးသားသည်ကို တွေ့ရ
လေသည်။

(သက္ကရာဇ်အမှတ်အသားကိုလည်း၊ အိန္ဒိယပြည်ဖက်မှ
ချယူလေသည်။) သရေခေတ္တရာတွင် ရှေးဦးစွာ သာသနာ
နှစ်ကိုသုံးသည်။ သာသနာနှစ်ကား၊ ရှင်ဂေါတမမြတ်စွာ
ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်ကစ၍ ရေတွက်သော နှစ်ဖြစ်၍
(544 B.C.) နှင့်ညီသည်။ ။ ထိုသာသနာနှစ် ၆၂၄-ခု
(80 A.D.) တွင်၊ ပြည်သရေခေတ္တရာ မင်းဆက် ၂၅-
ဆက်မြေ၌ သုရန္တရီမင်းက၊ ဗေဒင်ကိန်းခင်းကျသည်ဟု

၆၂၂-ကိုဖြိုပစ်သည်။ ပြိုကြွင်း ၂-နှစ်ကစ၍ သက္ကရာဇ်
ဟု ခေတ္တကမ္ဘာမှတ်သားလေသည်။

ဤပြိုကြွင်းသက္ကရာဇ်ကို သရေခေတ္တရာ သက္ကရာဇ်ဟု
ခေါ်မှတ်ပါ။ နောက်တဖန်၊ ပုဂံခေတ်တွင် ဖြိုဦးမည်ဖြစ်၍
ထိုနတ်ယု ပြိုကြွင်းကိုယနေ့အထိ၊ ပုဂံသက္ကရာဇ်ဟုခေါ်
မှတ်ပါ။ ဤသို့အားဖြင့် သာသနာနှစ်၊ သရေခေတ္တရာ
သက္ကရာဇ်၊ ပုဂံ (ယခု) သက္ကရာဇ်ဟု သုံးမျိုးမှတ်ထား
ပါလေ။ ပုဂံခေတ်ကျမှထင်၍ပြိုဦးမည်။

တိုင်းရင်းသားတို့ကိုးကွတ်ရင်းနတ်၊ နဂါးစသည်တို့
တွင်၊ အိန္ဒိယမှ ဟိန္ဒူ-ဗြဟ္မဏဝါဒများ ရောက်လာသည်။
နောက်မှ(ဗုဒ္ဓဘာသာရောက်ရှိ-ထွင်းရိုးသွားလေသည်)သို့
ထွင်းရိုးသွားသော်လည်း၊ မိရိုးဖလာနှင့် ဟိန္ဒူဗြဟ္မဏ အ
ယူတို့မှာ ထုံးစံပျော်သွားသည်ကား မဟုတ်။ အနည်းနှင့်
အများကျန်ရှိသည်သာတည်း။ ထိုခေတ်ကတည်သော
(ဘောဘောကြီး) စသော စေတီတို့၏ ပုံမှာ အလွန်
ရှေးကျ၍၊ အခြားပုံစံများနှင့်မတူချေ။

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၈၀၀-ခု လောက်ဆီ၌ အိန္ဒိယ မင်း
များသို့မဟုတ်၊ အိန္ဒိယအမည်ကိုသုံးသောမင်းများအုပ်
စိုးကြောင်း၊ အရိုးခိုးတို့တွင်စ၊ အမှတ်အသားများတွေ့ရ
သည်။ “ပိကရမ” “တဒဘား” ဟူသောစကားလုံးများပါ
ရှိရာ “ပိကရမ” မင်းဆက်ဆိုလိုသည်။ “တဒဘား” မှာပြို
တိုတာသာအရ “အရှင်မင်းမြတ်” ဟုအဓိပ္ပါယ်ရှိ၍၊ ငါတို့

သရေခေတ္တရာ၊ ဗောဓောကြီးတုရား။

၏ကျော်ကြားသောဥက္ကပေါင်မင်းမှာ မင်းတပါးအမည်သာမဟုတ်ဘဲ၊ မင်းအများ၏အမည်လည်းဖြစ်နိုင်သည်။

ယူနန်နှင့်ဆက်သွယ်ပုံ။ ။ ယခုမြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၆ (754 A D) တွင်၊ ယူနန် (= နန်ချို) ရှမ်းဘရပ် ပြည်က၊ မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း တက္ကားကို အောင်နိုင်လေ၏။ ထိုသည့်နောက် အနှစ် ၁၀၀-မျှအတွင်း၊ ၎င်းဘုရင်သည် မိမိကိုယ်ကို “မြို့ရှင်” ဟုခေါ်ခါ ထိုအထက်ပိုင်းတက္ကားကို အနည်းနှင့်အများ၊ လွှမ်းမိုးလေသည်။ ။ သရေခေတ္တရာကလည်း၊ ခန့်ညားရဟန်တူသည်။

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၆၀၀- ကျော်မှ ၉၀၀ အတွင်း၊ တရုတ်ပြည်က၊ ထိုမြို့နိုင်ငံကိုထိရှိ-မှတ်သား-အဆက်အသွယ်ပင်ရှိခဲ့လေသည်။

သရေခေတ္တရာပျက်ခြင်း။ ။ နောက်ဆုံး ၂၇-ဆက် သုပညာ နာဂရဆိန္ဒမင်းသည်၊ ကမ်းယံပြည် (ရခိုင်ပြည်ဖက်) ကသောင်းကျန်းသည်ကိုသွားရေခံနိုင် နင်းပြီးနောက်၊ ၎င်းပြည်ရှိ ၂၀-ထောင် အမြင့်ရှိသော တုရားရွှေဆင်းတုတော်ကြီးကို ကြည်ညို၊ စွဲလမ်းသုံးနှစ်တိုင်မခွါနိုင်ဖြစ်နေရာ မှူးမတ်တို့မစောင့်နိုင်၍၊ မာယာဖြင့် ရုပ်တု တော်ကိုလည်းစေပြီးလျှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသည်ဆိုခါမီးတိုက်အရည်ပျော်မှ၊ အချို့ကိုရုပ်ထုငယ်သွန်း၍မင်းကြီးအားဆက်၏။ ကျန်သောများစွာသောရွာတို့ကိုမိမိတို့ယူ၍၊ မင်းကြီးနှင့်တကွ သရေခေတ္တရာသို့ပြန်ခဲ့ကြ၏။

ဤသို့မသုံးဆောင်ကောင်းသောသူများရွှေကိုသုံးစွဲကြ
ပါ။ လောဘတရားလွှမ်းမိုးလျက်၊ ခိုးသားထားပြီ လူထပ်
လူယက်စားသောက်၊ တိုင်းပြည် မငြိမ်ပသက်၊ ကိတ်
ကိတ်လန့်လန့်ရှိကြလေကုန်၏။

ကမ်းယံပြည်ကသည်း၊ မိမိတို့လေးမြတ်သော ရုပ်ထု
တော်ပျက်စီးရလေသဖြင့်၊ များစွာမခံမရပ်နိုင်ဘဲ၊ ပိုမို
မငြိမ်မသက် ဆူပူထကြွကြွလေသည်။

၎င်းပြင်တောင်ဖက် အရှေ့ယွန်းဆိုမှ များပြားအား
ကြီးသောမွန်တို့သည်လည်း၊ နေရာချတွင်ခါအထက်ဖက်-
သရေခေတ္တရာ ပြည်ဖက်သို့ တိုးတက်ဝင်လာ ကြ
လေသည်။

ဤ သရေခေတ္တရာပြည် မငြိမ်မသက်အထိတ်တလန့်
ရှိနေကြစဉ်အခါ၊ မိန်းမတယောက်သည်၊ မိမိ၏စကော
တချပ်လေတိုက်၍လွင့်သည်ကို၊ ‘ငါ့စကော’ ငါ့စကော’
ဟု အော်ဟစ်၍ လိုက်လေလျှင်၊ ငစကောစစ်လာသည်
ဟု တပြည်းလုံးထိတ်လန့်-ပြေးလွှား-ကွဲပြား- ပျက်ပြား
ကြလေကုန်၏။ ကွဲပြားပြီးနောက်၊ အချင်းချင်းလည်းတိုက်
ခိုက်ကြလေသေးသည်။

ဤတွင်စကောလွင့်မှုမှာ “ထန်းသီးကြွေခိုက်ကျိုးနင်း
ခိုက်” ဆိုသကဲ့သို့၊ အထက်ကပြခဲ့သော အကြောင်းတို့
ကြောင့်၊ အပြင်ရန်-အသွင်းရန်ပေါ်ပေါက်ပြည်ရွာမငြိမ်

သေက်၊ လွှပ်လွှပ်ရွရွ၊ ပျက်စီးခါးနီးတွင်းထိုးစကောလွင့်ပွဲ
ပေါ်ပေါက်၍၊ စနက်-မျှသာဖြစ်သည့်ဟုမှတ်ယူကြရာ၏။

ဤသို့ သရေခေတ္တရာ ပျက်သည်မှာ၊ မြန်မာရာဇဝင်
အရ သာသနာ ၆၃၈-သရေခေတ္တရာ သက္ကရာဇ် ၁၆-ခု
(94 A.D.) တွင်ဟုဆိုသည်။ ထိုနှစ်တွင်ပျက်သည်မှန်စေဦး
ထိုသရေခေတ္တရာ၌လူသူအနေအထိုင်မပြတ်ဘဲ၊ မြို့ပြပြည်
ရွာနှင့်ပင်၊ ယခုပင် သက္ကရာဇ် ၂၀၀-ကျော် ၃၀၀၊
(9th Century A.D.) အတွင်းအထိရှိနေသေးသည်။ -
ဥပမာ။ ၊ မန္တလေးသည်၊ ၁၂၄၇-ခုက ဝံးနန်းပျက်
သော်လည်း၊ ယခုတိုင်မြို့ရှိသေးသည်။ အင်းဝမြို့ အရေပူရ
မြို့တို့မှာလည်း၊ မင်းနေပြည်အဖြစ်မှ ပျက်သော်လည်း၊
ယခုတိုင် အနည်းအများ ကျန်ရှိကြသေးသည်။

သရေခေတ္တရာမှာ ထိုမြန်မာသက္ကရာဇ် ၃၀၀ နောက်
လောက်သိမှ၊ တဖြည်းဖြည်းတိမ်ကောသုဉ်ဖျင်းခြင်းသို့
ရောက်သွားဟန်တူသည်။

ဤသို့ ပြည်-သရေခေတ္တရာမင်း မဟာသမ္ဘဝမှစ၍၊
၂၇-ဆက်အဆုံး၊ သုပညာနဂရဆိန္ဒ မင်းလက်ထက်တွင်
သရေခေတ္တရာပျက်သောအခါ၊ ကွဲပြားလေသော လူတို့
သည်၊ ရတတ်သမျှစုရုံး၊ မိမိတို့အမျိုးအနွယ် ပြုလုမျိုး
များရှိရာ၊ ယခုပင်ပြည်တည်ရာအရပ်သို့ ပြောင်းရွှေ့၍၊
မြို့ပြပြည်ရွာဆက်လက်တည်ထောင်ကြပြီးလျှင်ပုဂံခေတ်
(မြန်မာခေတ်) ကို ထင်ရှားကြီးကျယ်စေလေသတည်း။

ပုဂံခေတ်။

ပုဂံခေတ်။ ။ သရေခေတ္တရာဇာဏသည့်နောက်၊ နေဝံဆုံး သုပညာနဂရဓိန္ဒဝင်း၏ တူတော်(၁) သမုတိရာဇ်မင်းသည် ပြေးဖမ်း-လွဲပြားလေသော လူတို့ကို ရရုံး၍ သရေခေတ္တရာမှ၊ တောင်ညို၊ သက်သာပန်းတောင်းမင်းတုန်းတို့သို့ အဆင့်ဆင့်ပြောင်း၍ပြောင်း၍နေလာရာ ၁၂-နှစ်မျှ ကြာလေသည်။ ထိုနောက်မှ မိမိတို့ အမျိုးအနွယ်တူများရှိရာ၊ ယခုပုဂံပြည်ရှိတည်ရာအရပ်သို့ဆန်တက်ခဲ့ကြ၍၊ မြို့ရွာတည်ထောင်နေကြသည်။

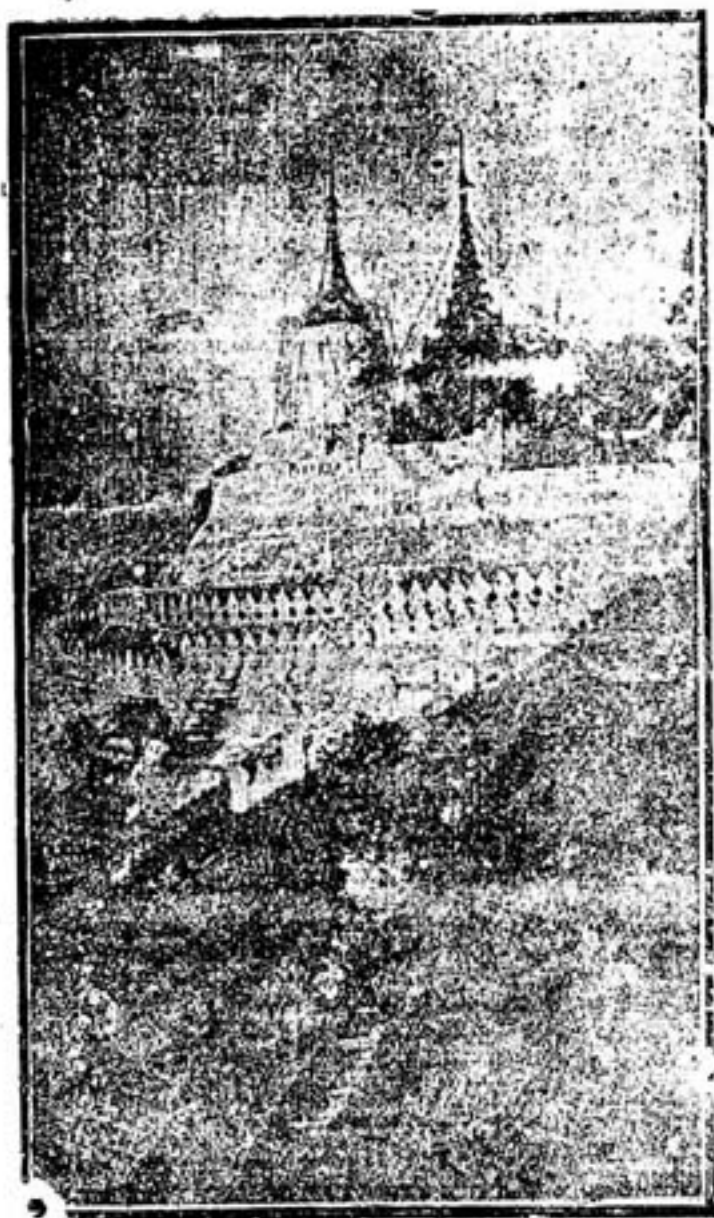
သမုတိရာဇ်မင်း ပထမ တည်သော မြို့နေရာမှာ၊ ဧရာဝတီမြစ်အရှေ့ဖက်(၇) မိုင်ခန့်အကွာယုန်ထွတ်ကွန်း(ကွန်း-တော)အရပ်တွင် ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်တည်သော နှစ်မှာ သာသနာ ၆၅၁-သရေခေတ္တရာ သက္ကရာဇ် ၂၉ (107 A.D.) ဖြစ်သည် ဆိုသည်။

ထိုအခါကစ၍ ပထမနေရာနှင့် ဧရာဝတီမြစ်အကြား (၇) မိုင်အတွင်းတဝိုက်၌ မြို့နေရာ ၄ ကြိမ်ပြောင်း၍တည်သည်။ နောက်ဆုံးစတုတ္ထပုဂံကို၊ ၃၄ ဆက် ဖျဉ်းပြားမင်းလက်ထက်၊ ပုဂံသက္ကရာဇ် ၂၁၁-ခု (849 A.D.) တွင် ပြောင်းရွှေ့တည်လေသည်။ ယခုရှိသောပုဂံကား၊ ထိုစတုတ္ထ နောက်ဆုံး ပုဂံပင်တည်း။

ပထမပုဂံကို သမုတိရာဇ်မင်းစ၍တည်စဉ်က၊ မြို့ရွာကြီးကျယ်သည်မဟုတ်ချေ။ ရွာ(၁၉)ရွာကို ပေါင်းရ၍

ယခုရှိသော နောက်ဆုံး - စတုတ္ထမြို့နိုးဟောင်းနှင့်တံခါး။

ပုဂံ၊ ။ဗျူးဝင် ခေါက်ရာတွင် အောင်ပျံ့ခြင်း အထိမ်း
အမှတ်ဖြင့် တည်ထားသောဗျူးဘူရား။

မြို့တည်ခြင်းဖြစ်သည်။ အနီးအနားပတ်လည်၌ တောကြီး
တောင်ကုန်းများထူထပ်စွာရှိ၍ တောသားတိရိစ္ဆာန်သို့
ဇီဝားရန်များလည်း အတန်များပြား၏။ အထူးသဖြင့်
ဝက်ကြီးများ၊ ကျားကြီးများ၊ ငှက်ကြီးများ၊ ရွှံ့ပျံများ
သည် လူတို့ကိုများစွာနှောက်ယှက်၊ အသက်ကိုပင် ရန်မူ
ကြလေသည်။ ငှက်ကြီးအချို့တို့မှာ အသွန်ကြီးမားလေ
၍ရပ်စွန်ရွာနား တောလမ်းခနဲတို့၌ တွေ့ရှိသောလူများ
တွင်တစ်ခါတရံ ပေါက်သတ်-စားသောက် လေရာသည်။
ထိုမှတစ်ပါး ဗူးရိုင်းပင်များသည်၊ ပယ်ဖြတ်၍ မနိုင်နိုင်
အောင်ပေါက်ရောက်ပွားများသည်လည်းဟူ၏။

(မြို့စောထီး)။ ။ ထိုသို့သောအခွင့်အယှက်များ
ကိုချခံမြို့ဖျက်နိုင်သူမရှိ၍၊ (၁၂) နှစ်မျှတိုင်တိုင် ခံနေကြရ
သည်။ နောက်မှ၊ မြို့စောထီးဆိုသူလုပ်၍ တယောက်ပေါ်
ပေါက်လာ၍၊ ထိုရန်တို့ကိုမြို့ဖျက်နှိမ်နင်းလိုက်လေသည်။
ထိုငှက်ကြီး ဗူးပင်သည်တို့ကို သတ်ဖြတ် ဖျက်ဆီး
ရာနေရာတို့၌၊ အမှတ်အသား ထုရေးများ တည်ထား
သည်မှာ ယခုတိုင်ရှိကြ၏။ ပုဂံသို့ ရောက်သောအခါ၊
သတိပြု၍ကြည့်ရှုကြလေကုန်။

သမုတိရာဇ်မင်းသည်လည်း၊ တိုင်းပြည်၏ရန်သူတို့ကို
မြို့ဖျက်နိုင်ပေသော ထိုမြို့စောထီးလုပ်၍ အား၊ များစွာ
အားရနှင်သတ်သည်နှင့်၊ မိမိ၏ သမီးတော်နှင့် ထိမ်းမြား
၍အိမ်ရှေ့ပေးထား၏။ သမုတရာဇ်မင်းနတ်ရွာစံသော်၊
မြို့စောထီးကိုပင် တိုင်ခင်းမပြုသေးသဲ၊ မိမိ၏ကျေးဇူးရှင်

ဆရာရသေ့ကိုလူထွက်စေ၍၊ မင်းပြုစေဦးသည်။ ထို
(၂) ရသေ့ကြောင်မင်း။ နတ်ရွာစံမှ မိမိမင်းပြုသည်။

ထိုပြုစောလေးတို့လက်ထက်ဆီ၌၊ ပြုများနှင့်ရှမ်းတရုတ်၏အသုံးအနှုန်းများလည်းရေခံရှိ- တွင်ကျယ်-အတန်ပင် ထွန်းမိုးသွားလေသည်။

ပြုစောလေးဟူသောအမည်တွင် ပြု-ကား ပြုလူမျိုးစော-ကား၊ ရှမ်းဘာသာဖြင့်၊ မင်း- မင်းသား- အကြီးအအုပ်၊ လေး-ကား၊ တရုတ်ဘာသာဖြင့်၊ မင်း= အုပ်စိုးသူဟူ၍၊ အသီးသီးအနိပ္ပာယ်ပင်ရှိလေရကား။ ထိုအမည်မှာ၊ (၂) x ရှမ်း x တရုတ်ဘာသာရောနှောလျက်၊ ပြုတို့ကိုအုပ်စိုးသောမင်းဟု ဆိုလိုသည်။

ထိုမှတပါးလည်း၊ ပြုစောလေးကစ၍ မင်း ၆ ဆက်တို့၏ အမည်မှည့်ပုံများမှာ၊ ယူနန် (= နန်ချို) - ရှမ်းတရုတ်နိုင်ငံတွင် မှည့်ပုံမျိုးနှင့် တူနေလေသည်။ တူပုံမှာ၊ အဖအမည်၏အများထုံးသည် သားအမည်၏ အရင်းထုံးဖြစ်လာသည်။ ဥပမာ-ပြုစောလေး၊ လေးမင်းယဉ်၊ ယဉ်မင်း၊ မိုက်၊ မိုက်သေဉ်လည်စသည်တို့တည်း။

ထိုသို့မှည့်သောခေတ်မှာ၊ ယူနန်တွင်ပုဂံ၁၁၅၂ ဇေရ (649-902 A.D.) အတွင်းတွင် ဖြစ်သည်။ ပြုစောလေးတို့ခေတ်ကား မြန်မာရာဇဝင်အရ၊ ခေတ် ၈၉ မှ ၃၃၄ ခု (167-412 A.D.) လောက်တွင်ဖြစ်သည်။ ခေတ်ချင်းအနှစ် ၅၀၀ လောက်ကွာခြားနေသည်။

ထိုရှမ်းများ တရုတ်များ၏ အသုံးအနှုန်းများ အပြင်၊
 အိန္ဒိယပြည်ဗက်မှ အသုံးအနှုန်း၊ စာပေ၊ အလှ ဝါဒ၊
 ကိုးကွယ်ရေးတို့သည် များစွာရေခံရှိ-လွှမ်းမိုးသွားလေ
 သည်။ မြို့နန်းဆောက်တည်ပုံ၊ ဘွဲ့အမည်နာမ ပေးပုံ၊
 နန်းတက်ပွဲ၊ ထိထိက်ပွဲ၊ စာပေစသည်တို့မှာ အိန္ဒိယပြည်
 ဗက်က အသုံးအနှုန်းများဖြစ်ကြ၏။ ထိုပြည်ဗက်က
 ဗုဒ္ဓဘာသာလည်း ရောက်ရှိ၊ အတန်ပင် ထွန်းကားလာ
 ၏။ ထိုပြုစောသီးတည်ခဲ့သော ဂူ-ဘုရားများ ၁၅-ဆူ
 ယခုရှိသေး၏။ ဗူးဘုရားသည် တဆူအပါအဝင် ဖြစ်၏။

ထိုအခါက ပုဂံပြည်သည် အိန္ဒိယမဇ္ဈိမဒေသနှင့်၎င်း၊
 ရှမ်း တရုတ် ပြည်နှင့်၎င်း၊ သရေခေတ္တရာ ပြည်နှင့်၎င်း
 ပေါက်ရေခံဆက်ဆံ၍၊ တိုင်းကြီးပြည်မသားတို့၏အသုံး
 အနှုန်းအမူအရာများလည်း အသင့်အတန်ရရှိကြလေပြီ။

မဟာဂီရိ နတ်မောင်နှမ။ ။ သမုတိရာဇ်၊ ရသေ့
 ကြောင်၊ ပြုစောသီးတို့နေခံဆက်လက်အုပ်စိုးခဲ့ကြရာ
 ၇-ဆက် သေဉ်လည်ကြောင်မင်း လက်ထက်၌ (ခေတ်
 ၂၆၆-၃၁၉) (344-387) မဟာဂီရိနတ်မောင်နှမရောက်
 လာ၍၊ ရှိရင်းနတ်ကိုးကွယ်ရေးသည် ပိုမိုကြီးကျယ်ထင်
 ရှားလာလေသည်။

အထက်တကောင်းမြို့နေပန်းပဲမောင်ကဋ်ထပ်သည်
 ခွန်အားကြီးမားသန်စွမ်းလှသည်ကို၊ တကောင်းမင်းက
 ကြောက်လန့်စိုးရိမ်သည်နှင့်၊ ဗမ်းဆီးထွက်ပြေးလေရာ

မောင်တင့်တယ်၏ နှမကိုမိဖုရားမြှောက်ပြီး၊ မောင်တင့်တယ်ကိုမြို့သူကြီးခန့်မည်ဟု၊ ထိုမိဖုရားအားဖြားယောင်းခေါ်ယူစေပြီးလျှင်၊ ဖမ်းဆီးစကားပင်တွင်ချည်၍မိကျင်ထိုးသတ်လေသည်။ မိဖုရားကလည်း၊ ငါ့မောင်၊ ငါ့ကြောင့် သေရသည်ဟု၊ ထိုမီးပုံတွင်ပင် ခုန်ဆင်းရာ၊ သေသည်နှင့်၊ နတ်မောင်နှမ ဖြစ်သည်ဆိုသည်။

၎င်းတို့သည်၊ ထိုစကားပင်တွင် နေကြ၍ ဖမ်းစားလှသဖြင့်၊ စကားပင်ပါ တူးနှုတ်ပြီးလျှင် ရောဝတီ မြစ်သို့ မျှောလိုက်ရာ၊ ယုဂံသို့ ရောက်ရှိသော်လည်းကြောင်မင်းက ဆယ်ယူ စကားတုံးကို နတ်မောင်နှမရုပ်ပြုလုပ်၍၊ ပုပ္ပါးတောင်တွင် နတ်ကွန်းနှင့် ထားလေသည်။

ထိုအခါကစ၍၊ နှစ်စဉ်နတ်ထော်လ(နတ်လ)အခါ၌၊ ထုရင်နှင့်တကွ မင်းသား၊ မင်းမြေး၊ မှူးမတ်ပြည်သူကျေးလက်၊ ရွာငယ်မကျန်၊ ထိုတောင်သို့တက်၍၊ နတ်ပွဲအကြီးအကျယ် ကျင်းပပူဇော်ကြလေသည်။ ၊ ထိုပူဇော်ရာ၌၊ ကျွဲ၊ နွား၊ ဝက်၊ ကြက်၊ သတ်ဖြတ်၍ပသပြီးလျှင်၎င်းခေါင်းတို့ကိုအိမ်ရှေ့နတ်တိုင်၌ဆွဲထားတတ်ကြသည်။ ၊ ဤသို့အားဖြင့် ငါတို့မြန်မာနိုင်ငံ၌ နတ်ကိုးကွယ်ခြင်းအမှု ကြီးကျယ်ထင်ရှားလာသည်ကိုသိမှတ်ရ၏။

ထိုနတ်မောင်နှမရှိသော ပုပ္ပါးနတ်တောင်အကြောင်း ရေးထားသော အလွန်ရှေးကျသော ကဗျာလင်္ကာကား အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

ပုပ္ဖိုးတောင်။ မောင်တင့်တယ် နတ်ရွာ။ အရပ် ၅ လေခွဲ
လက်ျာလက်၊ မိုးကြိုးသွား။ လက်ဝဲ-မုတ်ဆိတ်ကိုင်ထားသည်။

ပုပ္ဖီးတောင်နှမတော်နတ်ရုပ်။ မျှောလာဇ္ဇသာ စကားတုံးတွင်ဆွဲဖြင့်
ရေးနှိပ်ထားသည်။ ဝှိုင်းအမြင့် ၄ ပေခန့်၊ အဝန်း။ ၄ ပေ ၉ လက်မ။

ပုပ္ဖါနတ်တောင်လင်္ကာ။

- (၁) သိုးကလေး။ ။ ပုပ္ဖါနတ်တောင်၊ အခေါင်မြင့်
 ဖျား၊ စုံတောပြား၌၊ နံ့ရှားကြိုင်လွင့်၊ ခါတန်ပွင့်
 သည်၊ ရွှေနှင်းယိုးမှား။ ။ ပန်းစကား။
- (၂) သိုးကလေး။ ။ စကားပွင့်နှင့်၊ နှိုင်းတင့်မှီးသည်
 ရဲမျိုးသမီး၊ မောင်ကြီး၊ နှမ၊ ညက်ထွ ပြာစင်၊ မဲ
 သည်ပင်သည်။ ။ ခရီးသား။
- (၃) သိုးကလေး။ ။ ခြိတ်လွတ် စုလည်း၊ အငယ်
 တည်းက၊ ကွမ်းဝင်ကြသည်။ ဓမ္မဗေဒနာ၊ မျိုး
 သည်မင်းနှင့်၊ ချစ်ခြင်းရရုံး၊ သက်ထက်ဆုံးသည်
 နှလုံးမခြား။ ။ စောင့်တရား။
- (၄) ဆွေမိမင်း။ ။ မျက်သုတ်နီစဉ်၊ ရတည်းဖျင်နှင့်၊
 ကျိုင်းစင်ဖြဝါ၊ မတ်ကြီး လျှာကို မယ်သာ
 ကြိုတ်မိ၊ ။ ထမရှိ။

ပိဋကတ်တော်များ၊ ရောက်ခြင်း။ ။ ယခုသည်လည်း
 ကြောင်မင်းနှင့်သား-ကြောင်ဒုရစ်မင်းတို့လက်သက်ဆီ
 ခရစ် ၅၀၀-ခုအစဆီလောက်တွင်၊ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ
 မွန်တို့ဆီသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပိဋကတ် တော်များ ရောက်
 လာဟန်ရှိသည်။ ။ ခရစ် ၅၀၀-ခုလောက်တွင် ခေတ်
 ကမ်းခြေ ကိဉ္ဇူပူရမြို့၌၊ အရှင်မဇ္ဈပါလ မထေရ်ကြီးမှူး
 ၌၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ အထန် ထွန်းကား နေစဉ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ

အောက်ပိုင်းနှင့် များစွာကူးလူးဆက်ဆံခါ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေကိုများစွာတိုးပွား ခိုင်မြဲ ကြီးပွားစေသည်။ မွန်အရေးအသားများမှာ၊ ထိုခေတ်၅၀၀-ခု ခေတ်အခါဆီက၊ ထိုခေတ် ကမ်းခြေ၌ရေးသားသုံးစွဲသော(ပလ္လဝ)အက္ခရာမျိုးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရလေသည်။

သက္ကရာဇ်တမန်ဖြူခြင်း။ ။ အဆက်(၂၀)ပုပ္ပါး စောရဟန်းမင်း လက်ထက်တွင်၊ သက္ကရာဇ် တမန်ဖြူ ဖြန်သည်။ သရေခေတ္တရာသုမုန့်ပိုမင်းက၊ သာသနာ ၂၄ (A.D. 80) တွင်၊ ၆၂၂-ကိုဖြူ၍၊ ဖြူကြွင်း ၂-နှစ်မှာ သရေခေတ္တရာ သက္ကရာဇ် အမည်ဖြင့် ရေတွက်ခဲ့ရာ၊ ယခုပုဂံတွင် ၅၆၂ (၆၁၀ A.D.) နှစ်သို့ရောက်သောအခါ၊ ပုပ္ပါးစောရဟန်းမင်းက ၅၆၀-ကိုဖြူပစ်သည်။ ၂နှစ်အကြွင်းမှ ပုဂံသက္ကရာဇ် အဖြစ်ဖြင့် ရေတွက်ခဲ့ရာ၊ ယခု ငါတို့ခေတ် ၀၆၇၇ သုံးစွဲနေသော သက္ကရာဇ်ဖြစ်လာသည်။

သို့ကြောင့် ယခုငါတို့ခေတ် ၆၇၇၇ သက္ကရာဇ် ဖြစ်သည်။ ပုဂံသက္ကရာဇ် ဖြစ်၏။ ။ ယခု အခါ ခေတ် သက္ကရာဇ်ကိုလည်းသုံးကြ၏။ ။ ဤသို့အားဖြင့်သာသနာ၊ သရေခေတ္တရာ၊ ပုဂံ၊ ခေတ်၊ ဟူ၍ သက္ကရာဇ်များ ရှိရာ

(၁) သာသနာက သရေခေတ္တရာထက် ၆၂၂ နှစ်ကြီး၏။
 (၂) သရေခေတ္တရာက ပုဂံ (ယခု)ထက် ၅၆၀ ကြီး၏။
 (၃) သာသနာက ပုဂံထက် ၁၁၀၂ ကြီး၏။

(၄) သာသနာက ခရစ်ထက် ၅၄၄ ကြီး၏။

(၅) ခရစ်က ပုဂံထက် ၆၃၈ ကြီး၏။

(ဇန္တဝါဒီ ၁-ရက်မှဧပြီလ ၁၅-ရက်

အတွင်းဖြစ်သော) ၆၃၉ ကြီး၏။

စတုတ္ထနောက်ဆုံးပုဂံတည်ခြင်း။ ။ သမုတိရာဇ်၊ ပြုစောထီးတို့ လက်ထက်ကစ၍ မြို့တော်ရာ ၃ ခါမျှ ပြောင်းလဲ၍ မြို့တော်တည်ထောင်ပြီးနောက်၊ တောကြီး များကို ခုတ်ထွင် ရှင်းလင်း ချဲ့ထွင် စည်ကား လာ ရာ၊ ၁၃၄-ဆက် ပျဉ်ဖြားမင်း လက်ထက်၊ ယခု ပုဂံ သက္ကရာဇ် ၂၁၁-ခု(849 A.D.) တွင်၊ ယခု လက်ရှိ စတုတ္ထပုဂံကိုတည်ရာ၌ကား မြို့ရိုးမြို့တာဝံခါးပြာသား တို့နှင့်တကွ၊ များစွာခိုင်ခန့်ကြီးကျယ် ခမ်းနားလာလေ သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးဖက်ကလည်း မြို့ ၄-မြင် ၄-ရပ်၌ အကြီးအမှူးအကွပ်အကဲခန့်၍ တရားရေး-ရာဇဝတ်ရေး တို့ကိုစီမံအုပ်ချုပ်စေသည်။ ကုန်စည်သွယ်ရေး-ဆက် ဆံရေးဖက်ကလည်း၊ သရေခေတ္တရာဖက်၊ အာသံဖက်၊ တရုတ်ဖက်၊ ရှမ်းဖက်တို့နှင့် ကူးသန်းဆက်သွယ်၊ အတန် စည်ကားလာလေသည်။

ဤသို့အားဖြင့်စတုတ္ထနောက်ဆုံးပုဂံသည် မြန်မာ တို့၏ ကြီးကျယ် လတ္တံ့သော အခြေကို စိုက်လေတော့သည်။

ထိုဆီအခါက၊ မင်းဖြစ်- မင်းပျက် လွယ်တတ်ပုံ၊
 မှာယာသုံးတတ်ပုံ၊ အသက်ဦးဆံ့ပိုင်မင်းခေတ်ဖြစ်သော်
 လည်း၊ မြူးမတ်အများတို့၏ သဘောလည်း၊ ဣမ်းမိုးနိုင်
 ပုံတို့ကို၊ အောက်ပါအဖြစ်အပျက်တို့ဖြင့်သိရ၏။

၃၆-စလေငခွေး။ (၂၆၀-၂၇၇) (906-915) ၊
 ၂၇-ဆက် သိန်းစွန်မင်း၏ ညီတော်တပါးသည်၊ နောင်
 တော်နှင့်တိုက်ခိုက်- ရှုံး၍ပြေးခဲ့ပြီးလျှင်၊ စလေ အရပ်၌
 ပုန်းအောင်းနေ၏။ ထိုညီ၏မြေး-ငခွေးဆိုသူသည် မိဘ
 တို့ ဆင်းရဲသည်နှင့်၊ သူကြွယ်တဦးထံတွင် ရောင်းစား
 အစေခံအဖြစ်ဖြင့်နေရ၏။

တခါသော်သူကြွယ်က ပုဂံသို့ လှေထိုးထည့်လိုက်ရာ၊
 ပုဂံမရောက်မီတည၌၊ မိမိ၏ချက်မှ အူထွက်၍ ပုဂံကိုရစ်
 ပတ်ထားရသည်ဟု အိမ်မက်မြင်မက်၏။ နံက်တွင် လှေ
 ဆန့်ခဲ့ရာ၊ ထိုးဝါးတွင်ရွှေလင်ပန်းကိုထိုးမိ၍၊ ငြိပါလာ၏။
 ငါ့အိမ်မက်ကောင်းလှ၏ ထိုရွှေလင်ပန်းမျှနှင့် မတန်ဟု
 ခေါ်၍ချခဲ့၏။

ပုဂံသို့ ရောက်သော်၊ ပုဏ္ဏား ပညာရှိ တဦးထံတွင်
 ထိုအိမ်မက်အကြောင်းကို မေးမြန်း စုံစမ်းရာ၊ ပုဂံတွင်
 မင်းဖြစ်မည်ဟုဟောပြောလိုက်၏။

၎င်းနောက်ငခွေးသည်၊ စလေသို့ပြန်ရောက်၊ သူကြွယ်
 မှီဝဲစက်ဖွယ်သည်နှင့် ပုဂံသို့ ထွက်ပြေးခဲ့၍၊ ၃၅-ဆက်

တန်နက်မင်းထံတွင်ခစားလေရာ၊ မင်းကနှစ်သက်သည် နှင့်၊ မြင်းခံခန့်ထားလေ၏။

မင်းသည် မြင်းတင်းကုပ်သို့ မောင်းမငယ်တယောခံ နှင့်နှေစဉ်မြင်းကြည့်လာတတ်၏။ ကာလကြာသော်ငွေ့ နှင့်မောင်းမငယ်တို့ချစ်ကြိုက်စကားသွင်း၍နေ့တကြိမ် မင်းအလာတွင်၊ မြင်းချေးတွင်းသို့ တွန်းချသတ်ပြီးနေ့ မင်းပြုလေ၏။ ၃၆-ဆက်စလေငွေ့မင်းဟုတွင်၏။

ငွေ့မင်းဖြစ်သော်၊ အမျက်စောင်မာန်ကြီးထွ၏။ မိမိ ကိုနှိပ်စက်ဘူးသောသူကြွယ်ကို ခေါ်ယူသတ်သည့်အပြင် ၎င်းသူကြွယ်ကဲ့သို့နှိပ်စက်တတ်သူတို့ကိုလည်း ဖမ်းဆီး ၍ရေကန်၌ချပြီးသော်၊ ဝက်-ဟူ၍ ဆင်ထက်က ယုံနှင့် ထိုးသောဟူ၏။

ဤသို့ပြုဖန်များသော်၊ မှူးမတ်တို့နှစ်သက်၍ ဆင်ကဲ ကိုလာဘ်ပေးပြီးလျှင်၊ ထိုမင်းဆင်စီး၍ ရေကစားရာ၌ ဆင်၏ဝမ်းပတ်ကြိုးကိုဖြတ်စေ၏။ ထိုအခါ၊ က-လည်၍ မင်းနှင့်တကွကြလေ၏။ ထိုအခါမှူးမတ်ဗိုလ်ပါအများတို့ သည် နွဲ့ညွန့် တလက်ဖက်စီနှင့်ပိုင်း၍ ပစ်ဖို့ကြရာ၊ မင်း အနိစ္စရောက်ရလေ၏။ ထိုကန်ကို၊ ညွန့်တလက်ဖက် ကန် ဟူ၍ ယခုတိုင်ခေါ်တွင်၏။

၃၈-တောင်သူကြီးမင်း (၂၉၃-၃၂၆) (913-964)
ထိုစလေငွေ့၏သား ၃၇-ဆက် သိန်းနီမင်း၊ သည် မြင်းစီး၍တောကစားသွားရာ၊ ဆာမွတ်သည်နှင့် သစ္စာ

ယာတာသုတွင် သခွားသီး ဆွတ်၍ စား၏။ ယာရှင်ကား၊
မင်းဖြစ်ကြောင်းမသိဘဲ၊ မတိုင်မကြားစားရာသည်လော
ဟု၊ တူရှင်းရိုးနှင့်ရိုက်ရာ၊ သေလေ၏။

ထိုအခါ၊ သိန်းခိုမင်း၏ မြင်းခံသည် မြီလာ၍၊ အဖြစ်
အပျက်ကိုတွေ့မြင်သော်၊

“ဟယ်-တောင်သူကြီး၊ အဘွားကြောင့်ငါတို့၏မင်းကို
ပုတ်ခတ်သတ်လေသနည်း”။

“ငါ့သခွားကိုမတိုင်မကြားစားလေသည်၊ မပုတ်ခတ်
မသတ်ဘဲရှိတုံအံ့လော”။

“ဟယ်တောင်သူကြီး၊ မင်းကိုသတ်သူသည်၊ မင်းပြုရ
မြဲတည်း”။ (ပြည်ရေးပြည်ရာကိုထောက်၍ ဓာယာဖြင့်
ဆိုခြင်းဖြစ်သည်)။

“ငါ့သခွားတို့သည်၊ ခွေးငယ် နို့၊ ခို၊ သကဲ့သို့ သီးဗွေ
ငါ့သခွားတို့ကိုစွန့်၍ငါမင်းမပြုလျှ်”။

“တောင်သူကြီး၊ သင့်သခွားများကိုလည်း ပိုင်စေမည်၊
မင်းစည်းစိမ်ကိုလည်းခံစားရမည်၊ ရွှေငွေအမြောက် အ
များလည်းရလိမ့်မည်” ဟု ဆွဲဆွဲငင်ငင် ပြောဆိုလေမှ
တောင်သူကြီးက မင်းပြုပါတော့မည်ဟုဝန်ခံ၍ လိုက်ပါ
လာလေ၏။

မြင်းခံလည်း၊ လူလူ မသိအောင် နန်းတွင်းသို့ တိတ်
တဆိတ်သွင်း၍၊ မိဖုရားကြီးအား အလုံးစုံလျှော်လေ၏။

မိဖုရားကြီးကလည်း၊ တိုင်းပြည်မလွှဲရှားအောင်ကြံ
ဆောင်ပေသည်ဟု မြင်းခံအားချီးမွမ်း၏။ ပြီးမှ၊ တောင်

သူကြီးကို အဝတ်အစား အနေအထိုင်မှစ၍၊ မင်းရေး
မင်းရာတို့ကို သင်ကြားနေ၏။

ထိုစဉ်အခါ၊ နန်းတွင်းသူ မိဖုရားငယ်တယောက်နှင့်
အပြင်သူ အခတ်တဦးတို့က၊ မိမိတို့အရှင် မဟုတ်
ကြောင်း မြင်သိ၊ မပျိုမသေပြုကြရာတွင်၊ တံခါးစောင့်
ကျောက်သူရုပ်က ထ၍ ထုထောင်းသည်နှင့်၊ ၎င်းတို့
၂-ဦးသေကျေကြမှ၊ အတွင်းအပြင်ကြောက်ရွံ့ရိသေကြ
ကုန်၏ဟုဆိုသည်။

(ဤတွင်၊ ကျောက်ကိုထုထုပ်ထားသော ကျောက်ရုပ်
ဖြစ်သော်၊ ထ၍ ထုထောင်းနိုင်မည်မဟုတ်၊ ကြီးမားမိုက်
မာ တည်ကြည်၍၊ ကျောက်ရုပ်နှင့်တူသော လူတံခါး
စောင့်ကို ဆိုလိုဟန်ရှိသည်။)

သာသနာအခြေအနေ။ ။ရှေးအခါကစ၍၊ ပိရိုး
ပလ္လာ၊ နတ်၊ နဂါး၊ ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ရှိလာရာ။ ဤယခုတောင်
သူကြီးမင်း လက်ထက်တွင်၊ နတ်၊ နဂါးကိုးကွယ် မှုတို့
တိုးတက် လွန်းကား၍၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ မွေးမှီန့်သော အခါ
ဖြစ်၏။ ၎င်းဘာသာ ဆိုသည်မှာလည်း၊ အရည်းကြီး
ရဟန်းပျက်တို့ လွှမ်းမိုးကာ၊ အမှားများ၍ အမှန်နည်း
သောအခြေရှိနေ၏။

ထိုတောင်သူကြီးမင်းသည်၊ မိမိ၏သခွားယာကို မြတ်
နိုးသွသည် အလျောက်၊ ဥယျာဉ်ကြီးစွာပြု၍၊ ထူးထူး
ဆန်းဆန်း၊ နဂါးရုပ်ကြီးတခုထုထုပ်ကိုးကွယ်၏။ ထို့ပြင်
လည်း၊ အရည်းကြီးတို့နှင့်တိုင်ပင်၍၊ ပုထိုး ငါးလုံးတည်

ပြီးနောက်၊ နတ်ရုပ်မမည်-ဘုရားရုပ်မမည်-ပြုလုပ်ခါ၊ ည
နံနက်ထမင်း-သေစာတင်၍ ကိုးကွယ်သောလည်းဟူ၏။

ဤသို့အားဖြင့်၊ နတ်၊ နဂါး၊ အရည်းကြီးတို့ ထွင်းမိုး
၍ ဗုဒ္ဓဘာသာအဋ္ဌေအသက်မျှ မွေးမြှုပ်စွာရှိသော ခေတ်
အခါတည်း။

တောင်သူကြီးမင်း၊ အနိစ္စရောက်ပုံနှင့် ၃၉ ကွင်းဆော်
မင်းဖြစ်ပုံ။ ။ ဆိုခဲ့သော ၃၅ -ဆက် တန်နတ်မင်းကို
စလေငရွေးလုပ်ကြံစဉ်က၊ တန်နတ်မင်း၏ မိဖုရားတဦး
သည်၊ ပဋိသန္ဓေနှင့်ထွက်ပြေးခါ၊ ကြောင်းမြို့အရပ်တွင်
ပုန်းနေလေ၏။ မွေးဖွားကြီးပြင်းသော်၊ မယ်တော်က
အကြောင်းအရာ အလုံးစုံကို ပြောကြားထားသဖြင့်၊ ပုဂံ
တွင် မင်းပြုမည်ဟု အားသန်ထွက်ရှိ၏။

ထိုလူလင်မျှ အရွယ်ရောက်သော်၊ ယခုတောင်သူကြီး
မင်းထံတွင်၊ ကွင်းဆော် (အခွန်အကောက် ခွီးဆော်သူ)
အဖြစ်ဖြင့်ခစားနေရ၏။

ထိုသားတော်ကွင်းဆော်ရန် သွားသောအခါ၊ လမ်း
တွင်ဆောင်ချမ်းပင်ကြီးတပင်အောက်၌ ထမင်းထုပ်ကို
ဖြေ၍စားလေ့ရှိရာ၊ စားဦးစားဖျားကို ထိုဆောင်ချမ်း
ပင်စောင့်နှုတ်အား တင်ပလေ့ရှိ၏။ ။ တနေ့၌၊ ထိုနတ်
ဝမ်းခြောက်၍ ကိုယ်ထင်ပြုပြီးသော်၊ အသင်မင်းသား
သင်သည် ပုဂံ၌မင်းဖြစ်လတ္တံ့၊ တရားစောင့်လေဟု ဆို
လာသည်- ဆိုသည်။

တခါသော်၊ ပုဂံတွင် မင်းလောင်းပေါ်ထိမ့်မည်၊ မည်သည့်အခါ မည်သည့်နေ့တွင်ရောက် လာထိမ့်မည်ဟု၊ အုတ်အော် သောင်းသဲဖြစ်ကြ၏။ ၊ ထိုနေ့၌လူအပေါင်းတို့သည် မင်းလောင်းကြည့်ရန်- ပူဇော်ရန်ဟု ပုဂံအရှေ့တူးရွင်းဘောင်သို့ သွားကြကုန်၏။

ကွမ်းဆော်သည်လည်း၊ အများနှင့်အတူမင်းလောင်းကြည့်လိုသည်နှင့်၊ အမြန် ကွမ်းဆော်ပြီးသော်၊ တူးရွင်းဘောင်သို့ အပြင်းလာခဲ့၏။ ၊ လမ်းတွင် မြင်းစီးလာသော လူအိုတယောက်နှင့်တွေ့လေ၏။ (ထိုလူအိုကား- ထိကြားက လူယောင်ဆောင်လာသည်ဟုဆိုသည်)။ ၊ ထိုလူအိုကား

“အမောင်၊ ငါ့မြင်းကို ပုဂံသို့ ယူဆောင်သွားပါလေ၊ ငါကား ဤတွင်ကိန့်ရှိနေပါသည်။”

“ငါ့မှာမင်းလောင်း ကြည့်မှီအောင်သွားရမည်ဖြစ်၍ အလျင်လို၏၊ အသင့်မြင်းကို ယူဆောင်သွားနိုင်ပါ”။

“အမောင်၊ မြင်းနှင့်သွားလျှင် သာ၍မမြန်ပါလော” ဟုဆိုမှ သဘောကုန်၍ မြင်းကိုစီး၏။

ထိုနောက်လူအိုက “ဤဥဒျောင်၊ ပတ္တမြားလက်စွပ်၊ ယံ၊ ဓါးတို့ကိုလည်းယူသွားပါလေ၊ ငါကြွာလျှင် မစောင့်နှင့်၊ မင်းရင်ပြင်သို့သာ အရေခံသွားတော့ဟုဆိုလိုက်၏”

ကွမ်းဆော်လည်း မြင်းကိုစီး၍ အဆောင်အယောင်တို့ကိုဝတ်စားစွဲကိုင်ပြီးလျှင် အပြင်းလာခဲ့၏။ ၊ တူးရွင်း

တာဝန်အနီးသို့ရောက်သော်၊ နေလှင်ကဲ့သို့ အရောင် အ
ဝါထွန်းလင်းစွာ လာသည်ကို မြင်ကြရလေလျှင်၊ ဤ
သူပင်မင်းလောင်းတည်းဟု မိုင်း၍ဦးတိုက်ကြလေ၏။

ကွမ်းဆော်လည်းအံ့အားသင့်သွား၏။ အတန်ကြာမှ
ဆောင်ချမ်းပင်စောင့်နတ် ပြောဘူးသည်ကို သတိရ၍၊
ငါပင် မင်းလောင်းဖြစ်၊ တာသည်တကားဟု၊ နန်းတွင်း
သို့အရောက် မြင်းစီး၍ဝင်သွားလေ၏။

တောင်သူကြီးမင်းကလည်း ငါရှိလျက် အသွယ် အံ့
နည်းဟု နန်းဦးကဆိုသင့်၏။ ထိုအခါ ထိုမင်း၏ ကုသိုလ်
ကံကုန်ပြီးဖြစ်၍၊ ယခင်ကျော်သူရုပ်ပင် ၎င်းကိုတွန်းချ
နန်းဦးကကျ၍ အနိစ္စရော့ရလေသည်။ ကွမ်းဆော်လည်း
ဥဇ္ဇဆက်မင်းဖြစ်လေ၏။ (၃၂၆-၃၄၇) (964-986 A.D.)

ကွမ်းဆော် မင်းပြုသောအခါ၊ တောင်သူကြီး၏
မိဖုရားညီအစ်မ ၃-ပါးကို သိမ်းယူသည်တွင်၊ အကြီး
၂-ပါးတွင်ကြည်းစိုးနှင့်စုတ္တတေးတို့ အသီးသီးသဇ္ဇေပါ
ခဲ့ကြ၏။ တတိယမိဖုရားတွင်ကား၊ ကွမ်းဆော်မင်းနှင့်မှ
အနော်ရထာကိုရ၏။ သို့ကြောင့် ကြည်းစိုးနှင့် စုတ္တတေး
တို့သည်၊ တောင်သူကြီး၏ သားများဖြစ်ကြ၏။ အနော်
ရထာကား၊ ကွမ်းဆော်၏ သားဖြစ်၏။

ကွမ်းဆော်မင်းပြု၍ ၂၂ နှစ်ကြာသော်၊ ကြည်းစိုးနှင့်
စုတ္တတေးတို့က ကျောင်းဆောက်၍ ကွမ်းဆော်မင်းကို
သာရခေတ်ကြွပါဟု ဖွဲ့သဖြားပျောက်ကြ၏။ ကွမ်းဆော်

မင်းယုံကြည်၍ လိုက်လာရာ ဗင်း၍ အတင်းအကြပ် ခုဟန်းပြုစေ၏။ ကြည်းစိုးတို့ကား၊ ကွမ်းဆော်မင်းသည် မိမိသဘောအလျောက် ခုဟန်းပြုသွားသည်ဟု၊ ကောလဟလ ဖြစ်လေ၏။

ကွမ်းဆော်နောက် (၄၀)ကြည်းစိုးမင်းပြု၏။ နေဝံ (၄၁)စုတ္တတေးဆက်လက်၍မင်းပြု၏။ တနေ့၌ စုတ္တတေးမင်းက အနော်ရထာကို “ညီသားနောင်မယ်” ဟု ခေါ်လေ၏။ အနော်ရထာက ထိုစကားကို ခုဟန်းအဖြစ် နှင့်နေရသောမည်းတော်ကိုမျှော်ကာထားရာ သင့်အမိကိုသိမ်းလို၍ ဆိုသောစကားဖြစ်၏ဟု ဆိုလေ၏။

(အနော်ရထာနှင့်စုတ္တတေးတို့မှာ မယ်တော်ချင်း ညီအစ်မဖြစ်၍၊ ညီနောင်တော်စပ်သည်။ အနော်ရထာ မယ်တော်ကို သိမ်းသွင်း သား-တော်စပ်မည် ဖြစ်၍၊ “ညီသား”ဟု စကားလိုက်၍ ခေါ်ခြင်းဖြစ်၏။)

အနော်ရထာ သည်လည်း အလွန် အမျက်ထွက်၍၊ စုတ္တတေးနှင့် စီးခြင်းထိုးကြရာ၊ စုတ္တတေး ကျလေ၏။ ထိုအခါ(၄၂)အနော်ရထာသည်၊ နန်းတက်ရ၏။

၄၂။ အနော်ရထာ။

(၄၀၆-၄၃၉)(1044-1077)

အမောင်တို့၊ ပုဂံမင်း-၅၅-ဆက်တွင်၊ ယခု ၄၂-ဆက်၊ သက္ကရာဇ် ၄၀၆-ခုသို့ ရောက်လာပြီ။ ယခုသော် ငါတို့မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီး ပထမအကြိမ် ကြီးကျယ်ထွန်း

ကား ကောင်းစား၍၊ အမျိုး၊ ဘာသာ၊ ပညာ၊ စာပေ၊ ဥစ္စာ၊
သာသနာ အရပ်ရပ်ကို အထူးမှတ်သားတွယ် အခြေရမီ
တိုးတက်လာပုံကို ငါတို့သင်ကြားရတော့အံ့။

သားတော်ကျန်စစ်သား။ အနော်ရထာမင်းသည်၊
မိမိ၏မယ်တော်ကို ဖြစ်မှားသော နောင်တော်ရက္ခတေး
ကို သတ်မိသည်ကို၊ နောင်တကြီးစွာရသည်နှင့်၊ ကောင်း
မှုဘက်ကလိုက်စားခါ၊ ဘုရား-ဂုဏ်ျောင်းစသည် တည်
ဆောက်ပေ၏။

မကြာမီ၊ မန္တိမဝေသာလီမှ ပဉ္စကယျာဏီ မင်းသွီးကို
ဆက်သရာ၊ သွားရောက်ဆောင်ကြဉ်းရသော ရာဇဓာမန်
အမတ်သည်၊ လမ်းတွင် ထိုမင်းသွီး နှင့် ချစ်ကြိုက်မိ
ကြလေ၏။

ပုဂံသို့ရောက်၍၊ မင်းကြီးသိမ်းပိုက်ပြီးမှ ဘိသိက်ဖြန်း
၍ နန်းအပ်တော့မည်ရှိရာ၊ ရာဇဓာမန်က မိမိအပြစ်ကို
ကာကွယ်ရန် အကောက်ကြံ၍၊ ထိုမင်းသွီးသည်၊ မင်း
သွီး အစစ်မဟုတ်ပါဟု ထုည့်ချားထွောက်လေ၏။
မင်းကြီး ယုံကြည်အမျက်သွက်သည်နှင့်၊ ထိုမင်းသွီးကို
မြောက်ဘက်အရပ်၊ (စစ်ကိုင်းနယ်) ပရိမ္မအရပ်သို့ ပို့
ထားလေ၏။

ထိုမင်းသွီးတွင် အနော်ရထာ၏ သန္ဓေပါလာ၏။ ထို
သားကား နောင်ကျန်စစ်သားဖြစ်မည့်သူတည်း။ ထိုမင်း

သားကို သန္ဓေတည်သောအခါက၊ မြေငလျင် ထွက်ခြင်း
စသော တိတ်နိမိတ်ကြီးများ ပြကြသောဟူ၏။

ထိုအခါမြောက်အရပ်ကမင်းလောင်းပေါ်မည်ဟု အ
ဟောအပြောရှိ၍၊ အနော်ရထာသည် စိုးရိမ်သည်နှင့် ၊
ကျန်စစ်သား၊ ပဋိသန္ဓေနေချိန်၌၊ ပဋိသန္ဓေရှိသောများစွာ
သောမိန်းမတို့ကို၎င်း၊ ခွေးစအချိန်၌၊ များစွာသော မွေးစ
ဖို့စို့ကလေးဘို့ကို၎င်း၊ နွားကျောင်းသားအရွယ်၌၊ များ
စွာသော နွားကျောင်းသား တို့ကို၎င်း၊ သတ်ဖြတ်စေ၏။
ထိုသို့သတ်စဉ်အခါတို့၌၊ နဂါးမင်းကဌက်၍ဌက်၍ထား
သဖြင့်၊ ကျန်စစ်သားမသေ-ကျန်ရစ်ရသည် ဆိုသည်။

(ဤထွင်းဗေဒင်အဟောအပြောတို့ကိုများစွာယုံကြည်
ကြပုံ၊ နဂါးကိုအလွန်တန်ခိုးကြီးသောကာကွယ်နိုင်သော
အဖြစ်ဖြင့် ယုံကြည်ကြပုံ၊ မိမိ၏ အသက်စီးစိမ်ကို ကာ
ကွယ်ထို၍၊ များစွာသော အသက်တို့ကို သတ်ဖြတ်ပုံတို့
ကို သိမှတ်ရာ၏။)

ကျန်စစ်သား အရွယ်သို့ရောက်သော်၊ မယ်တော်က
ဆရာတော်ထံအပ်၍ရဟန်းပြုစေ၏။ ၊ ထိုအခါ ဗေဒင်
တတ်တို့က၊ မင်းလောင်းရဟန်းပြုပါပြီဟု ဈေးကန်ကြ
ပြန်ရာ၊ ရဟန်းကိုကား-မသတ်ကောင်း-မသတ် ဝံ့သည်
နှင့်၊ ရဟန်းတို့ကို နန်းတော်သို့ ဆွမ်းပင့် ကျွေး၍၊
ထို ကျန်စစ်သား ရဟန်း ရေသောက်မည် အပြုထွင်း

အာခံထွင်းက စက်ပြောင်ပြောင် အရောင်ထွက်မှ၊ မင်းလောင်းဖြစ်ကြောင်း သိကြသောဟူ၏။

ထိုအခါမင်းကြီးက၊ ဤမင်းလောင်းသည် ငါ့နန်းကို လုမည်လောဟုမျှးမတ်တို့အားမေးရာ၊ မင်းကြီးနော် မင်းတဆက်လွန်မှ မင်းဖြစ်ပါလိမ့်မည်ဟုဈေးခံကြလေ၏။

အသင်တို့သည် ဤစကားကို ယခုမှ ငါ့အားဈောက်သည်။ ငါ့နန်းကို လုလိမ့်မည် ထင်၍ များစွာသော အသက်တို့ကို သတ်မိလေပြီတကားဟု-သံဝေဂဖြင့် ဆိုတော်မူ၏။

ထိုနောက်မှ၊ သားတော်ကိုလူထွက်စေ၍၊ အပါးတော်၌ ခစားစေ၏။

လူစွမ်းကောင်းများ။

အနော်ရထာမင်း သက်ထက်ထွင်း၊ လူစွမ်းကောင်းများ ပေါ်ပေါက်သည်။ ပထမ ၄-ဦးကား၊ ကျန်စစ်သား၊ ငထွေးရှူး၊ ငထုံးလက်ဖယ်၊ ညောင်ဦးဖီးတို့တည်း။ ကျန်စစ်သားအကြောင်းကို အတန်သိခဲ့ရပြီ။ ထိုမင်း အခန်း၌လည်း ထင်၍ သိရဦးအံ့။

ငထွေးရှူးကား၊ မြင်းမူအရပ်သား၊ ထန်းတက်သမားဖြစ်သည်။ ထန်းပင်တရာကို တက်ခါ ဆင်းခါ လှီးသည့်မှာ၊ တန်နက်အချိန်၌ ပြီးသောဟူ၏။

ငလုံ၊ လက်ဖယ်ကား။ ပုပ္ဖါးအရပ်သား၊ နွားအရှဉ်း
ဆုံးဆယ်ကို ထွန်၌တပ်၍ ထွန်ရေးမှန်အောင်၊ တက်ချည်
ဆင်းချည်အနှံ့ ထွန်နိုင်၏။

ညောင်ဦးဖိုးကား။ ညောင်ဦးအရပ်သား၊ ညောင်
ဦးကမ်းဘားက ပြေးဆင်း၍ ရောဝတီ တပက်ကမ်းသို့
ထက်ပစ်ကူးသည်။ အနောက်ဖက်ကမ်းသို့ရောက်သော်
ခြေမထောက်ခဲ့ဘဲ ပြန်၍ကူးလာနိုင်သည့်အပြင်၊ ကမ်း
ထိပ်သို့ပြေးတက်နိုင်သေး၏။

ထို ၄-ဦးအပြင် နောက်ထပ် ဗျတ္တ၊ ရွှေဖျဉ်းကြီး
ရွှေဖျဉ်းငယ်တို့လည်းရှိကြသေး၏။

ဗျတ္တကား။ ဗျတ်ဝိ၊ ဗျတ္တ မဟာမေဓင် ကုလား ညီ
အစ်ကိုနှစ်ယောက်သည်၊ ပင်လယ်၌ သင်္ဘောဖျက်ရာမှ
သထုံသို့မျောလာ၊ သထုံမင်း၏ ဆရာတော်ထံတွင် ခိုဝင်
နေကြ၏။ သို့နေကြစဉ်၊ ဇော်ဂျီသားကိုစားရ၍၊ လူစွမ်း
ကောင်းဖြစ်ကြသည်ဆိုသည်။ သထုံမင်းက စိုးရိမ်၍
ဖမ်းဆီးစေရာ အစ်ကို ဗျတ်ဝိကို မယားအိမ်၌အိပ်ပျော်
နေစဉ်ဖမ်းမိ၏။ ၎င်းကိုသတ်ပြီးလျှင်၊ မြို့ကိုရန်သူမဝင်နိုင်
အောင်ဟု၊ အပေါင်အလက်တို့ကို ပျက်၍မြို့ရိုးပတ်လည်
တွင်ဖြုတ်ထားစေ၏။

ညီ-ဗျတ္တသည်ကား၊ လက်လွတ် ထွက်ပြေး၍၊ ပုဂံ
အနော်ရထာမင်းထံ၌ ခစားလေ၏။ အစွမ်းကောင်း

သည်နှင့်ပုဂံအရှေ့ပိုင်း ၃၀-ခန့် ဝေးသော ပုပ္ပါးတောင်
သို့တနေ့လျှင် ဆယ်ခေါက် ဆယ်ခေါက်သွား၍ စကား
ပန်းကို ယူငင် ဆက်သနိုင်သောဟူ၏။ သို့ ကြောင့်
လည်းပန်းတော်ဆက်အရာကိုခန့်ထား၏။

ရွှေဖျဉ်းညီ ၁ နာဏ။ ဗုဒ္ဓသည်ပုပ္ပါးအရပ်သို့သွား
ရဖန်များသော်၊ ၎င်းအရပ်ရှိ ဘီလူးမ တယောက်နှင့်ချစ်
ကြိုက်သင့်နေရာသား ၂-ယောက် ရ၏။ ၎င်းတို့ကား
ရွှေဖျဉ်းကြီး၊ ရွှေဖျဉ်းငယ်တို့တည်း။

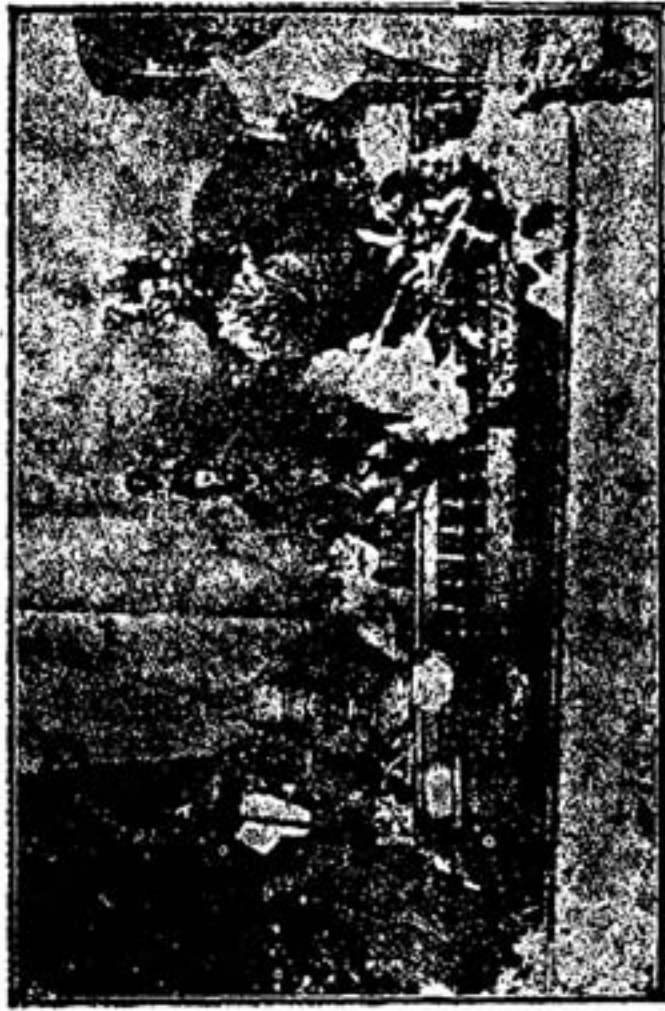
တခါသော်၊ ထိုသားငယ် ၂-ယောက်ကို ချစ်ခင်ယုယ
ချီပိုးနေသည်နှင့်၊ အမှုထမ်း လစ်လစ်ဖန်များသောအခါ၊
အခြားမလိုသူ အမတ်သူရဲတို့က လျှောက်ကြသည်နှင့်
ဗုဒ္ဓအသတ်ခံရလေ၏။

ကျန်ရစ်သော ရွှေဖျဉ်းကြီး၊ ရွှေဖျဉ်းငယ်တို့သည်၊ မင်း
ကြီးထံ၌ ဆက်လက် စေားနေရာ၊ မင်းကြီးသည် တရုတ်
ပြည်သို့ စွယ်တော် တောင်း သွားရာက အပြန်၊ ယခု
မန္တလေးအထက်တောင်ပြုံးအရပ်အနီး-ဝါးရင်းတုတ်
အရပ်၌ အသတ်ခံရလေ၏။ အသတ်ခံရခြင်းကား၊ ထို
တောင်ပြုံးအရပ်၌၊ မင်းကြီးဆုတောင်းပြည့်ဘုရားတည်
ရာတွင်၊ ထိုညီနောင်တို့သည်၊ မိမိတို့ ဝေရအုပ်များကို
မသည်မယူ၊ ဝေရပုံမြင် ပြုသည်ဟု-အသတ် ခံရခြင်း
ဖြစ်၏။ ထိုရတောင်းပြည့်ဘုရားအတွင်းဖက်၌ ၎င်းတို့
ဝေရအုပ် ၂-ချပ်လပ်နေသည့် နေရာဆိုသည်ကို ယခု
ထိုင်ခြင်နိုင်၏။

တောင်ပြုံး။ ။ ဆုတောင်းပြည့်စေတီ၊ အုပ် ၂ ချပ်လပ်
သည့် ဆိုသောနေရာသည်၊ လိုဏ်းအတွင်းမှာ ရှိသည်။

တောင်ပြို။ ရွှေဖျင်းညီနောင် နတ်ရှင်ပုံများ။

အဆိုရှိသည်ကား။ ၎င်းတို့သေသော်နတ်ဖြစ်၍။ မင်းကြီး ဖေါင်တော်စုံသောအခါ ဖေါင်တော်ကို မသွားနိုင်အောင်ဆွဲထားကြ၏။ ။ဗေဒင်တတ်ပညာရှိတို့က။ မင်းညီနောင်သည် အမှုတော်ကိုသာ ထမ်းရ၍။ တစ်စုံတရာအကျိုး မခံစားရပါသောကြောင့် ဆွဲထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်ဟုမျှောက်ကြ၏။ ။ထိုအခါ မင်းကြီးက။ ထိုဆုတောင်းပြည့်သူများအနီးတွင် နတ်ကွန်းနတ်နန်းဆောက်ပေး၍ ထိုအရပ်တဝိုက်ရှိ ထူတို့အား ပူဇော်စေ၏။

ထိုအခါကစ၍။ တောင်ပြုံးအရပ်၌။ ရွှေပျဉ်းညီနောင်နတ်ဟု။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ကျော်စောထင်ရှား၏ နှစ်စဉ် ပွဲတော်ကြီးကျယ်စွာ။ ယခုတိုင်ဖြစ်ထွက်ရှိ၏။

ပုပ္ပါးနတ်မောင်နှမနှင့်။ ယခု တောင်ပြုံးညီနောင်နတ်တို့မှာ များစွာရှေးကျ၍။ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် နတ်ကိုးကွယ်ခြင်း အရေး၌။ များစွာ ထင်ရှား ကြီးကျယ်စေလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌။ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်

ကြီးပွားထွန်းကားခြင်း။

အမောင်တို့။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်။ ဗိမ္ဗိုးဗလ္လာနတ်စသည်ကိုးကွယ်ခြင်း။ နဂါးကိုးကွယ်ခြင်း။ အရည်းကြီး တို့ကို ကိုးကွယ်ခြင်းဟူ၍။ ထိုအခါ အထိရှိလျှင်။ ရာတွင်။ ဝုဏ်ဆက်တောင်သူကြီးမင်း လက်ထက်၌ ပြခဲ့သည့် အထိုင်း ဗုဒ္ဓသာသနာမစင်မကြယ်အားသေးမှေးမှိန်နေ၍ အထူးသဖြင့်

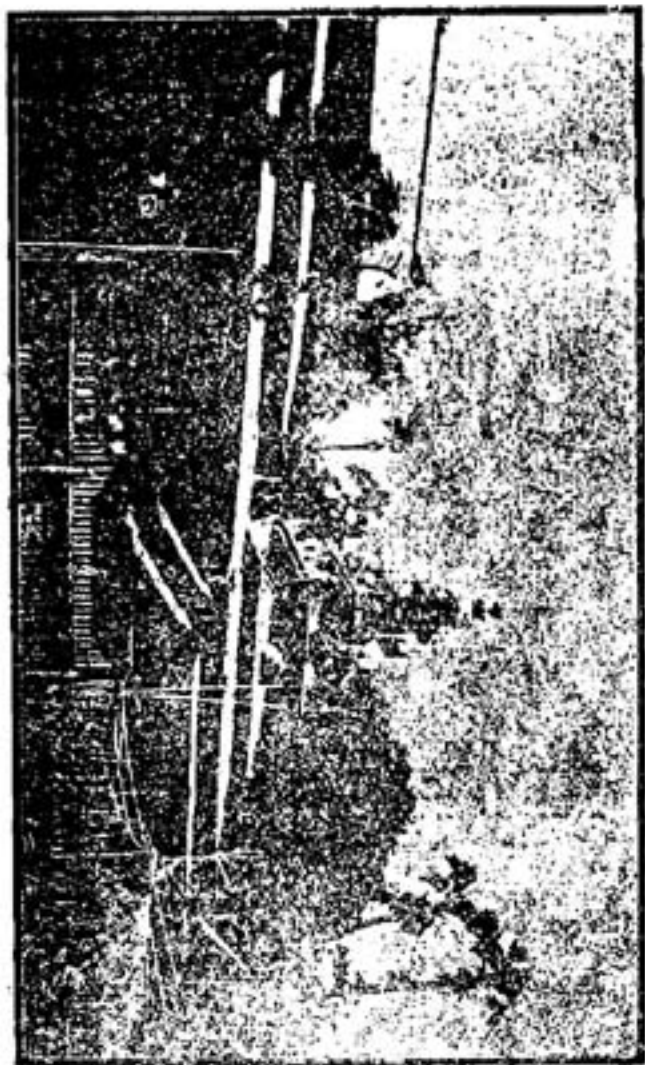
နဂါးများ၊ အရည်းကြီးများ၊ ခေတ်ကောင်းနေလေသည်။
ယခုနော်ရထာ လက်ထက်မှာလည်း။ နတ်၊ နဂါးကိုး
ကွယ်ခြင်းအပြင်၊ အထူးသဖြင့် အရည်းကြီးတို့ များစွာ
လွှမ်းမိုးနေသောအခါဖြစ်လေသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာလွန်စွာ
အားသေးနေလေသည်။

ထိုအရည်းကြီးဘို့မှာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာပျက်-ရှင်ယောင်
များဖြစ်သည်။ နက်ပြာရောင် သင်္ကန်းများကို ဝတ်ရုံကြ
သည်။ ဆံပင်လေးသစ်၊ တဝါးအရှည်ထားကြသည်။ နတ်၊
နဂါး၊ အင်းဒိုင်၊ မန္တရား၊ ဆေးဝါး၊ အပွိုရတ် လိုက်စား
ကြသည်။ တစ်စုံတစ်ခုသော ကောင်းမှုကို ပြုမိသော်၊
ဤပရိတ်-ဤပရိတ်ကိုရုတ်ထွင်၊ ဤ၍-ဤ၍လှူဒါန်းပူဇော်
ထွင်၊ ထိုကောင်းမှု ပပျောက်သည်ဟု၊ မဟုတ်သော
ပြောဟောကြသည်။

အထူးကား၊ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ ပြုလုပ်ကြသွင်းလူတို့
သမီးကိုရှေးဦးစွာ အရည်းကြီးတို့ ကျောင်းသို့ပို့ရသော
ထုံးစံဖြစ်တည်နေသည်။ ထိုထုံးစံကို “ပန်းဦးဖွတ်သည်”
ဟုခေါ်သည်။ ထိုထုံးစံကို မလိုက်နာသော်၊ မင်းဒါလ်
ခံကြရ၏။

ဤသို့အရည်းကြီးများ၊ မဟုတ်မတရား လွှမ်းမိုးနေခဲ့
ရာ၊ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်ကုန်ကာလ အဆင်အခြင်
နှင့်ပြည့်စုံသော မင်းဖြစ်၍၊ ၎င်းတို့နေထိုင် ကျင့်ကြံပုံတို့
ကို မကြိုက်-မကြည်ညို-မချီးမြှောက်နေသည်။

တောင်ပြို။ ၊ ရွှေဖျင်းညှိနောင် နတ်ကွန်။

အနန္ဒဘူတွင်းရှိအရှင်အရဟံကျောက်ရုပ်ပုံတော်၊

ထိုအခါ အရည်းကြီးတို့သည်၊ မိမိတို့ အယူဝါဒကို စာထွင်ရေး၍၊ အမှတ်မဲ့ သစ်ခေါင်းထဲတွင် ထည့်ထား အပွားတက်-စာမြင်နေမှ၊ အိမ်မက်အရဟု ထူးဖော်စေသည်။ ။ သုရင်လည်း၊ ၎င်းတို့၏ ကလိမ်ဥာဏ်ကိုသိရှိ၊ ၎င်းစာဘို့ကိုမီးရှို့ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်၏။

သထုံမှစင်ကြယ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာရောက်ခြင်း။
 ဝိဇ္ဇာကတ်တော်များရောက်ခြင်း။ ။ ထိုသို့ရှိနေစဉ် အခါ၊ သထုံပြည်မှ အရှင်အရဟံ မည်သော ရဟန်းကောင်း ရဟန်းမြတ် တပါးသည် ပုဂံသို့ ရောက်ရှိ မင်းကြီး ကြည်ညို ဆည်းကပ်သည်နှင့် စင်ကြယ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူမှန်တို့ကို သိရလေသည်။

ထိုအရှင်အရဟံ မိန့်ကြားချက်အရ၊ သထုံပြည် ဝိဇ္ဇာကတ်တော်များရှိကြောင်းကြားသိရသော်၊ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာနှင့်တောင်းစေရာ၊ သထုံမနုဟာမင်းက၊ အရိုင်းတို့နှင့် အရာလောဟုဆို၍ မပေးဘဲနေလေ၏။ ထိုအခါမှ၊ စစ်သည်ဗိုလ်ပါနှင့် ချီ၍ သထုံကို တိုက်ခိုက်လေသည်။

ထိုသို့တိုက်ခိုက်စဉ်က ကျန်စစ်သားစသော လူစွမ်းကောင်းများတွင် ဗျဒ္ဓလည်း ပါလာ၏။ ။ ဗျတ်ဝိ၏ အပေါင် အလက်တို့ကို ဆေးဖိရင်၍ မြှုပ်နှံထားသည် နှင့် မြွေရိုးကိုမဝင်နိုင်ရှိရာ၊ ဗျတ္တက မရိုးကိုမေးမြန်း-မြှုပ်ထားရာကို သိရှိ ဖော်ယူပစ်လေမှ ဝင်နိုင်ကြသောဟူ၏။

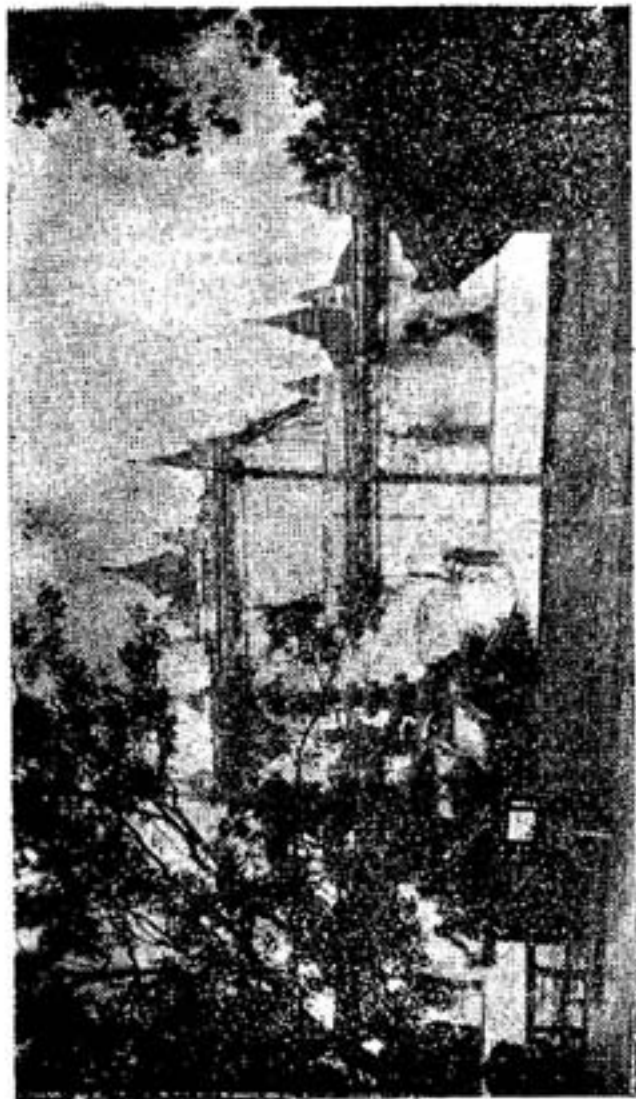
အောင်နိုင်ကြသောအခါ မန္တဟာမင်းနှင့် တကွ ပိရုကတ်တော်တို့ကို၎င်း၊ ချွတ်မှု လက်မှု ပညာတတ် ပညာသည်တို့ကို၎င်း ဆောင်ယူ ခဲ့လေ၏။ ထိုသို့ တိုက်ခိုက် ဆောင်ယူခဲ့သည်ကား၊ သက္ကရာဇ် ၄၁၉-ခု (1057-A.D.) တွင်ဖြစ်၏။

ဤသို့ သထုံမှ ဓုန္ဒဘာသာ ပိရုကတ်တော်များ ချေခံလာသည်ကစ၍ အရည်းကြီးတို့သာသနာမှူးမြိန်သွား၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်စင်ကြယ် တည်မြဲ ကြီးပွားလေတော့သည်။ မြန်မာတို့သည် ယခုလက်ရှိစာလုံးအက္ခရာများကို စ၍ အသုံးပြု ရေးသားကြလေသည်။ ထိုစာလုံးတို့ကား အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ အေဒ်မြန်မာနိုင်ငံ မွန်တို့ထံသို့ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၅၀၀ ခုလောက်တွင် ရောက်လာ သုံးစွဲသော (ပလ္လဝ) အက္ခရာ စာလုံးမျိုးဖြစ်၏။ သထုံမှ ပညာသည်များပါလာသည်ဖြစ်၍၊ ပန်းချီ ပန်းပဲစသော အတတ်ပညာများလည်း တိုးပွားလေတော့၏။

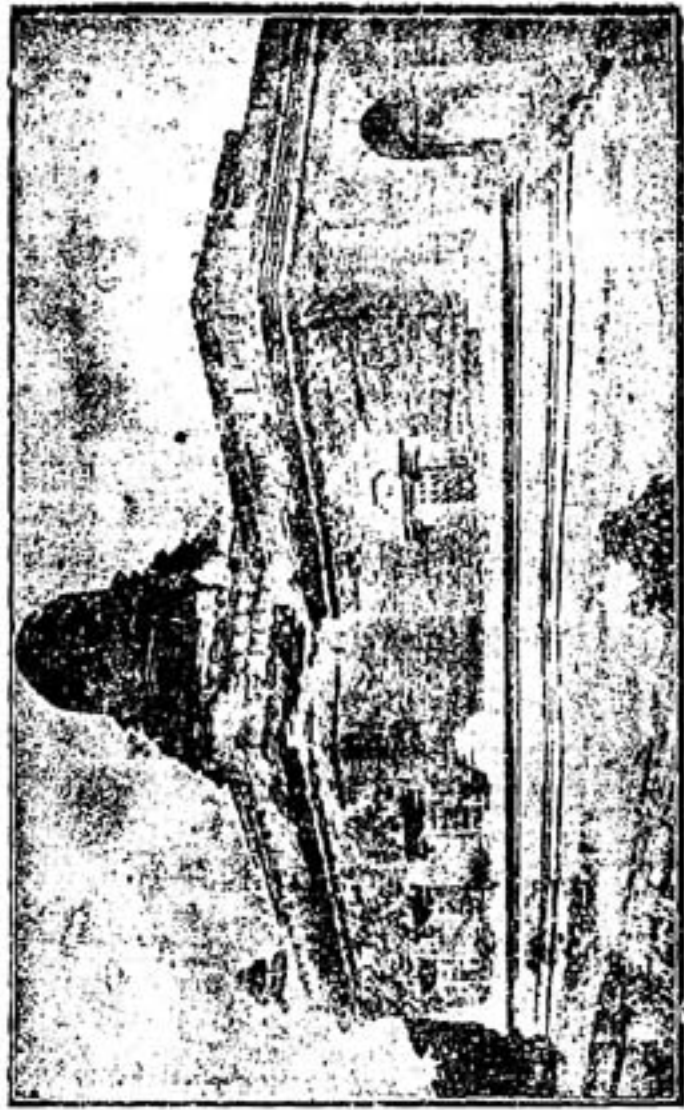
မင်းယူသွားသော သထုံမင်းမန္တဟာကို၊ မြင်းကပါ အရပ်၌ကောင်းစွာထား၏။ ထိုမင်း ဘုန်းအာနုဘော်ကြီး၍ စကားပြောသောအခါ ခံတွင်းက စက်ပြောင်ပြောင် အရောင်ထွက်တတ်၏။ အနော်ရထာအား ဂြိုဟ်လျှင် အနော်ရထာသည် ကြက်သီးထ၍ ထိတ်ထိတ် လန့်လန့် ရှိသောဟူ၏။

ထို့ကြောင့် အနော်ရထာသည် မန္တဟာမင်း ဘုန်းနိဇ္ဇာစေရန်ဟု ဆွမ်းတော်တင်ကိုးပို့စေ၏။ မန္တဟာမင်း စားမိ

ပုဂံ၊ နေဟာမင်းတည်သော - နေဟာဘုရား။

ပုဂံ။ ။ မန္တဟင်္ဂမင်း စံနေရာတွင် တည်ထား နှိုးဘွဲ့ရာ။

၍ ဘုန်းတန်ခိုး ပြင်လေသော်၊ ပိတ်လက်ညှိုးနှင်းသည်
 နှင့် မိမိ၏လက်စွပ်ကိုရောင်းချပြီးဘုရားတည်လေသည်။
 ယခုတိုင် မနုဿာမင်းဘုရားဟုရှိ၏။ ဖြစ်လေရာဘဝ၌သူ
 တပါး၏နိုင်ခြင်းကို မခံရပါ။ ထို၏ဟု ဆုတောင်း၏။
 နောက်ကြောမိ မနုဿာမင်းနှင့် မိဖုရားသားသွီးတို့ကိုပါ
 အနော်ရထာက ရွှေစည်းခုံဘုရားသို့ ဘုရားကွန်အဖြစ်
 ဖြင့် လှူလေတော့၏။

ရခိုင်ပြည်နှင့် တရုတ်ပြည်သို့ချီတက်ခြင်း။ အနော်
 ရထာသည် ထိုကဲ့သို့ သာသနာရေး၌ အလွန်ပိတ်အား
 တတ်ကြွလာပြီးလျှင်၊ ရခိုင်ပြည်ရှိ မဟာမုနိရှင်ပွားတော်
 ကိုလည်းပင့်ယူရန်သွားရောက်သေး၏။ သို့သော်လည်း
 အထမမြောက်၊ မယူနိုင်-မယူဖြစ်လေ။

တဖန်တရုတ်ပြည် (ယခုယူနန်-နန်ချီပြည်) ၌ ဘုရား
 သခင်စွယ်တော်ရှိသည်ကြား၍၊ စွယ်တော်ပင့်ယူရန် စစ်
 သည်ဗိုလ်ပါများစွာနှင့် ချီတော်မူသည်။ ကျန်စစ်သားစ
 သောလူစွမ်းကောင်း ၄-ဦးနှင့်၊ ရွှေဖျဉ်းကြီး၊ ရွှေဖျဉ်းငယ်
 တို့လည်းပါ၏။

တရုတ်ပြည်သို့ရောက်သော်၊ တရုတ်ဥတည်ဘွားသည်
 လည်း၊ မြို့တံခါးကိုပိတ်၍ အနိုင်နေလင့်၏။

ထိုအခါ ရွှေဖျဉ်း ညီနောင်တို့သည် အမိန့်တော်နှင့်
 ညဉ့်အခါ မြို့တွင်းသို့ဝင်၍၊ ဥတည်ဘွားရေစက်နှင့်အိပ်
 သည်ကို၊ ရေကိုမြှန်နှင့်ခုတ်ပြီးဝင်ရောက်၍ ဥတည်ဘွား

ကိုယ်ကို ထုံးထုံးတန်တားပြီးမှ၊ မြန်မာဘုရင်ကို နိနတ် အခါ ထွက်၍ မပူးမြင်သော်၊ ဤထုံးတားရာ တို့တွင် ဖိုင်းဖြတ်ထိမ့်မည်ဟု နိဂုံးတွင် စာရေးထားခဲ့၏ ဆိုသည်။

တဖန်လည်း ကျန်စစ်သားအား၊ တရုတ်တို့ ကိုးကွယ်သော ကြေးစန္ဒီနတ်ရုပ်ကြီးကို ကြိုးနှင့်တုတ်၍၊ ကြိမ်စကြာဖြင့်ရိုက်နှက်စေသည်။ နတ်ကြီး နာကျင်လှ၍ ပြင်းစွာအော်လေသည်-ဆိုသည်။

ဥတည်ဘွားလည်း၊ မိည်းလင်းကာလ၊ ထုံးထုံးတန်နှင့်စာကို တွေ့၍ ထိတ်လန့်နေစဉ်၊ နတ်ကြီးအော်သံကြားမှ မနေဝန်ကြဲဘဲ၊ ဥတည်ဘွားနှင့်တကွမျှမ်းမတ်တို့ သွက်၍ တွေ့ကြုံ-ဖူးမျှော်ကြသောဟူ၏။ ။ တွေ့ကြသော အခါ မင်း ၂-ပါး၊ ကြည်ကြည်သာသာပင် ပြောဆိုကြသည်။

စွယ်တော်ကိုကား၊ နော်ရထားမင်းမိဇ္ဈာန်၌ပင့်သော်လည်း၊ မကြွ-မလိုက်-မရခဲ့ချေ။ သို့ရာတွင် ထိကြားမင်းပေးဆက်သည် ဆိုသော မြဆင်းတု တဆူကိုကား ပင့်ဆောင်ခဲ့၏။

စောမွန်လှ။

၎င်းတရပ်ပြည်က အပြန်၊ ရှမ်းပြည်သို့ ရောက်ရာ မောကိုး ပြည်ထောင် (မိုးကောင်းစသည်) ကို အစိုးရသော စော်ဘွားက၊ အလွန် အဆင်းလှသော သွီးတော်စောမွန်လှကို ဆက်လိုက်၏။

ယခုတောင်ပြုံးအရပ်သို့ ရောက်သော်၊ ဆုတောင်း
ပြည့်စေတိကိုတည်၏။ ။ရွှေပျဉ်းညီနောင်တို့ကိုလည်း
အမှုထမ်းလစ်လပ်၍ အသတ်ခံရ၏။ (နောက်ကပြီးခဲ့ပြီ)။

ပုဂံသို့ရောက်ရှိသောအခါ၊ စောမွန်ထွကို အလွန်မြတ်
နိုးစွာ အပါးတော်၌ထားတော်မူ၏။ ။ထိုမိမိရား၏နား
ရောင်းထွင် ဓါတ်တော်ကိုန်းဝင်၍၊ အရောင်ထွန်းဘော
ကွန်မြူးသည်ကိုအခြားမလိုသောမိမိရားမောင်းမတို့က
စုန်းမ-ဖြစ်ကြောင်းမင်းကြီးအားလျှောက်ကြလေ၏။ ။
မင်းကြီးသည်လည်း၊ ထိုသို့ကွန်မြူးသည်ကို မြင်ရှိ-ယုံ
ကြည်သည်နှင့်၊ နေရင်း ရှမ်းပြည်သို့ ပြန်စေဟု နှင်
ထုတ်လိုက်လေ၏။

ရွှေစာရံစေတီ။ ။စောမွန်ထွလည်း၊ အဖြေအရံ
အနည်းငယ်မျှနှင့်၊ ရှမ်းပြည် ဖက်သို့ ထွက်လာခဲ့ရ
၏။ ။ယခုမန္တလေး အရှေ့တောင်ဘက်သို့ ရောက်
ကာလ၊ မိမိနားရောင်းရှိ ဓါတ်တော်တို့ကို ဌာပနာ၍
ငါးတောင်မြင့်ရှိသော စေတီငယ်ကိုတည်၏။ ထုရားမုခ်
ဝကို၊ အရှေ့ မောရှမ်းတို့ ဖက်သို့ ဖြည့်ထား၏။ ထုရား
ကား၊ ရွှေစာရံထုရားဟု ယခုတိုင် ကျော်စောထွ၏။

ထိုသို့ ထုရား တည်ကြောင်းကို အနော်ရထာ ကြား
သော်၊ ထုရားမုခ်ကို အရှေ့-ရှမ်းပြည်ဘက်သို့ဖြည့်ထား
အံ့။ စောမွန်ထွကို သတ်ခဲ့၊ ငါစံရာ အနောက်ဖက်-ပုဂံ

ပြည်အက်သို့လှည့်ထားလျှင် အသက်ချမ်းသာစေဟု မင်းချင်းများကဲ့ စေလွှတ်လိုက်၏။

မင်းချင်းတို့ညအခါရောက်လာရာ စောမွန်က တန်ခိုးလတ်သောပင် ပေး၍ အကြောင်းကို မေးမြန်း-သိရမှ။ ၎င်းညတွင်ပင်၊ စောမွန်လှသည်။ မိမိ၏ ကုသိုလ် တို့ကို အောက်မေ့၍၊ နတ်ကောင်း နတ်မြတ်တို့ကို တိုင်တည်-မိဋ္ဌာန်၍၊ မြစိသော ရွှေဖျဉ်တထက်ဖြင့်၊ ဘုရားကို ပတ်ချည်၍ လှည့်လေရာ၊ ဘုရားလည်၍၊ မုခ်ဝအနောက်ဖက်သို့ ရောက်လာလေ၏။

(ဤတွင်းသဒ္ဓါမိဋ္ဌာန်ကြောင့်သော်လည်း လှည့်နိုင်ရာ၏။ သို့မဟုတ်ဘုရားငယ်သည် ဖြစ်၍ ၎င်း၊ တညလုံး အချိန် ခုသဖြင့် ၎င်း၊ စောမွန်က အခြေအရံများလည်း ပါရှိသဖြင့် ၎င်း၊ ဆွဲ၍ လှည့်နိုင်သည် ဖြစ်စေ၊ ပြင်၍ လှည့်သည် ဖြစ်စေ-ဖြစ်နိုင်ရာ၏)။

နံနက်ခါ၊ မင်းချင်းတို့မြင်ရသော်၊ စောမွန်က ချမ်းသာပေး၍၊ ပုဂံသို့ပြန်ခဲ့ကြ၏။

အနော်ရထာမင်း ကြားသိရသော်၊ ကျေနပ်ဝမ်းမြောက်သည်နှင့်၊ ၎င်းဘုရားပတ်လည်တွင် မြေတာ-တထောင် ထွူတော်မူသည်။

နောင်အခါ၊ ပုဂံ-အလောင်းစည်သူမင်းက မြေထပ်၍ ထွူတော်မူသည်။ နောက်အင်းဝ မိုးညှင်းမင်းက (၇၈၈-၈၀၁) သံတောင် ၃၀-အထိမြင့်၍ တည်တော်မူသည်။

ဤ စေတီသည် တန်ခိုးကြီး-ကျော်စော၍၊ နှစ်စဉ်ညို
တော်ယခုတိုင် စည်ကား ။

ရွှေစည်၊ ခုံတည်ခြင်း။

အမောင်တို့၊ ငါတို့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဤအနော်ရထာ
မင်းလက်ထက်ကစ၍၊ စေတီ-ဂူ-ပုထိုးတို့ကို အကြီး အ
ကျယ်တည်ကြကုန်၏။ ငါတို့ မင်းများသည်၊ မိမိတို့
ကိုယ်ရေးကံ့ယံထွက်နှုန်းတော်-သင်းချိုင်းတော်စသော
အဆောက်အဦးများကို၊ အကြီးအကျယ် တည်ဆောက်
တဲ၊ သာသနာရေးရာ စေတီ-ပုထိုး စသည် တို့ကို သာ
အကြီးအကျယ် တည်ဆောက် ကြကုန်၏။ ထိုစေတီ
ပုထိုး တို့မှာ၊ သာသနာရေး အပြင်၊ အမှတ် အသား
ကျောက်တိုင်-ကျောက်စာ သဘွယ်လည်း ဖြစ်၍၊ ရှေး
ဖြစ် ရှေးဟောင်းတို့ကိုသိရမှတ်ရစေ၏။ ဥပမာ၊ ရွှေစာရ
စေတီကို ဗူးမျှော်ရခြင်းဖြင့်၊ သနားကျေကွဲ ဖွယ်သော
စောမွန်ထွ၏ အဖြစ်အပျက်တို့ကိုလည်း ငါတို့သတိရ သိ
ရှိရပေ၏။

အနော်ရထာသည်၊ ရှေးဦးစွာ ယခုရွှေစည်ခုံစေတီ
ကို ၄၂၁ ခုတွင် တည်တော်မူသည်။ သရေခေတ္တရာ-ရှိ
ဒွတ္တ ပေါင်မင်း တည်ခဲ့သော စေတီ ကို ဖျက်၍၊ နုဗူး
သင်းကျပ်တော်ခတ်တို့ကိုယူ၍ ဌာပနာလေသည်။
အတွင်းစေတီငယ် ပြီးသည့်နောက် အပြင်က ခုံ၍ တည်
သောပစ္စယံ ၃ ဆင့်ပြီးသောအခါ၊ သီဟိုဠ်မှ စွယ်တော်

များကိုပင့်ဆောင်၍ ဌာပနာပြန်သည်။ ။အနော်ရထာ
လက်ထက် ဤမျှသာ ပြီးသည်။နောက် သားတော် ကျန်
စစ်သားမင်း လက်ထက်ကျမှ ဆက်လက်တည်၍ အပြီး
သတ်သည်။ ဤစေတီဘော်ပုံသဏ္ဌာန်ကိုလိုက်၍၊ နောင်
အခါ၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စေတီပုထိုး များစွာ တည်လေ
သည်။ မူလပုံစံတော်ဟုဆိုသင့်၏။

ဥဿာပဲခူးသို့ စစ်ကူလွှတ်ခြင်း။ ။တခါသော်
ဥဿာပဲခူးကို၊ ဇင်းမယ်ဖက်ဆီမှ လောရှမ်း-ဂျွန်းတို့ ဝင်
ရောက် တိုက်ခိုက်သဖြင့်၊ ဥဿာမင်းက၊ အနော်ရထာ
ထံ စစ်ကူတောင်းရာ၊ ကျန်စစ်သား စသော လူစွမ်း
ကောင်း ၄ ဦးနှင့်၊ အလုပ်အကျွေး ကုလားခြေလျင် ရှစ်
ကျိပ်တို့ကိုသာ ထွတ်လိုက်၏။

ရန်သူတို့ကိုနိုင်ထွက်၊ ဥဿာမင်းက ကျေးဇူးတင်၍၊
ဓာတ်တော်များကို၎င်း၊ အလွန်လှပသောသွီးတော်မဏိ
စံနွာကို၎င်း၊ ဆက်လိုက်၏။ ။သမီးတော် ကိုယ်လေး
ခြင်္သေ့ရှင် အလေးတရကိုလည်း၊ သမီးတော်ကို ချိန်
ကြည့်ရန် ထည့်ပေးလိုက်၏။

ကျန်စစ်သားထွက်ပြေးရခြင်း။ ။စစ်သူကြီး ၄
ယောက် အစုစုကျစောင့်ကြပ် ဆောင်ယူခဲ့ရာ၊ ကျန်စစ်
သားအစုစု၌၊ မစောင့်ဆည်းနိုင်ဘဲ၊ မင်းသမီးနှင့် ချစ်
ကြိုက်မိကြလေ၏။ ။ပုဂံသို့ရောက်သော်၊ ထိုအကြောင်း
ကို၊ အနော်ရထာမင်းအား ယျှောက်ကြလေ၏။

မင်းကြီးလည်း၊ ပြင်းစွာအမျှက်ထွက်သည်နှင့်၊ ကျန်
စစ်သားကို နှောင်ကြီးတည်းခါ သွင်းခဲ့စေ၍၊ ကိုယ်တိုင်
ပင်ထုံဖြင့်ထွတ်၍ ထိုးလိုက်ရာ၊ လူကိုမထိုးမိ၊ နှောင်ကြီး
ကိုထိုးမိ၍၊ နှောင်ကြီးဖြစ်လေ၏။

ထိုအခါ၊ ကျန်စစ်သားသည်၊ ထိုထုံကို ကောက်ယူ၍
ရှေ့တော်မှထွက်ပြေးခဲ့လေ၏။ အနော်ရထာ၏၊ လက်
ထက်၌၊ ကျန်စစ်သားသည် နော်ထင်ပြန်မလာတော့ချေ။

အမောင်တို့၊ ရာဇာမန်သည်၊ ကျန်စစ်သား၏ မပင်
တော် ပဉ္စကလျာဏီ မင်းသမီးကို ဆောင်စဉ်က၊ မစောင့်
ဆည်းခဲ့မိသည်ကို သတိရကြပေလိမ့်မည်။ ယခုကျန်စစ်
သားသည်လည်း၊ မစောင့်ဆည်း ရှိခဲ့ပြန်သည်။ ၏သို့
မစောင့်ဆည်းခြင်းတို့ကား၊ ကဲ့ရဲ့ဘွယ်ဖြစ်၏။

ကျန်စစ်သားထွက်ပြေးပုံ-မင်းဖြစ်ပုံ တို့ကို၊ ထိုကျန်
စစ်သားမင်း အခန်းကျမှ ဆက်လက်ပြောပြပါတော့အံ့။

တိုင်းခန်း၊ လှည့်လည်ခြင်း။

နိုင်ငံတော်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း

အနော်ရထာ မင်းသည် ဘုန်းကြီးသော မင်းဖြစ်၍
တိုင်းခန်း လှည့်လည် ကြည့်ရှုရာ၊ အိန္ဒိယ ပြည်ဗက်-
ဘင်္ဂလားသို့ ရောက်ရှိ၏။ ဘင်္ဂလားသို့ ရောက်သော
အခါ၊ နောင် ဘုန်းကြီးသော သား-မြေး-မြစ် ထော်တို့
ရောက်လာထွင်တီးမှုန်စေဟူ၍ ကျောက်ကိုလှူရင်ထုပြီး

သျှင်၊ စည်၊ စောင်း၊ ငြင်း၊ စသော အတီးအမှုတ်မျိုးတို့နှင့် ကချေသည်အရပ်ဘို့ကိုထားတော်မူသည်။

ရှမ်းပြည်ရှမ်းရွာဖက်-ရှမ်းတောင်ကုန်းများသို့လည်း ခေတ်မှီ၊ ထိုအရပ်၌သည်များကိုလည်း မြင်တွေ့ရ၏။

ဤသို့စစ်ပြုရန်ဟုတ်၊ အဝှန်အဝါပြုလိုခြင်း၊ ဗဟုသုတ အကြားအမြင်ရလိုခြင်းအတွက် ငှည်းလည်ရာမှပြန်လာ သောအခါ၊ မြန်မာနိုင်ငံ စည် ပင် ကောင်း စား ရန်ဟု ဆည်မြောင်းများစွာ တည်ခြင်းတို့ကိုပြုလေသည်။ ။ ဤသည်ကိုဖို့၌ လယ်ယာ- ကိုင်း- ကွန်း- အရောင်း အဝယ်များစွာ စည်ကားဝပြောလေသည်။

မြောက်ဖက်၊ အရှေ့ဖက်၊ အရှေ့တောင်ဖက်၊ နယ်ခြား တို့၌၊ ကင်းစောင့် မြို့များကို တည်တော် မူသည်။ နိုင်ငံ တော်အတွင်း၊ သင့်ရာသင့်ရာတို့၌ မြို့ကြီး၊ မြို့ငယ်၊ ရွာကြီး ရွာငယ်၊ တို့ကိုလည်း၊ ကျနစွာ အသစ် တည်ထောင် ပေး လေ၏။

အနော်ရထာနတ်ရွာစံပုံ။

တရံခါသော်၊ အနော်ရထာ မင်းကြီးသည်၊ ထိုသို့ ဆည်မြောင်းစသည် တည်ဆောက်ခါ၊ လယ်တွင်းအရပ် ၌တံတော်နှင့်စံနေတော်မူစဉ်၊ တံတော်အောက်မြေထဲမှ ပါးမည်သံကြားရ၏။ ပညာရှိတို့ကို ခေးသော်၊ ပါးဖို

အနော်ရထာ တံတော်ရာ၊ ဖါလင်ကောင်ဖိုး တွေသော နေရာ၌ တည်ထားသော “ဖါလင်ကောင်ဦး” ဘုရားစေတီ။ (၁၂၉၉-ခု၊ ပြာသိုလတွင် ဖိုက်သောမိတ်ပုံ၊ ဓမ္မနိဂ္ဂုံးဦးဆင်ယူသော။ အထက်ပိုင်း ကောင်းစွာမပေါ်ပါ။)

စဉ့်ကိုင်မြောက်နား မိုးတောကျောင်းအတွင်း၌ ရှိသည်။ ။ ဟောပြောထားရာအရပ် “ပုဏ္ဏားပညာပို့တို့ကို မွေးလွှင် သတ်မည်ဟု ခြံနှင့်လျှော်ထားရာအရပ် “ပုဏ္ဏားခြံ” ရွာမှာ ဘုရားအနောက်နား တွင် ရှိသည်။ ယခုတိုင် ပုဏ္ဏားအဖျားနေကြသည်။

နောက် ဟောပြောချက်မှန်၍၊ ပုဏ္ဏားအဖျား မသက်လွတ်သော အခါ၊ အထိမ်းအမှတ်ပြု၍ တည်သော သက်လွတ်ဘုရားမှာ စဉ့်ကိုင်၊ အနောက်နားတွင်ရှိ၏။

သေ၍၊ ဟီးကော၊ ၎င်း ဟီးသေကုသိုဗိုး၍ ငိုနေပါသည်။
မကောင်းသော နိမိတ်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနိမိတ်အရ၊ အရှင်
မင်းကြီးသည် နေပြည်တော်တွင်းသို့ခရောက်မီ ရန်သူ
လက်တွင် နတ်ရွာစံပါ ထိခိုက်မည်ဟု သွေးသောက်ကြ၏။

မင်းကြီးလည်းအမျှင် ထွက်၍၊ ဟူးဖေ၊ ကြည့်စေရာ၊
ဟောသိုင်းပင်၊ ဟီးလင်ကောင်ပိုးကိုတွေ့ရလေ၏။ မင်း
ကြီးက၊ ငါ့စေဦး၊ နောက်ဟောပြောချက်ကို မမှန်မှ သတ်
မည်ဟု မိန့်ပြီးသွင်း၊ ဗေဒင်တတ်-ပညာရှိ တို့ကို သံခြေ
ကျင်းခတ်၍ နှောင်အိမ်ခွဲထားလေ၏။

ပြီးမှ နေပြည်တော်သို့ ဆင်စီး၍ပြန်ခဲ့ရာ၊ မြို့တော်သို့
ရောက်ရှိ-တံခါးသို့ အဝင်တွင်၊ ၊ မုဆိုး ထယောင်
ရောက်လာ၍၊ (ပရတ္တ၊ နယ်ရှိ) အောင်သာမြစ်ခြေ အရပ်
ဝယ်၊ ကျွဲရိုင်းတကောင် ထကြွနေကြောင်း သွေးသောက်လေ၏။

မင်းကြီးသည်၊ တံခါးတွင်းသို့ ဆင်တော် ခြေထောက်
လှမ်းမီမှ ဆင်ကိုလှည့်၍၊ ကျွဲရိုင်းကိုနှိမ်နင်းရန်ဟု ထွက်ခဲ့
ပြန်၏။ ၊ ကျွဲနှင့်တွေ့ရှိ၊ ကျွဲကလှမ်း၍ ခတ်လိုက်ရာ၊ မင်း
ကြီးကိုထိ၍၊ နတ်ရွာစံရလေ၏။ ရဲမတ် ဗိုလ်ပ၊ တို့လည်း
ပြိုကွဲပြေးလွှားကြလေ၏။ ၊ အလောင်းတော်ကို ရှာဖွေ
မရ-မတွေ့ကြတော့လေ။

ကျွဲမှာ ကျွဲစစ်မဟုတ် နတ်ကျွဲဟုဆိုသည်။ ၊ အနော်
ရထာ၊ တချုပ်ပြည်သို့ချီစဉ်က၊ လမ်းတွင် ထိပ်ပင်စောင့်

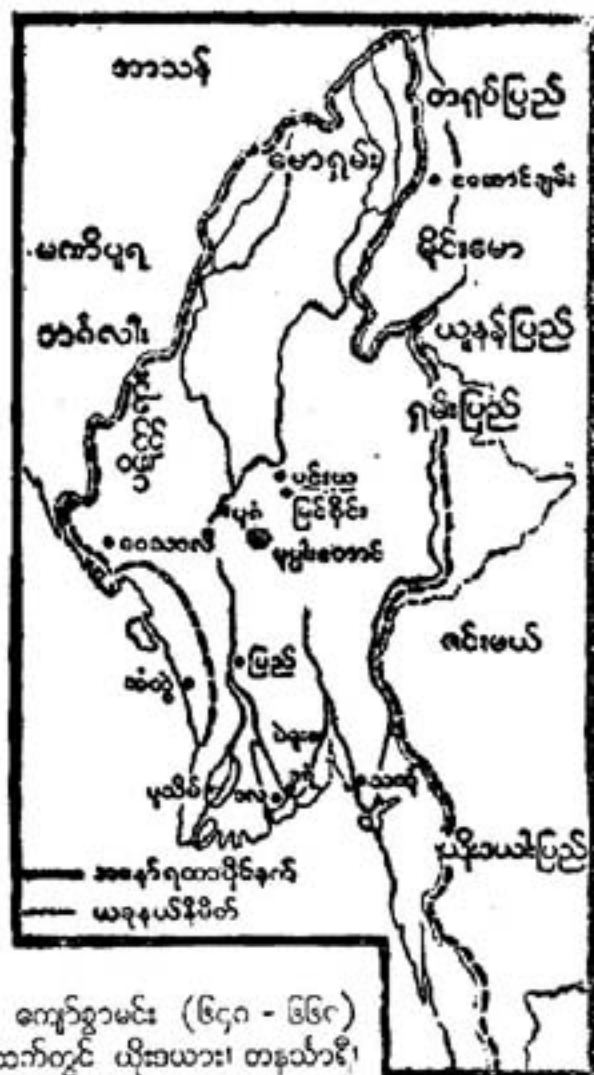
နတ်သည် လိမ်ပင်ပေါ်ကမဆင်းဘဲ နေရသည်လောဟု ကြိတ်စကြးဖြင့်ခတ်စေ၏။ နတ်သည်ကြောက်ရွံ့၍ ဆင်း ပြေးရသောဟူ၏။ ဤကိုအညှိုးထား၍၊ အနော်ရထာ ကံမှီသောအခါ ကျွဲယောင်ဆောင်၍လက်စားချေခြင်း ဟု ဆိုကြသည်။

ဤသို့အားဖြင့်၊ မြန်မာနိုင်ငံကို ပထမ အကြိမ် ကြီး ကျယ်အောင် ချဲ့ထွင် ထည့်ထောင်၍၊ အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာ၊ ပညာ၊ ဥစ္စာ၊ တိုးပွားအောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပေ သော ကျေးဇူးရှင် အနော်ရထာ မင်းကြီးကို ငါတို့အမြဲ သတိရအပ်ပေသတည်း။

၄၃။ စောလူးမင်း။

(၄၃၉-၄၄၆) (1077-1084)

အနော်ရထာ နတ်ရွာစံလျှင်၊ သားတော်စောလူး မင်း ဖြစ်၏။ ခမည်းတော် ထက်ထက်က ထွက်ပြေးနေရသူ ယျန်စစ်သားကို၊ ရှင်အရဟံနှင့်တကွ မှူးမတ်တို့ တိုက် တွန်း လျှောက်ထားချက်အရ၊ အပါးတော်တွင် ခေါ်၍ ထား၏။ သို့သော် စဉ်ယခုအခါ၊ စောလူးမင်း၏ မိဖုရား ဖြစ်နေသော ယခင်မင်္ဂလာစန္ဒာနှင့်၊ အဆက်အသွယ် ရှိပြန် သည်ကြားရ၍စောလူးက နှင်ထုတ်ပြန်သည်။ တပန် မှူးမတ်တို့ တိုက်တွန်းချက်အရပြန်၍ခေါ်ထားပြန်သည်။

ကျော်စွာမင်း (၆၄၈ - ၆၆၇)

လက်ထက်တွင် ယိုးဒယား၊ တနင်္သာရီ၊
လင်းခင်း၊ လပိုင်၊ ဇင်းမယ် အရှေ့ရမ်း
စသည်တို့၊ ထောင်ထားကြောင်း ဆိုသဖြင့်၊ နော်ရထာမင်းမှ တရုတ်
ပြေးမင်း လက်ထက်ထိ ထိုနယ်များအပေါ်၌၊ ပုဂံမင်းများ၏ အာဏာ
မြင့်နံ့သည့်ဟု သိရ၏။

ငရမန်ကန်း။ ။စောထူးမင်းနှင့်နို့ဖိုဖတ် (နို့ထိမ်း
၏သား) ငရမန်ကန်းအားလည်း၊ ဝဲခူးမြို့ကိုပေး၍ ဘုရင်ခံ
ခန့်ထား၏။ ငရမန်ကန်းကား မျက်စေ့ တဖက်ကန်း၏။

တခါသော်၊ စောထူးမင်းနှင့်ငရမန်ကန်းတို့ ကြွေအန်
ကစားကြရာ၊ ငရမန်ကန်းနိုင်လျှင်၊ ထ၍ကြိုးဝါးခါ လက်
မင်းပေါက်ခတ်၏။ စောထူးသည်၊ ရှက်လည်းရှက်၊ အ
မျက်လည်းထွက်သည်နှင့် နင်သည်အန်တပွဲမျှနိုင်သည်ကို
ဤမျှကြိုးဝါးလေသည်။ နင်စွမ်းအံ့ ထင်သော်၊ နင်စားရ
သောဝဲခူးအားနှင့်ငါ့ကိုပုန်ကန်လေလော့ဟုဆိုလေ၏။

ငရမန်ကန်းလည်း၊ ကြံရင်းရှိသည်နှင့်၊ ငင်း၏စကား
ကိုယူ၍၊ အကယ်ပုံကန်လေ၏။ ပုဂံသို့စစ်ချီလာ၍ (သရော်
မြို့နယ်၊ မင်းဗွှဲ အောက်ရှိ) ပြည် တော် သာ ကွန်းသို့
ရောက်လျှင်၊ တပ်ချနေလေ၏။

ကျန်စစ်သားသစ္စာကြီးခြင်း။ ။စောထူးနှင့်ကျန်
စစ်သားတို့သည်လည်း၊ ထွန်းဟန်ဖြူဖျတ်ရန်လာခဲ့ကြ၏။
အကြံဉာဏ်များသော ငရမန်ကန်းသည်၊ ဒီးကို ဆင်ရုပ်
စာစွာလုပ်၍၊ ဆင် ထက်ကလည်း လူရုပ်တင်၍၊ နွဲ့ညွန့်
များသောအရပ်ထွင်၊ ညအခါ၌ထားလေ၏။

ညအခါ လရောင်မထင်မှှားထွင်၊ ဆင်ရုပ်နှင့်လူရုပ်
တို့ကိုစောလူးမြင်လျှင်၊ အစစ်ထင်၍၊ ဆင်နှင့်သွားရောက်
တိုက်ရာ၊ စောလူး၏ဆင် ညွှန်ထွင်နစ်လေ၏။ စောလူး

လည်း ဆင်မှဆင်းပြေးပြီးလျှင်၊ ညောင်ခေါင်းတခုတွင် ပုန်းနေရလေ၏။

စောလူးတတ်ပျက်သည်နှင့်၊ ကျန်စစ်သားသည်၊ မြင်းစီး၍ တညလုံးပြေးခဲ့ရာ၊ ပုဂံသို့ ရောက်လျှင်၊ မှူးမတ်တို့က စောလူးမင်းမရှိလျှင် အရှင်သာနန်းရထိုက်ပါသည်။ နန်းတက်တော်မူပါဟု၊ ဆီး၍လျှောက်ကြ၏။

သက္ကကြီးသောကျန်စစ်သားကား၊ ငါ့အရှင် ရှိ မရှိကို စုံစမ်းဦးမည်။ မရှိမှ ငါ့လက်ခံမည်ဆို၍၊ စောလူးမင်းကို စုံစမ်းရန် တဖန်လာခဲ့ပြန်၏။

စောလူးမင်းမှာလည်း၊ စားတော် ၃ နပ်မစားရ၊ အလွန်ဆာမွတ်သည်နှင့် ညောင်ခေါင်းမှထွက်လာခဲ့ရာ၊ ငရမန်ကန်း၏ တပ်သားတယောက်ထင်းခွေရာတွင် ထမင်းစားနေသည်ကိုမြင်မှထမင်းကို မိမိ၏အဘိုးထိုက်သွားသော လက်စွပ်နှင့်သဲ၍၊ စားတော်ခေါ်ရ၏။ ထိုတပ်သားကို မည်သူ့အားမျှမပြောရန် ချွတ်ပိတ်လျက်၏။

တပ်သားသည်ကား၊ အားရလွန်းသဖြင့် အညိမ်မနေနိုင်၊ လက်စွပ်ကိုတပြုပြန်နှင့်နေရာမှ၊ ငရမန်ကန်း ကြားသိစောလူးမင်းကို ဖမ်း၍ အချုပ်နှင့် ထားလေ၏။

ကျန်စစ်သားကလည်း၊ ညအခါစောလူးကို ချုပ်ထားရာမှ ထမ်း၍ခိုးလေ၏။ စောလူးသည် ပုရန်းထက်တွင် ဤသို့ကြံဘွေး၏။ ကျန်စစ်သားကို ခမည်းတော်လည်း မျက်ဘူးသည်၊ ငါလည်းမျက်ဘူးသည်၊ ငါ့ကိုသတ်လျှံ

မိုးသည်ထင်၏။ ငရမန်ကန်းကား ငါနှင့်မို့မို့၊ ဖက်ဖြစ်၍ ငါ့ကိုမသတ်တန်ရာ-ဟု ကြံတွေးပြီးသွင်း၊ ငါ့ကိုကျန်စစ်သားမိုးပါသည်ဟု- ဟစ်လေ၏။ ကျန်စစ်သားကလည်း ဟယ်-မင်းဆိုးမင်းညစ်၊ တယိုင်းတို့လက်တွင်၊ ခွေးသေ-ဝက်သေ သေရစ်တော့ဆို၍ ပစ်ချခဲ့ပြီးသွင်း၊ လက်လွတ်ထွက်ပြေးလေ၏။

ငရမန်ကန်းသည်ကား၊ စောလူးရှိနေသွင် ခန့်မငြိမ်းရှိတော့မည်ဟု စောလူးကိုသတ်လေ၏။

ကျန်စစ်သားသည်လည်း၊ အတန်စွမ်းသော ယိုးလှိုင်ရွာသူကြီး၊ မုဆိုးငစဉ်တို့နှင့် ပူးပေါင်း၍၊ ငရမန်ကန်းကို တိုက်ရန် ထူရဆောင်းနေကြ၏။

ငရမန်ကန်းသည်ကား၊ မင်းပြုရန်ဟု- ပုဂံသို့ချီလာခဲ့၏။ မှူးမတ်ကြီးတို့ကဆီး၍ “ကျန်စစ်သားလည်း ရှိနေသေးသည်၊ အိုင်တရတွင် ကျွန်ုပ်ချလူးသကဲ့သို့ ဖြစ်အံ့သည်၊ ကျန်စစ်သားကိုနိုင်အောင်တိုက်ပါဦး”ဟု ဆို၍မြှီတံခါးကိုပိတ်၍ အိုင်နေကြလေ၏။

ကျန်စစ်သားတို့သည်လည်း၊ ငရမန်ကန်းကိုတိုက်ကြရာ ငရမန်ကန်းအရေးနိမ့်၍၊ ဧရာဝတီမြစ်ကိုဖေါင်နှင့်စုန်ပြေး၏။ မုဆိုးငစဉ်ကလိုက်၍ သစ်ပင်ထက်ကနေပြီးသွင်းဌက်သံကဲ့သို့မြည်ပြသည်ကို ငရမန်ကန်းဖေါင်ပြုတင်းမှ ခေါင်းထွက်၍ ကြည့်လိုက်တွင် ငစဉ်က မှူးဖြင့်ပစ်လိုက်

ရာ၊ ကောင်းသော မျက်စုံကိုထိမှန်၍၊ ငရမန်ကန်း
သေလေ၏။

ထိုအခါမှ၊ ကျန်စစ်သားသည်၊ ရန်သူခေါ်တော့ဘဲ
မှူးမတ်ပြည်သူတို့အထိုက်၊ မင်းမြဲရလေတော့၏။

၄၄။ ကျန်စစ်သား။

(၄၄၆-၄၄၄) (1084-1112)

ကျန်စစ်သားအကြောင်းကိုအထိုကောက်ပြန်၍ကြည့်
သော်၊ ၊ ကိတ်ကြီး၊ နိမိတ်ကြီးများနှင့် သန္ဓေတည်ခြင်း
ထိုသန္ဓေတည်စကစ၍၊ အနော်ရထာမင်းကံပျောက်ဖျက်
ရန်ကြိုးစားခဲ့ခြင်း၊ ရဟန်းဘဝရောက်မှ တွေ့ရှိ-အပါး
တော်၌ စားစေခြင်း၊ မလိခဇွာကိုကျူးလွန်မိ၍ ထွက်
ပြေးရခြင်းတို့ကို ငါတို့ထိကြရပြီ။

ထိုသို့ထွက်ပြေးရစဉ်က၊ ကျောင်းမြို့ရပ်- ဘုန်းတော်
ကြီးထံတွင် ခိုနေရ၏။ ထိုအခါ ဘုန်းကြီးထူမ သမ္ဘူလ
နှင့်သင့်နေလေ၏။

အနော်ရထာမင်း နတ်ရွာစံပြီးနောက်၊ စောလူးမင်း
လက်ထက်တွင် ပြန်၍ခေါ်ရာ သမ္ဘူလထွက်သန္ဓေရှိနေပြီ
ဖြစ်၍၊ ကျန်စစ်သားသည် မိမိ၏ လက်စွပ်ကို ဝေး၍၊
သဒီးမွေးလျှင် ဤလက်စွပ်ကိုရောင်းချ စားသေဝံ့ကြလေ
သားမွေးလျှင်သားနှင့်တကွဤလက်စွပ် ကိုယူ၍လိုက်လာ
ခဲ့ဟု မှာထားခဲ့ပြီးလျှင်၊ စောလူးမင်းထံသို့ သိုက်လာခဲ့၏။

စောလူးမင်းထံစံစားနေရာ၊ ယခုစောလူးမင်း၏မိဖုရား
ဖြစ်နေရရှာသော၊ ယခင်မဏိစန္ဒာနှင့် အဆက်အသွယ်
ရှိပြန်သည်ဆို၍ စောလူးမင်းကရှင်ထုတ်ပြန်ရာ၊ ဧဝံထွင်
လာရောက် နေထိုင် ချပြန်လေ၏။ တဖန် မှူးမတ်တို့က
ထိုက်ထွန်းချက်အရ စောလူးကိုပြန်၍ခေါ်ပြန်၏။ ထိုအခါ
မှ နှစ်ဦးသားပူးပေါင်း၍ ငရမန်ကန်းကို ပြုဖျက်ပြီးမှ
နန်းတက်ရ၏။

ကျန်စစ်သားထွင်၊ မိဖုရား ၄ ပါးရှိ၏။ ၎င်းတို့ကား
(၁) အပယ်ရတနာ၊ (၂) ဥဿာမင်းသမီး မဏိစန္ဒာခေါ်
စင်ဦး၊ (၃) ရဟန်းသူမ သမ္ဘူလ၊ (၄) ထီးယိုင်ရှင်သမီး-
စင်တန်တို့တည်း။

ဤ ၄ ပါးထုံးပင်၊ မိမိ၏ အဖြစ်အပျက် ရာဇဝင်နှင့်
ထနည်းနည်းစပ်ဆိုင်၍၊ မေတ္တာ၊ ကျေးဇူး၊ သစ္စာတို့ကို
စောင့်သိစွာနှင့် တင်မြှောက်ထားသော မိဖုရားများဖြစ်၏။

(၁) အပယ်ရတနာမှာ၊ ကျန်စစ်သားကိုမွေးဖွားရာ
ပရိမ္မအရပ် သူကြီးသွားဖြစ်၍၊ လက်ဦး အချစ်ဦးတည်း။
ထိုမိဖုရားမှ ရွှေအိမ်သည်ဟူသော သွားတော်ကိုဖွားရာ
ဝဋ်ကြာစား ကုလားမင်းသားနှင့် ချစ်ကြိုက်ကြသည်ထွင်
ခမည်းတော်ကျန်စစ်မင်းကမ္ဘာ့မတ်တို့နှင့်တိုင်ပင်တော်
မူ၏။ မှူးမတ်တို့ကသမီးတော်ကိုကုလားနှင့်ထိမ်းမြား
လျှင် အဆက်အသွယ်လည်းကုလားဖြစ်တော့မည်၊ မြန်မာ
နိုင်ငံလည်း ကုလား နိုင်ငံ ဖြစ်တော့မည်၊ သို့ကြောင့်
ကုလားနှင့်ထိမ်းမြားသင့်ကြောင်း ဟောကြားလှ၏။

မင်းကြီးလည်း ပညာရှိတို့၏ စကားကိုယူ၍ ကုလား နှင့်ပေးစားဘဲစောလူးမင်း၏သား(တူတော်)စေါ်ယွန်း နှင့်ထိမ်းမြားလေသည်။ စောယွန်းနှင့်ရွှေအိမ်သည်မှ သားတော်ထပါးဖွားရာနောင်အခါအလောင်းစည်သူမင်း ဖြစ်မည့်သားတည်း။ ဘိုးတော်ကျန်စစ်မင်းက အလွန် ချစ်ခင်မြတ်နိုးသည်နှင့် မင်းအဖြစ်ကိုတင်ကြို၍ပေးထား နှင့်၏။

(၂) မဏိစန္ဒာ (ခင်ဦး) ကား ဒုတိယ အချစ်တည်း။ ၎င်းအတွက် အနော်ရထာ လက်ထက်တွင် တကြိမ် စောလူးမင်းလက်ထက်တွင်တကြိမ်၊ ၂ ကြိမ်တိုင် တွက် ပြေးခဲ့ရ၏။ ထိုမင်းနှစ်ဆက်မီရုဗျားပြုပြီးမှဖူးစာမှန်၍ပြန် ပေါင်းရသဖြင့်လည်း အထူးပင် ချစ်ခင်ယုယကြလေသည်။

(၃) မဏိစန္ဒာကြောင့် မဋ္ဌမအကြိမ် ပြေးရစဉ်က တွေ့အပ်သောသန္တလမ္ဘာ တတိယအချစ်တည်း။

ကျန်စစ်သား နန်းတက်၍ နှစ်နှစ်ရှိသော် ထိုထားခဲ့ သောသန္တလမ္ဘာသားယောက်ျားဖွားသည်နှင့်လစ်စွပ် နှင့်တကွ ထိုက်လာရာ၊ မင်းကြီးသည် ရှေးက ကျေးဇူး သဂ္ဂာကိုထောက်၍ချစ်ခင်ယုယစွာထိမ်းယူတော်မူသည် သန္တလမ္ဘာသား၊ ဦးဆောက်ပန်းဟူသော ဘွဲ့အမည်ကိုပေး ထား၏။

သားတော်ကိုလည်းအလွန်မြတ်နိုးတော်မူ၏သို့သော် လည်း၊ မိမိထွင်ထိုသားဖွားနှင့်သည်ကိုမသိသည်နှင့် မြီး

ဂုဏ်ထူးရှိသူများပုံတော်များ၊ ဗုဒ္ဓဝင်ရုပ်ပုံများ၊ ငါးရဲ၊ ငါးဆယ်နိပါတ်ဇာတ်ရုပ်ပုံများ၊ အထူးသဖြင့် ရှင်အရဟံ ပုံတော်နှင့် ကျန်စစ်သားမင်းပုံ ကျောက်ရုပ်ထုံးများ ရှိလေသည်။

ဤထုရားမှာ သာသနာ့ရေး၊ ပညာရေး၊ ရာဇဝင်ရေးနှင့်ဆိုင်၍ အလွန်ကျော်စောအထင်ရှားဆုံးသောထုရားတစ်ခုဖြစ်ပေသည်။

ထို့ပြင်လည်း ကျန်စစ်သားမင်းမွေးဖွားရာ၊ နေထိုင်ရာ ပြေးရာ စသည်ဖြင့် အမှတ်အသား ပြုသင့်သော နေရာတို့၌ ထုရားများတည်ပေ၏။

ဤသို့ သာသနာ့ကျိုး၊ တိုင်းကျိုး၊ ပြည်ကျိုး တို့ကို ဆောင်ရွက်၍ နန်းစံ ၂၈-နှစ်တွင် နတ်ရွာစံလေ၏။

၄၅။ ။ အလောင်းစည်သူ။

(၄၇၄-၅၂၉) (1112-1167)

ကျန်စစ်မင်းနောက်မြေးတော်အလောင်းစည်သူမင်း ဖြစ်တော်မူသည်။ ။ ဤမင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ အလွန်ထူးကြီးကျော်စောသော မင်းတပါးဖြစ်သည်။ ။

ဤမင်းနှင့်စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်တို့ကား-

(၁) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆည်၊ ချောင်း၊ ကန်၊ မြောင်း ထပ်မံပြင်စီမံ၍ တိုင်းပြည်ဝပြောစေသည်။

(၂) ဇွဲသစ် ရွာသစ် တည်ထောင်ပေး၍ ထုသုစည်ကားချမ်းသာစေသည်။

ပုဂံ။ ။အနန္ဒာ ဂူတွင်းရှိ ကုန်စင်သားကျောက်ရုပ်ပုံ။

(၃) ဝဲ၊ မူး၊ ဓမ္မ၊ ကျွပ်၊ ပိဿာ၊ အလေး၊ တင်း၊ တောင်း၊ တောင်၊ တာ၊ အတိုင်း အထွာစသည်တို့ကို မြန်မာတနိုင်ငံတုံး အညီအညွတ်ဖြစ်စေရန် စီမံတော်မူသည်။

(၄) မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၊ ကုန်းကြောင်း၊ ခေကြောင်း၊ အနွဲ့၊ အပြား၊ လှည့်စည်တော်မူသည်။ သို့လှည့်စဉ်က ဖေါင်တော်ဆိုက်သောနေရာ “ဖေါင်တော်ဦး စေတီ” ဟု များစွာသောအရပ်တွင် အမောင်တို့တွေ့ရလေ့ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှအပ၊ အခြားနိုင်ငံ-ပင်လယ် သမုဒ္ဒရာသို့ လည်းရောက်စေသည်။ ။ ဤသို့လှည့်စည်ရာ၌၊ သင်္ဘော၊ ငွေဖေါင်ကြီးစွာပြု၍၊ ပုသိမ်သင်္ဘောဆိပ်မှထွက်ပြီးသော် နေဂရိ အငူက လှည့်၍ မြန်မာနိုင်ငံ အနောက်ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် ဘင်္ဂလား အိန္ဒိယ အရှေ့ကမ်းရိုးတန်းသို့ ဟိုင့်၊ လွှာယုကျွန်း၊ မာန်အောင်ကျွန်း၊ ဇမ္ဗူဒိပ် (အိန္ဒိယပင်) တို့သို့ရောက်သည်။

နေဂရိအငူ (တန့်ကြည်တောင်) အဆုံး-ကျောက်ဖျာပေါ်တွင်၊ ဗလ်ဖြင့်ပြီးသော နဂါးရုပ်ကြီးထရ-အရောင်လျှော်၍ ထူတို့မျက်စိဖြင့် မကြည့်မမြင်နိုင်သည်ကိုမြဲလက်စွပ်တော်ဖြင့် ကာ၍ကြည့်မှ၊ ပကတိရုပ်ပုံကို မြင်ကြရသည်ဆိုသည်။

ဘင်္ဂလားသို့ရောက်သော်၊ ဘေးတော် အနော်ရထာမင်း လက်ထက်က ထားခဲ့သော၊ အတီးအမှုတ် သမား ကျောက်ရုပ်တို့ကိုတွေ့တော်မူသည်။ အဘွဲ့ကြောင့်ဓမ္မာစာ

မှတ်ကြ သနည်းဟု မိန့်သောအခါ ထိုကျောက်ရုပ်တို့သည် အသက်ရှိသော သတ္တဝါတို့ကဲ့သို့ တီးမှုတ်ကြကုန်၏-ဆိုသည်။

မလ္လာယုကျွန်းသို့ ရောက်သောအခါ နတ်ဘီလူးတို့သည်၊ ထုန်းကြီးသော မင်းဟု- ကမ်းလုံးညွတ်ထွက်၍ ကြည့်ကြကုန်၏။ ဘီလူးမတယောက်အကြည့်လွန်သောကြောင့်၊ သားလက်ကလွတ်၍ ရေထဲသို့ကျလေ၏။ ဘီလူးမလည်း ငို၍တောင်း၏။ မင်းကြီးက မဏိမေဓလာနတ်သွီးသည်ဆယ်၍ပေးရမည်ဟုရေကိုကြိတ်စကြာဖြင့်ခတ်၏။ နတ်သွီးလည်း ဆယ်၍ပေးရ၏-ဟုဆိုသည်။

မာန်အောင်ကျွန်းသို့ ရောက်သောအခါ၊ မာန်အောင်မင်းက၊ အလောင်းစည်သူကိုရှိမခိုးထိုသဖြင့်၊ လည်တွင်အိုးဆွဲ၍ ရေတွင်ဆင်း၍သေခွင့်သည်။ အလောင်းစည်သူထိရသော်၊ ငါသို့သောမင်းကို ရှိမခိုးဘဲ သေရာသည်လော ယခုရှိခိုးရမည်ဟု၊ ချေနပ်ရာကိုလက်ညှိုးညွှန်၍မိန့်ဆိုလိုက်လျှင် မာန်အောင်မင်း၏အလောင်းကောင်သည် အိုးဆွဲချက်ပင်၊ ရှိခိုးလျက်ပေါ်လာရလေသည်ဆိုသည်။

ဓမ္မဒိင်(အိန္ဒိယပြည်ဖက်သို့ရောက်သော်၊ ဟောကြီးတရုဒ္ဓိကြီးစွာသော ကင်းကြီးတကောင်သည်၊ ဆင်တို့ကို စား၍စား၍၊ အစွယ်တို့ကို အသိုက်ပြုလုပ်ထား၏။ ကင်းကြီးအစာရှာသွားခိုက်၊ ထိုအစွယ်တို့ကို မင်းကြီးတွေ့ရှိယူလာခဲ့၏။ ကင်းကြီး ပြန်ရောက်၍ အသိုက်ကို မတွေ့

သော်၊မင်းကြီး၏လှေနောက်သို့ ကူး၍လိုက်လေ၏။ မမိ
မှ ဦးခေါင်း-အမြီးတို့ကို ထောင်၍ကြည့်နေရစ်၏။ ထို
ခေါင်းအမြီးထောင်နေသော ကင်းကြီး၏ပုံမှာ၊ အလွန်
ထူပသည်နှင့် နေပြည်တော်သို့ ရောက်ကာလ ထိုပုံ-လှေ
ပြုထုတ်၍ စီးတော်မူသည်-ဆိုသည်။

ဤသို့ သမုဒ္ဒရာ ပင်လယ်သို့ သွားလာ နိုင်သည် ကို
ထောက်၍၊ထိုအခါက၊ မြန်မာတို့သင်္ဘောအတတ် တတ်
မြောက်ကြောင်းသိနိုင်လေသည်။

အလောင်းစည်သူ၏ မာန်နှင့်အစွမ်း။ ။ တခါ
သော်မင်းကြီးသည်လက်ရုံးကိုဆန့်တန်း၍ ကြိုးဝါးတော်
မူ၏။ သက်တော်ကြီးပြီဖြစ်၍၊ လက်ချဉ်းတော် ကျဘည်
ကိုမျှးမတ်တို့ရယ်ကြကုန်၏။ ။မင်းကြီးသည်လည်း၊ ငါ
ကိုအို၍မစွမ်းပြီဟု-ရယ်သွင်းသွေးကြကုန်သည်။ သိစေ
အံ့ဟု တနေ့တွင်၊ မိမိကိုယ်ကို ရှပ်ဖျက်၍၊ လူဆိုးသူရိုး
ယောင်ဆောင်ပြီးသျှင် တုရှင်းတောင်ခြေ၌၊ နေဝင် စ
တွင် မြင်းစီးခါအမတ် ၄-ဦးအားဖမ်းစီးစေ၏။ ။မြင်း
နှင့်အမတ်တို့မှာ ဖမ်းစီးနိုင်ကုန်၊ မင်းကြီးသည်ကား၊
ကပ်တုံ-ခွါထုံ၊ မြင်းရေး အမျိုးမျိုးပြု၍ ကစားခါထွက်
သွားလေ၏။

နောက်နေ့ နံနက်အခါ၊ အမတ်တို့ကိုမေးရာ၊ မိမိတို့
ဖမ်းနိုင်ကြောင်း၊ မိမိတို့ကိုတား၍၊ တနိုင်ငံလုံးရှိ မြင်း
သည် အပေါင်းတို့သော်လည်း ဖမ်းနိုင်မည် မဟုတ်

ကြောင်း၊ ထိုလူဆိုးမှာ နတ်ဘီလူးသော်လည်း ဖြစ်မည်
သို့မဟုတ် အထွန်ထွန်းတန်ခိုးကြီးစား အစွမ်းကောင်း
သောလူသော်လည်း ဖြစ်မည်ထင်ပါသည်ဟု ဈေးက
ကုန်၏။ ထိုအခါမှ မင်းကြီးက၊ နတ်ဘီလူး ငါ့ကိုအိုဗြီ-
မစွမ်းပြဟုမှတ်ထင်ကြသည်။ ငါ့အိုဗြီသေးဟု-မိန့်တော်
မူ၏။ မှူးမတ်အပေါင်းတို့လည်း အလွန်ကြောက်ရွံ့
ခန့်ညားခြင်းဖြစ်ကြကုန်၏။

ဤမင်းကြီးသည်၊ ဆင်အတတ်၊ မြင်းအတတ်၊ လေး
အတတ်တို့ကိုအပြီးတတ်သောဟူ၏။

ကုသိုလ်ကောင်းမှုဖတ်ကလည်းများစွာပြုတော်မူ၏။
ယခု ပုဂံတွင် အကြီးဆုံးတဆူဖြစ်သော သဗ္ဗညုတရား
ကြီးကို၎င်း၊ အဓိပတိ-အသပ္ပာယ်ဆုံးတဆူဖြစ်သော အဓိ
တရားကို၎င်း၊ တည်တော်မူသည်။ ဤအဓိတရားအထွင်း
နှစ်ပင်မင်းကြီးနတ်ရွာစံရသည်ကို ရှေ့၌တွေ့ရလတ္တံ့။

စိတ်၊ နှုတ်တို့ဖြင့် ဖြစ်မှာ၊ မိခြင်း။ တခါသော်
အလောင်းစည်သူသည်၊ မိမိသည် နိုင်ငံခြား သမုဒ္ဒရာ
ပင်လယ်သို့ သွားရောက် နိုင်ကြောင်း၊ အတတ်ပညာ
ထွန်းတန်ခိုး အလွန်ကြီးကြောင်း၊ မိမိ၏ ထိုးလောင်း
တော်စားလောင်းတော်တို့မှာ၊ မိမိလောက်ထွန်းစကြီး
ကြောင်း စိတ်၊ နှုတ်ဖြင့် ဖြစ်မှားမိရာ၊ မျက်ထုံးနှစ်ဖက်
ကွယ်လေ၏ဟုဆိုသည်။

ထိုအခါ၊ ပညာရှိမှူးမတ်တို့ ညွှန်ကြားချက်အရ၊ ပုဂံ
တည်စ-သတ်ရရာဇ်မင်းကစ၍ ခမည်းတော်စောယွန်း

ထိုးထော်ကျန်စစ်မင်းတိုင်၊ မင်း၄၄ဆက်အရှင်မြို့လုပ်၍၊
ပန်းပေ၊ ကပ်ပေါက်တို့ဖြင့် ပူဇော်ရှိခိုး၍၊ ကန်ထော့ရလေ
၏။ ထိုအခါမှ မျက်ထုံးများပြန်၍ မြင်ရသောဟူ၏။
ထိုသို့ကန်ထော့စဉ်က၊ ထိုအရှင်တို့အနက် ပြူစော
ထီး အနော်ရထာ၊ ကျန်စစ်သား ဤ၃-ရှင်သာခံနိုင်၏။ အ
ခြားအရှင်တို့မှာ၊ ထုံးထုံးလည်းလေသည်ဟု ဆိုသည်။

မင်းရှင်စော။ ။ အလောင်းစည်သူ၏ သားတော်
ကြီးမင်းရှင်စောသည်၊ တနေ့၌ နန်းတော်ကို အစေားဝင်
ရာ၊ ပဋိတ္တရားကုလားမင်းသမီး မိဖုရားသည် ခမည်း
တော်နှင့် အတူ သလွန်တော်ထက်ထွင်နေ၍၊ မဆင်းဘဲ
နေရာ သည်လောဟု၊ အမျက်ထွက်၍ မစေားကဲ ထွက်ခဲ့
၏။ တကြိမ်လည်း၊ မင်းကြီးက အထိန်းတော်သား အနန္တ
သူရိယအား၊ မင်းသားတို့သာဝတ်ဆင်ထိုက်သောဝတ်လုံ
ကိုပေးထား၏။ ထိုဝတ်လုံကို ဝတ်၍ မင်းပွဲသို့ တက်
သည်ကို၊ မင်းရှင်စောက အရောဋ္ဌာနမဟုတ်- အဝတ်
နှင့်မတန်ဟု၊ ညွတ်လဲစေ၏။

မင်းကြီးကြားသိရသော်၊ ဤသို့မခန့်မညားပြီဟု သည်
လောဟုမင်းရှင်စောကို နှင်ထုတ်လိုက်ရာ၊ ယခုမန္တလေး
အရှေ့ဘက်ရှိ- ထွန်တုံးပူတက် အရပ်သို့ လာရောက်-
တည်ထောင်နေ၏။ ထိုအရပ်တွင် ယခုတိုင် ထင်ရှား
ရှိသော အောင်ပင်ဇာယကန်၊ တမုတ်ဆိုး ကန်များကို
ဆည်တော်မူသည်။ ။ ရန်ကင်းတောင် ငါးရုံ မင်းထွင်း
များကိုလည်း မြို့လုပ်တော်မူခဲ့လေသည်။

မင်းကြီးနတ်ရွာစံခြင်း။ သားတော်ကြီးမင်းရှင်စောမရှိလျှင်၊ သားတော်အလတ်၊ နုရသူသည်၊ တိုင်းရေးပြည်မှုကို ကြည့်ရှုရ၏။

ထိုအခါ မင်းကြီးကျေးဇူးမခရှိတော်မူလျှင် ယုတ်မာဆိုးသွမ်းသော နုရသူသည်၊ ခမည်းတော်ကိုရွှေဂူဘုရားအထွင်းသို့ပို့ထား၍၊ မကြာမီပင်အဝတ်တို့ဖြင့် မျက်နှာကိုအုပ်ဖိ၍သတ်လေသည်နှင့်၊ အလောင်းစည်သူ နတ်ရွာစံရရှာလေ၏။

အမောင်တို့၊ ဤမျှလောက် ဘုန်းကြီးသောမင်းသည် သူတပါးသတ်၍သေဆုံးရသဖြင့်၊ အလွန်ဝမ်းနည်းဘွယ်ကောင်း၏။ သားက အဖကို သတ်ခြင်း သည်လည်း ရာဇဝင်ပိုင်းတွင်လည်း

ယခုသော် အဖသတ် သားသည်၊ မည်မျှလောက် ဆက်လက်ဆိုးသွမ်း၍၊ ခည်သို့သေခြင်းဆိုးသေရသည်ကို ငါတို့တွေ့ကြရလတ္တံ့။

၄၆။ နုရသူ။

(၅၂၉-၅၃၃) (1167-1171)

ခမည်းတော်ကိုလုပ်ကြံ၍ နန်းတက်သည်ကိုကြားရသော်၊ နောင်တော် မင်းရှင်စောသည်၊ ပုဂံသို့တပ်ချီ၍လာခဲ့၏။

ပုံသဏ္ဌမထေရ်။ ။ အကောက်ဥာဏ် များသော နှစ်သုလည်း၊ နောင်တော်ချီလာပြီကြားလျှင်၊ ပုဂံတမြို့လုံး က ဆုရူးကဲ့သို့ ကြည်ညို လေးမြတ်ခြင်းကို ခံရသော ပုံသဏ္ဌ မထေရ်ကြီးကဲ့ကပ်၍၊ အရှင်ဆုရူး၊ ညှိတော် နောင်တော်စစ်ဖြစ်လျှင်၊ ပြည့်သူဆင်းရဲ ပါလိမ့်မည်၊ အကျွန်ုပ်သည် နောင်တော်ကို မချခံလိုပါ၊ နောင်တော်ကို နန်းအင်ပါမည်၊ ချွမ်းစွာ ဝင်လာစေရန်သာ ဆောင် ရွက်ပေးတော်မူပါဟု ယျှောက်၏။

မထေရ်ကလည်း၊ ငါ့မှာရဟန်းဖြစ်သည်၊ တိုင်းရေ ပြည်ရေထွင် ဝင်၍ခွက်လို၊ အကယ်၍ သင်စကော တည်လျှင်၊ ငါ့အဖြစ် ဝန်လေးလိမ့်မည် တကားဟု သိန်တော်မူ၏။

နှစ်သုလည်း၊ အရှင်ဆုရူး မိုးရိမ်တော်မူပါလင့် အကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင် နန်းတင်ပေးပါမည်ဟု၊ သန္တာကြီးစွာ ပြု၍ ယျှောက်ပြန်၏။

မထေရ်လည်း ယုံကြည်၍ ကြွရောက်-ပြောကြားရာ မင်းရှင်စောသည် ယုံကြည်၍ ဝင်ခဲ့၏။

နှစ်သုလည်း၊ စကားအတိုင်း၊ ငေးငေး သာသာ ပင် နောင်တော်ကို နန်းတင်ပေး၏။ 'သို့ရာတွင်' ယိုးညှဉ့်နှံပင် အဆိပ်ခတ်သော ပွဲတော်ကို ဆက်သဖြင့်၊ မင်းရှင်စော အနိစ္စရောက်ရရှာလေ၏။

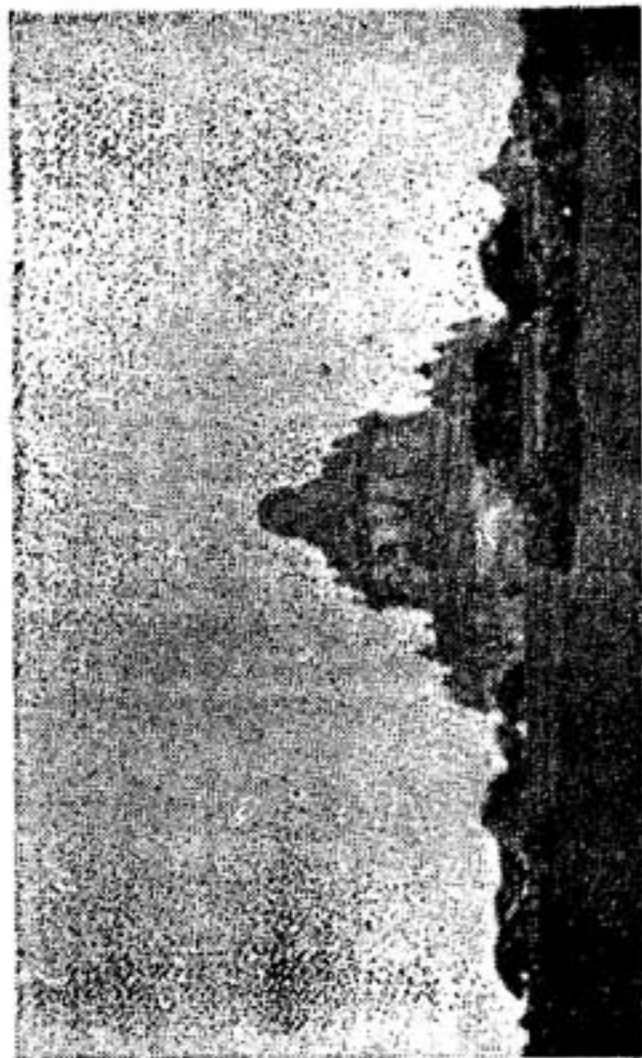
ထိုအကြောင်းကို ဗုံသကူ ဓထေရ် ကြားသော် နန်းတော်သို့ကြွလာခဲ့၍ “ဟယ်-မင်းဆိုး မင်းညစ် ခေတ္တမျှ ဖြစ်သော လောကီ စည်းစိမ် ကလေးကိုသာ ကြည့်၍ သံသရာဘေးကိုလည်း မကြောက်၊ ငါ့မျက်နှာကိုလည်း မထောက်တကာ” ဟု ဆိုမြည်တော်မူ၏။

နရသမ္မကား မျက်နှာပြောင်ပြောင်ဖြင့် “အရှင်ဘုရား၊ အရှင်ထံမှ သစ္စာ ခံသည့် အတိုင်း၊ အက္ခန္တိ သည် နောင်တော်ကိုနန်းထင်ခဲ့သည်မဟုတ်ပါလော” ဟု ထပ်လော၍ ဖျောက်၏။

ဓထေရ်ကလည်း “ဟယ် မင်းယုတ်၊ သင့်ထက်ပျက် သသူကားလောက၌ရှိပြီသင်ကဲ့သို့ယုတ်မာသောမင်း၏ တိုင်းပြည်၌လည်း ငါနေလိုပြီ” ဟုဆိုတော်မူ၍၊ ဘိတိုင်းသို့ ကြွသွားတော်မူလေ၏။

ဤသို့တပြည်ထုံးက ကြည်ညိုသော၊ ဗုံသကူဓထေရ် ဘိတိုင်းသို့ ကြွသွားပြီကြားသော်၊ မှူးမတ်ပြည်သူ ရှင်လူ အပေါင်းတို့သည်များစွာစိတ်မချမ်းမသာဖြစ်၍၊ ထိုနရသမ္မ အပေါ်၌ မကျေနပ် မကြည်ညို ဝေပိုမုန်းထားကြကုန်၏။

နရသမ္မမှာလည်း မကောင်းမှုဖြင့် ရင်းနှီး၍ ရခဲ့သော စည်းစိမ်ကို၊ မကောင်းမှုဖြင့် ဆက်လက်၍ စံတော့မည် ဟု၊ စိတ်မထင် အလိုမကျသော မှူးမတ်၊ မိဖုရား၊ လူသူ တို့ကို၊ ဆက်ခါဆက်ခါ သတ်လေ၏။ ထို့ထက်အလွန် ရဟန်းတို့ကိုမယုံကြည်ဘဲ၊ စွမ်းသန်သော ရဟန်းတို့ကို လှထွက်စေ၏။

ဓမ္မရုံကြီး။ ။ နရသူသည်၊ ထင်သလေခံစည်းမိမိ
ကိုစီရမည်ဝေးစွ၊ အလွန် ဝန်လေး-မိတ်မချင်းသာခြင်း
ဖြစ်ရသည်နှင့်၊ မိတ်ပြေလက်ပျောက် ဓမ္မရုံကြီးဘုရားကို
တည်လေသည်။ ။ ဘုရားတည်စဉ်အခါကလည်း အငြင်း
အပြိုင်၌ လူတို့များစွာဆင်းရဲရကုန်၏။ ခုတ်အကြား
အပ်ဝင် လောက်အောင်ကြံ့ကျွင်း ပန်းရန်တို့ကို သတ်
သောဟူ၏။

ဤမျှ ဆိုးယုတ်သောမင်းကို မိမိ၏အကုသိုလ်ကံက
မှီစက်တော့မည်။

နရသူ အနိစ္စရောက်ပုံ။ ။ တခါသော်၊ ကုလားမင်း
ထိုးမိဘုရားတပါးသည်၊ နရသူအားမချဉ်းမကပ်နေသည်
ကို အမျက်ထွက်၍ နရသူကိုယ်တိုင် သန်လျက်ဖြင့် ခုတ်
သတ်လိုက်လေသည်။

အဖကုလားမင်းကြားသော်၊ သူရဲကောင်း ဂ-ယော
တို့ကိုထွတ်လိုက်၏။ ၎င်းတို့သည်၊ ဘိသိတ်သွန်းတတ်
သောသူတို့အဖြစ်ဖြင့် ဖြည့်ဖြား၍၊ အနားသို့ချဉ်းကပ်ပြီး
ထွင်းနရသူကို ထိုးခုတ်သတ်ကြလေ၏။ ပြီးမှ၊ မိမိတို့
အချင်းချင်းထိုးသတ်၍ ထိုနေရာ၌ပင်သေကြလေ၏။

ဤသို့ ကုလားသတ်၍ ကျရသည်ကိုစွဲ၍ နရသူကို
ကုလားကျမင်းဟုလည်း ခေါ်လေသည်။

၄၈။ ။ နရပတိစည်သူ။

(၅၃၆-၅၇၃) (1174-1211)

ကုလားကျင်းနောက်၊ သားတော် မင်းယဉ်နရသိင်္ခ နန်းတက်၏။ ဤမင်း ၃-နှစ်စံပြီးနောက်၊ ညီတော်နရပတိ စည်သူ၏မယားကို တေရားသိမ်းလေသဖြင့် အသတ်ခံရလေ၏။ ထိုအကြောင်းအကျယ်ကား။

ဝေဠုဝတီ။ ။ ထိုမင်းယဉ် နရသိင်္ခအား၊ မြင်စိုင်းအရပ်မှ ဝေဠုဝတီမည်သော မိန်းမတယောက်ကို လာရောက်ဆက်သရာ၊ အပြင်အဆင် မရှိသူဖြစ်သဖြင့်၊ နားကျယ်သည်၊ ဝမ်းကယ်သည်-ဟုဆို၍၊ ညီတော် နရပတိ စည်သူအား ပေးလေ၏။

နရပတိစည်သူရမှာ၊ မယ်တော်ကြီးက ထိုဝေဠုဝတီ၏နားကို တန်ခုံဖြတ်ပြီးလျှင် ပြုပြင်- ပြင်ဆင်ပေးရာ၊ အလွန်လှပသော မိန်းမမြတ်တယောက် ဖြစ်လာလေ၏။

ထိုအခါမှ၊ မင်းယဉ်နရသိင်္ခ မြင်လေသော် အလွန် ကြိုက်နှစ်သက်လေသည်နှင့် ငဆောင်ချမ်းအရပ်တွင် စစ်ထသည်ဆိုခါ ညီတော်ကို တွေ့သဖြင့်၊ လွှတ်လိုက်လေ၏။

ငပြည်။ ။ ညီတော်က မသင်္ကာသည်နှင့်၊ မိမိ၏ ကွန်ယု-မြင်းခံငပြည်ကို မိမိ၏မြင်းသူတော်နှင့် ထားခဲ့၍ နန်းတော်တွင် အကြောင်းထူးသော်၊ ငါ့ထံသို့ အမြန် လိုက်ခဲ့ဟု မှာထားခဲ့ပြီးလျှင် ငဆောင်ချမ်းသို့ ချီလေ၏။ လမ်း

မရီးငါးဘတ်ချောင်းတဖက်တွင်၊ ခေတ္တတပ်ချနေ၏။ ညီတော်သွားလျှင်ပင်၊ ခယ်မတော်-ဝေဠုဝတီကို ထိမ်းယူလေ၏။

မြင်းခံပြည့်လည်း၊ မြင်းနှင့်အပြင်းလိုက်ခဲ့ရာ ငါးဘတ်ချောင်းသို့ရောက်သော်၊ ချောင်းတဖက်တွင် မိမိနှင့်ရှိနေသည်ကိုမသိဘဲ မိုးလည်းချုပ်ပြီဖြစ်၍ ဤဖက်ကမ်းတွင်ပင် ညဉ့်အိပ်လေ၏။ ညဉ့်အခါ မြင်းသူတော်သည် မိမိသခင်၏အနံ့ ကျံ့ရ၍မြည်သည်ကို နရပတိကြားသိ၏။

နံ့နက်အခါ ကျကာလ၊ ငပြည့်သည် ချောင်းကိုကူး၍ အရှင်နှင့်တွေ့ရှိ အလုံးစုံထွောက်လေ၏။ ။မယားဝိတ်မွန်နေသော နရပတိ စည်သူသည် အလွန် အရေးကြီးလျက်၊ ချောင်းတဖက်တွင်ပင် တညဉ့်အိပ်၍ အချိန်ဖြုန်းရာသည်လောဟု ငပြည့်ကို ကွပ်လေ၏။

ငအောင်စွာ။ ။ပြီးလျှင်၊ နရပတိစည်သူသည်မိမိ၏ အမတ်ငအောင်စွာအား၊ ငါ၏နောင်တော်ကို သွား၍လုပ်ကြံချေ။ အထမြေခံလျှင်၊ မရီးတော် ၃ ပါးကို သင်အလိုရှိသူနှင့် ထိမ်းမြား၍ သူကောင်းပြုမည်ဟု ဆို၍ထွက်လိုက်၏။

ငအောင်စွာလည်း နောင်တော်၏အမေ့အလျှောက်ကို စောင့်၍ လုပ်ကြံသည်နှင့် အထမြောက်လေ၏။

နရပတိစည်သူနန်းရလျှင်၊ စကားအတိုင်းမရီးတော်တို့ကိုပေးမည်ရှိရာ၊ မရီးတော်တို့က ငိုယိုတောင်းပန်ကြသည်နှင့်၊ ငအောင်စွာငါ ဂတိထားသည်ကားမှန်၏။ သို့ရာ

တွင် မသင့်မတော်ဖြစ်၍၊ အပြား အမျိုးကောင်း သမီး တဦးဦးကို ငါပေးအံ့ဟုဆိုရာ၊ ငအောင်စွာက-ထွီ-ဟု ဆိုချေ၏။ ငါသို့သောမင်းကိုမရှိမသေပြုရာသည်လောဟု ငအောင်စွာကို ကွပ်ပြန်လေ၏။

အနန္တသူရိယအမတ်။ ။ တဖန်ထံနောင်တော်၍ အထိန်းတော်သား အနန္တသူရိယအမတ်ကိုလည်း သတ်လေဟု၊ သူသတ်တို့အား အပ်လေ၏။

အမတ်သည်လည်း၊ ရဲရင့်သည်ကြည် နှလုံးရည်ရှိသူ ဖြစ်၍၊ မသေမိလင်္ကာ ၄-ပိုင်းရေး၍ မင်းကြီးအား ဆက်ပါ ဝံ့ဟု မှာခဲ့၏။ သူသတ်တို့လည်း သတ်ပြီးမှ စောက် ဆက်၏။ ။ စကား။

(၁) သူတည်းတယောက်၊ ကောင်းဘို့ရောက်မှု သူတယောက်မှာ၊ ပျက်လင့်ကာသာခံဗွာ တာတည်း။

(၂) ရှေ့အိမ်နန်းနှင့်၊ ကြွနိုးလည်းခံ၊ မတ်ပေါင်းရံလျက်၊ ပျော်ခံရိပ်ငြိမ်၊ စည်းစိမ်မကွာ မင်းချမ်းသာကား၊ သမုဒ္ဒရာ၊ ရေပျက်နှာထက်၊ ခဏတက်သည်၊ ရေပွက် မမာ၊ တသက်လျှာတည်း။

(၃) ကြင်နာသနား၊ ငါ့အားမသတ်၊ ယခုလွှတ်လည်း၊ မလွှတ်ကြမ္မာ၊ လူတကာ၊ ထို့၊ ခန္ဓာ

နိုင်ကျည် အတည် မမြဲ၊ ခေါက် လွဲ တတ်
သည်၊ မချွတ်စသော သတ္တဝါတည်း။

- (၄) ရှိခိုး၊ တော်ရော်၊ ပူဇော်အကျွန်၊ ပန်ခဲတုံ
၏၊ ခိုက်ကြိုဝိပါက်၊ သံသာစက်၌၊ ကြိုက်လ
တွန်ပူ၊ တုံ့မယူလို၊ ကြည်ညိုစိတ်သန်၊
သခင်မွန်ကို၊ ချန်ဘိစင်စစ်၊ အပြစ်မဲ့ရေး
ခွင့်လျှင်ပေး၏၊ သွေးသည်အနိစ္စာ၊ ငါ
ခန္ဓာတည်း။

ဤစာ ၄ ပုဒ်ကို မင်းကြီးကြားရသော်၊ ချက်ခြင်း
တရားရရှိလွှတ်ပေဟုဆို၏။ လွန်ခဲ့ပြီဟု သျှောက်ကြံလျှင်
ခင်တို့သည် မသတ်ခင်က မဆက်ကောင်းလောဟု၊ သူ
သတ်တို့ကို မျက်ပြန်လေ၏။ ဤစာကို ကြားရသည်
ကစ၍ မင်းကြီးနောင်တကြီးစွာရတော်မူ၏။ နောင်အခါ
ငါက သတ်လေဟု မိန့်သော်လည်း၊ တလ-လေးထိတင်း
ထား၍ စစ်ကြောသိ၊ သေတန်မှ သေပါစေဟု-မင်းဆွေ
စိုးမျိုးဖြစ်သော မဟာသမန်းကို မိန့်တော်မူသော ဟူ၏။

ထိုနောက်၊ နုရပတိ စည်သူသည်၊ ယောက်ဖတော်
သူဘရာဇ် ၏ မယားကို တတ်မက်သည်နှင့် သိမ်းယူ၍
စိတ်ကျေနပ်ရန်ဟု မောင်းမငယ်နှစ်ယောက်အစားပေး
၏။ အစားပင်ပေးစေ၊ အပြစ်ကား လွတ်မည်မဟုတ်ချေ။

ရုဋ္ဌာမဏိ။ ။ အခါတပါးလည်း ရုဋ္ဌာမဏိ ဘုရား
ထည်ချန်၊ မြေချိုင့်ကြီး၊ ချောက်ကြီးကို တိုင်းသူပြည်သား

တို့အားအပြင်းအပြစ်ဖြစ်စေ၏။ ။ထိုအခါ(သီဟိုဠ်ကပြန်
ရောက်လာပြီးသော)ယခင် ဗုံသတူမထေရ်ကဒါယကာ
မင်းကြီး ကောင်းမှုပြုမည် စီမံရာတွင်၊ ကောင်းမှုကား
မဖြစ်၊ မကောင်းမှုသာ ဖြစ်လေပြီတကား၊ ဤသို့တိုင်းသူ
ပြည်သားတို့ကို ညှဉ်းဆဲသောမင်း၏ဆွမ်းကိုငါစားလို
ပြီဟု မိန့်တော်မူ၏။

မင်းကြီးကလည်း၊ အရှင်-အကျွန်ုပ်၏ဆွမ်းကိုစား
လိုသော်၊ အကျွန်ုပ် နိုင်ငံတွင်မနေမှ ဖြစ်တော့မည်ဟု ဆို
လေ၏။

မထေရ်ကလည်း၊ ကောင်းပြီ၊ သင့်နိုင်ငံတွင် ငါမနေ၊
သီဟိုဠ်သို့ သွားတော့အံ့-ဟု ဆို၍ ထွက်ကြွခဲ့၏။

ထိုသို့ မထေရ်ကြွလျှင်၊ တံခါးစောင့် သီလူးသည်
မင်းကြီးထွက်သောအခါ မွေ့မဖယ်ဘဲတံခါးတွင် ကား
စားရပ်နေသောဟူ၏။ ။အကြောင်းကိုပညာရှိတို့အား
မေးသော်၊ မထေရ်ကို ခန့်ခန့်ပြောဆို၍ ဖြစ်ပါသည်
ဟုမျှောက်ကြ၏။ ။ထိုအခါမှမထေရ်ကို လိုက်၍ပင့်စေ
၏။ အမတ်တို့ အကြိမ်ကြိမ် ပင့်သော်လည်းမရချေ။ ထို
အခါမှ တုရင်ပစ္စည်းမည်သော အမတ်ကိုစေပြန်၏။

ထိုအခတ်ကား၊ သုရားရှင်ထုတော်ကို လှေတွင်တင်၍
မထေရ်နောက်သို့လိုက်၏။ မြို့လျှင်လှေတွင်သုရားသခင်ပါ
ပါသည်။ အရှင်မြတ်လာတော်မူစေသတည်းဟုမျှော်၍၊
မထေရ်လည်း သုရားကို ရှိသေမှုဖြင့်၊ ထိုလှေပေါ်သို့ကြွ၍
ဦးချစ်စဉ်လှေကိုခွာ၍အပြင်းထွက်ယူသွားကြလေ၏။

မင်းကြီးလည်း ရှိသေစွာ တောင်းပန်ဝန်ချ၍၊ အဆုံး
အမကို ခံယူပါမည်ဟု ဈေးကရလေ၏။

အပြစ်များ။ ။ အခေါင်တို့၍သို့အားဖြင့်၊ နုရပတိ
စည်သူကြီးမှာ အမှားကြီး ၆ ချက်ရှိ၏။

(၁) အရှင် အကျိုးကို ဆောင်ပေသော ငြိည့်ကို
သတ်မိခြင်း၊

(၂) နောင်တော်ကိုသတ်မိခြင်း၊

(၃) ငအောင်စွာကို ကတိဖျက်၍ သတ်မိခြင်း၊

(၄) အနန္တသုရိယ အမတ်ကို သတ်မိခြင်း၊

(၅) သုဘရာဇ်၏ မယားကို သိမ်းယူခြင်း၊

(၆) ပြည်သူပြည်သားတို့အား၊ အပြင်းအပြစ်ကို
မျှစေခြင်း- မထေရ်ကြီးကို ဖြစ်မှား မိခြင်းတို့
ဖြစ်လေသည်။

ဤပြစ်မှုတို့တွင် ကြည့်သော်၊ နုရပတိ စည်သူသည်
စိတ်မြန်ပုံရ၏။ သို့ရာတွင် မကြာမီ သတိရ၍၊ တတ်နိုင်
သမျှဖြေတော်မူသည်။

ဖြူရခြင်းများ။ ။ ဤသို့နန်းတက်စဉ်စိတ်လိုက်မာန်
ပါဖြစ်သော်လည်း၊ နောင်အခါ ကုသိုလ်ကောင်းမှု များ
စွာပြု၍ ထိုင်းပြည်ကောင်းအောင်သည်း များစွာပြုတော်
မူသည်။

ပုဂံတွင် စုဇ္ဈာဓကီဂေါ်ခေါ်ပလ္လင်(ကန်ထော့ပလ္လင်)
ဓမ္မရာဇိက သုဇား တို့ကို၎င်း၊ ဣသို၊ သရက်၊ မုံရွာ၊

ကျောက်ဆည်၊ မြိတ်တို့တွင်လည်း၊ ထင်ရှားသောဘုရားများကို တည်တော်မူသည်။

ထိုအခါက၊ သီဟိုဠ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ များစွာ ကူးလူးဆက်ဆံ၍၊ သီဟိုဠ် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဣမ်းမိုးခါ၊ သာသနာလည်းထွန်းကားကြီးပွားလေသည်။

ကောက်ခံရသော အခွန်အထုတ်တို့ကို၊ စာရင်းကျနစွာထားစေခြင်း၊ တိုင်းခန်းတွည့်စည်၍၊ ကန်၊ ချောင်း၊ ဆည်းမြောင်း-များစွာပြုခြင်း။ စာပေကျမ်းဂန်ပတ်ကတိုးပွားစေခြင်းများကို ဆောင်ရွက်တော်မူပေ၏။

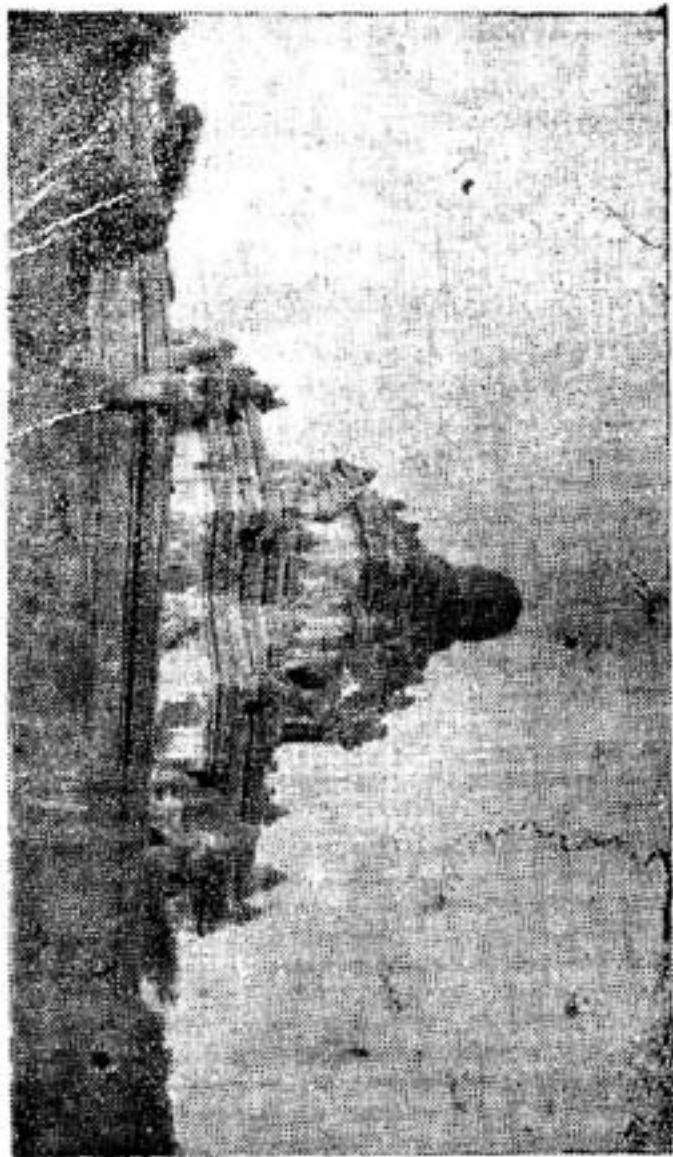
၄၉။ ။ ဇေယသိင်္ခနန်းတော်များ။

(၅၇၃-၅၉၆) (1211-1234)

နရပတိစည်သူနော်၊ သားတော်ဇေယသိင်္ခနန်းတက်၏။ ဤမင်း အကြောင်းကား။ နရပတိစည်သူ၏ လက်ညှိုးတွင် နုနာပေ၍ မအိပ်နိုင်ရှိသည်ကို၊ ဇေယသိင်္ခနန်းမယ်တော်က ထိုလက်ညှိုးအနာကိုသိထားမှ၊ အနာညှို့၍ အိပ်ပျော်၏။ တခါသော်ငိုထားစဉ်ပြည်ပေါက်ပျက် နိုးမည်စိုး၍ မထွေးဘဲမျိုးချလေ။ ဤကဲ့မင်းကြီးထံသော် အလွန်ကျေးဇူးတင်လျက်၊ ဖိနုရား တောင်းသည့်အတိုင်း ဇေယသိင်္ခကို နန်းမွေ ပေးတော်မူသည်။

ထီးလိုမင်းလို။ ။ နတ်ရွာခံခါနီး၌၊ အများကျေနပ်အောင်ဟု၊ သားတော်ငါးပါးအလယ်တွင် ထီးမြှူစိုက်၍၊

ပုဂံ ၊ ထီးလှိုင်းလှိုင်းတို့ ၊

မင်းဖြစ်ထိုက်သူသို့ သုံးမြို့ ညွှတ်စေ သတည်းဟု မိဋ္ဌာန်
 ထွင်ထိုဇေယျသိင်္ဃမင်္ဂလသို့သုံးမြို့ညွှတ်လေသည်ဟူ၏။ ။
 ဤသို့သုံးကလည်းလို-မင်းကလည်းလို၍၊ မင်းဖြစ်ရသည်
 ကိုစွဲပြီးသော် သုံးလိုမင်းလို မင်းဟု အများအားဖြင့် ခေါ်
 တွင်လေသည်။ ။ ထိုသုံးမြို့ညွှတ်ရာ၌၊ ဆုရားတည်ထား
 ရာ၊ သုံးလိုမင်းလို ဆုရားဟုပင်တွင်၏။

ဤမင်းသည်နောင်တော် ၄-ပါးကျေနပ်အောင် ပြုစု
 တော်မူ၏။ ထိုင်းရေးပြည်ရေးသာသနာရေးတို့ သာယာ
 လှပေ၏။

၅၀။ ။ ကျွဲစွာမင်း။

(၅၉၆-၆၁၂) (1234—1250)

သားတော် ကျွဲစွာမင်းသည်၊ ပိဋိကတ် စာပေတတ်
 ဖြေမိလှ၏။ ပိဋိကတ်တော်ကို ၉-ခေါက်ပြန်၍ သင်မိ၏။
 ရဟန်းတော်တို့ကိုတနေ့လျှင်စာ ၇-ဝါချ၏။ ။ ပိဋိကတ်
 ကျမ်းဂန်များကိုလည်းရေးသားတော်မူ၏။ ထိုမင်းသည်၊
 သန်လျက် ကစားရာတွင်၊ သန်လျက်ထိ၍ နတ်ရွာစံတော်
 မူသည်။

၅၂။ ။ နုရသီဟပတေ့-တရုင်ပြေးမင်း။

(၆၁၇-၆၄၈) (1255—1286)

ကျွဲစွာမင်းသား-ဥဇနာမင်းနောက်၊ ဥဇနာမင်း၏သား
 နုရသီဟပတေ့နန်းတက်၏။

အမောင်တို့၊ ဤမင်းကား ပုဂံဆက်တွင် နောက်ဆုံး
 ဘုန်းကြီးသော မင်းဖြစ်၏။ ပုဂံမင်းဆက် သုဉ်ဖျဉ်းခဲ့ပြီး
 နောက် ၂ ဆက် ၃ ဆက်တွင်ပုဂံပျက်တော့မည်။

ဤမင်းသည်အမျက်စောင်ခန့်ကြီး၏။ အရသာတစ်
 မက်၏။ အစားအသောက်ကြူး၏။ တခါ ပွဲတော် တည်
 သော်၊ ဟင်းခွက် ၃၀၀ ပြည့်မှတည်သောဟူ၏။ ။ ဤသို့
 ဟင်းခွက်များစွာပွဲတော်တည်သည်မှာ၊ အလုံးစုံ အကုန်
 စားပစ် သည်ကား မဟုတ်။ အရသာအထူးထူး အပြား
 ပြားကို စား လိုခြင်း၊ ဘုန်းထန်ခိုး ကြီးား ပေါများ
 ကြောင်းကို ပြလိုခြင်း များကြောင့် ဖြစ်ဟန် ထူသည်။
 နုရသီဟပတေ့ နန်း၊ ရပုံ။ ။ ဤမင်း၏နောင်တော်သီဟ
 သူသည်၊ အကြီးဖြစ်၍ နန်းရသိုက်၏။ သို့ရာတွင် သီဟ
 သူသည်၊ ရာဇသင်္ကြံအမတ်ကြီးအားစိတ်နာအောင် စော်
 ကားဘူး၏။ ။ အကြောင်းကား၊ သီဟသူနောက်ကလာ
 သည်ကို အမတ်ကြီးမမြင်၍၊ အင်္ကျီလက် မဆိမ်းရှိသည်
 ကို၊ သီဟသူသည် ထိုအင်္ကျီလက်တွင် ကွင်းသွေးထွေး
 မိ၍၊ ။ အမတ်ကြီးက၊ မင်းသားလာသည်ကို မမြင်မိပဲ၊
 ဆိုသော်လည်း၊ စိတ်မပြေဘဲ ရှိဘူး၏။ ။ အမတ်ကြီး
 လည်း မှတ်ထား၍၊ ကွင်းသွေး စွမ်းသော အင်္ကျီကို
 သေဘူဝယ်ဆိမ်းထားလိုက်၏။

ဤအချက်ကြောင့် အမတ်ကြီးက၊ ညီတော် နုရသီ
 ဟပတေ့ကို နန်းရအောင် ကြံဖန်ပေးခြင်းဖြစ်၏။ ။
 နုရသီဟပတေ့ကလည်း၊ ကျေးဇူးဆင်မည်ဟုဆိုဘူး၏။

သို့ရာတွင်၊ နုရသီဟပတေ၊ မင်းဖြစ် သော အခါ၊
မေ့လျော့၍အမတ်ကြီးကို မချီးမမြှောက်နေ့တိ၏။

ရာဇသင်္ကြံလည်း စိတ်နာ သည်နှင့်၊ ပန်းကပ် ဝဲကို
ဆောင်၍နန်းတော်သို့ တက်၏။ (ပန်းကပ်ကား၊ ကွမ်း၊
ပန်းထည့်သောအသုံးအဆောင်ကိုဆိုသည်။)

မင်းကြီးက။ “အဖိုး ရာဇသင်္ကြံ၊ အဘွဲ့ ကြောင့်
ပန်းကပ်ဝဲ ကိုစားသနည်း။”

“အရှင်သား၊ ပန်းပွတ်သည် သားမြေးတို့ သူကောင်း
ဖြစ်၍၊ ပွတ်မည့်သူမရှိသောကြောင့် ပန်းကပ်ဝဲ ကို စားရ
ပါသည်။”

(ဤတွင် နုရသီဟပတေ၊ ၏မယ်တော်ကား၊ မြစ်သာ
ရွာသူ၊ ပန်းပွတ်သည်၏သမီးဖြစ်လေသည်။ ဤကိုရည်
၍၊ အမတ်ကြီးသည် အမျိုးကိုထိခိုက်၍ဆိုလေသည်။)

မင်းကြီးနှလုံးနာသည်ဖြစ်၍။ “အဖိုးရာဇသင်္ကြံ၊ ဘု
ရားစေတီများကိုထီးတင်သောအခါ အသို့တင်သနည်း။”

“အရှင်သား၊ ငြမ်းငြင့်တင်ရပါသည်။”

“ထီးအထက်သို့ ရောက်သော်၊ ငြမ်းကို အသို့ ပြု
သနည်း။”

“အရှင်သား၊ ငြမ်းကိုဖျက်မှတင့်တယ်ပါသည်။”

“ငါကားထီးနှင့်တူ၏။ အမတ်ကြီးကား ငြမ်းနှင့်တူ၏။
ငါသည်မင်းဖြစ်၍ အထက်သို့ ရောက်ပြီ။ ငြမ်းနှင့်တူသော
အမတ်ကြီးကို ဖျက်မှပင် တင့်တယ် တော့မည်” ဟု
မိန့်ဆိုခါ၊ ရာဇသင်္ကြံကိုစည်းမိတ်မှနှုတ်၍ဒလသို့ပို့လေ၏။

လမ်းတွင် လေလာသောအခါ၊ မိုင်မာသော သစ်ပင်ကြီးတို့ ကျိုး၍ နွဲ့ပြောင်းသော ပန်းပြားပင် တို့ကား မကျိုးမပဲ့ ယိမ်းနွဲ့ရုံသာရှိသည်ကို ရာဇသင်္ကြံတွေ့မြင်ရသောအခါ၊ ငါသည်သစ်ပင်ကြီးကဲ့သို့ကျင့်၍၊ ဤသို့ဖြစ်ရလေသည်ဟု၊ သံဝေဂ ရ၍ဆို၏။

အမတ်ကြီး မရှိသော် မခန့် မရိုသေကြတဲ့ အချို့အရပ်ဒေသများ ထကြွသောင်းကျန်း၊ တိုင်းပြည်မပြိမ်မဝင်ရှိ၍၊ မိဖုရားစောက တိုက်သွန်းလျှောက်ထားမှ၊ အမတ်ကြီးကိုပြန်၍ ခေါ်တော် မူသည်၊ သောင်းကျန်း ရာတို့သို့အမတ်ကြီးသွားရောက်နှိမ်နင်းပြီးနောက်၊ အသက် ၆၂-နှစ်တွင်အနိစ္စရောက်လေသည်။

မိဖုရားများအကြောင်း။

ဤမင်းလက်ထက်တွင်၊ မိဖုရားများနှင့်အတွင်းရေးအပြင်ရေး အဖြစ်အပျက်အချို့တို့ကို သိမှတ်စရာ ကောင်းပါ၏။

နရသီဟပတေ့တွင်၊ မိဖုရားကြီး တပါး မိဖုရားငယ် ငါးပါး ရှိ၏။ မိဖုရား ကြီးကား၊ မိဖုရား စောတည်း၊ မိဖုရားငယ်တို့ကား (၁) စောလုံ (၂) စောနန်း၊ (၃) ရှင်းဗား (၄) ရှင်မောက် (၅) ရှင်ရွှေ၊ ငါးပါးတည်း။

ဤမင်းကြမ်းကို ဥာဏ်ပညာ အမြော်အမြင်နှင့်၊ ပြည့်စုံသော မိဖုရားကြီး-မိဖုရားစော သာလျှင် ဖြောင်းဖြူ၍ ကြည့်ရှုညွှန်ပြရ၏။

ခရမ်းသီး။ ။မင်းကြီးသည် စက်ရာမှနွီးလျှင်၊ ကိုင်ငံသမျှနှင့် မောင်းမတို့ကို ပစ်ခတ်ရမှ စိတ်ပြေတတ်သည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့်၊ မိဖုရားစောသည် မင်းကြီး အနီးတွင်လက်နက်စသည်တို့မရှိစေဘဲ၊ လုံပနီသီးများကိုထားလေ့ရှိ၏။ ။တခါသော်၊ စက်ရာမှနွီး၍ အနီးရှိလုံပနီသီးနှင့်မောင်းမငယ်တယောက်ကိုပေါက်လေရာ၊ ခါးကိုမှန်သဖြင့် ခါးရမ်း၍ သွားလေ၏။ ထိုအခါမှ၊ လုံပနီသီးကို ခရမ်းသီးခေါ်ကြသည်ဟုဆိုသည်။

မင်းကြီးမှာ အနာရောဂါ ကင်းသည်ဖြစ်၍ ချေခြင်းသမ်းခြင်းပင်မရှိလေမင်းကြီးရှေ့တွင်ချေခြင်းသမ်းခြင်းကိုမပြုရ။ ပြုလျှင် မျက်တော် မူသောဟူ၏။ တခါသော်၊ မောင်းမငယ် တယောက်သည်၊ ရှေ့တော်တွင် မဆည်နိုင်ဘဲ၊ မင်းကြီးမကြားစေရန်ဟု၊ အိုးတခုတွင်မျက်နှာအပ်၍ချေမိ၏။ ပြင်တွင် ချေသောထက် အသံပြင်းသွားလေ၏။ မင်းကြီးကြား၍မေးသော်၊ မိဖုရားစောက၊ ချေခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ မင်းကြီး မှာသာ အနာကင်း၍၊ လူအပေါင်းတို့မှာ၊ ရောဂါ အနာ ချေခြင်း သမ်းခြင်းမကင်းကြောင်း၊ ဈေးကမ်းလေမှ၊ မင်းကြီးသည်၊ ငါရှေးကမသိ၍ အမျက်ထွက်မိလေသည်ဟု နောင်တရသောဟူ၏။

စောလုံ။ ။မင်းကြီးသည်နွေအခါနန်းတော်မှ မြစ်ဆိပ်ရောက် တဲတန်းလျှား ဆောက်၍ အလုံ ကာရံပြီးလျှင် မိဖုရားမောင်းမတို့နှင့် ချေခြန်းပတ်ကစားတတ်၏။

တခါသော်၊ ကျိဆယ် သော အားဖြင့်၊ မောင်း မငယ်
တယောက်အားနှုတ်ထည့်၍၊ စောလုံကို ဆံပင်နှင့်တကွ
တကိုယ်လုံး ဖွဲ့အောင် ချေမြန်းပက်စေ၏။

ပိတ်ဆတ်သောစောလုံသည်၊ ထိုသို့ ပြုခြင်းကို ရှက်
နာခြင်းဖြစ်၍၊ မင်းကြီးစားတော်တွင်၊ အဆိပ်ခတ်လေ၏။
မင်းကြီးစားအံ့နိုးတွင်၊ အောက်က ခွေးချေလေထွင်၊ နိ
မိတ်မကောင်းဟု၊ ရုတ်တရက်စားတော်မခေါ်ဘဲ၊ ခွေးကို
ကျွေးကြည့်၏။ ခွေးလည်းစားသောခဏ၌သေလေ၏။

စစ်မေးသော်၊ စောလုံသည် မကွယ် မထောင့် ဘဲ။
ဟဟ-ပန်းပွတ်သည်မြေး ငါ့ကိုအများရှေ့မှာ အရှက်ခွဲ
သည်ကိုပိတ်နာ၍၊ ငါကြံသည်ဟု ဆိုလေသည်။ (ဤသို့
အမျိုးကို ထိခိုက်၍ဆိုသည်ကို ရာဇသင်္ကြံ အခဏ်တွင်
လည်း ငါတို့တွေ့ခဲ့ရပြီ။)

မင်းကြီးလည်း အလွန် အမျက် ထွက်၍၊ စောလုံကို
သံကျပ်စင်တွင် ဖိုထိုး၍ကျပ်တင်သတ်လေဟု အမိန့်ပေး
လေ၏။

သံကျပ်စင် ဆောက်လုပ် နေစဉ် ၇-ရက်မျှ အတွင်း
စောလုံသည် သိလဆောက်တည်၍၊ အဘိဓမ္မာ တရားကို
နာပြီးထွင်၊ ဂုဏ်တော်ကို အမြဲပုတီးမိပ်လေ၏။ ၇-ရက်
စေ့၍ သံကျပ်စင်ရဲရဲထက်သို တက်သော အခါ၊ မီးသုံး
ကြိမ်သေသောဟူ၏။ သုံးကြိမ်စေ့မှ၊ ငါသည် ခဏချင်း
ကျွမ်းစေသောဟု ပဏ္ဏနာပြု၍သေလေ၏။

မိဖုရားစောလှ်သေပြီးနော် မင်းကြီးသည် နောင်တကြီးစွာရ၍၊ စက်တော်ခေါ်ရာမှပင် “စောလှ်-စောင်ပါးလှည့် စောလှ်စောင့်ပါးလှည့်” ဟု ခြည်တမ်းမိသောဟု၏။

ဤသို့ များစွာကျေကဲ့ ရှိနေမှ၊ မိဖုရားစောနှင့် တကွ ဆရာတော် မဟာထေရ်တို့က၊ တရားဓမ္မဟောပြောနှစ်သိမ့်စေ၏။

ထိုအခါမှစ၍၊ မင်းကြီးက၊ နောင်အခါ ငါကသေစေဆိုသော်လည်း၊ ၁၀-ရက် ၁၅-ရက်ထား၍ စစ်ကြောကြရမည်။ သေတန်မှ သေပါစေဟု၊ မိမိဦးရိုးတော်သူ သိမ့်စည်းအား မှာတော်မူ၏။

ဤထွက်ကုန်စယ်ရုံမျှပြုသည်ကို စောလှ်က စိတ်နာခြင်းသည်၎င်း၊ သေးငယ်သောအကြောင်းကစ၍ စောလှ်သေဆုံးရခြင်းသည်၎င်း၊ ဝမ်းနည်းတွယ်မြစ်၏။

မင်္ဂလာစေတီကို တည်ခြင်း။ ။ ၆၃၀-ထွင်စ၍ တည်သည်။ မပြီးမည် သုရားလည်းပြီး ပြည်ကြီးလည်းပျက်” ဟု တပေါင်ပေါ်သည်နှင့် ရိုးရိမ်၍ ရပ်ထား၏။ ထိုအခါပံ့သကုမထေရ်က၊ ကုသိုလ်ပြုရာ၌ ဤမျှရိုးရိမ်သလောဟုဆုံးမစေမှ ဆက်လက်တည်သည်။ ။ ၆၃၆-ခုထွင်ပြီး၏။

တရုတ်များဝင်၍တိုက်ခြင်း။ ။

သက္ကရာဇ် ၆၄၆-ခုထွင်၊ တရုတ်တို့သည် မြန်မာပြည်ကို ဝင်၍တိုက်ခိုက်ကြ၏။

ထိုတိုက်ခိုက်ပွဲ မတိုင်မီအလျင်က၊ မောင်းဂွတ် သို့မဟုတ် တာတာ လူမျိုးတို့သည် တရုတ်ပြည် ယူနန်နယ်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူပြီးနောက် ၎င်းတို့ဘုရင်ကုဗလခန်က ပုဂံသို့စေလွှတ်၍၊ လက်ဆောင် ပဏ္ဍာဆက်ရမည့် ဟု တောင်းလာသည်။ မဆက်သည့်အပြင်၊ ထိုကောင်းလာ သောတရုတ်သံအမတ်တို့သည် မင်းကြီးရှေ့တွင်မရှိမသေ ပြုမူသည်နှင့်၊ ၎င်းတို့ကိုတပောက်မကျန် သတ်လေ၏။

ဤကစ၍ မသင့်တောင့် ဖြစ်ပြီးသျှင်၊ တရုတ်စစ်သည် အများဝင်ရောက်လာရာ၊ ၎င်းနုရသီဟပတေ့ မခံနိုင်ဘဲ အောက်မြန်မာပြည်ပုသိမ်အထိပြေးရလေ၏။ တရုတ် တို့လည်း ပြည်မြို့အောက် တရုတ်မော်အထိသာ လိုက်၍၊ မိမိတို့ပြည်သို့ပြန်ကြလေ၏။ ဤသို့တရုတ်တို့ တိုက်၍ ပြေးရသည်ကိုစွဲ၍ တရုတ်ပြေးမင်းဟု ခေါ်တွင်ထင်ရှား လေသည်။

တရုတ်ပြေးမင်း နတ်ရွာခံခြင်း။ ။ ပုသိမ်တွင် ၄-လမျှ နေပြီးနောက်၊ ပုဂံသို့ပြန်လည် ဆန်တက်ခဲ့ရာ၊ ပြည်မြို့သို့ရောက်ကာလပြည်စားသားတော်အငယ်သီဟ သူက စားတော်တွင် အဆိတ်ခတ်၍ လုပ်ကြံသည်နှင့်၊ တရုတ်ပြေးမင်းအနိစ္စရောက်ရလေ၏။

သားတော်သီဟသူက၊ မင်းကြီးအားလုပ်ကြံသည်မှာ ရှေးကမိတ်ညှိုးထားသောကြောင့်ဖြစ်၏။ ။ ဖြစ်ပုံကား မင်းကြီးတွင်၊ ပုသိမ်စား ဥဇနာ၊ ဒလစား ကျော်စွာ ပြည်စား သီဟသူဟူ၍ သား ၃-ပါး ရှိသည်အနက်

စားတော်အတွက်ပထမ ၂ -ပါးအား ဝက်လက်ကပေး
ဝေ၍၊ သိဟသူအားကားဝက်ပေါင်ကိုပေးဝေလေ့ရှိ၏။

ဤကိုသိဟသူ၏မယ်တော်(ရှင်မောက်) ကမကျေနှပ်
သဖြင့်၊ သားကင်သည် အကြီးကို တံခိုးပေး၍၊ ဒလစား
ကျော်စွာအား- အပေါင် သိဟသူအား- အလက်ပေး
စေ၏။

ဒလစား မယ်တော်ကသိ၍၊ မင်းကြီးအား သျှောက်
သော်၊ မင်းကြီးက၊ သားကင်သည်အကြီးကို ဒါဏ်ပေး၍၊
ရှင်မောက်ကို ဝက်လက်ခိုးမဟူ၍၎င်း၊ သိဟသူကိုဝက်
လက်ခိုးမသားဟူ၍၎င်း၊ နှလုံးမသာသည့် အခါဖြစ်စေ၊
ကျိစပ်လိုသည့် အခါဖြစ်စေ၊ ခေါ်လေ့ရှိ၏။ ။ဤသို့
ကြောကြော ခေါ်သည်ကို သိဟသူနှလုံးနာ၍၊ ခမည်း
တော်အပေါ်တွင် မကောင်းစိတ် ထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေ
သည်။

ထိုသိဟသူသည်ထမနံ၊ နောင်တော်ပုသိမ်စားဥဇနာ
ကိုလည်း၊ သလွန်တော်ပေါ်တွင် မကျန်းမာ၍ အသက်
ထုတ်လုပ်သာရှိနေသည်ကို၊ နှစ်နှစ်စဉ်း၍သတ်လေ၏။

၎င်းနောက်၊ နောင်တော်ဒလစားကျော်စွာကို သွား
ရောက်တိုက်ခိုက်ရာ၊ မရနိုင်သည့်နှင့် ပဲခူးကိုသိမ်းပြီးမှ
ဒလကိုတိုက်မည်ဟုပဲခူးကိုတိုက်လေ၏။ ပဲခူးစားငပမ္ပန်

က၊ မြို့ထိပ်ပြထက်ကနေ၍မရသေးဟန်အော်သည်ကို၊ သိဟသူအမျက်ငြင်းစွာထွက်၍လေးနှင့် ပစ်မည်ဟုလေးကို ငင်သည်တွင်၊ အငင်လွန်၍၊ ပိမိဖြားပင် ပိမိကို စူး၍သေလေ၏။

အမောင်တို့၊ ကုလားကျမင်းသည် ခမည်းတော်နှင့် နောင်တော်တို့ကို သတ်သည်ကို မှတ်မိကြ လိမ့်မည်။ ယခု သိဟသူလည်း ထိုသို့ပင်သတ်၍ ယခုသေခြင်းဆိုးသောရသည်ကို တွေ့ပြန် သည်း ။မကောင်း မှုကား၊ ကြွေးကံပွယ်ပင်တကား။

ပုဂံပျက်ခြင်း။ ။ဤတရုတ်ပြေးမင်းနောက်ကျော်စွာ၊ စောနစ်၊ စောမွန်နစ် ဤမင်း သုံးဆက်ကား အလွန်ပြော့ညံ့လေပြီ။ ။တရုတ်များထိုက်၍အားနည်းပျက်စီးနေစဉ်၊ ရှမ်းများကလည်းဝင်လေ၏။ ။ဤသို့ တရုတ်များရှမ်းများ ဝင်လေသဖြင့် မင်း ၅၅ -ဆက်၊ မြို့သက် ၁၂၆၁-နှစ်၊ သက္ကရာဇ် ၇၃၀ တွင်၊ ပုဂံဆက် ပြတ်၍၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီး လုံးလုံးပြိုကွဲ ပျက်စီးပြုလေတော့သည်။

ပင်းယနှင့် စစ်ကိုင်းခေတ်။

(၆၇၄-၇၂၆) (1312-1364)

ရှမ်းခေတ်။

(၆၀၀-ကျော်မှ-၉၀၀-ခန့်)

(13 th to 16 th Century)

ပထမရှမ်းခေတ်။

အခေတ်တို့၊ ယခုငါတို့သင်ကြားခဲ့ရသည်မှာ၊ ထပမ
တကောင်း၊ နုတ်ယ သရေခေတ္တရာ၊ အတိယ-ပုဂံခေတ်
တို့ဖြစ်ကြ၏။ ။ ထို ၃-ခေတ် ၃ ဆက်ကား၊ တဆက်
ပြီးမှတဆက် အစဉ်အတိုင်းရှိ၍ ဖွတ်ရန်လွယ်ကူ၏။
ပုဂံပျက်ပြီးနောက်မှ သော်ကား၊ ပင်းယနှင့် စစ်ကိုင်းတို့
တွင်၊ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ဖောက်သော်လည်း၊ မင်းပြင်
များ အသီးသီးတပြိုင်နက် အုပ်စိုးကြ၏။

ပင်းယမင်း ၆-ဆက်ကား၊ ၆၇၄-မှ ၇၂၆-အထိ၊ စစ်
ကိုင်း- မင်း ၇-ဆက်ကား၊ ၆၇၇-မှ ၇၂၆ အထိ ဖြစ်၍၊
၂-ခေတ်ပြိုင်နေသည်ကို တွေ့ရလိမ့်မည်။

စစ်စစ်သော်ကား၊ ပုဂံလုံးလုံးပျက်သည်မှာ ၇၃၀ တွင်
ဖြစ်ရကား၊ ထိုသို့လုံးလုံးမပျက်မီ အနှစ် ၅၀-လောက် အ
တူင်းမှာထို ၂ ပြည်ထောင်ပေါ်ပေါက်နေသည်ကို တွေ့ရ
လိမ့်မည်။ ထိုမှတပါးလည်း အင်းဝကို ၇၂၆-ခုတွင်စ၍

တည်သဖြင့်၊ အင်းဝခေတ်သည်လည်း၊ ပုဂံထိုးထိုးမပျက်
မီ ၄-နှစ်ကပင်စကြောင်း၊ ထိုအင်းဝခေတ် အခန်းတွင်
တွေ့လတ္တံ့။

ဆိုကဲ့သည့်အတိုင်း၊ ပင်းယနှင့်စစ်ကိုင်း ပြိုင်နေသော်
လည်း၊ အဖြစ်အပျက်တို့မှာ ဆက်လျက် ရှိကြသည်၊ သို့
ကြောင့်လည်း ဆက်လျက်ပင်ပြသည်။

ပုဂံပျက်ခြင်းသည်၎င်း၊ ယခုပင်းယ-စစ်ကိုင်းတို့ဖြစ်
တည်လာခြင်းသည်၎င်း၊ တရုတ်များ၊ ရှမ်းများ ဝင်လာ
သောကြောင့်ဖြစ်၏။

တရုတ်ပြေးမင်း လက်ထက်က- တရုတ်များ ဝင်လာ
သည်ကို မှတ်မိကြလိမ့်မည်၊ ၎င်းတို့ကား ဝင်တိုက်
ပြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်မနေ-မိမိတို့ပြည်သို့ပြန်သွားကြ
သည်။

ယခုသက္ကရာဇ် ၆၀၀ ကျော်-၇၀၀-အတွင်း ဝင်လာ
သော ရှမ်းတို့ကား၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပင် နေ၍၊ တဖြည်း
ဖြည်း အင်အားကြီးလာပြီးလျှင်၊ ရှမ်းလူမျိုး၊ သို့မဟုတ်
မြန်မာနှင့် ဆက်နွယ် ပေါက်ဖွားသော ရှမ်းများသည်၊
မြင်းမိုင်း၊ ပင်းယ၊ စစ်ကိုင်း၊ စသောအထက်ပိုင်း၌ကာလ
အတန်ကြာ မင်းပြုချစ်စိုးကြစေသည်။

ရှမ်းများဝင်ပုံ။

ရှမ်းညီနောင်-၃ပါး။ ။ ပုဂံတရုတ်ပြေးမင်း(၆၁၇-
၆၄၈)လက်ထက်တွင်၊ ပြောရှမ်းလူမျိုး စော်ဘွား၏ညီ-
သစ်မိုတ်ဆိုသူသည်၊ နောင်တော်နှင့် မသင့်မတင့်ဖြစ်၍။

မြန်မာနိုင်ငံ-မြင်စိုင်းအရပ်တွင်နေထာသည်။ ၎င်း ထွင်သား ၃-ယောက်ရှိရာ၊ ထိုတရုတ်ပြေးမင်းထံတွင် စစ်ားနေကြ၏။

တရုတ်ပြေးမင်းမရှိသည့်နောက် သားတော် ကျော်စွာမင်းထက်ထက်တွင်၊ အကြီးအသစ်ယာအား၊ မြင်စိုင်းမြို့ကိုအလတ်ရာဇသဟာအား၊ မက္ခယာမြို့ကို၊ အငယ်-သိဟသူအား ပင်လယ်မြို့ကို၊ အသီးသီးပေးသနား ထားလေသည်။

၆၆၀-တွင်၊ ထိုညီနောင် ၃ ဦးတို့သည်၊ ပုဂံမိဖုရားဗွားစောနှင့် တိုင်ပင် ကြံစည်ပြီးလျှင်၊ ကျော်စွာမင်းကို ကျောင်းတချို့ ဖြားယောင်းခေါ်၍၊ အတင်း အကြပ် ဘုန်းကြီးလုပ်စေပြီးမှ၊ ထိုညီနောင် ၃-ဦးတို့သည် မိမိတို့ ဆိုင်ရာမြို့တွင်၊ အသီးသီးမင်းပြုကြလေသည်။

(ယခုကဲ့သို့ အတင်းအကြပ် ဘုန်းကြီးရဟန်းပြုစေသည်ကို ကွမ်းဆော်မင်းအဖြစ်တွင်လည်း၊ ငါတို့တွေ့ခဲ့ရပြီ။)

ပုဂံတွင်ကား၊ ကျော်စွာ၏သားစောနစ်၊ နော်စောနစ်၏သား-စောမွန်နစ်တို့ကို၊ ဆက်လက်အုပ်စိုးနေစေ၏။ သို့ရာတွင်၊ ထိုညီနောင် ၃-ဦး၏ ဩဇာခံမျှလောက်သာ ဖြစ်တော့သည်။

၁။ သီဟသူအင်အားကြီးလာပုံ။ ။ (၆၆၀-၆၈၄ (1298-1322))။ ။ ထို သို့ ညီနောင် ၃-ဦးတို့ အုပ်စိုးနေကြရာ၊ အလတ်သည် ၅ နှစ်အရှိတွင် အနိစ္စ ရောက်သည် အကြီးသည် ၁၂-နှစ်အရှိတွင်၊ အငယ်က အဆိပ်ခတ်၍ သေရလေသည်။ ။ ထိုအခါ၊ အငယ် သီဟသူသည်၊ နောင်တော်များ၏ ပိုင်နက် အားလုံးတို့ကို သိမ်းယူပြီးသော် ၆၇၂-ခုတွင်၊ ပင်လယ်၌ မှနေ၍ တဦးတည်း မင်းပြုလေတော့သည်။

ပင်းယတည်ခြင်း။ ။ သီဟသူမှား ၆၆၀-က စ၍ နောင်တော်များနှင့် နန်းမြှင့်မင်းပြုသည်။ ၆၇၂-တွင် တဦးတည်း မင်းပြုသည်။ ပင်းယကို ၆၇၄-တွင် တည်၍ ၏ ပြောင်းစံနေသည်။ သို့ကြောင့်၊ သီဟသူ မင်းအဖြစ်ကို ၆၆၀ ကစ၍ ရေတွက်နိုင်ရာ၏။ ပင်းယခေတ်ကို ကား၊ ၎င်းသည် ၆၇၄-ကစ၍လည်း ခေါ်နိုင်ရာ၏။

ပင်းယမြို့ကို တည်ရန်၊ ၏ စည်းရုံးတည်ရာ၌ တူးသော အခါ၊ အရိုး-အခက်-အရွက်-အသီးနှင့် တကွ ၏ ပန်းပင်ရ၍၊ ထိုမြို့ကို ပန်းရ-ခေါ်သည်။ နောက်မှ ပင်းယ တွင်သည် မြို့၏ ဘေးကား ဝိဇယပူရ မည်၏။

မြို့နန်းတည်ပြီးသော်၊ နန်းဖွင့်နန်းထိမ်းမင်္ဂလာ အစီအရင်တို့ကို နားမလည်ကြသည်နှင့် ပုဂံပြည် မိရရားကြီး ဖွားစောကို ပင့်ကြရ၏။ ဖွားစောကလည်း “ပြေဒုသားတို့ကောင်းစားသည်မှာ ကြာပြီ။ ယခုမှ ငါ့ကို သတ်ရသည်” ဆို၍ မလိုက်ဘဲနေ၏။ နောက်ထပ် ကျေနပ်လေသံ

အောင်တောင်းပန်လေမှလိုက်လာ၍၊ နန်းဖွင့်မင်္ဂလာစသည်တို့ကို ကျေနု ကြီးကျယ်စွာစီမံပေးပေ၏။ အလွန်စည်ကားသည့်နှင့်ဖွားစောကား “သင်တို့ဘုန်းကြီးပေစွ၊ ငါ့တွင် ဆုပေးစရာ များစွာရှိခဲ့” ဟုဆို၍ အနော်ရထာလက်ထက်က ရှိခဲ့သော၊ ရွှေသောက်ရေတင်နှင့် ‘ရွှေခါးကြိုးကိုပေးခဲ့၏။ သီဟသူလည်း ဖွားစောအား များစွာပူဇော်ပေးကမ်း၍၊ ပုဂံသို့ပြန်ပြန်ပေ၏။

စစ်ကိုင်းတည်ခြင်း။ ။ နောက်၃-နှစ်အကြာ၊ ၆၇၇ တွင်၊ သီဟသူက၊ သားတော် ၄ ပါးအနက်၊ အငယ်ဆုံး အသစ်ယာ စောယွန်းအား စစ်ကိုင်းကိုပေး၍၊ မင်းသီးခြားပြုစေ၏။

သီးခြားမင်းပြုရပုံ။ ။ သားတော်ကြီး ၂-ပါးအား ဖြိုးစား ချာစား အလုံးအရင်း ပေးထား၏။ အငယ်ဆုံး စောယွန်းကား မင်းမျိုးမဟုတ် မြောက်ဗက်လင်းယဉ်ရွာသူ-အသည်သမီး- သားတယောက်နှင့် မုတ်ဆိုးမကို မြွေဇက်နန်းမိဖုရားမြှောက်ရာမှ စောယွန်းကိုဖွားသည်။ ဤသို့ မင်းမျိုးလည်းမဟုတ်၍၊ အငယ်ဆုံးလည်း ဖြစ်ပြန်၊ မျက်နှာငယ်-အားငယ်သူဖြစ်၍၊ မမည်းတော် သီဟသူက ပိုမို၍ ချစ်သနား ဝရုစိုက်တော် မူသည်။

သို့ကြောင့်လည်း စောယွန်းကို တိတ်တဆိတ်ခေါ်၍ သင့်နောင်တော်များထံသို့ကပ်၍၊ သင့်အတွက် ငါ့ထံသို့ လာရောက် တောင်းပေးပါစေဟုဆို၏။ ။ စောယွန်း

လည်း၊ နောင်တော်များကိုကပ်၍ ပူဆာရာ၊ ၎င်းတို့က ခဉ်းတော်ထံ တောင်းပေးသဖြင့်- ဆင်မြင်းအလုံး အရင်းကို၎င်း၊ စစ်ကိုင်းကို၎င်း ရလေ၏။ သိဟသူက၊ ရာဇာ ပရိယာယ်ဖြင့် “ငါကား မပေး၊ သားတော်ကြီး များကပေးလျှင်ကားရစေ” ဟု ဆို၍ ပေးခြင်း ဖြစ်၏။

စောယွန်းစစ်ကိုင်းကိုရလျှင်၊ သိဟသူက သားတော်ကြီး ၂-ပါးကို သွားတိုက်ချေဟု စေ၏။ တဖန်၊ သိဟသူကပင် စောယွန်းထံလူထွတ်၍ တိတ်တဆိတ်အကြောင်းကြားထား နှင့်၏။ သို့ကြောင့်လည်း၊ သားတော်ကြီးများသွားရောက်တိုက်သောအခါ ရှုံး၍ရှုံး၍သာ လာကြ၏။ ထိုအခါမှ သိဟသူသည်၊ မိမိသားငယ် အထွက်စိတ်လက်ချ၍၊ အလွန်အားရသောဟူ၏။

ဤသို့အားဖြင့်စောယွန်းသည်၊ ၆၇၀-တွင်၊ စစ်ကိုင်းမြို့ကိုတည်၍၊ သီးခြားခင်း ငြိလေတော့သည်။

‘သိဟသူသည် တစီးရှင် ခွဲကို ခံခြင်း။’ ။ ပင်းယတည်၍ ၂-နှစ်မြောက် ၆၇၆ခုတွင် စုရန်မြစ်မှဆင်ဖြူမအသတကောင် မျောလာသည်ကို ဆယ်ယူ- စက်ဖြင့်ထူမ ညှပ်ထားပြီးလျှင်၊ ထက်စီး၍၊ “တစီးရှင်” ခွဲခံယူလေသည်။ အမောင်တို့မြန်မာနိုင်ငံတွင်တရုတ်တို့သည် ဆင်ဖြူကိုရလျှင် ထုန်းသန္တာကြီးသည်ဟု အယူရှိကြ၍၊ အသေကောင်ကိုပင်စီးခါ “ဆင်ဖြူရှင်” ခွဲကိုအပန်းတကြီးခံလေသည်။ ဤသိဟသူနောက် နန်းတက်သော

၂။ «ဥဇနာ(၆၀၄-၇၀၄) (1322-1342) သည် လည်းပင်လယ်မြို့စား-ညီတော်ကျော်စွာသည် ဆင်ဖြူငါးစီးရလေသောအခါ ထိုဆင်ဖြူတော်တို့အမှိုက်ကြောင့် အလိုလို ခန့်ညားလာ၍၊ ထိုညီတော်အား ထီးနန်းကို ပင် ယွဲပေးပြီးလျှင်၊ နောက်ဆုံး၌တောဝင်ခါ တရားကျင့် နေလေတော့သည်။

၃။ «ငါးစီးရှင်ကျော်စွာ(၇၀၄-၇၁၂) (1342-1350) ကျော်စွာသည်၊ ထိုဆင်ဖြူငါးစီးကြောင့်အလွန်ထူးကြီး၍ “ငါးစီးရှင်-ကျော်စွာ” ဟု ထွင်သည်။

ထိုခေတ်၌၊ ပုဂံကအဆက်အနွယ် အရည်းရှင်ယောင်တို့အတန်များပြားစွာ ရှိနေသေးသည်။

တနေ့၌၊ ငါးစီးရှင် စားတော်ခေါ်အံ့နိုးတွင် အရည်းရှင်ယောင်တဦးဆွမ်းရင်လာ၏။ မွန်းတည့်နီးမှ ရင်လာ၍ ရဟန္တာထင်သည်နှင့်၊ အလွန်ကြည်ညိုစွာဖြင့်၊ စားတော်ကို မစားဘဲ အားလုံးလှူလိုက်၏။ မင်းချင်း တယောဝံကိုလည်း လိုက်၍ကြည့်စေ၏။ ရဟန်းစစ်မဟုတ်၊ မယားကသပိတ်သွမ်း၍ယူသည်ကို တွေ့မြင်ရလေ၏။

မင်းချင်းကြံသည်ကား၊ အမှန်အတိုင်း ဈောက်သော် သဒ္ဓါပြီးသောစေတနာလည်းပျက်လတ္တံ့၊ ငါလည်းမျက်နှာရမည်မဟုတ်၊ ရှင်ယောင်လည်း နုက္ခဓောက်လတ္တံ့၊ သို့ကြောင့်၊ မင်းကြီးသဒ္ဓါလည်းတိုးစေ၊ ငါလည်းမျက်နှာရစေ၊ ရှင်ယောင်လည်းလွတ်စေ၊ မုသားလည်းလွတ်

စေဟုကြံပြီးသွင်း။ “ကျွန်တော်ထိုက်၍ ကြည့်စဉ်ပင်။ ထိုအရှင်သည်ရှင်သွင် ကွယ်ပျောက်သွားပါလေသည်” ဟု သွေးသောက်၏။

ငါးစီးရှင်လည်း၊ ငါးတွေးသည့်အတိုင်းရဟန္တာအမှန်ပင်တည်းဟုအားရ၍၊ လက်ရုံးကိုတန်းသောဟူ၏။

ထိုနေ့ပင်အလွန်ကောင်းသောမြင်းကြီးတစ်စီးအဆက်ခံရသည်ကို ထိုကုသိုလ်၏လက်ငင်းအကျိုးဟု အမှတ်ပြုတော်မူသည်။ ထိုမြင်းသည် အလွန်လျင်မြန်၍၊ စီးသူခေါင်းပေါင်းအပြု ပေါင်းရစ်ခါ၊ ပြောင်းတောဝယ် စီးစေရာ၊ မျိုင်းဌာန်ပျံ့သကဲ့သို့ထင်ရ၏။ မိုင် ၁၄၀ ခန့်ဝေးသောပင်းယနှင့်တောင်ထွင်းကြီးကို နေ့ချင်းပေါက်ပြေးသွားနိုင်သောလည်းဟူ၏။

ဤငါးစီးရှင်ကျော်စွာမင်းသည်၊ အတန်တရား ပြည့်ဝသူဖြစ်သည်။ မြို့စားမင်းအများကို၊ ဖက်ဝန်းအုပ်သော ဇွဲဖလားနှင့်လဖက်တည်လေ့ရှိရာ၊ ကာခါ၌ရည်းသင်းစားသီဟပတေ့၏ဖလားကိုဖက်ဝန်းမအုပ်မိရှိသည်နှင့် သီဟပတေ့က၊ သူ့ကိုအရှက်ခွဲသည်ဟုခြားနားထောင်ထားမည်ရှိသည်ကို၊ ဘုရင်ကြားထိရသောအခါ၊ မိမိမေ့လျော့၍မအုပ်မိခြင်းသာဖြစ်ကြောင်းနှင့်၊ အကျေအလည်ပြောဆိုပေးကမ်း ပြီးငြိမ်းစေသည်။

မိမိ မင်းမဖြစ်မီက၊ မိမိ၏ညီတော် စစ်ကိုင်းမင်းအသစ်ယာစောယွန်းကိုသွား၍လုပ်ကြံချေဟု၊ မိမိ၏ ကျွန်ငခင်ညိုကိုခိုင်းထိုက်၏။ ငခင်ညိုကချောင်းမြောင်းနေရင်း

ဆာလှသည်နှင့်၊ စစ်ကိုင်းမင်းနတ်တင်ထားသော ထမင်းနှင့်အမဲကိုစားမိသည်နော်၊ မိမိ၏ထမင်းရှင်ဖြစ်လေပြီဟု မသတ်ဘဲပြန်လာလေ၏။ ကျော်စွာမင်းကား၊ အပြစ်မတင်ဘဲ၊ ခေင်ညီသည်သူ့ကျေးဇူးကိုသိတတ်ပေသည်ဟု ကြီးစွာပြီးမြောက်လေသည်။

ပင်းယနှင့်စစ်ကိုင်း၊ ပျက်ပုံ။

မြောက်အရပ်မှ-ရှမ်းများတို့ကိန်ပုံ။ ။ ပင်းယတွင် ငါးစီးရှင်နောက်သားတော်ကျော်စွာ၊ ၎င်းနောက်၅-ဆက်မြောက် ညီတော် နရသူလက်ထက် ၇၂၆-ခုသို့ ရောက်သောအခါ၊ စစ်ကိုင်းတွင် အသံယာ စောယွန်းကစ၍ မင်း ၇-ဆက်မြောက်၊ မင်းပျောက် လက်ထက်သို့ ရောက်ခဲ့၏။

စစ်ကိုင်းမင်း၊ မင်းပျောက်ကားပုဂံတရုတ်ပြေးမင်း၏ မိဖုရားဖွားစော၏ အစ်မတော်မြေးမျှသာဖြစ်သည်။ မင်းမျိုးမဟုတ်လေ။ ။ ထိုမင်းမျိုးမဟုတ်သူမင်းပြုနေသည်ကို အဆိုပါ ပင်းယမင်းနရသူကမကျေနှင်လေဘဲဖြင့်၊ မြော်ပက်-မောရှမ်းတို့နေရာ၊ မိုးကောင်းမြို့၊ ကိုးသိန်းသခင်ရှမ်းသိုဟန်ဘွား၏ညီ-သိုချည်ဘွားထံသို့၊ “စစ်ကိုင်းကို လာရောက်တိုက်ခိုက်သိမ်းယူပါ၊ ကျွန်ုပ်လည်းကူညီပါမည်၊ ရလျှင်အနှစ်ကိုယူပါ။ အကာမျှကိုသာ ကျွန်ုပ်အားပေးပါတော့”ဟု စေလေ၏။

သို့ချည်ဘွားလည်းစစ်ကိုင်းကိုလာရောက်တိုက်ခိုက်
ရာ မင်းပျောက် မခံနိုင်၍၊ တဖြူလုံးနှင့် ကြွခတ်ဝရာသို့
ပြေးရလေ၏။

သို့ချည်ဘွား စစ်ကိုင်းကိုဝင်သော်၊ မပြေးနိုင်သော
သူဆို ၂-ယောဝ်ကိုသာတွေ့ရတော့၏။ တစုံတရာအကျိုး
ကျေးဇူး မရသည်နှင့်၊ သို့ချည်ဘွားသည် စိတ်ပျက်၍
“ပင်းယနုရသူသည် သူခေါ်၍ ငါလာရလျက်၊ ငါ့ကို-မကူ
မညီနေသည်။ သူ့မှလည်း ဆင်ဖြူ ၃ စီးရှိသည် ကြား
သည်။ ယခုသော်ပင်းယသို့ပင်ကူး၍ တိုက်ရတော့မည်”
ဟု၊ ပင်းယကို တိုက်လေ၏။ နုရသူ မခံနိုင်လေ။
သိုလ်ချည်ဘွားကမင်း၍ ရှမ်းပြည်သို့ယူသွားလေ၏။

နုရသူမရှိလျှင်၊ နောင်တော် ဥဇနာပြောင်နန်းတက်ရ
၍ပင်းယမင်း ၆ ဆက်ဖြစ်၏။

သတိုးမင်းဖျား။ ။ ထိုအခါ၊ ကြွခတ်ဝရာတွင်ရှိနေ
နှင့်သော သတိုးမင်းဖျားသည်၊ စစ်ကိုင်းကပြေးလာသော
မင်းပျောက်ကို၎င်း၊ ပင်းယတွင် မင်းပြုနေသော ဥဇနာ
ပြောင်ကို၎င်း၊ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်လိုက်လေသည်။

သတိုး မင်းဖျားကား၊ စစ်ကိုင်းတည် အသစ်ယာ
စောယွန်း၏သမီး စိုးမင်းကိုယ်တော်ကြီးနှင့် တကောင်း
မင်းမျိုး သတိုးဆင်တိန်တို့မှဖွားသော သားတည်း။ အ
မည်ရင်းကား ရာဟုလာဖြစ်၏။ သတိုးမျိုးဖြစ်၍ နောက်
မှ သတိုးမင်းဖျားဟု ခေါ်သည်။

သတိုးဆင်ထိန်းအနိစ္စရောက်ပြီးနောက်၊ မိုးမင်းကိုယ်
တော်ကြီးနှင့်၊ ယခုစစ်ကိုင်း ၇ ဆက်မင်းပျောက်တို့သင့်
နေကြသဖြင့်၊ မင်းပျောက်မှာ၊ သတိုးမင်းဖျား၏ ဘဝထွေး
တော်ဖြစ်၏။

စစ်ကိုင်းကို၊ ရှမ်းသို့ချည်တွင်း တိုက်လာစဉ်က၊ သ
တိုးမင်းဖျားသည်တကောင်းကနေ၍ ခုခံရ၏။ မခံနိုင်၍
စစ်ကိုင်းသို့ပြန်ပြေးခဲ့ရာ၊ ဘဝထွေးတော် မင်းပျောက်က၊
ပြေးခဲ့ရာသည်လောဟု၊ သံခြေကျင်းခတ်၍ ကြခတ်ဝရာ
သို့ထွေးထွေးလိုက်သည်။ ။ ဤသို့အားဖြင့် သတိုး မင်းဖျား
သည်၊ ကြခတ်ဝရာသို့ ရောက်နေနှင့်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းမင်းပျောက်နှင့် ဥဇနာပြောင်တို့ကို
သုတ်သင်ပပိရှား၍၊ စစ်ကိုင်းနှင့်ပင်းယကို သိမ်းယူပြီး
အင်းဝကိုတည်၍ မင်းပြုလေတော့သည်။

၇၂၆-ခု၊ ကဆုန်လတွင်စစ်ကိုင်းပျက်သည်။ နယုန်လ
တွင် ပင်းယပျက်သည်။ သတိုး မင်းဖျားက အင်းဝကို
တပေါင်းလတွင်တည်သည်။ ဤ ၃-ချက်ကား၊ ၇၂၆-ခု
တနှစ်အတွင်းဖြစ်ပျက်ခြင်းများတည်း။

အင်းဝခေတ်။

(၇၂၆-၁၁၁၃) (1364—1751)

မင်းဆက် ၃၀။

၁။ သတိုးမင်းဗျား။

(၇၂၆-၇၂၉) (1364—1367)

အမောင်တို့၊ ပင်းယစစ်ကိုင်းတို့တွင်၊ ရှမ်းဗျားရှမ်း
အဆက်အနွှပ်ဗျားအုပ်စိုးကြသည်။ ယခုအင်းဝဆက်
ကိုကားမြန်မာမင်းစတင်သည်ထောင်အုပ်စိုးလေသည်။

သတိုးမင်းဗျားမင်းဖြစ်ပုံကို သိခဲ့ရပြီ။ ထိုသတိုး
မင်းဗျားကား၊ ရှမ်းသွေး-ရှစ်ပုံတပုံသာ ပါတော့သဖြင့်၊
မြန်မာမင်းဟုပင်ဆိုရသည်။ ဧကန်တူင် ကြည့်ပါလေ။

၁ (ရှမ်း) သီဟသူ+လင်းယဉ်ရွာသူ (မြန်မာ)

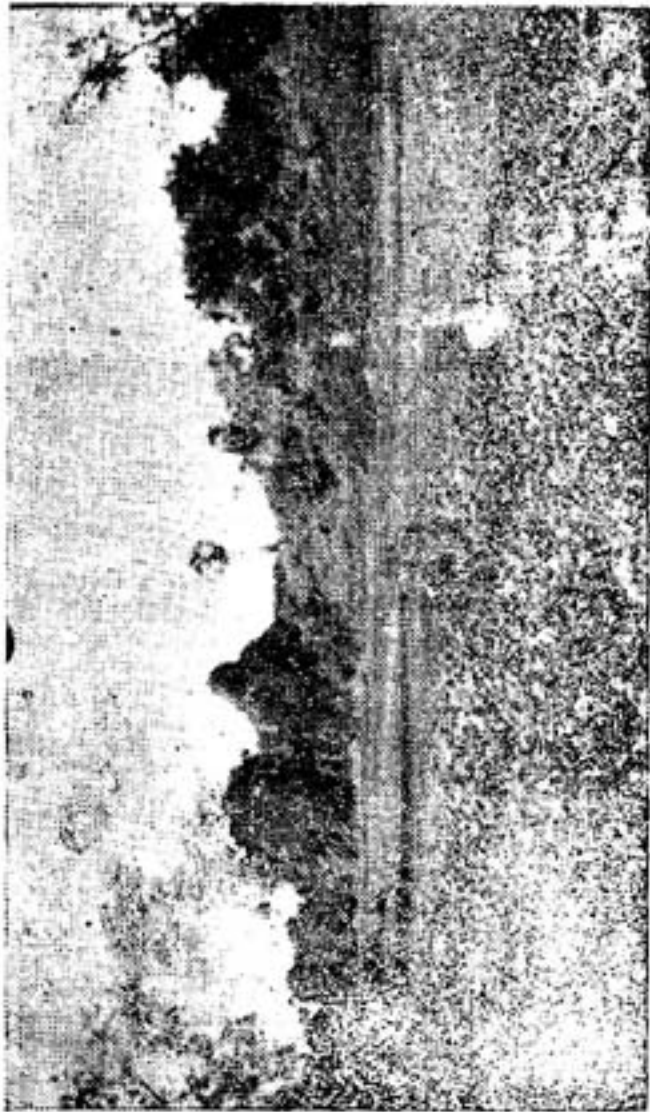
၂.....စောယွန်း+ပုဂံကျော်စွာမင်းသမီး (မြန်မာ)

၃.....သွေးရိုးမင်းကိုယ်တော်ကြီး+သတိုးဆင်ထိန်း (မြန်မာ)

၄.....ရာဟုလင်း = သတိုးမင်းဗျား။

အင်းဝတည်ခြင်း။ သတိုးမင်းဗျားသည်ဆိုခဲ့သည့်
အတိုင်း ၇၂၆-ခုတွင်၊ ဧရာဝတီမြစ်၊ ဒုတ္တာဝတီမြစ်
(မြစ်ငယ်)၊ ပန်းလေးဘက်မြစ်၊ စမန်မြစ်၊ စမာမြစ်.....
စသည်တို့ဆုံရာအဝ၌ မြို့တည်လေသည်။ ထိုသို့ဆိုရာ.....

အင်းဝ ပြိုပျက်ဟောင်း။

အဝဋ္ဌတည်၍ အဝမြို့-တွင်သည် ဟူ၍၎င်း။) ၊ထိုမြစ်
တို့ဆုံရာတွင်(ငကျင်းအင်း၊ကျောက်မော်အင်း၊ အင်းဘူး
အင်း၊ဥနဲအင်းများကိုဖို၍တည်သောကြောင့်၊အင်းဝ- ဟု
တွင်သည်ဟူ၍၎င်း၊မှတ်သားရာ၏။)

ထိုသို့ မြို့တည်စဉ်အခါ၊ သတိုးမင်းဖျား စံနေသော
တဲအောက်တွင် ဖျာလိပ်ခန့် ရှိသော စပါးကြီး မြွေကြီး
သည်တဲအောက်တိုင်ကို မြေထဲက ပတ်၍နေ၏။ ထိုမြွေ
ကြီးလွန်သောအခါ၊ တဲတော်အထုံး သိမ့်သိမ့် တုန်လေ
၏။တူးကြည့်ကြသော်၊ ထိုမြွေကြီးကို တွေ့ကြရလေ၏။
ပန်းထူးကြီး သံဃရာဇာက၊ ထိုနိမိတ်အလို၊ ပြည်ချမ်း
သာ၍ သာသနာထွန်းကားလတ္တံ့ ဟု နိမိတ် ဖတ်လေ၏။
ပြီးမှမြွေကြီးကိုအစာရေစာနှင့် ဘေးမဲ့လွှတ်လေ၏။

သတိုးမင်းဖျား၏သဘောသတ္တိမျှာ။ ။မြို့နန်းတည်
ပြီးနောက်၊ ၇၂၇-ခုတွင်၊ ငနွယ်ကုန်း(ယခု လယ်ဝေး)
စားဘယကျော်သူ ထကြွသည်ကို သတိုးမင်းဖျားကိုယ်
တိုင် ဖမ်းဆီး ခုတ်သတ်၍၊ အလောင်း၏ ရင်ခွာတ်ပေါ်
တွင်စားတော်ပွဲတည်၍စားတော်ခေါ်၏။ ။မွှေးမတ်တို့
မြင်သော်၊ ပြင်းစွာကြောက်ရွံ့ကြသောဟူ၏။

ငတက်ပြား။ ။နောက်မကြာမီ၊ စစ်ကိုင်းရေဝန်း
ခုတ်က၊ သူခိုးကြီး ငတက်ပြားကို မင်းကြီး ကိုယ်တိုင်
မာယာဖြင့် ဖမ်းဆီးပြီးနောက်၊ နင့်ကို သတ်တော့မည်။
ခါး၊လှံ၊ပုဆိန်၊တံကျင်တို့တွင်၊အဘယ်ကို လိုသနည်းဟု

မေးတော်မူ၏။ ။ ငတက်ပြားက- မိပြီးသည်ကို ကြိုက်သလိုသတ်တော်မူတော့၊ ကျွန်တော်၏အလိုကား၊ ခါးသံစသည်တို့ကိုမလိုပါ။ အရှင်မင်းကြီး မိရုရား-စောဥမ္မာကိုသာလိုပါသည်။ ဟုရဲ့၊ ရှင်ကြည်စွာလျှော့လေ၏။ ။ မင်းကြီးလည်း၊ တစ်တရာအမျက်မထွက်ဘဲ၊ ဤမျှရဲရင့်သူသည် မသေထိုက်ဟု၊ အပါးတော်တွင် စစား စေ၏။

ထုရင့် ရန်သူ ပေါ်သောအခါ ထို ငတက်ပြားသည် သွားရောက်နှိမ်နင်းအောင်မြင်သည်ချည်းတည်း။

တခါလည်း၊ ရှင်ပျက် တယောက်သည် မုန့်သည်မတဦးက၊ ယုံကြည်၍ အပ်နှံထားသောငွေကို ကွယ်ဝှက်၍ ပြန်မပေး သည်နှင့်၊ မင်းကြီးကိုယ်တိုင် ထိုရှင်ပျက်ကို ခုတ်သတ်ပြီးလျှင် နန်းကြမ်းပြင်ကိုပွင့်၍ အော်သိုချသောဟူ၏။

သံတိုးမင်း၊ ဗျား၊ အနိစ္စရောက်ပုံ။

၇၂၉-ခုတွင်၊ စကုစားက သောင်းကျန်းသည်ကို နှိမ်နင်းရန်သွားရာ၊ မအောင်မြင်ပြန်လာခဲ့ရ၏။ လင်းတွင် ကျောက်ပေါက်၍ စွယ်ကြိုဆိပ်သို့ရေခံသော် ဝေဒနာ အလွန်ပြင်းထန်၏။ ထိုအခါ မိမိသေမည်ကိုထိရှိ-နန်းတော်တွင် ကျန်ရစ်သော မိရုရား စောဥမ္မာကို သတ်ရသည်နှင့်အတွင်းသင်းမှူး ငနုအား-ငါသေလျှင်၊ စောဥမ္မာကိုသူတပါးယူလေတော့မည်၊ နှင်အမြန်သွား၍ သတ်ချေဟုစေလိုက်၏။

ငန့်လည်း နန်းတော်သို့ ရောက်၍၊ စောဥဗ္ဗာ အား အကြောင်းကို လျှောက်သော်၊ စောဥဗ္ဗာက- ငန့်၊ နင် ယောက်ျားမဟုတ်လောဟု ဆို၏ ။ထိုအခါ၊ ငန့်နှင့် စောဥဗ္ဗာတို့ သဘောမိတ်ညီ၍ နန်းတွင် လခွဲ နေပြီးမှ၊ စစ်ကိုင်းသို့ကူးခါသီးခြားပြု၍ နေကြလေ၏။

သတိုးမင်းဖျားလည်း၊ ငန့် တွက်သွား၍ မကြာမှီပင် အနိစ္စရောက်လေ၏။ ။သတိုးမင်းဖျားသည် ရဲရင့်၏။ ခက်စက်၏။ အရှုပ်အဆင်းလှ၏။ ။အနိစ္စရောက်ခါနီး၌ မိဖုရားကိုစွဲလမ်း၍ အသတ်ခိုင်းသည်မှာ အပြစ်တင် ဘွယ်ဖြစ်၏။

၂။ ။မင်းကြီးစွာစော်ကဲ။

(၇၂၉-၇၆၂)(1367-1400)

သတိုးမင်းဖျားနောက်၊ ၎င်း၏နှမ- ရှင်စောကြီးနှင့် သင့်နေသော၊ ယောက်ဖတော်- မင်းကြီးစွာ စော်ကဲ နန်းတက်၏။

ယခုသော်ငန့်အကြောင်းကို ဆက်၍ပြောရမည်။ ။ ငန့်နှင့် စောဥဗ္ဗာတို့ စစ် ကိုင်းတွင် နေ ကြ သည် ကို မင်းကြီးစွာစော်ကဲက၊ ၎င်းငန့်၏အစ်ကို-ရာဇသင်္ကြာညွှန် ငမောက်အား နှင့်ညီ ငန့်ကို ခုအောင်ဖမ်းချေ၊ ရလျှင် စောဥဗ္ဗာကို၎င်း၊ တောင်ပြုံးကြီးနှင့် ဝါးရင်းတုတ်တို့ ကို၎င်း ပေးမည်ဟုဆို၏။

ငမောက် သည်လည်း။ စစ်ကိုင်းသို့ တွေ့နှင့် ကူး၍
 တွေ့ဆိုက်ထားပြီးသော်၊ ငါ့ညီမင်းဖြစ်၍၊ အားရသည်နှင့်
 ငါ့လာခဲ့၏။ ငါလည်း မကျန်းမမာဖြစ်၍ - ငါ့ညီသည်
 ငါ့တွေသို့အခြွေအရံမပါ လာရောက်ကြည့်ရှုစွာပဲ ပါဟု-
 စေလေ၏။

ငန့်ယုံကြည်၍ လိုက်လာ - သွေပေါ်သို့ ရောက်သော်
 တွေ့ကို အမြန်ခွါ၍ အင်းဝသို့ ယူခဲ့လေ၏။ ၊ ရာဇသင်္ကြံ
 ကလည်း၊ နှင်သည်မင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ မင်းပြုလိုသလော
 ဟုဆို၍ ငန့်ကို အကျဉ်းထားလေ၏။ ၊ ငန့်ကား အချွတ်
 မှ လွတ်ထွက်ပြေး၍ ယခုမြဲတောင်ခေါ်သောလားဟူအ
 ရပ်တွင် တိမ်းရှောင်နေလေ၏။

မင်းကြီးစွာလည်း ကတိအတိုင်း၊ ရာဇသင်္ကြံ အား
 စောဥဗ္ဗာကိုပေး၍ ပြီးမြောက်ပေ၏။

၎င်းစောဥဗ္ဗာကား။ ။ ပုဂံနန်းကျကျော်စွာ၏သား
 သရက်မင်းရှင်စော၏ သမီးတော်ဖြစ်သည်။ (၁)ပင်းထ
 ငါးစီးရှင်၏ သား-ကျော်စွာ၊ ။ (၂)ညီတော်-နရသု၊
 (၃)နောင်တော်-ဥဇနာပြောင်(၄)အင်းဝသတိုးမင်းပျား
 ထိုမင်း၄-ဆက်တို့ကမိမိရားမြှောက်၍(၅)အတွင်းသင်းမှူး
 ငန့်(၆)ငန့်အစ်ကို-ရာဇ သင်္ကြံတို့နှင့် ဆက်လက်ပေါင်း
 မက်လေရကား ကြင်ရာတော် ၆-ယောက် ရှိလေသည်။
 မှတ်သားတွယ်ကောင်းသောမိန်းမသမီးဖြစ်၏။

ဝန်စင်းဖိုးရာဇာ။ ။ သက္ကရာဇ် ၇၃၀-တွင်မိတ္ထိလာ
ကန်ကျိုးပေါက်သည်နှင့် ပြင်ဆင်ရန် ကြွရောက်ရာတွင်
ကန်ပေါင်မိုးမှ တူး၍ရသော အရုပ်တို့ အကြောင်းကို၊
ကျ၊ နစ္စာ၊ ဝေဠုဝိသား၊ နိုင်သော၊ ဝန်စင်းရွာ အသည်သား
ကိုခေါ်ဆောင်ခဲ့၍ အပါးတော်၌ခစားစေ၏။

ဤသူကား ဝန်စင်း မိုးရာဇာ ဟု ကျော်ဇောသော
ပညာရှိကြီး တပါးဖြစ်လာ၏။ ယခုမင်းကြီးစွာ၊ သား
တော်ဆင်ဖြူရှင်၊ ညီတော်မင်းခေါင်၊ မင်း၃-ဆက်တိုင်ခ
စားရ၍ နည်းပေးလမ်းပြပြနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဖြစ်၏။
ထိုပညာရှိကြီးအကြောင်းနှင့် ဈေးကွက်ထားအပ်သော ဝံ
ပြင် နည်းနာတို့အတွက် စာအုပ်သီးခြား ရှိလေပြီ။ ငါတို့
ရေးထုတ်အပ်သော မြန်မာ့ဂုဏ်ရည် စာအုပ်တွင်လည်း
အတန်ပြည့်စုံစွာပါလေသည်။ ထိုစာအုပ်များတွင်ကြည့်
ရှုကြလေကုန်။

မိဘေဇာ။ ။ ၇၃၄-ခုတွင်မိုးညှင်းစားထကြွသည်
နှင့်မင်းကြီးစွာမျိုးရာ၊ လမ်းခရီးသွင်း၊ ကန်စွန်းမှိုရွာသူ-
မိဘေဇာဆိုသူသည်။ ယောကျ်ားပျိုတယောဝံနှင့် မင်္ဂလာ
ပြုခန်းတွင်ကော်ယူလေသည်။ ထိုအရပ်၌ပင် မိဘေဇာ
တိုင်သန္ဓေတည်ရာ၊ ယောကျ်ားဖွားလျှင် ဤလက်စွပ်နှင့်
လိုက်ခဲ့ဟု-လက်စွပ် ပေးထားခဲ့၏။ (ကျန်စစ်သား နှင့်
သန္တလတို့ အကြောင်းနှင့် ထူ၏။)

ထိုနှစ်တွင်ပင်၊ သားပောက်များဖွား၍၊ လက်စွပ်နှင့်
လိုက်ဆရာ သိမ်းပိုက်ပြီးလျှင်၊ သားတော်ကိုမင်းဆွေ
ဟုမှည့်၏။ ဤမင်းဆွေကား၊ နောင်အခါ ပထမမင်း၊
ခေါင် ဟူသော မင်းဖြစ်မည့်သူတည်း။

ရခိုင်နှင့်ဆက်သွယ်ပုံ။

စောမည်း။ ။ ၇၃၅-ခုတွင်၊ ရခိုင်ဘုရင်မင်းဘီလူး
ကြမ္မာကုန်၍၊ ထိုင်းပြည် မြိုင်ဝေဝံရှိရာ၊ မှူးမတ်တို့က၊
မင်းကြီးစွာထံ မင်းလျှာထောင်းကြသည်။ ထိုအခါ ဦးရီး
တော် စောမွန် ကြီးကို ထည့်လိုက်၏။ အဆုတ် အချုပ်
ကောင်း၍၊ ရခိုင်ပြည်ဝပြောချမ်းသာ၏။

၇၄၂-ခုတွင်၊ စောမွန်ကြီးကြမ္မာကုန်၍၊ နောက်ထပ်
ထောင်းရာ၊ မင်းကြီးစွာ၏ ကျွန်တော်ရင်းစောမည်းကို
ထည့်လိုက်၏။ မင်းကြီးစွာက “ထန်းစေ့ထန်းပင်ကဲ့သို့
ဧကုန်နှင့်၊ ညောင်စေ့ညောင်ပင်ကဲ့သို့ကျင့်ဟူ၍ရင်း။ ။
ဗိုးရာဇာက၊ “ကြောင်နှင့်ညောင်ကို ထုံးပြု၍ကျင့်” ဟူ၍
ရင်းမှာလိုက်၏။

(အစေ့ကြီးသော်လည်း အပင်ငယ်၍ လူမမှီခိုရ
သောထန်း။ ။ အစေ့ငယ်သော်လည်း အပင်ကြီး၍
လူမှီခိုရသောညောင်။ ။ ဝှက်ထားသော လက်သီး
ကိုအရေရှိမှ ထုတ်တတ်သော ကြောင်-ဟုဆိုလို
သည်။)

စောမည်ကား၊ ပညာမရှိမထိမ္မာသူဖြစ်၍၊ မှာထိုရင်း
ကိုနားမလည်ဘဲ၊ ရခိုင်ပြည်သို့ရောက်သောအခါ၊ ညောင်
တို့ကိုရတ်ဖြတ်၍သင်ချည်းကျွေးရ၏။ ကြောင်တို့ကိုပမ်း
၍သတ်ဖြတ်စေ၏။ အအုပ်အချုပ်ညံ့ချင်း- ပြည်ရွာသူပု
သောင်းကျန်းကြလေသည်နှင့်စောမည်းပြန်၍ပြေးခဲ့ရ၏။

ရခိုင်သည်လည်း ခြားနား၍ ရခိုင် ဘုရင်ဟောင်း
နန်းကျကြီး၏ မြေး၊ ကျော်စွာကိုနန်းတင် ကြလေ၏။

ရခိုင်ဆရာတော်ယတြာဆင်ပုံ။ ။ မင်းကြီးစွာစော်
ကဲငယ်စဉ်က တိုင်းပြည် မငြိမ်မဝင်သည့်အခါ၊ ရခိုင်
ပြည် ရခိုင်ဆရာတော်ထံတွင် ခိုနေရဘူး၏။ ထိုဘုန်း
တော်ကြီးက၊ အရည်အချင်းကိုမြင်၍ သင်မင်းဖြစ်လိမ့်
မည်၊ မင်းဖြစ်ဩဃ်၊ ငါ့ကိုမမေ့နှင့်ဟုမှာထားဘူး၏။

ယခုမင်းကြီးစွာ မင်းဖြစ်၍၊ ၁၆-နှစ် မြော် ၇၄၅-ခု
တွင်ထိုဆရာတော်က ငါ့ကိုမေ့နေလေသည်ဟုခကောင်း
သောစိတ်ထား၍ “ဘုန်းကြီး၍အသက်ရှည်စေလိုသော်၊
မြို့၏ အနောက်တောင်ထောင့်အရပ်တွင် စည်းခုံဘုရား
တည်လေ” ဟု လူထွတ်၍ ကြားမှာလိုက်၏။

မင်းကြီးယုံ၍ တည်လေရာ အင်းဝတမြို့လုံး ထိတ်
ထိတ် လန့်လန့်ရှိချေသည်ဆိုသည်။

ထိုအကြောင်းကိုရခိုင်ဆရာတော်ကြားသော်၊ ငါသည်
ရဟန်းသားမြေးဖြစ်၍၊ ငါ့မှားချေပြီ သူတပါး၏ အကျိုး

ယုတ်မှုကို မပြုအပ်ပေ-ဟုသတိရ၍၊ “မြို့တော် အရှေ့
အရပ်က၊ ကုက္ကိုပင်စိုက်.....” စသည်ဖြင့် ထပ်၍ယာဉ်
ပေး၏။ ထိုအခါမှ ထိတ်လန့်ခြင်းများ ပျောက်သော
ဟူ၏။

အမောင်တို့၊ ဤသည်တို့ကား ဗေဒင် အစီရင်တည်း။
မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗေဒင်ယာဉ်ကဲ့ လိုက်စား-ယုံကြည်
ကြသည်ကို သိမှတ်ရာ၏။

ထိုသည့်နောက်၊ မင်းကြီးစွာသည်း၊ ခုနိုင်းဆရာတော်
ကို ကန်တော့ပူဇော်ပြီးမြောက်လေသည်။

အင်းဝနှင့် ဟံသာဝတီ မိတ်ဖွဲ့ခြင်း စ၍ ဝစ်မြစ်ခြင်း။

သက္ကရာဇ် ၇၃၂-ခုတွင်၊ ဟံသာဝတီ ဝဲခူး ဘုရင်
ဗညားဦးနှင့် မြန်မာ အင်းဝဘုရင် မင်းကြီးစွာတို့သည်
နယ်စပ်၌ ချိန်းချက်-တွေ့ဆုံအကြည်အသာပြု၍ နယ်ခြား
သတ်မှတ်ပြီးသော်၊ အဝတ်အစား အဆောင် အယောင်
လဲလှယ်ခြင်း၊ ပွဲတော်အတူတည်ခြင်းစသည်ဖြင့်၊ ကြီးစွာ
သော မဟာမိတ်ဖွဲ့ကြ၏။

အမောင်တို့ ဤကား မွန်-မြန်မာ ပထမ မဟာမိတ်
ကြီးတည်း။ သို့ရာတွင် ထူးသည်ကား၊ ဤသို့မဟာမိတ်ပြု
ပြီးနောက်၊ ၁၆-နှစ်အကြာ၊ ၇၄၈-ခုကစ၍ ၇၈၃အထိ
၃၅-နှစ်တိုင်တိုင်၊ တိုက်ချည်၊ ရပ်ချည်နှင့် မွန်-မြန်မာ စစ်
ကြီးဖြစ်ရလေသည်။

သို့ဖြစ်ရသည် မှာလည်း၊ ဂုံးစကား ကြောင့်၎င်း၊ လူစွမ်းပြလို၍၎င်းဖြစ်၏။

ယခင်က မဟာမိတ် ဖွဲ့ရင်း ဗညားဦး၏ သားတော် ရာဇာဓိရာဇ်သည် ၇၄၈ ခုတွင် ဟံသာဝတီ၌ မင်းဖြစ်နေ၏။ ၎င်းကို ဦးရီးတော်သူ ခြေောင်းမြစား-လေဘံဗျားက မလိုသည်နှင့်၊ မင်းကြီးစွာထံသို့ ဟံသာဝတီ-အားနည်းနေပါသည်။ လာရောက်တိုက်ယူပါ။ အောင်လျှင် ဆင်ကောင်းမြင်းကောင်း ရွှေငွေရတနာစသည်တို့ကို ယူပါ။ ကျွန်တော်အား အခွန်တော်ကိုသာ ပေးပါတော့ ဟု စာဖြင့် ရေးလျှောက်လိုက်၏။

မင်းကြီးစွာလည်း သဘောတူ၍၊ အသက် ၁၈ နှစ်သာရှိသေးသောသားတော် အိမ်ရှေ့မင်း ဆင်ဖြူရှင်နှင့် ၁၄-နှစ်သား ရှိသေးသောသားတော်ငယ် မင်းဆွေ ညီနောင်တို့ကို အုပ်ချုပ်စေ၍ စစ်ချီစေ၏။

ဤသို့ချီလာသည်ကို ရာဇာဓိရာဇ်၏တပ်က တွန်းတွန်းလိုက်သဖြင့်၊ မြန်မာတို့အရေးမလွှဲပြန်ခဲ့ကြရကုန်၏။

မြန်သွား၍ နှစ်လမျှကြာသော်၊ ရာဇာဓိရာဇ်က အေးခံပါ သဝဏ်စာကို ဆက်လိုက်၏။

“ဘကြီးတော်ရွှေနန်းရှင်၊ လောကဗျား၏ ဂုံးစကားကြောင့်၊ ပြည်သူပြည်သား အများ ဆင်းရဲကြပါသည်။ လောကဗျားသည် ကျွန်ုပ်၏ ခမည်းတော် (ဗညားဦး) ရှိစဉ်

ကပင်သစ္စာမရှိပုန်ကန်ပါသည်။ သကြီးတော်ကိုလည်း နောင်အခါပုန်ကန်ပါလိမ့်မည်။ လောက်ဖျားကို ကျွန်ုပ် နိုင်အောင် နှိပ်နင်းပါမည်။ သကြီးတော်က လည်း ကျွန်ုပ်၏ခမည်းတော် ဂှိစဉ်ကဲ့သို့၊ ကျွန်ုပ်ကို သနားချစ် ကြည်တော်မူပါ” ဤစာနှင့် လက်ဆောင်အများ ဆက် လိုက်၏။

အိမ်ရှေ့မင်းနှင့်မင်းဆွေတို့သို့ ပေးသောစာကား၊ ညီတော် ၂-ပါးတို့ ကျွန်ုပ် နိုင်ငံသို့ လာရောက်ကြသည့် မှာမကြာမတင် အလျင်အမြန် ပြန်ကြလေသောကြောင့်၊ ညှော်ဝတ်ကောင်းစွာမပြုလိုက်ရ၊ လက်ဆောင်တော်များ မပို့မဆက် လိုက်ရပါ။ ဤစာနှင့်တကွ၊ ရွှေသင်္ဘောရုပ်၊ ရွှေကြုတ် ရွှေငါးရုပ်၊ ရွှေပုဇွန်ရုပ်၊ အဝတ်အစားကောင်း အမွှေးအကြိုင်များကိုပို့ လိုက်၏။

အမောင်တို့၊ ဤညီနောင်နှစ်ပါးသို့ ပေးသောစာမှာ စကားရိုးရိုးမဟုတ်၊ စစ်ရှုံး၍ ပြန်ပြေးရသည်ကို၊ ပြက် ရယ်ပြွဲသောအဓိပ္ပာယ်ရှိ၏။ လက်ဆောင် များမှာလည်း ကလေး ငှက်စားစရာအရုပ် စသည်များ ဖြစ်လေရကား အသက်ငယ်ကြသေးသော မင်းသားများသည် စစ်ရေး စစ်မှုကျွမ်းသေးဟု ဆိုလိုရင်းတည်း။

ဤစာကိုကြားသိရသော်၊ မင်းကြီးစွာက “ထောင်း သည်မနာ၊ ကြိတ်သည်နာ-ဆိုသကဲ့သို့ ငါ့သားတော် ၂- ပါးစစ်ရှုံး၍ ပြေးခဲ့ရသည်ကို၊ ရာဇာဓိရာဇ်က နှုတ်ရေ

မြင့်ထပ်မံ ခြိတ်စက်လေသည်တကား”ဟု - ဟံသာဝတီ သံတိုက်၏ရှေ့တွင် မိန့်တော်မူသောတူ၏။

(ရာဇာမိရာဇ်က၊မင်းကြီးစွာကိုအဖနှင့်တန်းတူထား
၍ဘကြီးတော်ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။)

ထို့နောက်၊ဗုဒ္ဓိယ၊တတိယ အကြိမ်အထိ စစ်ဖြစ်၍
အစိုးအနိုင်မရှိကြ။ ခေတ္တရပ်တန့်သွားလေသည်။

ဤမင်းကြီးစွာ စော်ကဲလက်ထက်၌ ပညာရှိ ထွန်း
ကား၏။ လက်ရုံးရည် ကောင်းသော သူများလည်းပေါ
၏။ထရားသဖြင့် အုပ်စိုးသည်နှင့် တိုင်းပြည် စည်ပင် ဝ
ပြော၏။ ။ဤမင်းသည် နန်းစံ ၃၃ ခုတွင် နတ်ရွာစံ
လေသည်။

၃။ ။ဆင်ဖြူရှင် တရဖျား။

(၇၆၂-၇၆၃-အဝင်) (1400-1401)

မင်းကြီးစွာ နောက် သားတော်-အိမ်ရှေ့ မင်းသည်
တပ်ဖြူရှင်တရဖျားဟူသောအမည်နှင့်နန်းတက်၏။

အဆိုရှိသည်ကား၊ ။နန်းတက်၍ ၅-လ အရှိတွင်
အောင်ပင်လယ်သို့တောကစားထွက်ရာ ခရီးလမ်းပျော်
၍၊မင်းကြီးတပါးသည်း ဘောဗျူအတွင်းသို့ ရောက်သွား
လေ၏။ ။ထို အခါ ဇော်ကျီ တယောက် ပေါ်လာ၍-
မင်းကြီး၏လက်ျာရစ်ခရုသင်းကိုပေးပ။ မင်းကြီးလိုသ
မျှအတတ်ကိုပေးမည်ဆို၏။ ။မင်းကြီးက၊အခြားကိုမလို

နတ်သွီးကို လို၏ ဟု ဆိုရာ၊ ဇော်ဂျီက မန်းလိုက်သွင်း
 နတ်သွီးကျလာ၍ မင်းကြီးအား ပေးပြီးနောက်၊ ဇော်ဂျီ
 ကွယ်လေ၏။ ၊မင်းကြီးသည်၊ နတ်သွီးကို ချပြီးနောက်
 နတ်သွီး ကွယ်ပျောက်သွားလေ၏။ ၊သိုအခါမှ စ၍
 မင်းကြီး၌ စိတ်မောက်ပြန်သောဝေဒနာ စွဲကပ်၍၊ နန်း
 တွင်မစံ၊ ပြင်ပ-ပြင်လွင်တွင် ငါးဖျား၍နေတတ်၏။

မကြာမီပင်၊ ထိုဝေဒနာဖြင့် အနိစ္စ ရောက်လေ၏။
 နန်းစံ ၇ လသာတည်း။

၄။ ။မင်းဆွေ (ပထမ မင်းခေါင်)

(၇၆၃-၇၇၃) (1401-1421)

ထိုနောက်၊ ညီတော်-မင်းဆွေ ခေါ် မင်းခေါင် နန်း
 တက်၏။

မင်းခေါင်ငယ်စဉ်က ဆင်းရဲပုံ။ခမည်းတော်မင်းကြီး
 စွာသည်၊မိဘောဇာနှင့်ရသောယခု မင်းဆွေညီရှင်သိဒ္ဓတ်
 ညီနောင် တို့ကို သားတော်ကြီး မင်းဖြစ်သော အခါ၊
 ညှင်းဆဲရင်တော့မည်၊ငယ်စဉ်ကပင်မထင် မရှားပျောက်
 ပျက်စေတော့ဟု၊အထိန်းတော်မခင်ညှိ၊ ငခင်ဘတို့နှင့်၊
 ထွန်ထုံး ပူတက်၊တောင်တွင်းကျောက်စရစ်၊ပတိမ်းငဲ့
 တို့မှာ ဖွည့်၍ထား၏။ အလွန်ပင် ဆင်းရဲ ကြရရှာ၏။

အထိန်းတော် တို့က၊ နတ်ပွဲများ၌၊ ငြင်းနှင့် စည်းရပ်
မှုတ်တီး၍ရသောကြေးငွေဖြင့် မင်းသားငယ် နှစ်ပါးကို
ကျွေးမွေးရရှာ၏။

အတန်ကြာသော်၊ ခမည်းတော်က သနားသည့် နှင့်
ပြန်ခေါ်၍၊ ပင်လယ်၌ သံဃာရာဇာတ်မှာ ပညာသင်ရန်
အပ်ထား၏။ ထိုအခါ မင်းဆွေ ဇန့်စ်၊ ရှင်သိဒ္ဓိတ် ၇ နှစ်
မျှရှိလေပြီ။

ဤသို့နေကြရာ၊ မင်းဆွေ ၁၂ နှစ်သားရှိသော်၊ တည ဉ်
၌ မိမိ၏ အမများ ထွက်၍၊ အင်းဝကို ပတ်ရသည်ဟု အိမ်မက်
မြင်လေ၏။ (ပုဂံစလေငွေနှင့်တူ၏) အလွန်ကြောက်
လန့်စွာဖြင့်၊ ညဉ့်တွင်းချင်းပင် ဆရာတော်ကို နှိုး၍ ယွှေခံ
လေ၏။ ဆရာတော်ကြားရလျှင်၊ ရုတ်တရက် ထ၍ ခြေဖြင့်
ကျောက်ကန်လေသည်။ ဟုံးလုံး လည်းလေ၏။ မင်း
ဆွေက၊ အရှင်ဆုရား-ရက်စက်လှသည်၊ တကားဟု ဆို
ရာ၊ ငါသည် ပဉ္စင်းငါးဝါ ရှိစဉ်က၊ ငါဆောင်သော ဦး
ထုပ် လေတိုက်၍ မြေသို့ ကျသည်ကို ငါနင်းမိ၏။ ထိုအခါ၊
မင်းဆရာ ဖြစ်မည်ဟု ငါ့ကို ယ်တိုင် နိမိတ်ဖတ်၍ ငင်းဆရာ
ဖြစ်လျှင်၊ တံတားဦးကို ယက်လျှံ အမိုးနှင့် ဆောက်
လုပ်ရမည်ဟု ငါမိဋ္ဌာန်ခဲ့၏။ ယခု အိပ်မက် အရ၊
မင်းသား ဇန့်စ်မင်း ဖြစ်မည်၊ မင်းဖြစ်သောအခါ၊ ငါ့ကို
မမေ့ရန် ကျောက်ကန်ထားခြင်း ဖြစ်၏ဟု မိန့်တော်မူ၏။
မင်းဆွေလည်း၊ အလွန်ဝမ်းမြောက် အားတက်လေ၏။

ယခု မင်းဆွေမင်းဖြစ်သောအခါ၊ ဆရာတော်လည်း
မင်းဆရာဖြစ်၍၊ တံတားဦးကို အလိုအတိုင်း ဆောက်ရ
လေ၏။

ဆင်းရဲစဉ်က လိုက်လံ စောင့်ရှောက်ပေသော ငခင်
ညှိနှင့်ငခင်ဘ အထိန်းတော် များကိုလည်း မြို့စား ရွာစား
ပေး၍ချီးမြှောက်ထားတော်မူ၏။

မင်းကြီးစွာ လက်ထက် က အဖိုးရာဇာလည်း ဤ
မင်းခေါင်လက်ထက်၌ ဆက်လက်စားရ၏။

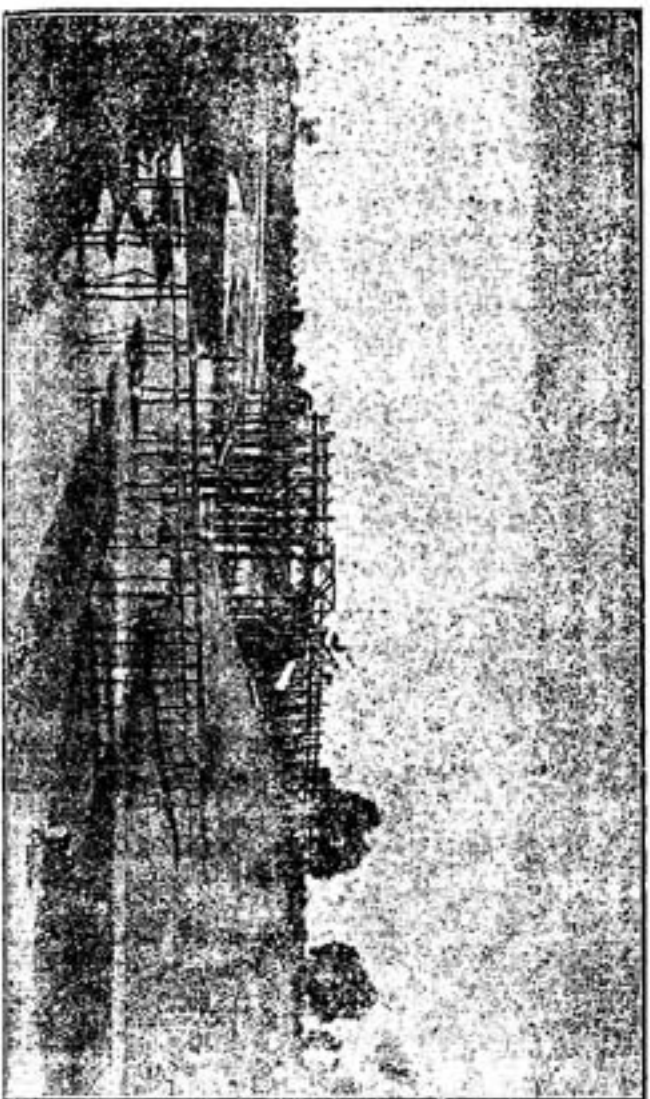
မင်းရဲကျော်စွာ။

ဤမင်းခေါင်တွင်၊ ရဲရင့်သောသားတော် မင်းရဲ ကျော်
စွာရှိ၏။ ။ ဤမင်းသားကား။ ။ ရာဇာဓိရာဇ်သား ဝင်
စားသည်ဟု ဆိုကြ၏။

ဗောလောကျန်းတော။ ။ ရာဇာဓိရာဇ်သည် မိမိ
သားတော် ဗောလောကျန်းတောကို ဖယုံမကြည် ရှိသ
ဖြင့်၊ ကွပ်မျက် စေရာ၊ ဇင်းသားက “ငါသည် ခမည်း
တော်ကိုဖြစ်မှားသော စိတ်မထားပါ၊ ထားသော် အင်မိ
ငရဲသို့ကျပါစေသား၊ မထားသော်- ယခုရတနာပြီး နောက်
မြန်မာ ဘုရင်သားဖြစ်၍ တလိုင်းပြည်ကို ခွံခင်း ရစေ
သား” ဟု ဆုတောင်းပြီးလျှင် အဆိပ်သေခံ၍သေလေ၏။

ဤဆုတောင်းကို ကြားသော်၊ ရာဇာဓိရာဇ်ကလည်း
ရွှေမော်ခေတ်တွင် ရွှေကိုယ်လုံးပြည့် ချ၍၊ “ဤကောင်းမှု
ကြောင့်၊ ဘဝအဆက်ဆက်၌ ရန်သူ ကြံ၍ မဖြစ်နိုင်စေ
သောင့်” ဟု ဆုတောင်းလေ၏။

၆၆
 ၆၇
 ၆၈
 ၆၉
 ၇၀
 ၇၁
 ၇၂
 ၇၃
 ၇၄
 ၇၅
 ၇၆
 ၇၇
 ၇၈
 ၇၉
 ၈၀
 ၈၁
 ၈၂
 ၈၃
 ၈၄
 ၈၅
 ၈၆
 ၈၇
 ၈၈
 ၈၉
 ၉၀
 ၉၁
 ၉၂
 ၉၃
 ၉၄
 ၉၅
 ၉၆
 ၉၇
 ၉၈
 ၉၉
 ၁၀၀

ထိုနောက် မကြာမှီ၊ မင်းခေါင်၏၊ မိဖုရား-ရှင်မိ
နောက် ဝမ်းတွင် ပဋိသန္ဓေ တည်နေလေ၏။ ။သန္ဓေ
တည်လျှင် မိဖုရားသည်၊ ဂုလ-သရက်သီး မုတ္တမ-မြေ
သင်းခဲ ပွန်စလိုင်-စေ့ကို၊ စားသောက်လိုသော ချင်
ခြင်းများဖြစ်လေ၏။

ရာဇာမိရာဇ်ထံတမန်စေ၍တောင်းရာ၊ ရာဇာမိရာဇ်က
ဗောလောကျန်းတောဝင် စားသည်ဟုယုံကြည်သည်နှင့်
မှူးမတ်တို့နှင့်တိုင်ပင်ပြီးလျှင်၊ သရက်သီးကို ဆေးစိမ်
၍ ၎င်းတောင်းသော မြေ၊ ရေ တို့အစား မသန့်သောမြေ
ရေတို့ကို၎င်းပေးလိုက်၏။

မိဖုရားရှင်မိနောက် စားသောက်ရလျှင်၊ ချင်ခြင်း
ပြေ၍ မင်းရဲကျော်စွာကိုဖွားလေသတည်း။
မင်းရဲကျော်စွာစစ်ဗိုလ်ဖြစ်ခြင်း။ ။မင်းရဲကျော်စွာ
၁၃-နှစ်သားသို့ အရောက် ၇၆၅-ခုနှစ်တွင်၊ ခုခိုင်ပြည်
က ထိပါးလာသည်ကို၊ စစ်ဗိုလ်ပြု၍ တိုက်ခိုက်ပြိုဖျက်
ရ၏။

မွန်နှင့်စစ်ပွဲ။ ။နောက်တနှစ် ၇၆၆-ခုတွင်၊ ရှေး
ကလက်စ တထိုင်းမြန်မာ စစ်ပွဲများ ဖြစ်ကြလေသည်။
ထိုသို့ဖြစ်ကြသည်မှာ စစ်ဆယ်ပွဲထက်မနည်း တိုက်ခိုက်
ကြရ၏။

သမိန်ဘုရားနှင့်ဂါမဏီ။

ဤစစ်ကြီးအတွင်း ၇၇၅-ခုတွင်၊ ခေတ်ထုံခေတ်ကပင်
စားရှမ်းစော်ဘွားတို့သည်၊ မြတူးမြို့ကို ထိပါးလာသဖြင့်

မင်းရဲကျော်စွာသွားရောက်နှိမ်နင်းရာ၊ ထိုရှမ်းစော်ဘွား
ဘို့ တရုတ်ပြည်သို့ ပြေးလေ၏။ ကျန်ရစ်သော သား မ
ယားတို့ကို မြန်မာတို့ကဖမ်းလာခဲ့၏။ ထိုအခါစော်ဘွား
တို့က၊ တရုတ်တို့ကိုအကူအညီတောင်းသဖြင့် ၇၇၅-ခုတွင်
တရုတ်တို့သည် အင်းဝသို့ချီလာ၍၊ ထိုသားမယားတို့ကို
တောင်း၏။

ထိုအခါအရှုံးအနိုင်စကားဆို၍၊ စီးချင်းထိုးရ၏။

တရုတ်ဖက်ကသူရဲကောင်း ဂါဇလီ၊ မြန်မာဖက်က
တလိုင်း သုံ့ပန်း သမိန်ဘရမ်းတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ၎င်းတို့
၂-ယောက်မြင်းစီး၍၊ စီးချင်းထိုးကြရာ၊ တရုတ် ဂါဇလီ
က ခုတ်အံ့ဟု ခါးနှင့်မိုးသည်တွင် လက်အောက် ချပ်ကြိုး
ပြတ်၍၊ အသား လက်လေးသစ်ခန့် ပေါ်နေသည်ကို
သမိန်ဘရမ်းကသံဖြင့်ထိုးလေသည်။ ထုတ်ချင်းပေါက်၍
တရုတ် သူရဲကျဆုံးလေ၏။ ၊ မင်းခေါင်သည် သမိန်
ဘရမ်းကဲ့ကြီးစွာ မြီးမြှောက်ပေ၏။

မင်းရဲကျော်စွာကျခြင်း။

ထိုစစ်ပွဲကြီးအတွင်း ၇၇၈-ခု၊ ရှစ်ကြိမ်မြောက် စစ်ပွဲ
တွင်၊ မင်းရဲကျော်စွာသည် အခုက်လွန်စွာ သောက်၍
စည်းစည်းလုံးလုံးရှိ၊ မွန်ဘင်အတွင်းသို့ ဝင်၍ ဘိုက်ရာ၊
ဆင်သက်ကကျ၍၊ ဆင်ထိသည်နှင့် အဖမ်းခံရလေ၏။

ရာဇာမိရာဇ်က မင်းသား၊ သင့်အပေါ်မှာ ငါမိတ်
အထူးမရှိပါ။ ဆေးဝါးထမင်းစားပါ။ အနာပျောက်လျှင်
သည်မှာနေလိုက ငါ၏သွေးတော်နှင့်ထိမ်းမြား၍၊ အိမ်ရှေ့
အရာကိုပေးမည်။ အင်းဝသို့ ပြန်လိုလျှင်လည်း၊ ကောင်း
စွာပို့မည်။ ကိုယ်လက် ကျမ်းမာအောင်သာ ဆေးဝါး
ထမင်းစားပါဟု ဆိုတော်မူ၏။

မင်းရဲကျော်စွာကား၊ နှလုံးခိုင်မြဲ ဇာတိမာန်ကြီးသူ
ဖြစ်၍၊ အရှင်မင်းကြီးဟံသာဝတီကိုရေလျှင် ငါမပြန်-ဟု
ခံ၍ရင်းရှိသည် ယခုဘဝသို့ ရောက်မှသော်ကား၊ သူ့
ကျွန်ဟူသောအမည်ကိုခံလိုပြီရှင် သော်ထက်သေသော်
မြတ်၏။ ငါ့ကို သတ်တော့ဟုဆိုလေ၏။

ထိုညတွင်ပင်၊ မင်းရဲကျော်စွာအနိစ္စရောက်လေ၏။
မြန်မာ့ဇာတိက၊ တလိုင်းတို့ သတ်သည်ဆိုသည်၊ မွန်
ရာဇဝင်က၊ ဆင်ထိသောအနာဖြင့်ပင် အနိစ္စရောက်သည်
ဆိုသည်။

မင်းရဲကျော်စွာ အနိစ္စ ရောက်ကြောင်းကို စာရေး၍
ပင်လယ်ကျေး သံဃာရာဇာ ပွေးထားသော လင်းတ၏
လည်တွင် စာခွေစွပ်၍၊ နံနက်က (ဟံသာဝတီမှ) လွှတ်
လိုက်သည်။ အင်းဝသို့ ညနေ ၃ ချက်တီး ရောက်၍၊
ထုရင်မင်းခေါင်ထိရ၏။

ထုရင်မင်းခေါင်လည်းဆင်းလာ၍၊ ဆယ်ကြိမ်မြောက်
နောက်ဆုံးစစ်ပွဲတွင်၊ ရာဇာမိရာဇ်၏ သား ဒဂုံမြို့စား

ဗညားစက်ကိုရ၍ တလှိုင်းမှူးမတ် ၃၀၀၀-ကျော်ကိုပါ
ယူ၍ လွှတ်ပြန်လေ၏။ တလှိုင်းမင်းသားကို အင်းဝ
တွင် မဟာပြည်မချ ကောင်းစွာထားပေး၏။

မင်းခေါင်လည်း၊ ငါ့သားကို တလှိုင်းတို့ ရသည်။
တလှိုင်းမင်းသားကို ယခုငါ့ရပြီ။ ရှေ့သို့ စစ်မပြု ပြီ ဟု
လောကသံသရာအကျိုး ၂-ပါးကိုဆောင်၍ နေတော်မူ၏။
စစ်ပြေငြိမ်းခြင်း။ ။ ဤမွန် (တလှိုင်း) မြန်မာစစ်ပွဲကြီး
သည် မင်းကြီးစွာစော်ကဲလက်ထက် ၇၄၈-ခုက စ၍ ဖြစ်
သည်။ ၎င်း ၇၄၈-ခုမှ ၇၅၂-ခုထိ။ ၄-နှစ်ဖြစ်၍၊
၁၃-နှစ်ခြားပြီးနောက်၊ မင်းခေါင်လက်ထက် ၇၆၅--မှ
တဖန် စစ်ပြန်၍ တိုက်ခိုက်ကြရာ၊ ၇၇၉-အထိ၊ ၁၄-နှစ်
မျှကြာလေသည်။ နောက် ၇၈၃-ခုတွင်၊ အနည်းငယ်
တိုက်ကြပြန်သေးသည်။

မှီရာဇာအနိစ္စရောက်ခြင်း။ ။ ၎င်း စစ်ငြိမ်းပြီး
နေ ၁၇၈၃-ခုတွင်၊ ပညာရှိ မိုးရာဇာအမတ်ကြီး ကွယ်
လွန်လေ၏။ ဘုရင်မင်းခေါင်လည်း၊ ငါ၏ ဦးခေါင်း
ပြတ်လေပြီ။ ငါ၏မျက်စိကွယ်ခဲ့ပြီဟု ဆိုမြည်တော်မူ၍၊
ထိုနှစ်တွင်ပင် နတ်ရွာစံလေ၏။

ရာဇာမိရာဇ် နတ်ရွာစံခြင်း။ ။

မင်းခေါင် နတ်ရွာစံပြီးကြားသော် မွန်တလှိုင်းဘုရင်
ရာဇာမိရာဇ်ကလည်း ငါ့ညီတော်သည် ငါနှင့်ရန်ငွေ့ဖက်

ဖြစ်သည်။ ငါ့ညီတော်အနိစ္စတရားသို့ လိုက်ရလေပြီ ငါ
သာကျန်တော့၏။ သင်္ခါရတရားသည် အနိစ္စသာတကား
ဟု သံဝေဂယူ၍ဆိုတော်မူ၏။

မိဖုရားများ ကြားလျှင်၊ အရှင်မင်းကြီး၊ ဆုရင်မင်း
ခေါင်သည်၊ ယောက္ခမလည်းတော်သည်၊ ယောဘိမ္မိဒ်လည်း
တော်သည်၊ ယခုမင်းခေါင်မရှိသော် ၎င်း၏မိဖုရားကိုယ်
လုပ်မောင်းမတို့ကိုသိမ်းယူပါတော့လောဟု ပြက်ရယ်
ပြု၍ ယျှောက်ကြ၏။

ရာဇာမိရာဇ်ကလည်း၊ ညဲတို့ပြက်ရယ်ပြုကြ ပါလေ
သည်။ ငါကားစစ်မက်မလိုပြီ၊ အသက်လည်းကြီးပါပြီ၊ ငါ
၏ပရီးတဖက်ဖြင့်၊ ညဲတို့ကိုထမ်း၍ခွေးမည်း၊ ပရီးတဖက်
ဖြင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုဘော့မည်။ ငါကြံတော့
သည်ဟု ပြန်၍မိန့်တော်မူ၏။

နောက်တနှစ်၊ ၇၀၄-ခုတွင်၊ ရာဇာမိရာဇ်သည်ဆင်
ကြော့ရာ၌၊ ဆင်ထိ၍ နတ်ရွာစံရလေ၏။

၅။ သီဟသူ။

(၇၀၃-၇၀၄) (1421-1425)

ဆုရင်မင်းခေါင်၏သားတော်သီဟသူနန်းတက်သော်
ဟံသာဝတီတွင် ရာဇာမိရာဇ်၏ သားတော်ကြီး ဗညား
ဓမ္မရာဇာမင်းပြု၏။ သို့ရာတွင်ညီတော်များ ဖြစ်သော

ဗညားရင်း၊ဗညားကျန်းတို့နှင့် မသင့်မတင့်မငြိမ်မဝင်ရှိ
ရာ၊ သိဟသူက စစ်ပြုပြန်သည်။

ထိုစစ်အပြုတွင်၊ ဒဂုံစားဗညားရင်းက၊ နှမတော်
ရှင်စောပုကို သိဟသူသို့ ဆက်လိုက်၏။ သိဟသူလည်း
အလွန်နှစ်သက်၍ ကြီးစွာပြီးမြောက်ထားပေ၏။

မိဖုရားများ၊ ကြောင့် တိုင်းရေး၊ ပြည်ရေး၊ ရှင်စောပု၏
မင်းမြောင်းမင်းလွှဲများပုံ။

သိဟသူတွင် ထင်ရှားသောမိဖုရားတို့ကား (၁) စော
မင်းလွှဲ၊ (၂) ရှင်ဘို့မယ် (၃) ရှင်စောပု တို့ဖြစ်၏။

ရှင်စောပု မရောက်မီက၊ ရှင်ဘို့မယ် မှာ လည်း
အလွန်အဆင်းလှသည်နှင့်၊ ရှင်ဘို့မယ် ကိုသာ သုရင်က
မြတ်နိုးနေသည်ကို၊ စောမင်းလွှဲက မကျေမနပ်-စိတ်ချ၍၊
နန်းဘော်မှ ထွက်သွားပြီးလျှင်၊ တန်ဆောင်းကြီး တခု
ဆောက်၍ နေလေ၏။

ရှင်စောပု-ရောက်လာသောအခါ၊ ရှင်ဘို့မယ် ကို
မေ့လျော့၍၊ ရှင်စောပုကိုမြတ်နိုးပြန်၏။ ရှင်ဘို့မယ်က
စိတ်နာ၍ အုန်းဘောင်စော်ဘွားနှင့် စကားသွင်းပြီးလျှင်
လုပ်ကြံစေ၏။ သိဟသူသည် အောင်ပင်လယ်အရပ်တွင်
လယ်ချောင်းလုပ်၍ မိန်းမတို့နှင့်ပျော်ပါး နေလေ့ရှိရာ၊
တစ်နေ့ အမေ့အလျော့ရှိစဉ်၊ အုန်းဘောင် စော်ဘွားက
ဆင်နှင့်တိုက်၍ အနိစ္စရောက်လေ၏။

၆။ ။မင်းလှငယ်

(၇၀၇-၇၀၀) (1425-)

ထိဟသူအနိစ္စရောက်သော်၊ မှူးမတ်တို့က ရှမ်းတို့ကို
ခေါ်လို၍၊ အုန်းဘောင် စော်ဘွားကို ခုခံတိုက်ခိုက်-
စော်ဘွား ပြေးရလေ၏။

ပြီးမှစောမင်းလှ၏သားတော်၊ အသက် ၉-နှစ်မျှသာ
ရှိသေးသော မင်းလှငယ်နန်းတင်ကြ၏။ ထုံးစံအတိုင်း
ရှင်ဘို့မယ် ကို မိရရား မြှောက်ရ၏။

ရှင်ဘို့မယ်က၊ ။မကျေနပ်သည်နှင့်မိမိနှင့်ချစ်ကြိုက်
ဘူးသော ကလေးကျေးတောင်ညိုကို ချီလာစေပြီးလျှင်
(ရှင်ဘို့မယ်က) မင်းလှငယ်ကို အဆိပ်ဖြင့် သတ်၍၊
ကလေးကျေးတောင်ညိုကို နန်းတင်လေ၏။ ။မင်းလှ
ငယ်ကား ၃-လသာ နန်းစံရ၏။

၇။ ။ကလေးကျေးတောင်ညို။

(၇၀၇+၇၀၀) (1425+)

ကလေးကျေးတောင်ညိုကား၊ ၃-ဆက်မြောက်တရု
ဗျား၏သားဘော်တည်း။ ။၎င်းနန်းတက်လျှင်၊ မိုးညှင်း
စားသတိုးကား အင်းဝကိုတိုက်စာပြန်၏။ ထိုအခါ၊ က
လေးကျေးတောင်ညိုက ပုခန်းတရုဗျားအားရှင်စောဖု
ကိုပေး၍၊ မိမိကို ကျည်စေ၏။

အတန်ကြာ၍၊ စစ်ရေးမထွေးသော် ရခိုင်ကိုသိမ်း၍ ရခိုင်အားနှင့်ချစ်မည်ဟု ကလေးကျေးတောင်ညိုသည်။ ရခိုင်ဖက်သို့ ပိပုရား၍ ဘို့မယ်နှင့်ထွက်ပြေးသွားကြလေ၏။

ရခိုင်မှရောက်မီ ပဲလွန်းတောင်တွင် ရုတ်တရက်နာ၍ ကလေးကျေးတောင်ညို အနိစ္စ ရောက်လေ၏။ နန်းသက် ၇-လမျှသာ ဖြစ်၏။

ရှင်ဘို့မယ်သည်လည်း ရခိုင်သို့ဆက်လက်မသွားဘဲ၊ ရွှေစက်တောင်တွင် တင်တည်၍၊ အလုံးအရင်းနှင့်နေ၏။

ဂ ။။ မိုးညှင်းမင်း။
(၇၀၀-၈၀၀) (1426 1439)

ကလေးကျေးတောင်ညို အနိစ္စရောက်၍ မိုးညှင်းမင်း နန်းတက်၏။ မိုးညှင်းမင်းကား ပုဂံနရပတိစည်သူ၏ သားမြေးဖြစ်အဆက်အနွယ်ဖြစ်သည်။

ရာဇသင်္ကြံ၏သတ္တိ။ ။ ကလေးကျေးတောင်ညို၏ ဖက်သားဖြစ်သော ပုခန်းတရဖျားကို တိုက်ခိုက် ပြိုဖျက်ရ၏။ သို့တိုက်ခိုက်စဉ်က၊ ရာဇသင်္ကြံကို ပုခန်းတရဖျား၏လူတို့ ပိုင်းဝန်း ထိုက်သည်နှင့်၊ ရာဇသင်္ကြံသည် ခေတ္တတွင်းငယ်တရတွင်းသို့ချန်ဆင်းပုန်းရလေ၏။

ထိုအခါပုခန်းစား၏ လူ ၃ ယောက်တို့ တွေ့လေလျှင် ရာဇသင်္ကြံ၏ ခေါင်းကို သူ့ဖြတ်မည်ငါဖြတ်မည်ဟု ငြင်းနေကြစဉ်၊ ရာဇသင်္ကြံက၊ ငါတွင်းပေါ်သို့ တက်လာမည်

ရောက်မှငါ့ခေါင်းကိုဖြတ်ကြ၊ တွင်းပေါ်သို့တက်ရန် ထံ
ကမ်းပါဟုဆို၏။ ထံကမ်းလျှင်၊ ရာဇသင်္ကြံကဆောင်
ခွဲလိုက်ရာ၊ သူ့ရဲအယောက်တွင်းထဲသို့ကျလာလေ၏။

ရာဇသင်္ကြံလည်း၊ ထိုသူ၏ ခေါင်းကို ဖြတ်ပြီးလျှင်
ရာဇသင်္ကြံခေါင်းဆို၍၊ တွင်းထက်သို့ ပစ်တင်လိုက်ရာ၊
သူ့ရဲ ၂ ယောက်တို့ လုယက်ကြလေ၏။ သို့ လုနေစဉ်
ရာဇသင်္ကြံသည်ထံကိုထေ့၍၊ တွင်းမှ ခုန်ထွက်ပြီးလျှင်၊
မိုးညှင်းမင်းထံသို့ ပြေးခဲ့လေ၏။

မိုးညှင်းမင်းလည်း၊ အလွန် အားရ၍၊ ဆုလက်များ
စွာပေး၏။

ထိုသို့ပုခန်းတရများကို ခုပြီးနောက်၊ ရှင်စောပု ကို
သိမ်းယူလေ၏။

ရှင်ဘိုမယ်ကိုခေါ်ယူခန်း။ ။ ထိုနေ့၌ရွှေစက်တော်
တွင်ရှိနေသော ရှင်ဘိုမယ်ကိုအလုံးအရင်းနှင့် သွားရေခွံ
ယူစေ၏။ မိုးညှင်းမင်းကဆီးကြို၍၊ ကျန်းမာပါ၏လောစ
သည်ဖြင့်၊ နှုတ်ခွန်းဆက်သည်ကို မာနကြီးသော ရှင်ဘို
မယ်က၊ “ကျွန်စော်နံသည်” ဟု-မခန့်မရန့်ဆိုသောဟူ၏။

သက္ကရာဇ်ဖြူခြင်း။ ။ ပုဂံအဆက် ၂၀-မြောက်ပုပ္ပါး
စောရဟန်းဖြူကြွင်း။ ပုဂံသက္ကရာဇ်ကို ရေတွက်လာရာ၊
ယခု ၈၀၀ အရောက်တွင်အင်းဝမိုးညှင်းမင်းကအကြွင်း
၂-ခုထား၍ ၇၉၈-နှစ်ဖြူပြန်သည်။ ။ သို့ရာတွင်အများ
အပြားမလိုက်နာကြသဖြင့် ကောင်းစွာပြောဘဲ၊ သက္ကရာဇ်

တို့သက္ကရာဇ်ရှည်ဟု ဖြစ်လာသည်။ သို့ကြောင့်လည်း ယခု ငါတို့ခေတ်နေသော သက္ကရာဇ် ရှည်သည်၊ အင်းဝ သက္ကရာဇ်ဟုတ်၊ ပုဂံသက္ကရာဇ်သာ ဖြစ်သည်။

‘တိုင်းပြည်သာယာချမ်းသာအောင်ပြုခြင်း။’

ထိုစင်းသည်၊ ရတနာ ၃ ပါး ကြည်ညို၍၊ ထုရား၊ ဂူ-ကျောင်းများစွာ ထည်ဆောက် တော် မူသည်၊ အဟောင်းအမြင်းများကိုလည်း၊ ပြင်ဆင်ပြုစုတော်မူသည်။

အထူးကားမိမိကိုယ်တိုင် ငွေကြေး များစွာ ထုတ်၍ ၎င်း၊ မွှေးမတ်တို့ထံမှ-သဒ္ဓါသမ္ဘာငွေကြေးထုတ်စေ၍၎င်း၊ ငွေရပြီးလျှင်အင်းဝ၊ ပုဂံ၊ ညောင်ဦးစသောမြို့များရှိ ပြည်တန်ဆာတို့ အနက်၊ ထိုအမှု၌ ပိတ်မပါ- မေ့လျော့လွတ်လိုသူတို့ကို၊ အဖိုးအရင်း အတိုင်းပေး၍ ရွေးနှုတ် ထွတ်တော်မူသည်။

ကိုထင်တော်များ၊ ယောကျ်ား တပါးနှင့် မှားယွင်းလျှင်၊ အပြစ်ပြုအကြည်အသာထိမ်းမြားတော်မူသည်။

မိုးသာခါးပြတို့ကို အသက် ချမ်းသာ ပေး၍၊ ဆုံးမ ထွတ်သည်ကား များပြားစွာ၏။

ဤသို့ကောင်းစွာ အုပ်စိုး၍၊ နန်းသက် ၁၃-သက္ကရာဇ် ၈၀၁-တွင် နတ်ရွာစံလေသည်။

ရှင်စောပုအကြောင်း။

ဤအင်းဝဆက်၌ ထင်ရှားသော မိဖုရား ရှင်စောပုကား
 ဟံသာဝတီ ရာဇာမိရာဇ်မင်း၏ သမီးတော် ဖြစ်သည်။
 ၇၅၅-ခု သမီးတည်း။

အသက် ၂၀-တွင်၊ ရာဇာမိရာဇ်၏ တူတော်-သမိန်
 စည်သူနှင့်သင့်မြတ်၍၊ သမီး ၂-သား ၁, ခုသည်။ အသက်
 ၂၅ နှစ်တွင်၊ သမိန်စည်သူ အနိစ္စရောက်သည်။

အသက် ၂၉-နှစ်၊ ၇၈၄-ခုတွင်၊ မောင်တော်
 ဗညားရင်းက၊ အင်းဝသီဟသူအားဆက်လိုက်သည်။ ။
 သီဟသူနှင့် ၃ နှစ်၊ နောက်မင်းဗြဟ္မာနှင့် ၃-လ၊ ကလေး
 ကျေးတောင်ညှိနှင့် ၇-လ၊ နောက် ပုခန်းတရဖျားနှင့်
 ခေတ္တမျှနေရပြီး၊ နောက်၊ မိုးညှင်းမင်းနှင့် ၃-နှစ်၊ ၊ ပေါင်း
 ၇-နှစ် အင်းဝတွင် မိဖုရားဖြစ်သည်။

မိုးညှင်းမင်းနှင့် ၃-နှစ်နေပြီးနောက်၊ မိုးညှင်းမင်းက
 လည်းများစွာမယုယာသည်နှင့်၊ အင်းဝတွင် စာသင်နေ
 သော ဗွန်ပဉ္စင်း ၂-ပါး၊ ရှင်ဓမ္မဓရ ရှင်ဓမ္မညာ ဣတို့နှင့်
 တိတ်တဆိတ် တိုင်ပင်၍၊ ဖွေဖြင့် ဗွန်တထိုင်း ပြည်သို့
 ပြေးခဲ့ကြလေ၏။ ၊ ထိုအခါအသက် ၃၆ နှစ်ရှိပြီ။

နောက် အသက် ၅၉, ၈၁၄ ခုတွင်၊ ဟံသာဝတီ၌
 ထုရင်မ-ဖြစ်လေသည်။ ၊ နောက် ထီးနန်းကို သမက်
 တော်ဓမ္မစေတီ (ရှင်ဓမ္မဓရ လူထွက်)အား လွှဲခဲ့၍၊ တိဂုံ

ထုရားရှင်ထွင်လာရောက်ဝတ်ပြုနေသည်။ အသက် ၇၆၊
၈၃၁-ခုတွင်၊ ထိုကိစ္စပင်နတ်ရွာစံလေသည်။

ရှင်စောပုသည်။ ထုရင်တို့၏ သမီး-နှစ်မ-ယော-အမိ
ဖြစ်ဘူးသည့်ပြင်၊ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း၊ ထုရင်မ-ဖြစ်ဘူး
လေရကား၊ အလွန်လူးခြား မှတ်သားတွယ်ကောင်း
သောမွန်လူမျိုး-မြန်မာပြည်သူ တဦးဖြစ်လေသည်။

ရှင်ဘို့မယ်အကြောင်း။

ရှင်ဘို့မယ်ကား၊ ပင်းယတစ်းရှင် သိဟသူ၏ မြေး
သစ်သူငယ်နှင့်၊ မင်းကြီးစွာစော်ကဲ၏ သမီးတော်ဇာလာ
ကဒေဝီတို့၏ သမီးဖြစ်သည်။

ရှင်အဆင်းအလွန်သွပ်တင့်တယ်၏။ ။ရှစ်နှစ်ရွယ်
ကပင်၊ (၁)အင်းဝ-ပထမ မင်းခေါင်က ဆိမ်းပိုက်တော်
မူသည်။ ။(၂)နောက်သားတော်သိဟသူ၊ ။(၃)နော်
မင်းလှငယ်၊ ။(၄)နော်ကလေးကျေးတောင်ညို၊ ။(၅)-
နော် မိုးညှင်းမင်း၊ ။ဤမင်း ၅ ဆက်တိုင်တိုင်၊ မိဖုရား
ဖြစ်ရသည်။ ။ထူးသောမိန်းမပင်တည်း။

သို့ကြောင့်လည်း၊ ကဝိလက္ခဏာသတ်ဝံတွင်၊ မင်း
ဆက်ငါးသွယ်၊ ရှင်ဘို့မယ်၊ နန်းလယ်တင့်သည်သာ”ဟူ
၍၎င်း၊ ။စလေဦးပုညက၊ “အိုတယ်သာဆိုရ” အစ၍
သောတေးထပ်တွင် ‘ရှင်ဘို့မယ်ထားသက်နှင်း၊ ငါးဆက်
မင်း-မြော်သည်ပုံယို’ဟူ၍၎င်း၊ ။အချုပ်တန်းဆရာဖေ
က “ရှင်ဘို့မယ်တသက်၊ မင်းဆက်ကငါးသွယ်၊ နှင်း

ရှင်စောပုအရိုးဖိုး ဂူဟောင်းပုံ။ ။ယခုဘုရားဆောင်းအထက်
ကတင်ထားသည်။ ။ရန်ကုန်မြို့၊မြေခိုကုန်း-
စမ်းချောင်းလူသန် ကျောင်းအနီးတွင်ရှိသည်။

မပျက်စသျှားခြယ်သည်။ ထားတသွယ်ဥဒါန်း” ဟူ၍၎င်း၊ အသီးသီးစပ်ဆိုတော်မူကြသည်။

သို့ရာတွင် ရှင်ဘိုမယ်မှာ အကြံဉာဏ် များလှသည်။ မာနကြီးလှသည်။ သီဟသူလက်ထက်တွင် သီဟသူကို မထို၍အုန်းဘောင်စော်ဘွားကိုလုပ်ကြံစေသည် နောက် မင်းတွင်ပင်ကိုအဆိပ်ဖြင့် လုပ်ကြံသည်။ မိုးညှင်းမင်းက ကြိုဆို၍ နှုတ်ဆက်လာသည်ကို “ကျွန်စော်နံ့သည်” ဟု ဆိုခြင်းမှာ၊ မိုးညှင်းမင်းသည် ပုဂံမင်းမျိုးဆက်ဖြစ်သော် လည်း၊ ထိုအခါက၊ မိုးညှင်းမြို့စားအနေဖြင့် “ကျွန်” ဟု သောစကားကို သုံးသည်ဟုမှတ်ရာ၏။

၁၀။ နရပတိ။

(၈၀၄-၈၃၀) (1442-1468)

ရခိုင်နှင့်မြန်မာ-မဟာမိတ်ပြုခြင်း။ ။ မိုးညှင်းမင်း၏ သားတော်အငယ် နရပတိမင်းလက်ထက် ၈၁၆ ခုတွင် ရခိုင်ဘုရင် အထိခင်မင်းနှင့်မဟာမိတ်ပြုကြရန် စကားကမ်းငှမ်းပြီးလျှင်၊ မိုးခေါင်နွယ် ငန်းတောတွင် (မိုးခေါင် နွယ်ချိုဘောင်ဟု လည်းရှိသည်။) မင်းက သာယာဝတီဆောက်၍ မင်း၊ မိဖုရားမင်းသား၊ မင်းဆွေ မှူးမတ်၊ ဗိုလ်ပါအစုံအညီနှင့်တွေ့ဆုံကြသည်။

မင်းနှစ်ပါး ကြည်သာစွာ စကားဆိုကြ၍၊ မင်းချင်း မိဖုရားချင်းမှူးမတ်ချင်းစသည်ဖြင့်ကြိုတွေ့ဖူးမြော်ကြစေ

၏။ အဝတ်အစားလဲလှယ်ကြစေ၏။ အဆောင်အယောင်
ဂုဏ်တူဂုဏ် ဖြစ်၊ ဝတ်စားဆင်ယင်ကျင်းပကြကုန်၏။

ပြီးမှမင်းနှစ်ပါးသစ္စာတော်ပြုကြ၍၊ ခေါင်တောင်ရိုး
ကိုရခိုင်ပြည်နှင့်မြန်မာပြည်နယ်ခြားအထိအမှတ်ပြုကြ၏။
ဤကား ရခိုင်ပြည်နှင့်မြန်မာပြည် မဟာမိတ်ပြုလုပ်
ကြသော ရာဇဝင်လာစကားတည်း။

နရပတိနတ်ရွာခံပုံ။ ။ တခါသော်မြေးတော်သတိုး
ကျော်သည်၊ စစ်ကိုင်းမိဖုရားသို့တော်နှင့်တိတ်တဆိတ်
ချစ်ကြိုက်နေသည်ကို နရပတိက သတိုးကျော်ကို ချိတ်၍
ဆုံးမ၏။ ။ သတိုးကျော်မိတ်နာသည်နှင့်၊ မိမိကျွန်များနှင့်
ထကြွ၍ သိုးတော်ကိုလုပ်ကြံရာ၊ နံကိုခါးထိလေ၏။

ထိုအခါ၊ သိုးတော်-နရပတိသည် သားတော်လတ်
မင်းကြီးစွာရှိရာ ပြည်မြို့သို့ရုံပြေးလေသည်။ ။ ပြည်မြို့
သို့ရောက်သော်၊ ထိုမင်းထိသော အနာဖြင့်ပင် အနိစ္စ
ရောက်ရလေသည်။

ပေါက်လှ။ ။ ထိုသို့ပြေးစဉ်က၊ လက်ရုံးကောင်း
ရာဇသင်္ကြံနှင့် ရင်း၏သား ပေါက်လှ တို့လည်း ပါလာ
သည်။ ပြည်မင်းက၊ လက်ရုံးအားစမ်းလိုသည်နှင့် ပြည်
မင်းက ဆင်စီး၍ ပေါက်လှကို မြင်းစီး၍ ထံကစားကြရာ
ပြည်မင်း အရေးနိမ့်၍ ဆင်ခြေကို ထုံရိုက်မိ သည်မှာ
မြေသို့တတောင်ခန့်စူးဝင်သေး၏။

ထိုအခါ ပြည်မင်းသည် အမျက်ကြီးစွာဖြစ်၍၊ မိမိ၏ သူရဲတို့အား၊ ပေါက်လွှကိုလိုက်စေ၏။ ပေါက်လွှက လမ်းတွင် ကညင်ပင်လက်တဖက်ခန့်ကို လှံနှင့် ထိုးခဲ့ရာ ထုတ်ခြင်းပေါက်နေသည်ကို လိုက်သူတို့ မြင်၍ မလိုက်ဝံ့ ပြန်လာ ကြကုန်၏။ ပြည်မင်းက ရအောင် မဖမ်း ကောင်းလောဟု အကြီးခေါင်တို့ကို သတ်လေ၏။

၁၁။ ။ ပြည်စုန်သီဟသူ (မဟာသီဟသူရ)
(၈၃၀-၈၄၂) (1468-1480)

တောင်ငူစားစည်သူကျော်ထင်။ ။ တောင်ငူစား စည်သူ ကျော်ထင်သည်၊ အလွန်သစ္စာရှိ၏။ သုရင်က လည်းအလွန်နှစ်သက်တော်မူသည်။ ၈၃၈-ခုတွင်စည် သူကျော်ထင်သည်၊ တောင်ငူကျဉ်းသည်ဟု၊ မြို့ပြ ခဲ့၍ တည်သည်ကို၊ သားတော် အိမ်ရှေ့မင်းမှူးမတ်စသူတို့က ထိုသို့ မြို့ပြခဲ့ခြင်းသည်၊ နောင်အခါ ပုန်စား လို၍ ဖြစ် သည်ဟု ယျှောက်ကြ၏။

သုရင်မဟာသီဟသူရကလည်း၊ ငါ့ကျွန်သည်အလွန် သစ္စာစောင့်၏။ ယခုသိစေအံ့ဟုမင်းချင်းတယောက်အား တောင်ငူစား၏၊ ရောင်ကိုကိုင်၍ယူလာခဲ့ဟု စေလိုက်၏။

တောင်ငူသို့ရောက်၍၊ အကြောင်းကြားရသော် တောင်ငူ စားက၊ ငါ့သခင်အမိန့်တည်အောင်၊ ငါ၏ ရောင်ကိုကိုင်၍

အိမ်ကချပါဟု ဆို၏။ ။ ထိုသို့ချပြီးမှ၊ မြင်းစီး၍ အမြွေ အရံ ၃၀၀ နှင့် လိုက်လာခဲ့၏။

ရောက်သော်၊ အိမ်ရှေ့မင်းနှင့် မှူးမတ်တို့ရှေ့ စံညီ တွင်၊ ငါ့ကျွန်ကို အသင်တို့ မယုံမကြည်ဈေးကံကြသည်၊ ယခု အသို့ဆိုကြမည်နည်းဟု မိန့်တော်မူ၏။ ။ မည်သူမျှ မြန်၍ မလျှော့ ဝံ့ကြလေ။ ။ ပြီးမှ တောင်ငူ စားကို သင်၍ ကြီးစွာ ပြီးမြှောက်တော်မူသည်။

သမိန်ဘရမ်းနှင့် စလုံကျော်ခေါင်။ ။ ထိုမင်း လက်ထက်၌၊ သုံ့ပန်းဖြစ်သော တလိုင် သူရဲကောင်း သမိန်ဘရမ်းနှင့် တရုပ်လူစွမ်းကောင်း စလုံကျော်ခေါင် တို့စီးချင်းတိုက်ကြသည်မှာလည်း မင်းခေါင် လက်ထက် က သမိန်ဘရမ်းနှင့် ကာမလိတို့တိုက်ကြသကဲ့သို့တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ မင်းခေါင်လက်ထက်က သမိန်ဘရမ်း မှာ ရာဇာဓိရာဇ်၏ သမက်ဖြစ်သည်။ ယခု သမိန်ဘရမ်း ကား၊ အမတ် သူရဲကောင်းဖြစ်သည်။ တဦးစီဖြစ်၍ နှစ် ပေါင်း ၆၃-နှစ်ခြား၏။ (၈၃၉-၇၇၆—၆၃)။

၁၂။ ။ ဒုတိယမင်းခေါင်။

(၈၄၂-၈၆၃) (1480=1501)

ပြည်စုံသီဟသူ၏သား ဒုတိယမင်းခေါင် လက်ထက်၌ တံခွယ်ကားမြန်မာစာကို အခြေရမီတည်ထွန်းစေသော

မျှ.ကဗျာလင်္ကာတို့ ခိုရေးသားသောရှင်မဟာဂုဏ်သာဓု
ရှင်မဟာသီလဝံသစသော၊ ပုဂ္ဂိုလ်များ ထွန်းကားလေ
သည်။

ဤဒုတိယမင်းခေါင်သည်၊ ယခု“သာကင်” ခေါ်ပြပွဲ
များတွင်မြင်းစီးကြသကဲ့သို့၊ မတ်တတ်ရပ်၍စီးခြင်း၊ အိပ်
၍စီးခြင်းစသည်ဖြင့် မြင်းစီးခြင်း ၁၇-ပါးကိုတတ်တော်
မူသည်။ အရေးအသား၊ အပွတ်စသော အတတ်ဟို
ကိုလည်း ကောင်းစွာတတ်တော်မူသည်။

၁၃။ ။ ရွှေနန်းကြော့ရှင်။

(၈၆၃-၈၈၈) (1501-1526)

ဒုတိယမင်းခေါင်၏သားတော်ရွှေနန်းကြော့ရှင်ကား
၎င်း၏ လက်ထက်၌ နန်းတော်သစ် တည်ဆောက်ရာ၊
အလွန် တပကြော့မော့သဖြင့်၊ ရွှေနန်းကြော့ရှင် ဟု ထွင်
ခြင်းဖြစ်သည်။

ရှင်၊ များဝင်ရောက်ခြင်း။ ။ အမောင်တို့ ယခု
လက်ထက်က မရေ့ဖိအနှစ် ၁၀၀ခန့် လောက်က စ၍
ကလေး၊ မီးညှင်း၊ မီးကောင်း ရှမ်းတို့ ထကြွဝင်ရောက်ခဲ့
ရာ၊ ယခုရှမ်းတို့အား ကြီးလာ၍၊ အင်းဝမြို့မာတုရင် မခံ
နိုင်တော့ချေ၊ အထူးသဖြင့် မီးညှင်း စလုံနှင့်၎င်း၏ သား
သို့ဟန်ဘွားတို့သည် အင်းဝကိုတိုက်ရာ၊ ရွှေနန်းကြော့
ရှင်သည်၊ ဆင်ဦးတွင်ကျည်သင့်၍နတ်ရွာစံရလေသည်။

ဤသို့ ၈၈၈-တွင်အင်းဝကျိရသျှင်၊ မိုးညှင်းစံထုံသည်
သား သိုဟန်သွားကို အင်းဝတွင်နှန်းတင်ခဲ့၍၊ မိမိကား
မိုးညှင်းသို့ပြန်သွား၏။

အမောင်တို့၊ ဤတွင် မြန်မာမင်းပြတ်၍၊ (ဒုတိယ
အကြိမ်) ရှမ်းခေတ်ထင်ရှား လာလေတော့သတည်း။

ဒုတိယရှမ်းခေတ်။

၉၄။ ။သို့ဟန်ဘွား။

(၈၈၈-၉၀၄) (1526—1542)

“ဂ ငယ်သုံးခု ဥသျှစ်ထု”။

အမောင်တို့၊သက္ကရာဇ် ၆၀၀-ကျော် ၇၀၀-အတွင်း
က၊မြင်းစိုင်း၊ပင်းယ၊စစ်ကိုင်းတို့သို့ရှမ်းများဝင်ရောက်
ထွမ်းချီးခဲ့သော ပထမရှမ်းခေတ် ကိုငါတို့တွေ့ခဲ့ကြရပြီ

ယခုတဖန်၊သက္ကရာဇ် ၉၀၀ နီးပါးတွင်၊ ဒုတိယရှမ်း
ခေတ်ကိုတွေ့ရပြန်သည်။ ။ဤခေတ်ကား ၈၈၈-ခုမှ
၉၁၃-ခု၊ချီးမြှင့်ရပတ်နန်းကျသည်အထိ၊အနှစ် ၂၅-နှစ်
ခန့်ဖြစ်၏။

မြန်မာပြည်ကွဲပြားပျက်စီးနေပုံ။ ။ဤသို့အင်းဝ
တွင်ရှမ်းမင်းအုပ်စိုးနေလျှင်၊မြန်မာတို့ အကွဲကွဲ အပြား
ပြားဖြစ်၍၊ တိုင်းပြည်ကစဉ်းကလျားရှိကုန်၏။ ။ထိုအခါ
ဆီက၊အင်းဝတွင်ရှမ်းသို့ဟန်ဘွားမင်းပြု၏။ ။ပြည်မြို့
တွင် မြန်မာမင်းနရပတိ၊ ဟံသာ ဝတီတွင်၊ တလှိုင်း
ဘုရင် သူ့ရှင်တကာရွတ်ပိ။ ။တောင်ငူတွင်၊ မြန်မာ
ဘုရင်တပင်ရွှေဝင်းတို့အသီးသီးခြားနား၍မင်းပြုကြကုန်
၏။ ထိုအခါ မြန်မာတို့သည် အင်းဝတွင် မနေနိုင်- မနေ
လိုကြ၍၊ မြန်မာအားကြီးရာ တောင်ငူသို့ သွားရောက်
ခိုဝင်ကြကုန်၏။

ဘုန်းကြီးများကိုသတ်ခြင်း။ ။ရှမ်းသို့ဟန်သွားသည်အလွန်ဆိုးသောမင်းဖြစ်၏။ လူအများကို ညှဉ်းပန်း၏။ သာသနာကိုမကြည်ညို။ စေတီပုထိုးတို့သည် မြန်မာတို့၏ရွှေငွေဥစ္စာသို့ထားရာသာဖြစ်သည်ဟု ၎င်းဘုန်းကြီးတို့သည် မယားမရှိသားမရှိ တာညှိ တပန်းမွေး၍ ပုန်ကန်လိုလျှင်ပုန်ကန်နိုင်ငွယ်ရှိသည်ဟု ချီးငှား။ ဘွေးထင်ယူဆပြီးလျှင် ဘုန်းကြီးတို့ကိုသတ်ပစ်ရန်ကြံလေ၏။

တောင်ပလူလယ်ပြင်၌မဏ္ဍာန်ကြီးစွာဆောက်လုပ်၍ ဆွမ်းကျွေးရန်ဟု ခုဟန်းသံဃာ ၁၃၀၀ ကျော်ပင့်ပြီးသော်၊ ဆင်မြင်းဗိုလ်ပါရှိ၍ သတ်လေ၏။ ၃၆၀-ကျော် အသက်ဆုံးရှုံးကြရရှာ၏။ အများအပြား ထိခိုက်နာကျင်၏။ များစွာသောခုဟန်းတို့သည်လည်း ပြည်တောင်ငူတို့သို့ပြေးကြရလေ၏။

၎င်းနော်၊ ပိဋကတ် စာပေတို့ကိုဖီးရှု၍၊ စေတီပုထိုးတို့ကို ဖောက်ဖျက်ပြီးလျှင် ရွှေငွေတို့ကို ယူလေ၏။

အမျိုးချစ်သော မင်းကြီးရန်နောင်။

ရွှေနန်းကြော့ရှင်၏တူတော်-မင်းကြီးရန်နောင်သည် အင်းဝပျက်စဉ်က ရှောင်ရှားနေရာ၊ မိုးညှင်းစလုံကခေါ်ယူ၍ ငါ၏သားကို ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်ပါဟု အပ်၍ မြို့စားရွာစားပေးခဲ့၏။ ။ ဤမင်းကြီး ရန်နောင် ကား၊ အလွန်ဖြောင့်မတ်၏။ မိမိ၏အမျိုးသားများကို အကယ်စင်စစ်ချစ်ခင်သူတည်း။

သိုဟန်ဘွားနန်းတက်စက၊ မြန်မာတို့နေရာပြည်နှင့် တောင်ငူတို့သို့ ချီတက်တိုက်ခိုက်မည်ဟု မင်းကြီးရန် နောင်အားတိုင်ပင်ရာ။ ။ ဤရှမ်းမင်းလုပ်ကြံသော်၊ ပြည် တောင်ငူတို့ခံနိုင်မည်မဟုတ်။ ပျက်ခဲ့လျှင်လည်း၊ ရှမ်းတို့ သာမြန်မာနိုင်ငံကိုအုပ်စိုးကြတော့မည်။ ကျန်သည့် မြန် မာနိုင်ငံ ကျန်ပါစေတော့ဟုကြံ၍၊ မင်းကြီးရန်နောင်က သွားရောက် တိုက်ခိုက်ရန်မလိုပါ။ သုန်းတော်ကြောင့် အထိုလို ညွတ်လာပါလိမ့်မည်ဟု လျှောက်သေ၏။ ။

သိုဟန်ဘွားလည်း မဆိုက်တော့ချေ။

မင်းကြီးရန်နောင်သည် ပြည်နှင့်တောင်ငူတို့သို့၊ ရှမ်း မင်းနှင့်အညီအညွတ် ဖြစ်စေလော့ဟု၊ တိတ်တဆိတ်စေ ၏ပြည်- တောင်ငူတို့ကလည်း၊ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာဒိ၍ မဟာမိတ်ပြုကြ၏။

အင်းဝနှင့် တောင်ငူစပ်၊ ပြည်စပ်တို့တွင်၊ ရှမ်းတို့ သွားရောက်နေမည်ဖိုး၍၊ ကန်ချောင်းဆည်မြောင်းတို့ကို လည်းဖို့စေ၏။

သိုဟန်ဘွားကိုလုပ်ကြံခြင်း။ ။ သိုဟန်ဘွားသည် လူများ၊ ရဟန်းများ စာပေ၊ သုရားပုထိုးကို နှိပ်စက် ဖျက်ဆီးခြင်းကြောင့် မြန်မာတို့များစွာမိတ်နာကြကုန်၏ ထိုမှတစ်ပါးလည်း၊ ရှမ်းတို့သည်၊ မြန်မာအမှုထမ်းများ ခ စားနေရာတွင်ဟန်ပန်လွှဲယောင်ပြု၍ ခေါင်းပေါင်းဘို့ကို ထိခိုက်ပြုတ်ကျစေ၏။ မြေလက်တို့ဖြင့်ထိခိုက်စေ၏။ ဤ

သို့ မခန့်မညား ပြုဖန်များသော်၊ မြန်မာတို့က မင်းကြီး
ရန်နောင်အားတိုင်ကြားကုန်၏။

မတရားကို မနှစ်မြို့သော မင်းကြီး ရန်နောင်သည်
မတရားမင်းကိုလျှင်ကြံဆဟု၊ အောက်ပါအတိုင်း ဖိရင်
လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၀၄-ခုတွင်၊ သိုဟန်ဘွားသည် မနော်
ရမ္မာဥယျာဉ်၌ ယာယီတဲနန်းစံတော်မူမည်ရှိရာ မင်းကြီး
ရန်နောင်က မြန်မာအမှုထမ်းတို့အား၊ မိမိတို့စွဲဆောင်
သောဝါးများကိုတဲတော်အတွင်း မိမိတို့ခစားမည့်နေရာ
၌ တိတ်တဆိတ်ဖြုတ်ထားစေ၊ ငါထလျှင်မင်းတို့က ခါး
ကိုယူ၍ ရှမ်းအခတ်တို့ကို ခုတ်လေဟုမှာထားနှင့်၏။

ယာယီတဲနန်းတွင်၊ မင်းကြီးရန်နောင်ကညွှန်ပြသည်
အတိုင်း၊ မြန်မာတစ်သိုက် ရှမ်းတစ်သိုက်၊ လက်နက် ပေါ
အယဉ်အကျေးဝတ်စား၍ အသီးသီးခစားကြရ၏။

ယာယီနန်းတွင်စုံလင်ခစားမိကြသော်၊ မင်းကြီးရန်
နောင်ကခါးရလိုသည်နှင့် ခါးကောင်း အကြောင်းကို
စပ်၍ပြော၏။ သိုဟန်ဘွားက၊ အစ်ကိုနုရပတိ၏ခါးသည်
ဆင်ပေါ်ကလူကိုခုတ်လျှင်၊ လူနှင့်တကွ ဆင်ကပါပြတ်
၍၊ ဆင်ကိုပင် ထိသည်ဆိုသည်။ ထိုခါးကို ထိပါမည်
ထေးဟုမေးသော်၊ မင်းကြီးရန်နောင်က ထိပါသည်
ဆိုသဖြင့်၊ မင်းစဉ် လက်ထုံး ခါးစုံကိုယူ၍ ပြစေလျှင်၊
သည်ခါး ဖြစ်ပါသည်ဟု ကောက်ယူ၍ ညွှတ် ကမ်း

ဟန်နှင့်၊ သို့ဟန်ဘွားကိုချစ်လိုက်လေ၏။ သို့ဟန်းဘွား
ပြတ်သည့်ပြင်၊ မှီထိုင်နေသော ဝါးပိုးတိုင်နှင့် ကြမ်းငါး
ချောင်းပြတ်သေးသောဟူ၏။

ရှမ်းတို့ သောသောထထွင်း၊ မြန်မာတို့က၊ မြှုပ်ထား
သော ဓားများကိုဖော်၍ရှမ်းတို့ကိုချစ်လေ၏။

မင်းကြီးရန်နောင် အားနုနု၊ အပ်ခန်း-ပယ်ခန်း။

သို့ဟန်ဘွားအနိစ္စရောက်လျှင်၊ မှူးမတ်ပြည်သူအများ
ကပင်၊ မင်းကြီးရန်နောင်အားမင်းပြုရန် တောင်းပန်ကြ
ကုန်၏။ ။ မင်းကြီး ရန်နောင်ကား၊ ငါ့သည် မတရား
သောမင်းကို ချခြင်းသာဖြစ်သည်။ ငါ့ကိုယ်တိုင်မင်းမပြု
လို၊ အုန်းဘောင်ခုံမှိုင်းသည် ငါတို့ အရှင်နုရပတိနှင့်
လည်း အဆွေခင်ပွန်းဖြစ်သည်။ မြန်မာကို လိုလားသူ
လည်းဖြစ်သည်ဆို၍ အုန်းဘောင်ခုံမှိုင်းအားနန်းကို ပေး
ပေ၏။ မိမိကနောက်တနှစ်ခန့် ကြာသော်၊ လောကကို
ငြီးငွေ့၍ တောထွက်ရဟန်း ပြုသွားလေသည်။

ရှမ်းဆက်ကုန်ခြင်း။

ဤသို့ သို့ဟန်ဘွားကျပြီးနောက်၊ ၁၅ ဆက်၊ အုန်း
ဘောင်ခုံမှိုင်း၊ နောက် ၁၆-ဆက်၊ ၎င်း၏သား မိုးမြ
နုရပတိအုပ်စိုး၏။ ။ ၎င်းမိုးမြနုရပတိအုပ်စိုး၍ နန်းသက်
၆-နှစ်၊ ၉၁၃-ခုတွင်၊ စစ်ကိုင်းစည်သူကျော်ထင် နုရပတိ

စည်သောမြန်မာစင်းသည် မိုးခြံကိုတိုက်ခိုက်၍ ခိုင်သည်
နှင့်အင်းဝနန်းကို ယူလေသည်။

သို့ကြောင့်၊ ၈၈၈-ခုမှ၊ ၉၁၃-ခုထိ၊ အနှစ် ၂၅ နှစ်
မျှရှိသောဒုတိယရှမ်းခေတ် ကုန်လေတော့သည်။

ပထမအင်းစမင်းဆက်ကုန်ခြင်း။

၁၇-ဆက် နရပတိအုပ်စိုး၍ ၃-နှစ်အကြာ ၉၁၆-ခု
တွင်၊ တောင်ငူဘုရင် တပင်ရွှေသီးနှင့် ဘုရင့်နောင်တို့
သည် အင်းဝကိုတိုက်ခိုက်သိမ်းယူ၍ -နရပတိကိုဖမ်းယူ
ပြီးလျှင်၊ ဟံသာဝတီ၌ ကောင်းစွာထားလေ၏။

အမောင်တို့၊ ပထမအင်းဝပြည်ကြီးသည်၊ ၇၂၆-နှစ်
ကတည်၍၊ ယခု ၉၁၆-ခုထိ၊ မြို့သက် ၁၉၀-ရှိလေပြီ။
မင်းဆက်မှာလည်း၊ သမိုင်းစဉ်းများကစ၍၊ ယခုစစ်ကိုင်း
စည်သူကျော်ထင်ခေါ်-နရပတိအရောက်မင်းဆက် ၁၇
ဆက်ရှိလေပြီ။ ။ ဤတွင် ပထမ အင်းဝမြို့တော်သည်၊
ဘုရင်စံရာ မြို့တော်ဟုတ်တော့ဘဲ၊ ဘုရင်ခံ အုပ်ချုပ်ရ
သောဘုရင်ခံမြို့ငယ်အဖြစ်သို့ ရောက်ရလေတော့သည်။

ဤသို့ ဘုရင်ခံမြို့ငယ် ဖြစ်ရသည်မှာ၊ တောင်ငူ ၎င်း
နောက် ဟံသာဝတီတို့က၊ ဘုရင်စံရာမြို့တော်ဖြစ်သွား၍
၎င်းမြို့တော်ရှိ တပင်ရွှေသီး ဘုရင့်နောင် စသည်တို့က
ထိုအင်းဝသို့ ဘုရင်ခံမျှသာ ယွတ်၍ အုပ်ချုပ် စေသော
ကြောင့်ဖြစ်သည်။

တပင်ရွှေထီး။

(၁၆၃-၆၁၃) (1530—1550)

(တပင်ရွှေထီး၏မည်းတော် ၂၉-ဆက်-မင်းကြီးညီကား၊ ပုဂံ ၅၃-ဆက် နန်းကျကျော်စွာမှဆင်းသက်သည်။ မင်းတော်ကား ငနွယ်ကုန်းယခုလယ်ဝေးသူကြီးသမီးဖြစ်သည်။)

တပင်ရွှေထီးသည် ၁၆၂-ခု အသက် ၁၄- နှစ်တွင် နန်းတက်၏။

၁၆၄-ခု၊ အသက် ၁၇-နှစ်သို့အဝင်၊ နားထွင်းမည်ရှိရာ ခန့်သူ့ ပြည်ဖြစ်သောမွန်တလင်းပြည်ရှိ- ရွှေမော်ခေါ် စေတီတော်တွင်၊ မြင်း၄၀-ကျော်နှင့်သာလာ၍ နားထွင်းတော်မူသည်။ တလင်းမင်းသူ့ရှင်တကာရွတ်ပိကြားသော်တပ်နှင့်ပိုင်းသည်ကို၊ မကြောက်မရွံ့ အတင်းတိုင်း၍ ထွက်တော်မူသည်။

ဤမင်းငယ်၏ အစီမံတော်ကားသခင်ကြီးတည်း။ ထိုသခင်ကြီး၏ ခင်ပွန်းသည်ဖြစ်သော ဘုရင့်နောင်ကား ဤမင်းငယ်ကို၊ ကြင်မ-ကြည့်ရှု-စောင့်မရ၏။ ဤမင်းငယ်၏ ကျေးဇူးကို များစွာဆောင်၏။ နောင်အခါ၌လည်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထန်ခိုးအကြီးဆုံး မင်းတပါးဖြစ်လတ္တံ့။

ဘုရင့်နောင်သည် မင်မျိုး မင်းနွယ်မှ ဆင်းသက်ပုံ၊ သို့မဟုတ် မင်းမွှထမ်း-သူကြွယ်မျိုးမှဆင်းသက်ပုံ တို့ကို ရာဇဝင်မှတ်တမ်းများတွင် တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင်

တောင်ငူ ရာဇဝင်နှင့် အစဉ်အလာ မှတ်သားချက်အရ
ကား မင်းမျိုးမဟုတ်ချေ။

ပုဂံနယ်ငသရေခံမှ၊ သို့မဟုတ်၊ တောင်ငူနယ် ထီးထိုင်
မှ၊ ထန်းတက်သမား မောင်သိင်္ဂီ-မယား မမင်းထွတ်၏
သား ငယ်စဉ်က၊ သိတ်ထားစဉ်ချွေတွဲတက်နေ၍၊ မောင်
ချွေတက်ဟု မှည့်ခေါ်သည်။ ။ မကြာမီတိတ်နိမိတ်ဗေဒင်
အရ၊ တောင်အရပ်-တောင်ငူသို့လာရေခံ မမင်းထွသည်
တပင်ရွှေထီး၏ နို့ထိမ်းဖြစ်သွားသည်။ ။ သို့ကြောင့်
မောင်ချွေတက်မှာ တပင်ရွှေထီးနှင့် နို့နို့ပက် ဖြစ်သည့်
အပြင် အကြီးလည်း ဖြစ်၍၊ နောင်အခါ၊ ဘုရင့်နောင်
အမည်ကိုရသည်။

တပင်ရွှေထီး အစ်မတော်သခင်ကြီးနှင့်တကွ၊ မောင်
နှမအရင်း ၃-ယောက်သဖွယ် ကြီးပြင်း လာ ရသည်။
အရွယ်ရောက်သော်၊ သခင်ကြီးနှင့်သင့်နေသည်။

ဤသို့ မင်းမျိုး မင်းခွတ်မဟုတ်သော်လည်း၊ အရည်
အချင်းဂုဏ်သတ္တိတို့ကြောင့်ကေရာဇ်မင်းအဖြစ်သို့ ရေခံ
လေချကား၊ မြန်မာရာဇဝင်တွင်အလွန်သီးခြားမှတ်သား
ချီးမွမ်း ဂုဏ်ရောက်ဖွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတပါး ဖြစ်ပေ
သည်။ ။ (ဤကားစကားချစ်။)

အမောင်တို့ ဤတပင်ရွှေထီးနန်းတက်စတွင်၊ မြန်မာ
နိုင်ငံအစိတ်စိတ်ဖြစ်နေ၍၊ သီးခြားမင်းများပြား၏။ ဥပမာ

တောင်ငူ၊ဟံသာဝတီ၊ပြည်၊ရခိုင်၊အင်းဝ၊ မိုးညှင်း၊ မိုးကောင်း၊ဗန်းမော်၊ အုန်းဘောင်၊ ညောင်ရွှေ စသည်တို့သည်ကိုယ့်မင်းနှင့်ကိုယ်အခြားခြားအုပ်စိုးလျက်ရှိကြ၏။

ထိုကဲ့သို့ ကွဲပြားနေခြင်းကို ယခုတပင်ရွှေထီးကစ၍ စုဆောင်း တည်ထောင်သည်ကို ငါတို့ တွေ့ရတော့အံ့။

ဟံသာဝတီကိုသိမ်းခြင်း။ ။၁၉၆-ခုကစ၍ တပင်ရွှေထီးနှင့် ဘုရင့်နောင်တို့သည် ဟံသာဝတီကို လုပ်ကြံရာ ၃-နှစ်ကြာမှ ၁၉၉-ခုတွင်၊ မွန်တလင်းပြည်ကို ရလေသည်။

မွန်တလင်းဘုရင် သူ့ရှင်တကာရှုတ်ပိသည် ပိပိယောက်ဖ တော်သူ(မိဖုရား၏မောင်)ပြည်ဘုရင် နုရဝတီထံသို့ ပြေးဝင်ခဲ့လေ၏။

ထိုအခါ တပင်ရွှေထီးတို့သည် ပြည်သို့လိုက်၍ တိုက်ပြန်ရာ၊ပြည်မင်းကား၊အင်းဝ သို့ဟန်ဘွားကို အကူအညီ တောင်း၍၊ဟံသာဝတီမင်း၊ပြည်မင်း၊အင်းဝမင်းတို့ စုပေါင်း၍၊ရခံကြသည်။

တောင်ငူမင်းလည်းရေတပ်ကိုခွင့်ပြီးနောက်၊ဟံသာဝတီသို့ပြန်၍ နေထားတကျရှိအောင် စီမံပြုစုနေ၏။

ဘုရင့်နောင်၏သတ္တိ။ ။ဤသို့ တိုက်ခိုက်စဉ်က၊ဘုရင့်နောင်သည် သူ့ရှင်တကာရှုတ်ပိ ရှိရာ-နောင်မှီးချောင်းကိုကူးရာ၊ ပြည်မြို့ဖက်ကမ်းသို့ ရောက်ကာလ၊ လှေဖေါင်တို့ကိုဖျက်စေ၏။

တပ်မှူးစစ်ကဲတို့က၊ ကျွန်တော်တို့ထက်ရန်သူ၏စစ်
ဘက်က ဆယ်ဆခန့်များပြား၏။ အကြောင်း မညီညွတ်၍
ကျွန်တော်တို့ ရှုံးခဲ့သော်၊ ချောင်းကို ပြန်ကူးစရာ လှေ
မရှိတော့ပြီဟုဆိုကြ၏။

ဘုရင့်နောင်က၊ အစ်ကိုတို့မစိုးရိမ်လင့်၊ လှေမပါ
မရှိမှ အစ်ကိုတို့ စိတ်နှစ်ခွဲမရှိဘဲ၊ အသက်ကိုစွန့်၍ တိုက်
ကြလိမ့်မည်၊ သို့ကြောင့်လည်း၊ အောင်လိမ့်မည် မဟုတ်
လောဟုဆိုလေ၏။

ဤအတောအတွင်း၊ တပင်ရွှေထီးက၊ ရန်သူကိုတွေ့
လျှင်မတိုက်နှင့်ဦး၊ ငါရောက်မှတိုက်ပါဟု-စေလိုက်၏။
ဘုရင့်နောင်က-ထုန်းတော်ကြောင့် စစ်အောင် လေပြီဟု
ပြန်၍လျှောက်လိုက်၏။

ထိုအခါစစ်မှူးတို့က၊ အရှင်၊ ကျွန်တော်တို့တိုက်ပင်
မတိုက်ရသေး၊ အတွဲကြောင့်အောင်ပြီဟု လျှောက်လိုက်
ပါသနည်း၊ အကယ်၍ ကျွန်တော်တို့မအောင်သော်၊ ဘု
ရင် မင်းမြတ်က အပြစ်တော် မတင်လောဟု-ဆိုကြ၏။

ဘုရင့်နောင်က ငါတို့အောင်မည်၊ မချတည်း၊ အောင်
လျှင်သာငါတို့အသက်ရှင်မည်၊ မအောင်လျှင် အသက်ကို
စွန့်၍သေဩရမည်၊ သေပြီးသူကို အသိုလျှင် အပြစ်တင်
နိုင်တော့အံ့နည်းဟု-ပြန်၍ဆိုပေ၏။

တိုက်ကြသောအခါလည်း၊ စစ်စစ်နိုင်သည့်သာတည်း။

သူ့ရှင်တကာရွတ်ပိနတ်သွီးနှင့်တွေ့ခန်း။ ။ သူ
ရှင်တကာရွတ်ပိသည် စစ်ဆင်ရရန် ဆင်ကြော့သွားရာ

တကိုယ်ချင်းကွဲ၍ တောနက်သို့ရေခံ၍၊ ရေအိုင်တခုတွင်
နတ်သွီးနှင့် တွေ့သည်ဆိုသည်။ နောက်နတ်သွီးကွယ်
သွားလေ၏။ မင်းကြီးသည်လည်း၊ ထိတ်လန့်စွာတပ်သို့
ပြန်ရေ။ ထိုည၌ပင်ပျား၌ အနိဂ္ဂရေခံလေသောဟူ၏။

(အင်းဝမင်း ၃-ဆက် တရပျားသည်လည်း၊ ဤသို့
နတ်သွီးကြောင့်ပင်ပျက်စီးရသည်ဆိုသည်။)

တောင်ငူမှဟံသာဝတီသို့မြို့တော်ရွှေ့ခြင်း။ ၉၀၁-ခု
တွင်တပင်ရွှေသီးသည်ဟံသာဝတီမြို့ကိုရှေ့တွင်ပြုပြင်၍ဟံ
သာဝတီတွင်စံလေသည်။ တောင်ငူကိုကားထုရင့်နောင်
၏ ခမည်းတော်အား ထုရင့်ခံအဖြစ်ဖြင့်အုပ်ချုပ်စေ၏။

ပြည်နှင့်ရခိုင်ကိုအောင်နိုင်ခြင်း။ ၉၀၃-ခုတွင်
ပြည်မြို့ကိုတိုက်၍ရသည်။ ၉၀၈-ခုတွင်၊ ရခိုင်ထုရင့်
မင်းထင် ကွယ်လွန်၍၊ သားတော် အိမ်ရှေ့မင်း နှင့်
ဘထွေးတော် သံတွဲစားတို့ မသင့်မတင့်ဖြစ်ကြရာ၊ သံတွဲ
စားက ချီပင့်သဖြင့်တပင်ရွှေသီးနှင့်ထုရင့်နောင်တို့ ရခိုင်
သို့ချီတက်ကြ၏။ ရခိုင်ကိုရ၏။ သို့ရာတွင်၊ ရခိုင်မြော်
ပိုင်းကို သားတော် အိမ်ရှေ့မင်းအား ရခိုင်ဘောင်ပိုင်း
ကဲ့သို့သံတွဲစားအား-ပြန်၍အုပ်စိုးစေပြီး၊ တပင်ရွှေသီးတို့
ပြန်ခဲ့ကြ၏။

ယိုးဒယားကိုတိုက်ခြင်း။ ဤသို့ရခိုင်သို့ စစ်ချီနေစဉ်
ယိုးဒယားတို့ကထားဝယ်ကို ထိပါးလာသည်နှင့်၊ ရခိုင်မှ
အပြန် ၉၁၀ တွင်၊ ယိုးဒယားသို့စစ်ချီသည်။ စစ်အ
ဆိုင်ဆိုင်တိုက်ကြရာ ယိုးဒယားမင်း၏ညီ၊ သား၊ သမက်

တို့ကိုရမှ၊ ထိုးဗယားကအညံ့ခံ၍၊ တနှစ်လျှင် ဆင်အစီး
၃၀၊ ငွေ ၃၀ဝိ၊ တနှစ်သီရိသဘော အကောက်အခွန်
တို့ကိုဆက်ပါမည်ဆိုလာမှတပင်ရွှေထီးတို့ကလက်ခံ၍၊
ညီသား၊ သမက်တို့ကိုပြန်၍ပေးတော်မူသည်။

တပင်ရွှေထီးပျက်စီးပုံ။ ။တပင်ရွှေထီးသည် အ
ထက်မြန်မာနိုင်ငံကို ရစဉ်က၊ မြန်မာ ဘုရင်အဖြစ်ဖြင့်
မြန်မာတို့ ထုံးစံအတိုင်း၊ သိသိက်ခံသည်။ ။၎င်းနော်၊
၉၀၇-ခုတွင်၊ မွန်တလင်းပြည်-ဟံသာဝတီ၌ မွန်တလင်း
ထုံးစံဖြင့် မွန်းတလင်းမင်းအဖြစ် သိသိက်ခံပြန်သည်။

ဤမင်းသည် မွန်တလင်းတို့ ကြည်ညို မြတ်နိုးအောင်
လိုက်လျော၍ တလင်းဆံဖြတ်ခြင်း၊ တလင်းဘာသာ သ
မိန်တငွတ်ခေါ် တလင်းပေါင်း-မေ့ရုံကိုလည်း ဆင်
တော်မူသည်။ ဤသို့ ဝတ်ဆင်ခြင်းမှာလည်း၊ နွားမမှ ဖွား
မြင်သည်ဆိုသော အလွန်အဆင်းလှပသော မိဖုရားငယ်
တယောက်ကို တပင်ရွှေထီးက အလွန်မြတ်နိုးတော်မူရာ
ထိုမိဖုရားက မြန်မာ အဝတ်အစားထက် တလင်းအဝတ်
အစားကို ပိုမိုလှပ လာဉ်ကျေးသည်ဆို၍ ဝတ်ဆင်ရခြင်း
ဖြစ်သည်။ ။

မိမိသည်၊ မြန်မာနိုင်ငံကြီးကို တစည်း တလုံးတည်း
ဖြစ်အောင် တည်ထောင်မည်ဟု ကြံစည်ရင်း အတိုင်း၊
ကြိုးစားခဲ့ရာ၊ လုံးဝအထမမြောက်သေးသော်လည်း၊ အ
တန်ပင်ခရီးရောက်၍၊ ထိုသို့လုံးဝစည်းလုံးနိုင်ရန် အခြေ
ကိုရခဲ့လေပြီ။ ။မြေပုံကိုကြည့်ပါ။

ယခု ထိုမင်းတရား ရွှေသီး အနိစ္စ ရောက်ရတော့
မည်။ ။ယိုးဒယားက အပြန်တွင် တပင်ရွှေသီး အတန်
ပျက်စီးလေပြီ။မကြာမီက၊ သင်္ဘောသား ပေါ်တူဂီထုရင်
ဂျိတယောက်ကို စေပါးတော်မူရာ၊ သေနတ်ပစ်လည်း
ကောင်းသည်နှင့်၊ အလွန် နှစ်သက်၍ မောင်းမငယ်
တယောက်ကိုပေးထား၏။

ထိုလင်မယားသည် ကုလားတို့ အစားအသောက်အ
ကြော်အဖျော်တို့ကိုအရက်သေစာတို့နှင့် ဆက်ရာမကြာ
မီ အရက်စွဲလေ၏။ ။ထိုအခါ သတိလစ်သည်က များ
၍၊ အမှားမှား အယွင်းငယွင်းတို့ကိုပြုခါ။ ဤသူ့ မယား
ကို ထိုသူ့ အားပေး။ ထိုသူ့ မယားကို ဤသူ့ အားပေး စ
သည်ဖြင့်၎င်း၊ အပြစ်မရှိသူတို့ ကို သတ်စေခြင်း၊ စသည်
ဖြင့်၎င်း၊ မတော်တော်တရားတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

ထိုအခါသစ္စာကြီးသော ဘုရင့် နောင် သည် အမျိုးမျိုး
ဆုံးမ-ညွှန်ပြပေ၏။ သို့ရာတွင် မရတော့ပြီ။ ။မင်းတရား
ရွှေသီးက၊ ငါ့ကိုမလျှောက်နှင့်တော့၊ ငါစံချော်၍ပင် နေ
တော့မည်။ နောင်တော်သာ တိုင်းပြည်ကို ကြည့်ရှုမိမိပါ
တော့-ဟုသာ ပြန်၍ မိန့်တော်မူ၏။ ထွက်တော်မူနိုင်
သောအခါလည်းရှိ၏။ ထွက်တော်မူနိုင်သော အခါ
လည်းရှိ၏။ တနေ့ထက်တနေ့ဆိုး၍လာလေ၏။

ကာလကြာသော်၊ မြန်မာ၊ တလိုင်း၊ ရှမ်း၊ မွူးမတ်
အားလုံးတို့က၊ ဘုရင့်နောင်အား၊ ညီတော်ကို လုံခြုံစွာ
ထား၍ နန်းတက်ရန် လျှောက်ထားကြလေ၏။

ဘုရင့်နောင်ကား၊ လက်မခံ၊ ပယ်၍၊ အစ်ကိုတို့ငါတို့
သည်ကျေးဇူးသစ္စာကိုစောင့်အပ်ပေသည်။ သူယုတ် အ
ဖြစ်ဖြင့် အနှစ်တရာနေရသည်ထက်၊ သူတော်အဖြစ်ဖြင့်
တရက်နေရခြင်းက မြတ်၏။ မိတ်အလွေအလွှား မရှိကြ
နှင့်၊ ငါရှိလေပြီ၊ အစ်ကိုတို့ စားမြဲစည်းမိမိကို စား၍
ကောင်းစွာပင်နေကြလေဟု မိန့်တော်မူ၏။ ။ကုလား
ဘုရင်ကြိုကိုလည်း၊ ၎င်း၏ပြည်သို့ပြန်၍လိုက်လေ၏။

အဘောင်တို့၊ အသက်ကိုသတ်၍နန်းကိုယူကြသည်မှာ
ထိုအခါကသုံးစံကဲ့သို့ပင်ဖြစ်နေလေပြီ။ အကယ်၍ ဘုရင့်
နောင်က၊ ညီတော်ကိုသတ်၍ နန်းကိုယူသော် အပြစ်ဆို
ဘွယ်မရှိဟုဆိုနိုင်၏။ သို့ရာတွင် မိတ်ထားမြင့်မြတ်
သောဘုရင့်နောင် သည်ကား၊ ကျေးဇူးသစ္စာကြီးစွာဖြင့်
ညီတော်ကိုစောင့်ရှောက်ပါပေသည်။ ဤသို့မိမိအထက်
ကသူကို ရိုသေတတ်သဖြင့်၊ မိမိအောက်က သူတို့ထံမှ
ရိုသေမြတ်နိုးခြင်း ရနိုင်သည်ကို ထိုဘုရင့်နောင်မင်းဖြစ်
ခန်းတွင်ငါတို့တွေ့ရလတ္တံ့။

(ဤအဆက်တွင်၊ ကျန်စစ်သားနှင့် မင်းကြီးရန်နောင်
တို့ကိုသတ်ရပါလေ)

တပင်ရွှေထီးအနိစ္စရောက်ပုံ။ ။ ၉၁၁ - ခုတွင်း
သံလျင်မှ အခြေပြု၍ သမိန်ထောရာမဆိုသူက ပုန်ကန်
သည်ကို ဖြိုဖျက်ရန်၊ ဘုရင့်နောင်သည်၍၍ ဒလတွင်
တင်ချ၍နေ၏။

ထိုအခါတပင်ရွှေဘိုးသည်ယာယီရှိသည်ဆို၍ ကသာ
ကပ်သို့ ပြောင်း၍စံနေ၏။ ထိုစဉ်အခါ စစ်တောင်း
စား သမိန်စောထွတ်သည် ဘိုးနန်းကို လိုသည်နှင့်၊ မိမိ
၏ ညှိဖြစ်သော လက်ဝဲဦးမှူးအား လုပ်ကြံစေ၏။

၉၁၂-ခု တညတွင် တပင်ရွှေဘိုးသည် အရက် သေ
စာ ယစ်မှူး၍ သလွန်တော်ပေါ်၌အိပ်နေစဉ်၊ ထိုလက်ဝဲ
ဦးမှူးသည် လုပ်ကြံလေ၏။ ဦးခေါင်းပြတ်၍ သလွန်
အောက်သို့စင်ကျလေသည်။ မိုးလင်းမှကြည့်ရှုသော်၊ အ
သက်ရှင်သကဲ့သို့ မျက်တောင်ခတ်လျက်ပင် ရှိသေး၏။
နံနက် ၉ နာရီလောက်ကျမှ ငြိမ်သွားသောဟူ၏။

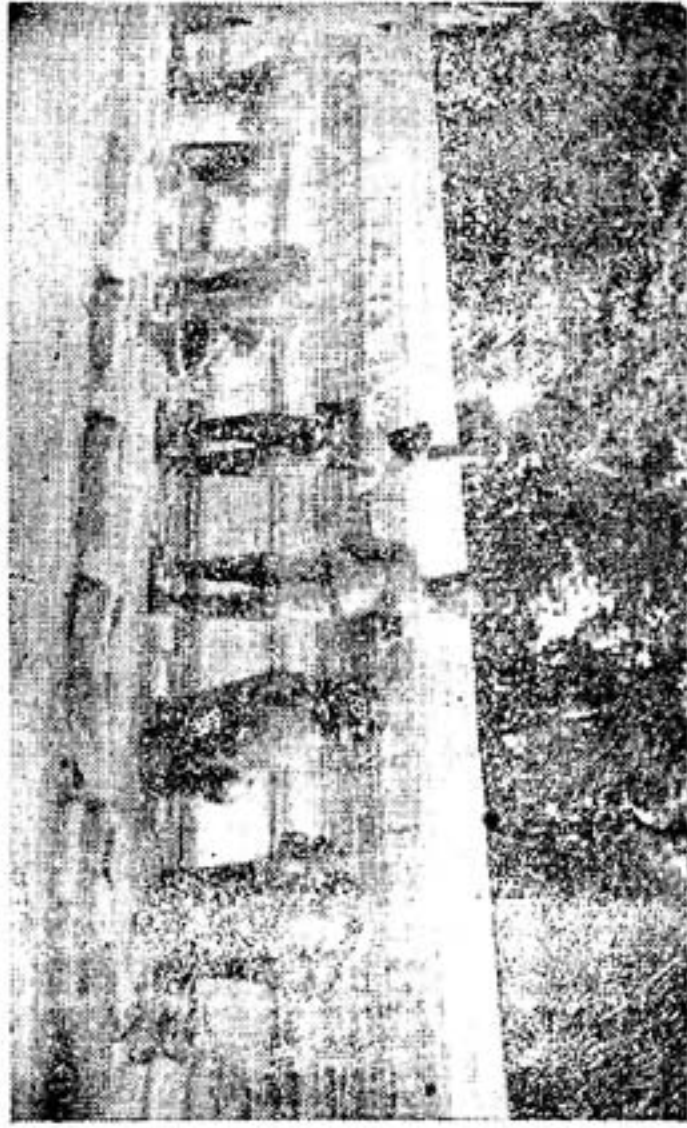
ထိုအခါဇောတိယာယီ ဆရာတော်က၊ ထိုနိမိတ်အရ
ဟံသာဝတီကို တလှိုင်းတို့မစိုးရသေး၊ မြန်မာ သားမြေး
ဆက်လက်၍ အုပ်စိုးရလိမ့်မည်ဟု နိမိတ်ဖတ်လေ၏။

ဘုရင့်နောင်။

(၉၁၂-၉၄၃) (1550—1581)

တပင်ရွှေဘိုးနောက်၊ ဘုရင့်နောင်မင်းဖြစ်တော်မူ၏။
တပင်ရွှေဘိုးလက်ထက် ၉၀၁-ခုကပင်၊ ဟံသာဝတီသို့
မြို့တော်ရွှေ့ပြောင်းသည်ကိုသတိပြုပါ။ ။

နိုင်ငံတော်အကျယ်အဝန်း။ အမောင်တို့၊ မြန်မာနိုင်ငံ
တော်ကို အကျယ်ဆုံး တည်ထောင်ခဲ့သော မင်းတပါး
ဖြစ်၏။ တပင်ရွှေဘိုးလက်ထက်က အခြေတည်ခဲ့သည်
ကို၊ ဘုရင့်နောင်က ဆက်လက်တည်ထောင် စည်းလုံး

တော်မူသည်။ မြေပုံထွင်ပြထားသည့်အတိုင်း၊ မြန်မာပြည်နှင့်တကွ၊ ယိုးဒယား၊ ဇင်းဗယ်၊ အရှေ့ရှမ်း၊ မြောက်ရှမ်း၊ မဏိပူရ၊ စသော၊ ပတ်လည်ရှိ ပြည်များကို ရတော်မူသည်။ ဘက်လားပြည်၊ ရခိုင်ပြည်တို့က လက်ဆောင်ပစ္စည်းရှိ မဟာမိတ်ပြုရလေသည်။

ယိုးဒယားကိုရတော်မူခြင်း။

ဤသို့ နိုင်ငံတော်ပွဲစည်းသိမ်းသွင်းစဉ်က၊ ယိုးဒယားသို့ ၂ ကြိမ်၍ တက် တိုက်ခိုက်ရ၏။ ပထမ အကြိမ်ကား၊ ၉၂၅-ခုတွင်ဖြစ်၏။ ဤစစ်ပွဲမှာ အအောင်ကြီး အောင်၍ ယိုးဒယားမင်းနှင့်တကွ သားတော်များ မှူးမတ်များကို ဖမ်းယူခဲ့၏။ ယိုးဒယားမင်း၏ သားတော်ကြီး အိမ်ရှေ့မင်းကို နန်းစောင့်ထားခဲ့၏။

အမောင်တို့၊ ထိုအခါကမင်း၊ မင်းသားမှူးမတ်များကို ၎င်း၊ ဆင်ဘော်များကို၎င်း၊ လက်မှုပညာသည်-ပန်းပုပန်းချီ၊ ပန်းတိမ်၊ ပန်းပဲ၊ ဆေးဝါးတတ်သူ စသည်တို့ကို ၎င်း၊ အဆို၊ အတီး၊ အက သဘင်သည်တို့ကို၎င်း၊ ယူဆောင်ခဲ့၏။ ကြေးဖြင့်ပြုထုတ်အပ်သော မင်းရုပ်၊ မိဖုရားရုပ်၊ ဆင်ရုပ်စသော အရုပ်ကြီး ၃၀ ကျော်တို့ကိုလည်း ဆောင်ယူခဲ့၏။ ၎င်းအရုပ်တို့ကို ဘုရင့်နောင် မရှိသည့် နောက် ရခိုင်ကထိမ်းယူသွားသည်။ နောက် ၁၁၄၆-ခုတွင်၊ မြန်မာဘုရင် သိုးတော်ဘုရားက တဖန်ထိမ်းယူခဲ့၍ ယခုမန္တလေးမဟာမြတ်မုနိဘုရားအတွင်း၌ အချို့ရှိနေ

လေသည်။ ရောက်သည့်အခါ သေသေချာချာ ကြည့်ရှု
မှတ်သားကြ။

အိမ်း ဤသို့အောင်နိုင်လာစဉ်က တခမ်းတနား တ
ခေါ်တမျှော်ကြီးဖြစ်၏။ အမောင်တို့ရှေ့ဆုံးက ကြေးရုပ်
ကြီးများနှင့်၊ ရွှေ-ငွေ-ကျောက်သံပတ္တမြား ရတနာတို့
အပြည့်ပါသော ဟည်းပေါင်းများစွာ၎င်း၊ ။ထိုနောက်
က ထောင့်ပြောင်လှပစွာတန်ဆာဆင်အပ်သော စစ်ဆင်
၂၀၀၀ ကျော်၎င်း၊ ။ထိုနောက်က အသရေရှိသော ရ
ထားပေါင်းချုပ်ထက်တွင်၊ ထုရင့်နောင်စီး၍ လိုက်တော်
မူ၏။ ထိုရထားပေါ်၌ထုရင့်နောင်ခြေရင်းထွင်ယိုးဒယား
မှ ဆိမ်းယူခဲ့သော မိဖုရား အများတို့သည်၊ အဖိုးတန်
ရတနာတို့ကို ဆင်ယင်ခါ စေား၍ ယိုက်ကြရကုန်၏။
၎င်းရထားကလည်း သုံ့ပန်းမင်းသားများ မှူးမတ်များ
တို့ကိုယ်တိုင်ဆွဲကြရသောဟူ၏။ ထိုနောက်က မြင်းသည်
များ၊ ခြေသည်များ အထောင် အသောင်း မကသော
တပ်တို့သည်၎င်း၊ ဤသို့တစ်တနားကြီးဖြင့်၊ အောင်စည်
အောင်မောင်းတီးခါ ပာသာဝတီရှိတော်သို့ဝင်ခဲ့လေ၏။
အမောင်တို့ထိုအခါထိုအောင်ခြင်းကို မြင်ကြရကုန်သော
မြန်မာတို့သည်၊ အသို့လျှင်သွေးမကြွဘဲရှိကုန်နည်း။

အမောင်တို့မှတ်ထားကြ။ ဤကားမြန်မာက ယိုးဒ
ယားကို ပထမအကြိမ်ကြီးစွာ အောင်နိုင်ခြင်းတည်း။

ထိုအောင်နိုင်ခြင်းဖြင့် ပညာ အမျိုးမျိုးကို ရလိုက်
ခြင်းသည် အခြားအကျိုးတို့ထက်ကြီး၏။

ယိုးဒယားဘုရား၏။ ။ ရုတ်တရက်အကြိမ်ကား၊ နေ့
၅ နှစ်အကြာ ၉၃၀-ပြည့်တွင်ဖြစ်၏။ ချီရခြင်းကား၊ ဗင်း
ယူခဲ့သော ယိုးဒယားမင်း-ဗြိသိသရာဇာကိုမဟုတ်ချေ
ကောင်းစွာထားရာ၊ ထိုမင်းကရဟန်းပြု၍ ယိုးဒယားပြည်
သို့ဘုရားဖူးသွားလိုကြောင်း ခွင့်တောင်းသည်နှင့် လွယ်
လွယ်ကူကူပင် အခွင့်ပေးလိုက်၏။

ယိုးဒယားသို့ ရောက်လျှင်သော်ကား၊ လူဝတ် လဲ၍
သားတော်နှင့်ပူးပေါင်းပြီးလျှင် ထောင်ထားလေ၏။ ။
သို့ကြောင့်လည်း၊ ဘုရင့်နောင် တကြိမ်ချီရပြန်၏။ ။
ယိုးဒယားမြို့ကိုဝိုင်းထားစဉ်ပင်၊ ဘုရင်ဟောင်းဗြိသိသ
ရာဇာဖျားနာ၍ ကွယ်လွန်လေ၏။ သားတော်ဘုရင်
လည်း၊ မကြာမီအပင်းခံရလေ၏။ ထိုအခါ ဗြိသိသ
ရာဇာ၏ သမက်တော် ဒိဿလောက်မြို့စား- စော်ဘွား
သောင်ကျည်ကိုယိုးဒယားတွင်မင်းပြုရန်ထားခဲ့၍ ပြန်ခဲ့
လေသတည်း။

‘သီဟိုဠ်နှင့်ဆက်ဆံခြင်း။ ။ ၉၄၀-ခုတွင်၊ သီဟိုဠ်
ကျွန်း၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်-ဓမ္မပါလမင်းနှင့်၊ အခြားဘာသာ
ဝင်မင်း ဂုပါးတို့ခွဲဝေ၍အုပ်စိုးနေကြရာ၊ ဓမ္မပါလမင်းက
ထိုမင်း ဂုပါးကိုနှိမ်နင်း၍၊ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ထွန်းလင်း
အောင်ပြုစုညှိပါဟု ဘုရင့်နောင်ထံတမန်စေလေ၏။ ။
ဘုရင့်နောင်ကလည်း စစ်သည်များစွာကို စေလွှတ်လိုက်
လေ၏။

သိဟိန္ဒုသို့ ရောက်ကြသော်၊ ထိုစစ်သားတို့၏ရဲရင့်ခြင်း၊
ခါးရေးလှံရေး ကျင်လည်ခြင်း၊ ပြီးစီးခြင်း စသည်တို့ကို
သိဟိန္ဒုသားတို့မြင်ကြလေလျှင်၊ ကြောက်ရွံ့ကြသည်နှင့်
အဆိုပါင်း ၃-ပါးလည်း ကျိုးခွံ၍၊ ဓမ္မပါလနှင့် အယူ
သာသနာတော်ကို ကျဉ်းလေသတည်း။

ရခိုင် သို့ချီစေခြင်း၊ ဘုရင့်နောင် အနိစ္စရောက်ခြင်း။

၉၄၃-ခုတွင် ရခိုင်ကို သိမ်းယူရန် သားတော်ကို
အုပ်ချုပ်စေ၍စစ်ချီစေ၏။ ။ ဤအတောအတွင်းတွင်ပင်
စည်းစိမ် ၃၂-နှစ်။ သက်တော် ၆၆-နှစ်တွင်၊ ဘုရင့်နောင်
သည် နတ်ရွာစံလေ၏။

ဆောင်ရွက်သွားချက်များ။

(၁) မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို အကျယ်ဆုံးတည်ထောင်
တော်မူသူ တဦးဖြစ်သည်။

(၂) ယိုးဒယားအဆို၊ အက၊ အတီး၊ အမှုတ် မြန်မာ
နိုင်ငံသို့ စ၍ရောက်စေသည်။

(၃) ပန်းတင်း၊ ပန်းပဲ၊ ပွန်းစသော လက်မှုပညာ
အတတ်တို့ကို မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပြန့်ပွားစေသည်။

(၄) တင်း၊ ခွဲ၊ စိတ်၊ ပြည်၊ စသည် တို့ကို၎င်း၊
ပိဿာ၊ ဆယ်၊ ကျပ်စသည် တို့ကို၎င်း၊ တာ၊ တောင်၊
စသော အတိုင်းအတွာတို့ကို၎င်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၌ တည်
တည်းဖြစ်စေသည်။ (ပုဂံ-အလောင်းစည်သူလည်း၊ ဤသို့
ဖြစ်စေဘူးသည်။)

(၅) ပုဂံ၊ ရွာသာ၊ စလေ၊ ပုခန်းငယ်၊ ငသရောက်၊ စသောအရပ်တို့၌ ပုပ္ပါးနတ်အား ကွဲ၊ နွာ၊ ဝက်၊ ကြက်၊ သတ်၍နတ်ပူဇော်ခြင်းကို နှိမ်နင်းတားမြစ်တော်မူသည်။

(၆) ရှမ်းပြည် ရှမ်းရွာ၌ စော်ဘွားများ သေလျှင် ၎င်းတို့မီးသည့်ဆင်၊ မြင်း၊ ချစ်ခင်သောကလွန်စသည်တို့ကို သတ်၍တွင်းတွင် အတူထည့်လေ့ရှိသည်ကိုလည်း တားမြစ်တော်မူသည်။

(၇) ဆိုခဲ့သောမိစ္ဆာအယူများသောအရပ်၊ သာသနာ မထွန်းလင်းရာ အရပ်များကို ရဟန်းတော် များ ပိဋကတ်တော်များပို့၍ သာသနာကျိုးကို ဆောင်တော်မူသည်။ ဤတွင် သီဟိုဠ်အဘိ ဆောင်ရွက်တော်မူသည်။

ငါးဆူငါးယကာ (နန္ဒဘုရင်)

(၉၄၃-၉၆၁) (1581-1599)

အမောင်တို့၊ ဘုရင့်နောင် နောက်သားတော် နန္ဒဘုရင် ခေါ်-ငါးဆူငါးယကာသည် ဟံသာဝတီ နန်းသို့တက်၏။ ဤမင်းလက်ထက်တွင် ဘုရင့်နောင်၏ နိုင်ငံတော်ကြီး ပြိုကွဲလေ၏။

ပြိုကွဲရခြင်းမှာဘုရင့်နောင်သည်၊ ပိုင်နက် နိုင်ငံတော်ကြီးတည်တံ့နိုင်မြဲရေးအတွက်၊ နေထားဘာကျစီမံခဲ့ခြင်း ကျန်ရစ်ခဲ့သော ညီတော် သားတော် တို့သည် ပေါင်း

စည်းညီညွတ်ခြင်းမရှိ၊ စိတ်ဝမ်းကွဲပြား အခြားခြားရှိနေကြခြင်းပါဝင်လေသည်။

ဤသို့ အားပါးနည်းလျှင်ပင် ယိုးဒယားက ခုခံရုံမက မြန်မာပြည်ကိုပင် လာရောက် ထိပါးလေတော့သည်။

ထုန်းတော်ကြီး များကိုလည်း၊ မင်းတိုင်း အခွန်ကို ကြောက်၍ ရဟန်းပြုခြင်းသာဖြစ်သည်ဟု၊ အချို့ကို လူထွက်စေသည်။ အချို့ကိုလည်း၊ ညောင်ရမ်း၊ အင်းဝ၊ စစ်ကိုင်း၊ ရှမ်းပြည်တို့သို့ပို့သည်။ ဤသို့ပို့စဉ်က၊ လောကီယုတ္တံ ဗေဒင်များစွာ တတ်သော-မွန်ထုန်းကြီးများ ဖြစ်သော ဗားပဲနှင့် ဗားတမေ့ ဆရာတော် တို့သည်၊ ညောင်ရမ်းသို့ ရောက်သွား၍၊ နန္ဒဘုရင်နှင့် မသင့်မတင့်သော ထိုညောင်ရမ်းစား၊ ညီတော် မင်းရဲ နန္ဒမိတ်မှာ အားတိုး အားတက်၍သွားလေ၏။

သာ၊ တော်မင်းရဲကျော်စွာ ရမ်းကားခြင်း။ ၉၅၅-ခုတွင်၊ အင်းဝနောက်ဆုံးဘုရင်ခံ- သားတော်မင်းရဲကျော်စွာသို့ ခေါ်ယူ၍ အိမ်ရှေ့အရာ ပေးတော်မူသည်။ ဤအိမ်ရှေ့မင်းကား၊ တိုင်းပြည်လူပူအောင် များစွာပြု၏။

(၁) မိမိလာသောအခါ၊ အထက်မြန်မာပြည်က လူသူတို့ကို၊ အတင်းအကြပ် ဟံသာဝတီသို့ခေါ်ယူခဲ့၏။

(၂) ဟံသာဝတီတဝိုက်၌ ဆင်းရဲသားတို့ကို အများအားဖြင့် မွန်တလင်းတို့ကို လုပ်ယာ မလုပ် စေဘဲ မိမိ၏ အမှုထမ်း-လူသူတို့ကိုသာ လုပ်စေ၍၊ ရသမျှကို

အချို့တွင် သိုလှောင်ထားပြီးလျှင်၊ လူတို့ ငတ်မွတ်ကြသော အခါမှ အမိုးကြီးမြင့်စွာထား၍ ရောင်းချလေသည်။

(၃) မြို့တွင်းရှိခွေးများကိုလည်း၊ ဟုံတော်သားတို့၊ လိုက်လံသတ်ဖြတ်ရသည်။

ဤသို့ပြုလေသဖြင့် ပျက်နေသောပြည်သည်၊ ပိုမိုဆိုးဝါးသွားလေတော့သည်။

ဟံသာဝတီပျက်စီး၍၊ နန္ဒဘုရင် အနိစ္စရေခံပုံ။ ဤသို့ ကွဲကွဲပြားပြား-ပျက်ပျက်စီးစီးဖြစ်နေလျှင်၊ ၉၆၀- ပြည့်တွင်၊ တောင်ငူစားညီတော်မင်းရဲသီဟသူသည်၊ ရခိုင်နှင့် (မင်းရာဇာကြီးလက်ထက်) ပူးပေါင်း၍ ဟံသာဝတီကို ဘိုက်လေ၏။ ၉၆၁-ခုတွင်ဟံသာဝတီပျက်၍၊ ငါးဆူဒါယကာ-နန္ဒဘုရင်လည်း တောင်ငူတွင်အသတ်ခံရလေသည်။

ဤသို့ ဟံသာဝတီ ပျက်ပြိုကြားလျှင်၊ ယိုးဒယားကလည်း၊ အချက်ကောင်းပြီဟု၊ တောင်ငူအထိ လာရောက် ဘိုက်ခိုက် မွှေနှောက်သွားလေသည်။

ရခိုင်တို့သည်လည်း ဘုရင့်နောင် ဆေခံတည်ခဲ့သော အလွန်ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာသော နန်းတော်ကြီးနှင့် တကွ အဆေခံအဦးကြီးတို့ကို မီးရှို့ ပျက်ဆီး လိုက်လေသတည်း။ အလွန်ပင်ပန်းနွမ်းနယ်လေပြီဖြစ်သော ဟံသာဝတီနေလူ ၃၀၀၀-ကျော်ကိုလည်း တရပ်တခြား သို့သိမ်းယူပြောင်းရွှေ့စေ၏။ ဘုရင့်နောင် လက်ထက်က၊ ယိုးဒယားမှရခဲ့သော အမျှော်ကြီးများနှင့်တကွ၊ ကြေးရုပ်ကြီး ၃၀-ကျော်တို့ကို၎င်း၊ ဆင်ပြိုတော် တစ်ကောင်ကို၎င်း၊ နန္ဒဘု

ရင်သွီးတော်တပါးကို၎င်း၊ ဆိမ်းယူ၍ ရခိုင်ပြည်သို့ ပြန်လေ၏။

၁၈၈၂။ ။ ထိုအခါ သံလျင်လည်း ပျက်သည်နှင့်ပေါ်တူငိုလူမျိုး-ကုလားဇင်္ဂံ ကို၊ ရခိုင်မင်းက မြို့စောင့်ထားခဲ့၏။

အမောင်တို့၊ ဤမျှကြီးကျယ်သောဟံသာဝတီပြည်ကြီး ပျက်စီးခြင်းကို၊ နှမြောဝမ်းနည်းဘွယ်ကောင်းလေစွ၊

စစ်ပွဲတွင်ထိခိုက်၍၎င်း၊ ငတ်မွတ်၍၎င်း။ သေကျေကြရသောအလောင်းတို့မှာ ကုန်းပေါ်တွင်လည်း၊ လင်းတ၊ ဂဠုန်၊ ဌာနံ၊ ထရုံးရုံးနှင့် အရိုးဖွေးဖွေး ဖြစ်လေသည်။ ခေချောင်းမြောင်းတို့တွင်လည်း သေဖေါင်မသွားနိုင်အောင် အလောင်းကောင်တို့ ပိတ်ဆို့နေလေ၏။

ကျန်ရစ်သော အသက်ရှင်သူတို့မှာလည်း မသေဝံ့၍ ထူသားကိုပင်စားကြရ၏ ဟူသတည်း။

အင်းဝဘုရင်ခံများ။

အမောင်တို့၊ အထက်က ပြခဲ့သည့်အတိုင်း၊ အင်းဝဘုရင်ခံခေတ်မှာ ၉၁၆-ခုမှ၊ ၉၅၉-ခုအထိ (မင်းလပ်နေသောလေးနှစ်ပါအပါ) ၄၃-နှစ်ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရ၏။ ။ ဤခေတ်အတွင်း ဘုရင်ခံသုံးဦးရှိရာ၊ ဘုရင့်နောင်လက်ထက်တွင်သတိုးမင်းစော၊ ။ နန္ဒဘုရင် လက်ထက်တွင် မင်းလကျာနှင့် မင်းရဲကျော်စွာတို့ဖြစ်သည်။

ဤခေတ်နောက်၊ ဒုဂိယအင်းဝခေတ်သို့ ရောက်လေတော့သည်။

ဒုတိယအင်းဝခေတ်။

၂၁။ ။ညောင်ရမ်းမင်း (၉၅၉-၉၆၇) (1597-1605)

၂၂။ ။သားတော်အနောက်ဖက်လွန်။
(၉၆၇-၉၉၀) (1605-1628)

ဒုတိယအင်းဝတည်တော်င်မြင်း။ ။ဟံသာဝတီပျက်
ခိုက်၊ နန္ဒဘုရင်အနိစ္စရောက်မီ ၂ နှစ်ကပင်၊ တိုင်းပြည်မ
ငြိမ်မဝင်ရှိစဉ် နန္ဒဘုရင်၏ညီတော်ညောင်ရမ်းစားမင်း
ရဲရဲကြံမိတ်သည်။ ၉၅၉-ခုတွင်၊ အင်းဝ မြို့ဟောင်း သို့
ပြောင်းရွှေ့၍၊ ဗေဒင်တတ်ဗားပဲ့ ဗားတမော့တို့နှင့် တိုင်
ပင်ခါမြို့ကိုပြန်လည်တည်ပြီးလျှင်၊ သီးခြားနေလေသည်။
ဤသည်ပင်လျှင် ဒုတိယအင်းဝဆက်အစတည်း။

၎င်းနောက် သားတော် အနောက်ဖက်လွန် မင်းက
ဆက်လက် အုပ်စိုးသောအခါ၊ ပျက်စီးလေပြီးသော
အောက်မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှားကို အလွယ်နှင့်ရလေ၏။

ထိုအခါက၊ ပြည်နှင့်တောင်ငူကိုကားမရသေး။

ပြည်မြို့ကိုရခြင်း။ ။ အနောက်ဖက်လွန်မင်းပြည်မြို့
ကို ၉၇၀-တွင်တိုက်ရာ မြို့ပျက်သော်လည်း၊ ၁၃-နှစ်သား
ငယ်ငယ်ဆိုသူသည်၊ မိမိအရှင် ပြည်မင်း-ရန်နိုင်စား
အနီးတွင်ခါးလက်နက်နှင့် ခုခံနေလေသည်။ ဦးရီးတော်
ဘယဂါမဏိက၊ ဟယ်-ငယ် လူပျို လူရွယ် ပိတ်သည်။

သို့ရာတွင်မြို့ပျက်လေပြီ။ အညံ့ခံတော့ဟု-ဟစ်ဆိုလေမှ၊
“သို့ဆန်စား၍-ရဲရဲတော့သည်” ဟု ဆို၍ လက် နက် ချ
လေသည်။

အနောက်ဖက်လွန်မင်းက၊ ပြည်မြို့ကို ငါတိုက်သည်
မှာ ရှင်တဆူ လူတယောက်သာရသည်ဆိုတော်မူသည်။
ရှင်တဆူကား တောင်ဖီလာအကျော်ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။
လူတယောက်ကား၊ ဤထင် ပင်တည်း။

တောင်ငူကိုရခြင်း။ ။ပြည်ကိုရပြီးနော် တောင်ငူ
ကို ၉၇၂ ခုတွင် တိုက်ယူ၍ ၎င်းနောင်တော်-တောင်ငူ၊
ဘုရင်-နတ်ရှင်နောင် ကိုပင်မြို့စားပေးထားလေသည်။
ကုလားငဇင်္ဂီနှင့်နတ်ရှင်နောင် အနိစ္စရောက်ခြင်း။

နောက်မကြာမီ၊သံလျင်မှကုလားငဇင်္ဂီသည်၊မုတ္တမ
နှင့်ပူးပေါင်း၍ တောင်ငူကိုတိုက်ပြီးလျှင်၊ နတ်ရှင်နောင်
ကိုယူသွားလေသည်။

အနောက်ဖက်လွန်မင်းကြားသော် သံလျင်ကိုချီတက်
တိုက်ခိုက်ပြီးနော်၊ နတ်ရှင်နောင်မှာ၊ ငဇင်္ဂီနှင့်ပူးပေါင်း
၍ကြံစည်ကြောင်းသိရ၍နတ်ရှင်နောင်ကိုကွပ်ညှပ်လိုက်
လေသည်။ ။ဤနတ် ရှင်နောင်ကား ကဗျာအရေးအသား
အလွန်ကောင်း၍၊ကျော်စောလှ၏။

၎င်းနောက်ငဇင်္ဂီသည်လည်းဘုရားစေတီတို့ကိုဖျက်
ဆီးခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတို့ကို ညှင်းပန်းနှိပ်စက်

သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ မြန်မာဘုရင်ကို ထောင်ထားခြင်း၊ ငြိလေသည်ဟု တံကျင်ယူ၍ ကွပ်ညှပ်လိုက်လေသည်။

ဤထွင်မကသေး။ ပေ၊ တူဂီလူမျိုးအားလုံးနှင့် ၎င်းတို့သားမယားတို့ကိုပါ။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ ၏အထိနယ်နှင့် စစ်ကိုင်းနယ်တို့သို့ ပို့လေသည်။ ၎င်းတို့အဆက်အနွယ် ၅၀၀ ခန့်တို့မှာ၊ ယခုတိုင်ရှိကြ၍ မြင်းမူ၊ မြောင်၊ ချောင်းဦး၊ နယ်တွင်နေထိုင်ကြလေသည်။ ၎င်းတို့သည်၊ မြန်မာတို့ကဲ့သို့ ဝတ်စားသော်လည်း၊ ဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဤသို့လျှင်၊ ၉၇၄-ခုတွင်၊ နတ်ရှင်နောင် အနိစ္စရောက်သည်နှင့်၊ တောင်ငူမင်း ၃၆-ဆက်ဆုံးလေတော့သည်။

အနောက်ဗမာလွန်မင်းနတ်ရွာစံခန်း။ ၉၉၀-တွင် ယာယီရှိသည်ဟု၊ ဝဲဦးချောင်းသစ်အနောက်ဘက်တွင် စံနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ သားတော်မင်းရဲဒိဗ္ဗသည်၊ ကိုယ်လုပ်ဟော်-ရုံမင်းသွီးနှင့်ခန်းပေါ်နှင့် ရည်ငံကြသည်ကို ခမည်းတော်ကသိအိုးခင်းနှင့် ကျော်မည်ဟု မြိမ်းခြော် ရှုံ့ချခန့်သည်ကို ပင်းရဲဒိဗ္ဗသည် အကယ်သေရတော့မည် ထင်၍ လူဆိုးတို့နှင့်ပေါင်းဖက်ခါ ခမည်းတော်ကိုလုပ်ကြံလေသည်။ (ပုဂံ-နုရသူပြည်စား သီဟသူတို့ကိုသတိပြုပါ)

ဤသို့ချောင်းအနောက်ဘက်တွင် နတ်ရွာစံရသည်နှင့် အနောက်ဗမာလွန်မင်းတရားဟု ခေါ်တွင်ခြင်းဖြစ်သည်။

၂၃။ ။ သာလွန်မင်း။

(၉၉၀-၁၀၁၀) (1628-1648)

အဖသတ်မင်းရဲဒိဗ္ဗသည်၊ ဟံသာဝတီတွင် မင်းပြုနေရာ၊ အနောက်ဖက်လွန်မင်း၏ ညီတော်သာလွန်မင်းသည် ၎င်းမင်းရဲဒိဗ္ဗကိုဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်၍၊ အင်းဝနန်းကိုတက်လေသည်။

အမောင်တို့၊ စစ်ရေးစစ်မှုကြောင့်တိုင်းသူပြည်သား သေကျေပျက်စီး၊ ငတ်မွတ်ပင်ပန်းရှိကြသည်ကို၊ ဤမင်းလက်ထက်ကျမှ၊ အဘန်ငယ်သက်သာရာရကြ၍၊ တိုင်းပြည်ငြိမ်ဝပ်စည်ပင်လာလေသည်။

စစ်တမ်း၊

အထူးသဖြင့်၊ ဤမင်းလက်ထက်၌ မြန်မာပြည်ရှိလူနေအိမ်ခြေ၊ မြေရာအကျယ်၊ အသီးအနှံအထွက်၊ အခွန်အကောက် စသည်တို့ကို၊ သေချာစွာ စစ်ဆေးမေးမြန်း၍ စာရင်းသေချာစွာ ပြုလုပ်ရ၏။ ဤမှတ်သားချက်များကို စစ်တမ်း-ဟုခေါ်လေ၍ အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် များစွာအကျိုးရှိလေသည်။

ကောင်းမှုတော်စေတီ-သာလွန်မင်းနတ်ရွာစံခြင်း။

၉၉၀-ခုတွင်စန္ဒီယသုစစ်ကိုင်းကောင်းမှုတော်စေတီတော်ကြီးကိုတည်သည်။ သုရားပြီး၍၊ ၁၀၁၀-တွင် ထီးတင်ရန်အခါတောင်းသောအခါ၊ တောင်ငူမှ ပြောင်းလာ

သောဗေဒင်တတ် လောကုတ္တရာ ဘုန်းကြီးက ငါးတင်
ရန်အခါကို သားတော်လက်ထက်မှာပင်မည်သောခဲ သည်
ဟုဆိုလျှင် ၎င်းဘုန်းကြီးကို ပုဂံသို့နှင်လိုက်လေ၏။

နောက်ပုဏ္ဏားဇာတရုထံမှာတောင်းပြန်ရာ အရှင်မင်း
ကြီး၊ ငါးတင်မပြုချေပြီ၊ နတ်ဖြန်(၁)ချက်တီးကျော်ထွင်
(နံနက် ၉ နာရီကျော်ထွင်) နတ်ရွာစံရ ပါလိမ့်မည်ဟု
လျှော့၏။ ။ အမျက်တော်ရှိ၍ မှန်လျှင်မှန်စေ၊ မမှန်သော်
သားမယားနှင့်တကွ မီးတိုက်မည်ဟု နာရီခွက်နှင့်ထား
၏။

၎င်းနေ့ညနေသုံးချက်တီးအချိန်၌ ငါဘာမျှမဖြစ်သေး
တကားဟုမိ၏။ ပုဏ္ဏားကလည်း အချိန်မရောက်သေး
ပါဟုလျှော့၏။ ၎င်းနေ့ည နာရီခန့်တွင် အပျားရောက်
ရောက်လာလေ၍ မသက်သာဘဲ၊ နေဝံနေ့နံနက် ၉ နာရီ
ကျော်ထွင်၊ ဟောထားသည့်အတိုင်းနတ်ရွာစံ လေ၏။

၂၄။ ။ ပင်းတလဲမင်း။ (ငါးထပ်ဒါယကာ)

(၁၀၁၀-၁၀၂၃) (1648 - 1661)

၂၅။ ။ ပြည်မင်း။ (၁၀၂၃-၁၀၃၄) (1661-1672)

သာလွန်မင်းနတ်ရွာစံလျှင် သားတော်ပင်းတလဲမင်း
မင်းဖြစ်၏။ စစ်ကိုင်းမြို့ငါးထပ်ကြီးတရားဒါယကာတည်း။

တရုတ်တို့ထိပါးလွှာခြင်း။ ။ ဤမင်းလက်ထက်၌
တိုင်းပြည်ကောင်းစွာ မငြိမ်ဝပ်လေ၊ အင်အားလည်း မ

ကြီးတော့ချော၊ မြောက်ပတ်အရှေ့မြေပုံပတ်တို့မှ တချပ်
တို့သည်။ အင်းဝအနီးအထိဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လှ ယက်
သောင်းကျန်းကြလေသည်။ သုံးနှစ်မျှကြာ၏။ ရဟန်း၊ မိန်း
မ မရှောင် ဖမ်းဆီး သတ်ဉာဏ်သည်။ ဘုရား၊ ကျောင်း
ကန်၊ တန်ဆောင်းများကို မီးရှို့ပျက်ဆီးသည်။ ။ ဘုရင့်
တပ်တော်သားတို့ မမြဲပျက်နိုင်၍ အင်းဝမြို့ကသာ ခံနေရ
တော့၏။

စပါးဆန်ရေလည်းရှားပါး ငတ်မွတ်ကြကုန်၏။ အထူး
ကား နန်းတွင်းသူမောင်းမကိုယ်လုပ်တော်တို့သည် ဂှိသ
မျှဆန်စပါးတို့ကို သိုမှီးထားပြီးလျှင် ချိန်ခွင်ကိုင်၍၊ နန်း
တော်အနောက်ဝင်းအတွင်း အဆမတန်ကြီးမြင့်သော အ
ဖိုးခွန်းဖြင့်ရောင်းကြလေသည်။ ။ အမောင်တို့ နန္ဒဘုရင်
သားမင်းရဲကျော်စွာ၏ ပြုမူပုံကို သတိရကြပေလိမ့်မည်။
လူအများ ငတ်မွတ်နေပါသည်ကို မတော် ထောဘာပြု၍၊
ဤသို့ ပြုမူခြင်းသည် အလွန်ရှိုင်းလေသည်။ ထို့ထက်အ
ကြီးအမှူးပြုသူ ဘုရင်က မတားမဆီးနေသည်မှာ၊ သာ၍
ပင်ရှိုင်းလေသည်။

ဤသို့ဆန်ရေရှား၍ တပ်တော်သားများ ပင်ဆန်စပါး
မစားရသည့်ပြင်၊ တချပ်တို့ကြောင့် မိမိတို့ သားမယား
ဆွေမျိုးများ ပျက်စီးကြရလေသည်ကို ငိုယို၍ ဘုရင်အား
လျှော်ကြ၏။ ။ ဘုရင်ကလည်း တစ်တရာမစီခံမဆောင်
ချက်ဘဲ၊ ငါ မတတ်နိုင် စပါးလည်းမရှိ ဟုသာ မိန့်ဆို
လေ၏။

ညီတော်ပြည်မင်း။ ။ ဤသို့သုရင်အားလျှော့၍မရ
သော်၊ ညီတော်ပြည်မင်းအားငိုယို၍ လျှောက်ကြပြန်လေ
၏။ ထိုအခါပြည်မင်းသည် မနေနိုင်တော့ဘဲ၊ လူသူ
၍နန်းတော်သို့ဝင်လေ၏။ နန်းထက်တွင်၊ သုရင်၊ မိဒု
ရား၊ သား၊ မြေး၊ လေးဦးသားတို့ရှိနေကြ၏။ ပြည်မင်း
က နောင်တော်၊ အကျွန်ုပ် မဘေးမကြံစိလိုပါ။ သို့ရာ
တွင်ယခုအဖြစ်သည်အတန်ဆိုးနေပါသည်။ မှူးမတ်ပြည်
သူတို့အလိုအတိုင်းအကျွန်ုပ်ပြုရတော့မည်ဟုဆို၏။

မိဒုရားကြီးက၊ အမောင်၊ အလိုရှိသလိုမင်းပြုပါတော့
ငါတို့ကိုသာအသက်ပေးပါ ငါတို့သီလ သီတင်းဆောက်
တည်နေပါမည်သားငယ်မြေးငယ်များကိုလည်း ရဟန်း
ပြုပါစေဟုဆို၏။

ပြည်မင်းကလည်း၊ ကျွန်ုပ်တို့မင်းမျိုး ရဟန်းပြုရစ်
ဘူးသလော၊ သူတို့လည်းရှေ့၌ လူပြုကြမည်သာတည်း
ဟုဆို၏။

မိဒုရားကြီးကတဖန်၊ သို့ဖြစ်လျှင်အမောင်ကြိုက်သလို
သာစီမံပါတော့၊ ငါတို့ကိုသာချမ်းသာပေးပါဟု တောင်း
ပန်၏။

ပြည်မင်းကလည်း ကောင်းပါပြီဆို၍၊ အိမ်ရာနှင့်
ကောင်းစွာပေးထားပြီးလျှင်၊ မိမိမင်းပြု၏။ စားဦးစား
ဖျားကိုပင်ပို့စေ၏။

အတန်ကြာသော်၊ အချို့မှူးမတ်တို့က၊ ဤသို့ပြုနေ
လျှင်၊ ကောင်းကင် တွင် နေနှစ်စင်းထွက်သကဲ့သို့ရှိချေ

သည်ဟု၊ မကြေမနပ် ညည်းညူကြသည်ကို ပြည်မင်း
ကြားရှိ အယူမှားလျှက်၊ နောင်တော်၊ မချီးတော်၊ သား၊
မြေး၊ မင်းငှ-ဦးတို့ကို ရေထွင်ချော့ဖျက်လေ၏။ မြစ်
ကမ်းသို့ ယူသွားစဉ်အခါ မရိုးတော် မိဖုရားကြီးက
အော်-ငါ၏ ဝါးပတ်ဖြင့်သာ ကြီးပြင်းလာရသူသည်၊ ငါ
ကိုပြစ်မှားချက်ကြီးလေစွဟု၊ ရေချွတ်ဓညာဘမ်း၍ လိုက်
တော်မူသောဟူ၏။

အခမောင်တို့၊ မရိုးတော်မိဖုရားကြီးသည်၊ အမိသဖွယ်
ဝါးပတ်ဖြင့် ကြွေးမွေးခဲ့ရ၏။ ဤသို့အမိသဖွယ်ဖြစ်သော
မင်း၂-ပါးကိုပြစ်မှားခြင်းကား ဝမ်းနည်းဖွယ်ဖြစ်၏။

ညီတော်ပြည်မင်းနန်းတက်လျှင်၊ အဘိုးကြီးစွာထား
၍ ဆန်စပါးရောင်းဝယ်ခြင်းကို တားမြစ်ပိမံလေသဖြင့်၊
လူတို့ မငတ် မမွတ် ရှိကြသည်။

တရုတ်တို့ကား နှောက်ယှက်လျက်ပင်ရှိသေးသည်။ ၊
ယိုးဒယား ကလည်း ဇင်းမယ် ထားဝယ်၊ မုဒ္ဒာမတို့ကို
တိုက်ခိုက်သိမ်းယူ-ပူးပေါင်း၍၊ သံလျှင်၊ ဝဲခူး တို့ကိုပင်
လာရောက်တိုက်ခိုက်၊ လူသူ ရွှေ ငွေ များကို ဖမ်းဆီး
ယူငင်သွားကြလေသည်။

အခမောင်တို့၊ အင်းဝပြည်ကြီး၊ အားနည်းလေပြီ။

ပြည်မင်းသည်၊ ဘုရားပုထိုး ဂူကျောင်းစသည်တည်
၍၊ သာသနာတော်ကြီးပွားကြောင်း၊ ကောင်းမှုများစွာတို့
ကိုပြုပေသည်။ နန်းစံ-၁၁-နှစ်တွင် အနိစ္စရောက်လေသည်။

၃၀။ ဟံသာဝတီပါမင်း။ (ဟံသာဝတီရှေ့ကံမင်း)

(၁၀၉၅-၁၁၁၃) (1733—1751)

အင်းဝပျက်မင်း။ ။ ပြည်မင်းနေဝံ၊ နုရဝရ၊ ဝမ်း
ဘဲအင်းဝ၊ စနေမင်း၊ တနင်္ဂနွေမင်းတို့ ဆက်လက်စိုးစံပြီး
နေဝံအဆက် ၃၀-ဟံသာဝတီပါမင်းသည် နန်းတက်၏။

အမောင်တို့၊ အင်းဝပျက်တော့မည်၊ ဤမင်းကားအင်း
ဝတွင်နောက်ဆုံးမင်းတည်း။

အနား ပတ်လည်ရှိ ပြည်များက၊ မခန့် ကြလေပြီ
ဟိုးဒယား၊ ဇင်းမယ်၊ ရှမ်း၊ မွန်၊ (တလိုင်) တို့ကိုထားဘိ
ဦး။ မဏိပူရ ကသည်း များကပင်၊ မခန့် မရန်ပြု၍၊
၁၀၉၉-ခုတွင်၊ အင်းဝ အနီးအပါးအထိဝင်ရောက်တိုက်
ခိုက် နှောက်ယှက်လာလေသည်။ ကျောင်း ဘုရား တန်
ဆောင်းများကိုလည်း ဖျက်ဆီးလေသည်။

အမောင်တို့စစ်ကိုင်းကောင်းမှုတော်သို့ရောက်သော
အခါ၊ တံတိုင်းအရှေ့တံခါးရှက်ကြီးတို့တွင် ထိုကသည်း
မင်းက၊ ထိုးခုတ်ထားအပ်သော၊ ခါးရာ-အပေါက်ဘို့ကို
တွေ့ကြရလိမ့်မည်။

ဤသို့လာရောက်ခြင်းကား၊ ဇရာဝတီ စစ်ကိုင်းမြစ်ရေ
ကိုချိုးသောက် သုံးဆောင်ရလျှင်၊ ဘေးဒါဏ် ရန်မာန်
ကင်းသည်ဟု အယူရှိကြ၍လည်းဖြစ်သည်။

မွန်တံလိုင်တို့ထကြွခြင်း-အင်းဝကိုသိမ်းခြင်း။

ဤသို့အင်းဝအားနည်းလေသွင်းပင်၊ မြန်မာမင်းက ခန့်ထားသော ဟံသာဝတီမြို့ဝန်ကို မွန်တို့က သတ်ပြီးသွင်း၊ ပဲခူးခြောက်၊ သရက်ဘပင်ရွာသား၊ ကွေ့ကုရင် (ရှမ်းကုရင်) သာ လှဆိုသူကိုပိုင်း၍မင်းမြှောက်ကြလေ၏။ ထိုသာသနာကား စနေမင်း၏ညီတော်-ပုဂံမင်းကြီး၏သားဖြစ်သည်ဟုဆို၍ ယုံကြည်ကြသည်နှင့် နန်းတင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကိုကွေ့မင်း-သမိန်ထောဟု ခွဲပေးကြသည်။

၎င်းနောက် မကြာမီ ယိုးဒယား၊ နယ်စပ်-လဝတို့မှာ ဆင်ကြားရှင်သည်ကြား၍ တောင်းခံရာမှ မရမှ တလိုင်ဆင်မှုတို့ကို ခိုးစေသည်။ ထိုဆင်ကြားကိုရမှ ထိုကွေ့မင်းသည် ဆင်ကြာ၊ ရှင်ဟုထွင်ပြန်သည်။

ဆင်ကြားရှင်သည် စစ်တောင်းသို့သွား၍ ဆင်မန်း၍ သာနေသည်ကို၊ ဟံသာဝတီမှူးမတ်တို့က အကြိမ်ကြိမ် ခေါ်ရာမလာသည်နှင့် အတင်းအကြပ်ခေါ်မည်ဟုစစ်နှင့်သွားရာ ဆင်ကြားရှင်သည် မိမိကို ပုန်ကန်ရန် လာကြသည်ထင်၍ မယုံကြည်ဘဲဇင်းမယ်သို့ပြေးလေ၏။

ထိုအခါမှူးမတ်တို့မကြိုတင်၍ရဟန်းလူထွက်-နံကိုဆိုသူကိုနန်းတင်ကြ၏။ နေဝံမှ (ဆင်ကြားရှင်၏ယောက္ခမတော်သူ) ဝန်ကြီးမညာ၊ ခလ ကို မင်းမြှောက် ကြပြန်လေသည်။

၁၁၁၃-ခုတွင် အောက်အရပ်မှ မွန်များက တိုက်ခိုက်သည်။ အထက်ပက်မှ၊ ကွေ့ရှမ်းတို့ကလည်း မွန်တို့နှင့် တိုင်ပင်၍ တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ။ ဤသို့လျှင် အင်းဝကို ခန့်သူနှစ်ဘက် ညှပ်၍ရှိလေ၏။

လူတို့မှာလည်း လယ်ယာကင်းကျွန်းမလုပ်ရ၊ စစ်သာ တိုက်နေရလေသည်။ ကျန်သည့်သူများမှာလည်း လယ်ယာမစိုက်ပျိုး၊ စိုက်ပျိုးလျှင်လည်း တိုင်းပြည် မငြိမ်မဝပ်ဖျက်ဆီးကြသည်နှင့် ခေါင်းပါး ငတ်မွတ်ကြလေ၏။ အင်းဝသားတို့မှာ မြို့တွင်းကသာ ခန့်နေကြ၍၊ အတန်ကြာသော် မခံနိုင်ဘဲ အင်းဝမြို့ပေါက်လေ၏။

ထိုအခါ မွန်တို့သည်၊ မင်း၊ မိဖုရား၊ သားသမီး၊ မှူးမတ်သူဌေးသူကြွယ်၊ စက်ကိရိယာ၊ ဗိဇ္ဇာကတ်စာပေပါမကျန် သိမ်းယူ၍၊ မွန်တလင်းပြည် ဟံသာဝတီသို့ လူဆောင်သွားကြလေကုန်၏။

မြန်မာမင်းသည် ဟံသာဝတီသို့ ပါရ-ရောက်ရလေသဖြင့်၊ ဟံသာဝတီပါမင်းဟူ၍၎င်း၊ ဟံသာဝတီရောက်မင်းဟူ၍၎င်း ခေါ်တွင်လေသည်။ ။ ဖမ်းသွား၍ ဗုံးတွင်ထားရာ၊ နောက် ၃-နှစ်အကြာ ၁၁၁၆-ခုတွင်၊ မွန်တို့က မယုံမကြည်ရှိ၍ ရေတွင်ဖျောက်ဖျက်ခြင်းကိုခံရရှာလေသည်။

ဤဟံသာဝတီပါ မင်းအဆုံး ၁၁၁၃-ခုတွင် ဥတိယအင်းဝဆက် ဆုံးလေတော့သည်။

ဤသို့အားဖြင့် အင်းဝခေတ်ကြီး၌-

၇၂၆-မှ ၉၁၆-ထိ၊ အနှစ် ၁၉၀-ပထမ အင်းဝမြို့တော်၊

၉၁၆-၉၅၉- ၄၃-နှစ် ဘုရင်ခံမြို့၊

၉၅၉-၁၁၁၃- ၁၅၄-နှစ်၊ ဒုတိယ အင်းဝ မြို့တော်
ဟူ၍ ၃-ပိုင်းခြား၍ မှတ်နိုင်ပါ၏။ တနည်းအားဖြင့်လည်း
၇၂၆-မှ ၁၁၁၃ အထိ အင်းဝခေတ်သက် ၃၈၇၊ သတိုး
မင်းဖျားမှ ဟံသာဝတီ ပါမင်းအထိ၊ ဘုရင်ခံတို့ပါ အပါ
မင်းဆက် ၃၀-မျှဟူ၍ ဆက်တည်းလည်း မှတ်နိုင်ပါ၏။

(နောက်ဆက်၍ ပြမည့်ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင်၊ ဆင်ဖြူ
ရှင် လက်ထက် ၁၁၂၇-ခုက စ၍ ၁၁၄၅-ခု အထိ
တတိယ အကြိမ်၊ ဘကြီးတော် လက်ထက် ၁၁၁၅ ခုက
စ၍ ၁၂၀၀-အထိ၊ စတုတ္ထအကြိမ်၊ မြို့တော် ၂-ကြိမ်
ပြန်၍ ဖြစ်သေးသဖြင့်၊ တတိယအင်းဝ၊ စတုတ္ထအင်းဝဟု
ခေါ်လိုလျှင် ခေါ်နိုင်ရာ၏။ သို့ရာတွင် အင်းဝ ခေတ်
ကြီးသော်ကား၊ ထို ၁၁၁၃-ခုကပင် ပျက်ဆုံး လေ
တော့သည်။)

ကုန်းဘောင်(ရွှေဘို)ခေတ်။

(၁၁၁၄-၁၂၄၇) (1752-1885)

ဤမင်းဆက်အသက် ၁၃၃-နှစ်၊မင်းဆက် ၁၁ ပါး
ရှိ၏။

(၁) အလောင်းဘုရား။

(၁၁၁၄-၁၁၂၂) (1752-1670)

အမောင်တို့၊မြန်မာတို့မြို့တော်-အင်းဝပျက်၍၊မွန်တို့
က မြန်မာနိုင်ငံကိုထိမ်းယူလေသည်။

ထိုအခါမွန်တို့ရန်ကို ငြိမ့်ပျက်၍၊ မြန်မာတို့မင်းမျိုးကို
တဖန်ပြန်၍ထူထောင်သူကား၊ရွှေဘိုမြို့၊ဦးအောင်ဇေယျ
တည်း။နောင်အခါ အလောင်းဘုရားဟုတွင်၏။
ဦးအောင်ဇေယျကား၊အင်းဝမိုးညှင်းမင်း၏ ညီတော်နှင့်၊
ပြည်စုံမင်းတို့၏အဆက်အနွယ်တော်ဖြစ်သည်။

မွန်တို့ကိုခုခံပုံ။

ဦးအောင်ဇေယျသည်။ ကွေ့ရှမ်းနှင့် မွန်တို့ လက်
အောက်မခံဘဲ ရွှေဘိုမြို့ကိုအပိုင်အလုံပြု၍နေနှင့်၏။
လူကောင်း၊ ငါးပေသက်လည်းရွေးထား၏။စင်စစ်သော်
ကား၊ဤလူကောင်းရအားကို များစွာမိ၍၊ မြန်မာနိုင်ငံကို
ပြန်လည် ထူထောင်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

မွန်တို့က၊ရွှေဘိုသို့သစ္စာရေတိုက်ရန်ထွတ်လိုက်သော
အခါ၊ဦးအောင်ဇေယျကို၊မတ္တရာ-ကွေ့ရှမ်းတို့ကလည်း
သစ္စာရေတိုက်ထွတ်ပါသည်။နှစ်ဦးဖြစ်နေ၍၊သစ္စာမခံနိုင်

သေးပါ။ တဦးဦးကအနိုင်ရမှ။ တဦးတည်းကိုခံပါရစေ
 တော့ဟုဆို၍ ယွတ်လိုက်၏။ မွန်တို့ အပြန်တွင်
 ဦးအောင်ဇေယျ၏ လူစုသည် လမ်းခရီးမှခမ်းကြို၍တိုက်
 သည်နှင့် မွန်တို့သေလေကုန်၏။ ဤသို့လျှင်မွန်တို့က အ
 ကြိမ်ကြိမ် စေလွှတ် တိုက်ခိုက် သော်လည်း ရွှေဘိုကို
 မရချေ။

မတ္တရာ-ကွေ့ရှမ်းတို့မှာလည်း၊ ဂုဏ္ဍအိန် ဆိုသူကို
 ကြီးမှူး၍ထောင်ထား-နှောင့်ယှက်နေရာ၊ နောက်ဆုံး၌
 အလောင်းဘုရားကမှီခိုလျက်၍ကွေ့-ဂုဏ္ဍအိန်သည်
 တရုတ်ပြည်နယ်စင်ဖက်သို့ ပြေးဝင်သွားလေသည်။

ခင်ဦးစားလက်ျာပျံချီ(ငချစ်ညို)။ ။ မွန်တို့လက်
 အောက်ခံ ခင်ဦးစားသည်၊ အလွန် အစွမ်းကောင်း၏။
 ဆင်မီး- မြင်းမီး၊ ခါးရတ်-လှံထိုး၊ မိုင်းရေး- ယွားရေး
 လေး-သေနတ်အပစ်အခတ် အစုံကျွမ်း၏။ ။ အထူးကား
 ခါး-လှံ-သေနတ်- အထုံးစုံပြီး၏။ ။ တယောက်ချင်းကို
 မဆိုထားဘိ၊ ရာလုံး-ထောင်လုံးကိုပင် မီးချင်းဝင်ထွက်
 နိုင်သောဟူ၏။

ထိုသို့ မြန်မာယောက်ျားကောင်း ဖြစ်လျက်၊ မွန်တို့
 လက်အောက်တွင် မနေသင့်ဟူ၍၊ အလောင်းဘုရားက-
 အောက်ပါစာကိုစေ၏။

“အလောင်မင်းတရား ကြားရေခံလိုက်သည်၊ ခင်ဦး
 စားလက်ျာပျံ ချီ၊ မြန်မာလူမျိုးဖြစ်လျက် ‘တထိုင်း’ ကျွန်ခံ
 မည်မှာသင့်၊ မင်းမာသည်၊ လက်ရုံးရည်လည်း ရှိပေ

သည် သူရဲကောင်းလည်းမှန်ပေသည်။ သို့ရာတွင်၊ ငါ့ကဲ့သို့ ဘုန်းပညာအာဏာ စက်မရှိလင့်၊ ငါ့သို့ ဝင်စားလာသော် စစ်သူကြီးအရာနှင့် ငါသူကောင်းပြီမည်၊ ငါ့သူရဲကောင်းတို့နှင့် နေင်တွေ့ကြ၍ လက်ခြေလွန်သော်၊ သူကောင်းဆိုသည်နှင့်မညီရှိတော့မည်။”

ငမျှစ်ညိုကား၊ နှေးကပင်အလောင်းဘုရားနှင့် ခိုက်စချန်စရှိ၍၊ မယုံကြည်သည်နှင့်၊ မြန်မာကိုရှိမခိုး၊ တလိုင်းကိုပင် ရှိခိုးတော့မည်ဟု-စကားပြန်လိုက်၏။

အလောင်း ဘုရားသည်၊ ငမျှစ်ညိုကို လူအများနှင့် အကြိမ်ကြိမ်ဖမ်းစေရာပြင်းစွာချခံသည်နှင့် မရနိုင်လေ၊ မရရုံမက၊ ငမျှစ်ညိုတို့လူစုက အလောင်းဘုရားတပ်အနီးအပါးရှိကျွန်းတို့ကိုပင် တိုက်ခိုက်ယူသွားလေသည်။

တခါသော်အလောင်းဘုရား၏ သူရဲကောင်းတပ်နှင့်၊ ကြိုရာ၊ ငမျှစ်ညိုက နှင်တို့လူကောင်းဆိုသော်၊ စီးချင်ကစားမည်၊ သေနတ်သားတို့ကကြည့်၍သာ နေစေဟုဆို၏။

သဘောတူကြ၏။ အလောင်းဘုရားတပ်က၊ မင်းကျော်ဗညားဘွဲ့ခံ ငမြတ်ထွန်းထွက်လာသည်ကို ခင်ဦးစားက ငမြတ်ထွန်းငယ်နှင့် ငါတိုက်ဖက်မတန်- ငါ့ဘွဲ့သာ သွေးစွန်းစော့မည်ဟုဆို၏။

နော်၊ မင်းဗညောတောင်ဘွဲ့ခံငထွန်းထွက်လာပြန်သည်ကို၊ ငထွန်းငယ်သည်၊ ငါ့လက်အကြောင်းကို စဉ်းကိုင်မှာ နေကြစဉ်ကပင်ထိသည်၊ ငါ့နှင့်အဖက်မတန်ဟုဆိုပြန်၏။

နောက်ယင်းမာဗိုလ်၊ ယင်းမကန် ခိုငုံတို့ မြင်းနှင့် အသီးသီး ထွက်လာကြသော်လည်း မဖက်လိုဘဲ၊ သေနတ်ဝန်-ငကောင်းကို ထွက်လာစေလော့ဟုဆို၏။

သေနတ်ဝန်ထွက်လာမှ၊ ဇေး-ယခုမှ ယောက်ျားကောင်းချင်း တွေ့ရတော့မည်ဟု ဆိုခါ မြင်းကိုအားကုန် လွှတ်လျက်ရပ်၍ ထိုင်၍-ဖြေတဖက် ထောက်၍- ပက်လက်အိပ်၍-စသည်ဖြင့်၊ အမျိုးမျိုးစီး၍ကစားစေသည်။

ထိုစဉ်အတွင်း၊ သေနတ်ဝန်ကလုံဖြင့်ချိန်နေသည်။ ။ ခင်ဦးစားက မြင်းရေး ကစားပြီးမှ၊ လုံဖြင့် လွှတ်လိုက်သည်။ သေနတ်ဝန်၏ မြင်း-ကကိုသံစွဲချေ၏။ ။ ထိုအခါ သေနတ်ဝန်ဖက်က ရဲမတ်တို့သေနတ်နှင့် ပြိုင်ပြိုင်ထကြသည်ကို၊ ခင်ဦးစားမြင်သော်၊ အသင်တို့တေည့်မကြည်ရှိကြလေသည်တကားဟု ဆို၍၊ ခွဲထွက်သွားလေ၏။

တခါလည်း အလောင်းထုရား တပ်နှင့် အကြိုထွင် ခင်ဦးစားတယောက်ထည်းမြင်းစီး၍အတွင်းဝင်ပြီးသျှင် သေနတ်သားတို့ကိုထိုးလေသည်။ တပ်တော်မင်းနှင့် သိမ့်သိမ့်တုန်ချေ၏။ ။ ၎င်းနောက်အလောင်းထုရားရှိရာသို့ မြင်းလွှတ်၍စီးလာရာအလောင်းထုရားသည် မီးကိုကိုင်၍၊ နင်လည်းချစ်ညှို့၊ ငါလည်းအလောင်းမင်း ဝံ့ သျှင်ချဉ်းခဲ့လော့ဟု-ကြံ့ကြံ့ခံစေသည်။ ။ ခင်ဦးစားက၊ မချဉ်းဘဲ ခွဲသွားစေသည်။

ဤသို့အကြိမ်ကြိမ်တွေ့ပြီးမှ၊ နောက်ဆုံး၌၊ တပ်အား ကြီး၍ခင်ဦးစားထွက်ပြေးရ၏။ ဤသို့ပြေးပြေးပုန်းပုန်း-

နှင့်နေရရာ နောက်ဆုံး၊ မွန်ဘုရင်ညီ ဥပရာဇာတင်သို့
ဝင်ရာ၊ မွန်တလပန်းက၊ တောင်း၍သတ်လေ၏။

မြို့တို့ကိုသိမ်းခြင်း။

အင်းဝ။ ။ ဤကိစ္စများနောက် ကွေ့ရှမ်း တို့ကို
ရှေးဦးစွာ နှိမ်နင်း၍၊ ၁၁၁၅-ခုတွင်၊ ခုတနာသိမ်းကုန်း
ဘောင် ရွှေထိုမြို့ကို တည်လေသည်။ ၊ ၎င်းနောက်၊
အင်းဝကို မွန်တို့လက်မှ တိုက်ယူရရှိဘော်မူသည်။

ပြည်မြို့။ ။ ၁၁၁၆ ခုတွင်၊ ပြည်မြို့ကိုရသည်။ ပြည်မြို့
ကို တိုက်ယူစဉ်က၊ အလောင်းဘုရားကြံစည်ပုံကား။ ၊
အဝ ၃-တောင်၊ အထွား ၄-လံ၊ ၅-လံရှိသော ခြင်းလုံးများ
ယက်ပြီးလျှင်၊ ကော့ရိုးအပြည့်ထည့်ခါ၊ လူရွှေက ထား၍
ထွန်းလှိမ့်ပြီးလျှင်၊ ခုန်သူ၏ တပ်ရင်းသို့ ကပ်စေသည်။
ထိုအခါ၊ ပြောင်းသေနတ်ဘို့ ခြင်းကို မဖောက်နိုင်သဖြင့်၊
ရဲမက်သားတို့ဘေးကင်းလေသည်။ ၊ မွန်တို့ တပ်ထိပ်က
မဆင်းနေသည်ကိုလည်း ယမ်းနှင့်ငှောင်ရော၍ ရှိမီး ၉-
ဘောင်၊ ၁၀-တောင်လုပ်ခါ ရှိလေလျှင်၊ မွန်တို့အငွေ
မခံနိုင်၊ ဆင်းပြေးသဖြင့်၊ ၎င်းတို့ တပ်ဖျက်ရလေ၏။

အလောင်းဘုရားမရေခံမီ၊ ပြည်မြို့ကိုအုပ်စိုး၍ မွန်တို့
ကိုချခံနေရသူတဦး အာကာရွှေတောင်သည်၊ အလွန်
သတ္တိကောင်း၍ပြီး၏။ ခြင်းစီး၍လွှက်အတိုက်ထွင်၊ မွန်တို့
ကပစ်သောအမြောက်ဆံသင့်၍ ခြင်းပေါ်က လွင့်စင်ကျ
သွားရာ၊ မသေဘဲထပြန်သည်ကို၊ မွန်တို့က ဝိုင်း၍လက်ရ

မင်းပြီးသွင်း၊ လက်နက်အမျိုးမျိုးနှင့် အထွေထွေသတ်ကြသော်လည်း၊ မသေနိုင်သောကြောင့်၊ မြေတွင် တွင်းတူး၍ မြှုပ်ရသောဟူ၏။

မြန်အောင်။ ။ ပြည်မြို့နောက်၊ ထို၁၁၁၆-ခုတွင် ပင် ဂူထွက်မည်သော လွန်ဆေးမြို့ကိုရရှိ၊ အမြန်အောင် မြင်ရန်ဟု၊ မြန်အောင်မြို့ဟု၊ သမုတ်တော်မူသည်။

ရန်ကုန်။ ။ နောက် ၁၁၁၇-ခုနှစ်ဦးတွင်၊ ဒဂုံမြို့ ကိုရသည်၊ ရုလျှင်၊ မြို့ဟောင်းရာ၌မြို့သစ်တည်၍၊ ရန်သူ တို့ကို သည်တွင်ကုန်အောင် လုပ်ကြံတော်မူမည်၊ အမိန့် တော်ရှိပြီးလျှင်၊ ရန်ကုန်မြို့ဟု၊ သမုတ်တော်မူသည်။

သံလျင်။ ။ ၁၁၁၈-ခုတွင်၊ သံလျင်ကို လုပ်ကြံ သည်။ ။ လက်ရွေးစဉ် သူခဲကောင်း ၉၃-ယောဝံရွေး၍ အစားအစာကျွေးမွေး၊ ဆုလာဘ်များစွာပေး၏။ ရန်သူတို့ မြို့ရိုးပေါ်မှချသောချိတ်ရည်၊ ပွဲလျက်ရည်၊ ကျောက်အုတ် သစ်တုံးများကိုခံနိုင်အောင် သားရေကို အုပ်ဆောင်းကဲ့ သို့ပြု၍ သစ်စေးရိုးကိုင်နှင့် မိုင်းဆွန်များပြုလုပ်ပေး၏။

မြို့တွင်းမှာလည်း ငတ်မွတ်၍ အားနည်း နေစဉ်၊ ည အခါ ထို ၉၃-ယောက်တို့ကြီးမှူး၍ ဝင်ရောက် တိုက် ခိုက်ရာ၊ သံလျင်ကျလေ၏။

လက်လွန်ပြီးသူတို့ကိုထား၍၊ နောက်ထပ် အသတ် အဖြတ် မရှိစေရ။ ၉၃-အနက်၊ ၈-ယောက်သာ ကျ၍၊ ကျန်သူ ၈၅-ကို ရှေ့တော်တွင် ငွေကိုပုံ၍ ပါသမျှကျူး ယူစေသည်။

ဗဲခူးကိုသိမ်းယူခြင်း။ ။ သံလျင်ကို ဝိုင်းထားစဉ်၊
ဗဲခူးမြို့ တံခါးတွင်လည်း စာဆွဲစေသည်။ စာအမိပ္ပါယ်
ကား။ အလောင်းတရားသားတော်၏ ကြွန်များ ဗဲခူးမြို့
အခြေအနေကို လာရောက်ကြည့်ရှုသည်ဟု မြန်မာ ဘာ
သာမာ သက်သက် အပြင်၊ မှတ်ဘွယ် ကောင်းသော-
အောက်ပါ ပါဠိဘာသာ စာကိုလည်း ရေးကပ်ခဲ့ကြ၏။
ထိုစာကို ပညာရှိ လက်ဝဲသုန္ဒရ ရေးပီသည်။

“ဟံရတိ ယော သဗ္ဗဓနံ၊
သာဓုသမ္မာ ဓမ္မောနတ္ထိ၊
ဝ နေဘဝတိတိသုညံ၊
တိကပ္ပဂတာ စောရောမတာ။”

ဤပါဠိလေးကြောင်း၏ အစ စာလုံးတို့ကို ယူကြည့်
သော် (ဟံသာဝတီ) ဟူသော အမည်ကိုရ၏။ ။ မြန်မာ
အမိပ္ပါယ်ကား။

“အကြင်မွန် (တလင်း) တို့သည် ခပ်သိမ်းသောသူတို့
မပေးသော ဥစ္စာကို ယူဆောင် ခိုးဝှက်တတ်၏။

သူတော်ကောင်းတရားသည် မရှိ။

ထိုသို့ သူတော်ကောင်း တရား မရှိ သော ကြောင့်၊
ထိုဟံသာဝတီပြည်သည် ထောင့်သို့ ကပ် ဂု-ပါးရောက်
၍ ပျက်စီးလတ္တံ့။

တိုင်းပြည်၌ မင်းဟူ၍ သမုတ်ရှင်သော သူခိုးခေါင်း
အကြီးသည် သေလတ္တံ့။” ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ပဲခူးကို ဝိုင်းထားသောအခါ၊ ပဲခူးသားတို့ မခံနိုင်၍၊
ရဟန်းတော်များကိုစေလွှတ်ပြီးသွင်းပြေငြိမ်းချမ်းအညံ့
ခံလေ၏။ အလောင်းဘုရားက ကောင်းပြီဆို၍၊ သဇင်ပန်း
၂-ခြင်းပေးလိုက်၏။ အဓိပ္ပါယ်ကို ရိပ်မိသော မွန်မင်း
က တခြင်းကိုဘုရားထင်ပြီးသွင်း၊ တခြင်းကို ဘွီးတော်၏
ခေါင်းတွင် ပန်၍ အလောင်းဘုရားအား ဆက်ရလေ၏။

မွန်မင်းဆက်ပြတ်ခြင်း။ ။ ဤသို့အညံ့ခံသည်ကို
မွန် မင်းသားအချို့နှင့် ဗိုလ်မှူး၊ တပ်မှူး၊ အချို့ကမကျေ
မနပ်ကြ၍ ၎င်း၊ အလောင်းဘုရားကိုမယုံကြည်၍ ၎င်း၊
ဘုရင်ကိုနန်းချပြီးသွင်း၊ ပဲခူးမြို့တွင်းကခုန်ပြန်လေရာ၊ အ
လောင်းဘုရား ထပ်မံတိုက်ခိုက်၊ ၁၁၁၉-ခုတွင်မြို့နှင့် တ
ကွမ်းကိုရသည့်၊ မြို့ကိုမီးတိုက်ဖျက်ဆီးလိုက်လေသည်။

အမောင်တို့၊ တံသာဝတီပဲခူးမြို့သည်၊ ဘုရင့်နောင်၏
သားတော် နန္ဒဘုရင်ထက်ထက်၌ ရခိုင်မင်းတို့ မီးရှို့ဖျက်
ဆီးခြင်းခံရသည်ကို မှတ်မိကြလိမ့်မည်။ ။ ယခုလည်း ခံ
ရပြန်ချေပြီ၊ ယခုအကြိမ်ကား၊ မွန်တို့ ဘီးနန်းပျောက်၍
ယခုတိုင် မလူနိုင်တော့ဘဲ၊ တဖြည်းဖြည်း တိမ်ကော၍
လော့ချချေပြီ။

အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် ဆက်ဆံရေး။ ။ အလောင်းဘုရား
သည်၊ ၁၁၁၇၊ ၁၈၊ ၁၉ တို့၌၊ ဒဂုံ၊ သံလျင်၊ ပဲခူးတို့ကို
သိမ်းယူစဉ်က၊ ထိုအောက်ပြည်၌ ကုန်စည်သွယ်ရေးနှင့်
စပ်၍ ရောက်ရှိ နေထိုင်၍ ကြသော အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်
စသူတို့နှင့် တွေ့ရလေသည်။

ထိုအခါက အင်္ဂလိပ်တို့သည် ရန်ကုန်၊ ပုသိမ်တို့တွင် ကုန်တိုက်များဆောက်ရန်၎င်း၊ ဟိုင်းကြီးကျွန်း (နေဂရီ) တွင် ခံတပ်ဆောက်ရန်ကို၎င်း၊ အခွင့်ရကြသည်။

၎င်းနောက်ပဲခူးတွင် မွန်တို့ ထကြွရာတွင်၊ အင်္ဂလိပ်များပါဝင်သည်ဟူ၍၎င်း၊ မွန်တို့အား လက်နက်ခဲယမ်းများရောင်းခြင်း၊ ထေဝံပုံခြင်း ပြုသည် ဟူ၍၎င်း၊ အလောင်းဘုရားသည်၊ ထင်မြင်၊ ကြားရှိ၊ မယုံ ကြည်သည်နှင့်၊ ထိုဟိုင်းကြီးကျွန်းခံတပ်၊ ကုန်တိုက်၊ လူသူတို့ကို အမှတ်မဲ့ တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးစေ၏။ အင်္ဂလိပ် ၈ ယောက်၊ ကုလား ၁၀၀ မှုထိခိုက်ဖျက်စီးသေကျေကြရလေသည်။

ထိုသည့်နောက်၊ အင်္ဂလိပ်တို့ ထင်မံ လျှောက်ထားချက်အရ၊ ဟိုင်းကြီးကျွန်း၊ ပုသိမ်တို့တွင်၊ ရောင်းဝယ်ခွင့်နှင့်ကုန်တိုက်နေရာတို့ကိုပေးတော်မူလေသည်။

မဏိပူရကိုရခြင်း ။ ပဲကူးမြို့ကိုရပြီးနောက်၊ ရွှေဘိုသို့ပြန်ကြွ၍၊ ၁၁၂၀ တွင် မဏိပူရ၊ ကသည်းပြည်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူလေသည်။

ယိုးဒယားသို့ချီခန်း၊

နတ်ရွာစံခန်း။

၁၁၂၁-ခုတွင် ယိုးဒယားက ထားဝယ် အစွန်အနားကိုထိခိုက်လာသည်နှင့်၊ ယိုးဒယားသို့စစ်ချီသည်။

ယိုးဒယားမြို့တော်ကိုမပေါက်နိုင်၊ အတန်ကြာသော် စစ်သည်တော်တို့ ဖျားနာ သေကျေကြ၏။ မကြာမီပင်

အလောင်းဘုရားကိုယ်တိုင်မကျွန်းမာ၍၊ တပ်တော်ဆုတ်
ခဲ့ရာ၊ မုတ္တမကျေး၊ ကင်းရွာတွင် နတ်ရွာစံလေသည်။ ။

ထိုသို့စံကြောင်းကိုအသွင်းလူတို့သာသိစေ၍၊ ခုန်ကုန်
အထိယူဆောင်၊ အလောင်းကိုဖေါင်သို့တင်၍၊ အမျှားကို
သိစေသည်။

အလောင်းတော်ကို ရွှေဘိုသို့ ဆောင်ခဲ့၍ သင်္ဂြိုဟ်
သည်။ ထိုသင်းချိုင်းတော်ရာတွင်၊ အမှတ် အသားလေး
တိုင်စင်ပြဿဒိကလေးတခုဆောက်ထား၏။

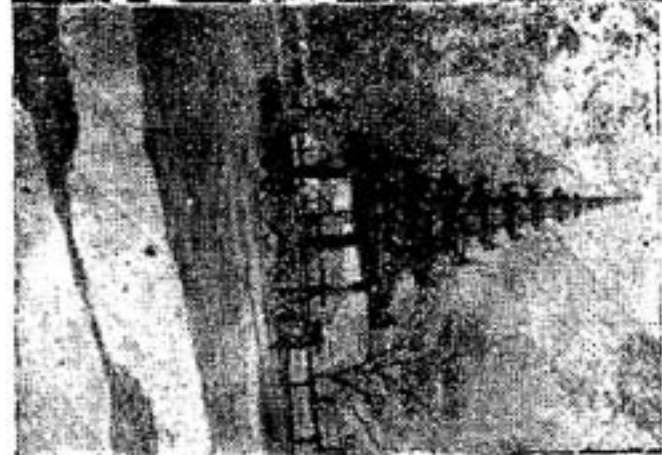
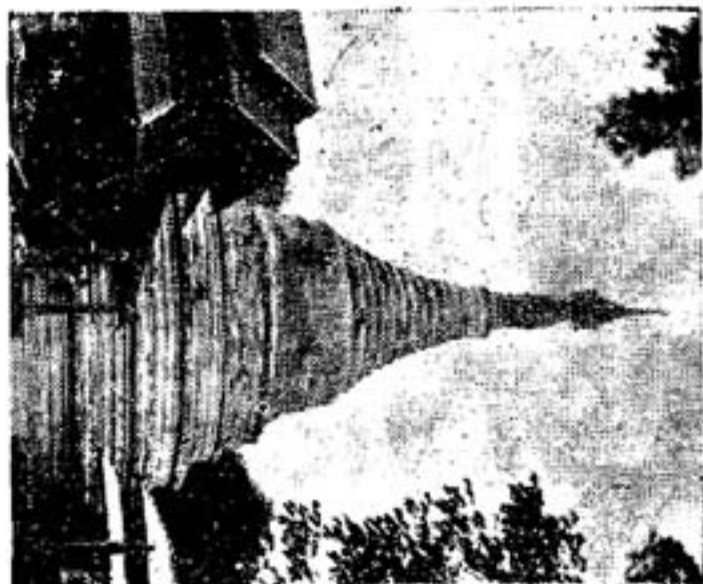
အမောင်တို့မြန်မာနိုင်ငံတွင်ယနေ့အထိ ဘုန်းကြီးစွာ
သောမင်းဥပါးတို့သည်ကား၊ အနော်ရထာ၊ ဘုရင့်နောင်
အလောင်းဘုရားတို့တည်း။ ဤ အလောင်းဘုရား ကား
၁၂ တို့မြန်မာနိုင်ငံကြီးကိုယခုအထိ နောက်ဆုံးကယ်တင်
ခဲ့သော မင်းကောင်းမင်းမြတ်တည်း။ ။ ဘုန်း လက်ရုံး
ပညာနှင့်ပြည့်စုံ၏၊ သာသနာ့ ဒါယကာလည်းဖြစ်ပေ၏။

(၃) ဆင်ဖြူရှင်။

(၁၁၂၅-၁၁၃၀) (1763-1776)

အလောင်း ဘုရားနောက်၊ သားတော်ကြီး ဖြစ်သူ-
နောင်တော်ကြီးသည်၊ မင်း ၃-နှစ်ပြီသည်။ ၎င်းနောက်
နောင်တော်ကြီး၏ညီတော်၊ ဆင်ဖြူရှင်နန်းတက်ရသည်။

ရှေ့တို့မှအင်၊ ဝသို့ပြောင်းခြင်း။ ။ ရွှေဘိုတွင်၊
၂-နှစ်ကျော်စံ၍၊ အင်းဝသို့ ၁၁၂၇-ခုတွင် ပြောင်း၍၊

ရွှေတိုမြို့။ ။အလောင်းဘုရားဖွားတော်မူရာ-ရွှေချက်သို့ ဘုရားနှင့် နတ်ရွာ
စံသောအခါ အလောင်းကိုသပြေဟ်ရာ သင်းချိုင်းတော်ပုံ။

စံတော်မူသည်။ ။ ဤသို့အားဖြင့်၊ အင်းဝသည် တတိယ
အကြိမ်မြို့တော်ဖြစ်ပြန်သည်။

နန်းတက်လျှင်၊ ဇင်းပေ၊ နောက် မဟိပူရတို့ကိုသိမ်း
ယူတော်မူသည်။

ယိုးဒယားကို နိုင်ခြင်း။

အလောင်းသုရား လက်ထက်က၊ မအောင် သော
ယိုးဒယားကို၊ ယခုဆင်ဖြူရှင်က အောင်လေသည်။

၁၁၂၅-ခုနှစ်ကပင်၊ အချို့ စစ်သည်တို့ကို ယိုးဒယား
သို့ချီစေသည်။ ၁၁၂၇-ခုတွင် နောက်ထပ်ချီ၍ ယိုးဒယား
ကို လုပ်ကြံလေသည်။

ထိုအခါ မြန်မာတို့ကောင်းလှ၏။ တနှစ်ကျော်၊ နှစ်
နှစ်ခန့်မျှ မြို့ကိုပိုင်းထား၍ မြို့ငယ်၊ ရွာငယ် တည်နေကြ
သည်။ လယ်ယာလုပ်ကိုင်၍ မိသားစုနေကြသည်။

နောက်ဆုံးတိုက်ပွဲကား၊ မြို့ရိုးခြေရင်းသို့ ရောက်
အောင်ဥမင်တူး၍၊ ထမန်မြို့ရိုးခြေရင်းတလျှောက် ဥမင်
တူးပြီးလျှင်၊ ထင်းထည့်ပြီးမှ မီးတိုက်သည်။ မြို့ရိုးပြိုပျက်
သော်၊ အတင်းဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ယိုးဒယား
သုရင်လက်နက်ထိ၍ကျချေ၏။ မြို့ကိုလည်း ဖျက်ဆီးခဲ့၏။

အမောင်တို့ အလောင်းသုရား လက်ထက် မွန်တို့
မြို့တော်ပဲခူးအဆုံးပျက်စီးလေသကဲ့သို့ ယိုးဒယားလူမျိုး

တို့၏ အယုဒ္ဓယမြို့တော်သည်၊ ဤတွင် ပျက်စီး မြို့သစ် ကုန်လေတော့သည်။ ။နောက်မြို့တော်ကား ဗန်ကော့ ဖြစ်၏။

၉၂၅-ခု ဘုရင့်နောင်လက်ထက်က မွိုင်သကဲ့သို့ ယခု ဆင်ဖြူရှင်အနိုင်တွင်လည်း၊ လူသူများစွာ ဥစ္စာ၊ တဏှာ၊ ပန်းပဲ၊ ပန်းချီ၊ ပန်းတင်းစသော ပညာသည်များ၊ အတီး အမှုတ်၊ အက၊ သဘင်သည်များ၊ မင်းညီမင်းသားများတို့ ကို၊ မြန်မာမင်းက ဆောင်ခဲ့၏။ ။ဤကား၊ မြန်မာတို့ ယိုးဒယားကို ခုတ်ယူကြီးစွာအောင်နိုင်ခြင်းတည်း။

တရုတ်နှင့်စစ်ဖြစ်ခြင်း။

ဤမင်းလက်ထက်၊ တရုတ်နှင့်စစ် ၄-ကြိမ်ဖြစ်ရသည်။ စစ်ဖြစ်ရသောအကြောင်းတို့ကား၊

အလောင်းဘုရားလက်ထက်က မွှိမ်နင်းလိုက်၍ပြေး ရသော ကွေ့ရှမ်းတို့၏ အကြီး အမှူးကွေ့၊ ဂုဏ္ဏအိန် သည်၊ တရုတ်နယ်စပ်သို့ပြေးဝင်လာရာ၊ စော်ဘွားတို့နှင့် အခြင်းများခါ၊ ဆူဆူပူပူ၊ မငြိမ်မဝင်ရှိရသည်ကို မြန်မာ တို့အတတ်ဟု တရုတ်ကထင်သည်။ ။ဤအတွင်း၊ ယခု ဆင်ဖြူရှင်က တရုတ်လက်အောက်ခံ စော်ဘွားအချို့တို့ ထံ ပဏ္ဏာတောင်းသည်။ တရုတ်ဖက်ကလည်း မြန်မာတို့ ကြို၊ ရမည်ဆိုသာသည်။

ဤသို့စစ်ဖြစ်အံ့နည်းထွင်၊ အောက်ပါစနစ်အကြောင်း များလည်းပေ၊ ပေါက်လာလေသည်။

(၁) တရုတ် လောထီဆိုသူသည်၊ ကုန်စည်နှင့် ဗန်းမော် ကောင်းတုံသို့ရောက်လာသည်။ တာပင်မြစ်ကို ဖြတ်၍ တံတားပြုလိုကြောင်း ဆိုင်ရာ စစ်ကဲထံ အခွင့်တောင်းရာ ဤတံတားမှာ စစ်ရေးစစ်မှုအထွက် အရေးကြီးပုံရသဖြင့်ဘုရင့်ထံခွင့်ခံပြီးမည်ဆိုသည်တွင်လောသီကချက်ချင်းအခွင့်မပေးကောင်းလောဟု မခန့်မရပ်ပြောဆိုလေသည်။ ၊ ၎င်းပြင်၊ တရုတ်တပ်မှူးဟန်ပန် ပြောဆိုသည်နှင့်၊ မသင်္ကာ၍၊ ၎င်းကိုနေပြည်တော်သို့ ပို့သည်။

စစ်ဆေးရာ၊ အမှုမထင်ရှား၍ ပြန်လွှတ်သည့်အပြင်၊ တံတားကိုသင့်တင့်ရာ၌ဆောက်နိုင်စေဟုအခွင့်ပြုသည်။

ပြန်ရောက်သော်၊ တံတားကိုကားမဆောက်၊ မိမိထားခဲ့သော ကုန်စည်များ ပျောက်သည်ဟု ဝန်-စစ်ကဲတို့ထံ တိုင်ရာ၊ သင့်ကုန်ကို သင့်လူများ စောင့်လျက် ရှိသည်၊ စောင့်သူကို မေးမြန်းပါဦးဟုဆိုသည်ကို၊ လောသီက မကျေနပ်၍၊ မိုင်းဆည်တရုတ်အစိုးရကိုတိုင်သည်။

(၂) ထိုနောက်၊ တရုတ်ကုန်သည် လောတာရဲသည်၊ ကျိုင်းတုံတွင်ကုန်စည်ရောင်းဝယ်ရာ၊ ကုန်ကြွေးတောင်းမှုကစ၍၊ တရုတ်အချို့နှင့်မြန်မာအချို့တို့ ခိုက်ရန် ဖြစ်ကြသည်တွင်၊ တရုတ်တယောက်သေလေ၏။

တရုတ်တို့က၊ လူစားပေးရမည်တောင်းသည်၊ မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့က၊ မြန်မာပြည်တွင်းဖြစ်၍မြန်မာတို့ဥပဒေအရ

သတ်သူက အသက်မိုးလျော်ရသည်။ သို့မဟုတ်၊ သတ်သူကို သေစားသေစေသာ ဖိရင်ရသည်ဟုဆိုသည်။ တရုတ်တို့က၊ သတ်သူကို အပ်ရမည်ဟုသာဆို၍၊ မရသည်နှင့် တရုတ်အစိုးရကိုတိုင်ပြန်သည်။

(၃) ဤအမှုများမဖြစ်မှီက၊ ဗန်းမော်၊ သီပေါ၊ ကျိုင်းတုံ စော်ဘွားတို့က တရုတ်အစိုးရကို ရွှေငွေပေး၍၊ မြန်မာနိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်ရန် ချီပင့်ထားခြင်းလည်းရှိလေသည်။

ဤသို့လျှင် စစ်ဖြစ်ကြရာ၊ ထိုးဒဏ်းမှ စစ်ပန်းလာသော်လည်း မြန်မာတို့က များပြားစွာသော တရုတ်စစ်သည်တို့ကို အောင်နိုင် လိုက်သည်မှာ ချီးမွမ်း ဘွယ်ကောင်း၏။

၁၁၂၇-ခုကစ၍ ၁၁၃၁-ခုထိ၊ ၄-နှစ်ကျော် ၅-နှစ်မျှ ၄-ကြိမ်ထိတိ အကြီးအကျယ် တိုက်ခိုက်ကြရ၏။ အဆုံး၌ တရုတ်တို့အရေးနိမ့်လေသည်။

ထိုအခါ တရုတ်တို့က စစ်ပြေ ငြိမ်းရန် ဆိုလာ၍၊ မြန်မာဗမာက ကြီးမှူးသူ-ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရသည် ရှေ့ရေးကိုဖြောင့်၍ စစ်ပြေငြိမ်းလိုက်သည်။

ဤကို ဆုရင်ကြားသော်၊ နှစ်သက် မဟာသီဟသူရက ဆက်လိုက်သော တရုတ် လက်ဆောင် များကို လက်ခံသည့်ပြင်၊ ထိုမဟာသီဟသူရနှင့် ဗိုလ်မှူးတို့၏ မယားများကို ထိုလက်ဆောင်များကို ခေါင်းထွင်ရှက်စေလျက် နေပူတွင် ၃-ရက်တိတိရပ်နေစေ၍ ဒဏ်ပေး အရှက်ခွဲ၏။

မဟာသီဟသူရ ကြားသော်၊ ရုတ်တရက်အင်းဝသို့
မပြန်ဝံ့ဘဲ၊ မဏိပူရ-ကသည်းပြည်ဘက်သို့ ဘုည့်၍တိုက်
ခိုက်သိမ်းယူပြီးမှ၊ အင်းဝသို့ပြန်ခဲ့၏။ ဘုရင်အမျက်မပြေ
သေး၍ မြစ်ငယ် အရှေ့ဖက်-ကြက်သက် လယ် ပြင် သို့
ပို့ထားသည်။ နောက်တလခန့်ရှိမှ၊ အမျက်ပြေ၍ ပြန်ခေါ်
သည်။

သတ္တိကောင်များ။

ထိုစစ်ပွဲအတွင်းက နာမည်ရအောင် သတ္တိကောင်း
သောသူ များစွာပါသည်။ စစ်ပြေ ငြိမ်း ပြီး နောက်၊
တရုတ်စစ်ဗိုလ်များက၊ ကောင်းတဲ့မြို့တွင်းကရခံသူများကို
ထွေမြင်လိုပါသည်ဆို၍ မြန်မာတို့က ဗလမင်းထင် နှင့်
စံသွကြီးတို့ကို ထုတ်ပြသည်။

တရုတ်ဗိုလ်မှူးတို့က မြင်သော်၊ ဤသူတို့သည် လူအ
နည်းငယ်နှင့် ငါတို့အလွန်များပြားစွာသော စစ်သားတို့
ကပိုင်းဝန်းတိုက်ခိုက်သည်ကိုရခံနိုင်ပေလေသည်။ အသင်
တို့ရဲစွမ်းသတ္တိရှိပေစွ၊ သင်တို့ ထူမက၊ နတ်ယောကျ်ား
များဖြစ်တန်စေ၏ဟု ခြီးမွမ်းကြ၏။

၎င်းနောက်၊ တရုတ်ရိက္ခာထောက်များကို၊ လမ်းက
ဖြတ်၍တိုက်ခိုက်တားဆီးသူ ဗိုလ်မှူးမင်းရဲ သီဟသူကို
ထုတ်ပြရာ ပကတိကိုယ်ထုံး ကိုယ်ထည်ကို ကြည့်လိုပါ
သည်ဆို၍၊ ချပ်ဝတ်တန်ဆာ ချွတ်ပြီးလျှင် ခါးတောင်း
ကျိုက်ပြုရသည်။

တရုတ်ဗိုလ်တို့လည်းကိုယ်လက်တို့ကို ကိုင်တွယ်စမ်းသပ်ကြည့်၏-ဤသူကား သံကဲ့သို့ မာချာ တောင့်တင်းလှသည်ဟုပြီးမှမ်းကြ၏။ ထိုအခါမင်းရဲသီဟသူက၊စွဲသည့် ခါးကို အိမ်မှဖွတ်၍ ခါးသွားကိုစမ်းကြည့်ပါဟု ဆို၏။ တရုတ်ဗိုလ်တို့ကစမ်းသတ်၍ အလွန်ထက်ပါသည် ဆင့်လည်ကိုပင်ပြတ်နိုင်ရာ၏ ဟုဆိုကြမှ။မင်းရဲသီဟသူက လက်ရုံးကိုတန်း၍သည်ခါးနှင့်ချတ်တော့ဟုဆို၏။တရုတ်ဗိုလ်တို့ကား မချတ်ဘဲ၊သင်သည်နတ်ဘီလူးကဲ့သို့စွမ်းလှပေသည်ဟု ပြီးမှမ်းကြ၏။

၎င်းတရုတ်စစ်ပွဲများပြီးသည့်နောက်၊ဆင်ဖြူရှင်သည် ခုန်ကုန်သို့ ခုန်လာ၍ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကို ပြင်ဆင်၍ ကိုယ်လုံးပြည့်ရွှေချတော်မူသည်။ ၎င်းနောက်အင်းဝသို့ ပြန်၍၊၁၁၃၈-ခုတွင် နတ်ရွာစံတော်မူသည်။

၆။ ။ဘိုးတော်။

(၁၁၄၃-၁၁၈၁) (1781-1819)

စဉ်ကူမင်း။ (၁၁၃၈-၁၁၄၃) ဆင်ဖြူရှင်နောက်သားတော် စဉ်ကူးမင်း နန်းတက်သည်။ ဤမင်းသည် မှူးငယ် မတ်ငယ် မိဖုရားငယ်များနှင့်သာ ပျော်ပါး နေတတ်သည်။ အရက်သေစာ သောက်စားပျော်ရွှင်နေတတ်သည်။ ဇနီးရော၍ အနုတိုက်-ကြက်ဘိုက်-ငါးမွှားနေတတ်သည်။ ဘုရားပုထိုး လှည့်လည်၍လည်း ဖူးမြော် နေတတ်သည်။

မေၤၤကးမေးမောင်မောင်။တခါသော်၊ စဉ်ကူး
မင်းသည် အညာသီဟတောဘုရားသို့မိရူးတို့နှင့်သွား
ရေခံ ဖူးမြော်နေစဉ်၊ နောင်တော်ကြီး၏သား မေၤၤ
ကးမေးမောင်မောင်သည်၊ အချိန်မဲ့၌၊စဉ်ကူးမင်း
ဟန်ဆောင်၍နန်းတွင်းသို့ဝင်ပြီးလျှင်၊နန်းကိုယူလေသည်။

ထိုအခါအလောင်းဘုရား၏ (ကျန်သောသားတော်တို့
တွင်)စတုတ္ထသားတော်ဖြစ်သော ဘိုးတော်ဦးမိုင်းသည်
ဂုဏ်သိနန်းစံရသောမောင်မောင်ကို၎င်း၊နန်းပြင်တွင်
ရှိသောစဉ်ကူးမင်းကို၎င်း၊ဖမ်းဆီးသုတ်သင်၍နန်းတက်
လေသည်။ ထိုမင်း ၂ ပါးအပြင်၊မင်းဆွေမိုးမျိုးများစွာ
တို့ကိုလည်းဘေးရန်ဖြစ်မည်စိုး၍၊သုတ်သင်လေသည်။

ဤသို့လျှင် ၁၁၄၃ ခုတွင် ဘိုးတော် နန်းတက်၏။
၁၁၄၄ခုတွင်ရှမ်းပြည် မိုင်းမိုင်းမြို့တော်၊ငယ်မည်ငွန်း
ခေါ်ငယ်နန်းသည်၊ ဟံသာဝတီပါမင်း၏ သားဖြစ်သည်ဟု
လုပ်ကြံပြောဆို၍၊ လူသူရဆောင်းပြီးလျှင်၊ နန်းတွင်းသို့
ညဉ့်အခါဝင်ရေခံသောင်းကျန်းလေသည်။အထမပြောအ
ဖမ်းခံရ၍၎င်းနှင့်တကွကြံရာပါတို့ကိုကွပ်မျက်လေသည်။

၁၁၄၄-ခုတွင်၊အဓမ္မပုရမြို့ကိုစတည်၍၊၁၁၄၅-ခုတွင်
အင်းဝမှအဓမ္မပုရမြို့သစ်သို့ပြောင်း၍ စံတော်မူသည်။

စစ်တပ်များ။

သာလွန်မင်းလက်ထက်ကစစ်တပ်မျိုးတို့ကို၊၁၁၄၅ခု
တွင် တကြိမ်၊၁၁၄၆-ခုတွင် တကြိမ်၊ ယပ်မံ ဝိစဉ်
ရေးသားစေသည်။

ရခိုင်ပြည်ကိုသိမ်းခြင်း။

၁၁၄၆-ခုတွင်သားတော် အိမ်ရှေ့မင်းကို ထွတ်၍ ရခိုင်ပြည်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူစေသည်။

ထိုအခါက၊ ရခိုင်ပြည်၏ မြို့တော်မှာ မြောက်ဦးခေါ် မြို့ဟောင်းမြို့ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ဘုရင်သမ္မတရာဇာနှင့်တကွ မိဖုရား၊ မင်းညီမင်းသား၊ မှူးမတ်၊ အမြွှေအရံ၊ အလုပ်အကျွေး၊ ပညာသည်များစွာတို့ကို၎င်း၊ မဟာမုနိရှင်ပွားတော်၊ ကိုးကို၎င်း၊ ယခင်နန္ဒဘုရင်လက်ထက်ပဲခူးမှ ရခိုင်မင်းတို့ သိမ်းယူသွားသော အမြော်ကြီးများ၊ ကြေးရုပ်ကြီး ၃၀ ကျော်ကို၎င်း၊ သိမ်းယူခဲ့သေးသည်။ ရှင်ပွားတော်နှင့် ကြေးရုပ်ကြီးအချို့တို့မှာ၊ မန္တလေးတွင် ယခုတိုင်ရှိလေသည်။

အမောင်တို့၊ မွန်မင်းဆက်သည်၊ အလောင်းဘုရားလက်ထက်၌ ပြတ်လေသည်။ ရခိုင်မင်းဆက်သည်၊ ယခုဘိုးတော်လက်ထက်၌ ပြတ်လေတော့သည်။

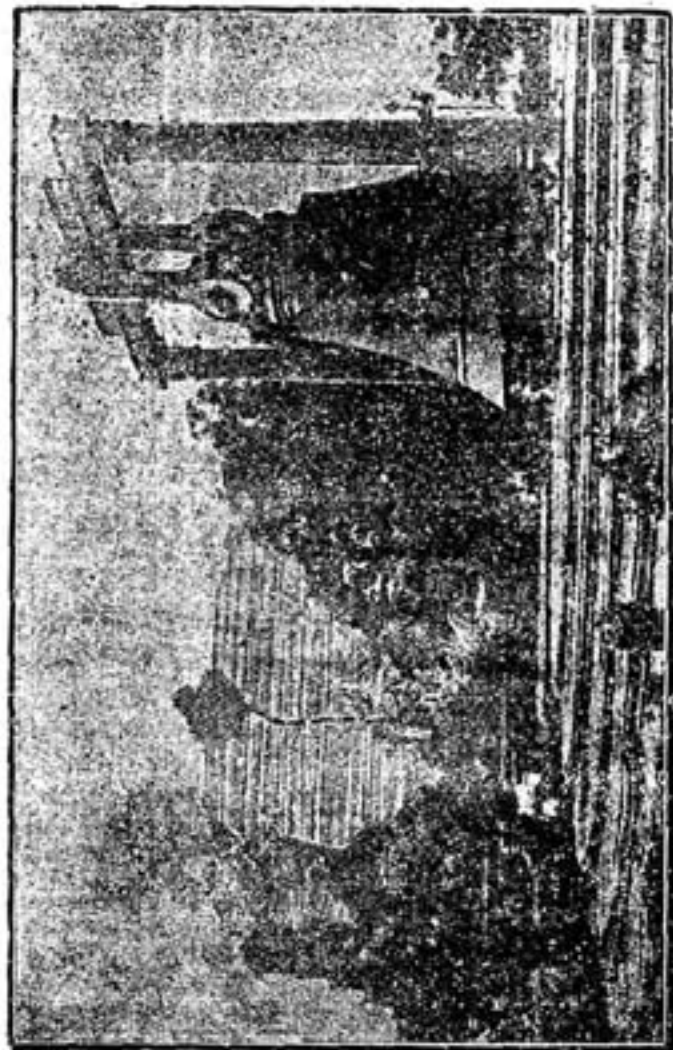
၁၁၄၇-ခုကစ၍၊ ယိုးဒယားကို စစ်ပြိုင်သည်။ သို့ရာတွင် မအောင်မြင်လေ။ အရေးနိမ့်သည်သာ များသည်။ ဇင်းမယ်ကိုလည်း လက်လွှတ်ချေ၏။

မော်ပူရ၊ အာသံတို့သာ မြန်မာမင်း လက်အောက်ခံ ဖြစ်တော့သည်။

ဆောင်ရွက်ခြင်းများ။

ဘိုးတော်သည်၊ တိုင်းပြည်အကျိုး၊ သာသနာအကျိုးကို များစွာ ဆောင်ရွက်တော်မူသည်။

သို့တောင်ကောင်းမှု၊ မင်းကွန်းစေတီကြီးနှင့်ခေါင်းလောင်းကြီး။

(၁) မန္တလေးအထက်ရှိအလွန်ကြီးမားသောမင်းကွန်း
 ဝေတီတော်ကြီးကိုတည်တော်မူသည်။ ပြီးကားမပြီးလေး
 ၎င်းဆုရားအနီးရှိ မင်းကွန်း ခေါင်းလောင်း ကြီးကို
 လည်းသွန်း ဘော် မူသည်။ ခေါင်း လောင်း ကြီးမှာ
 ၅၅၅၅၅၅၀၀ (တန်-၈၀) ဖြူအချိန်စီး၍ အဝ-အကျယ်
 ၁၂-တောင် အစောက် ၁၄-တောင်ခန့်ရှိ၏။ ကမ္ဘာပေါ်
 တွင် ဒုတိယ အကြီးဆုံး ခေါင်းလောင်း ဖြစ်ခဲ့သည်။
 ပထမ အကြီးဆုံး ခေါင်းလောင်းကား တန်ချိန်-၂၀၀ရှိ
 ၍ ရှုရှုမြည်တွင်ရှိလေသည်။ ဤရှုရှုခေါင်းလောင်းမှာ
 ကမ္ဘာစစ်ပွဲကြီးဖြစ်စဉ်က ဖျက်၍ လက်နက်သွန်းလိုက်
 ပြီဖြစ်၍ ငါတို့ မင်းကွန်းခေါင်းလောင်းသည် ယခုအခါ
 ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံးဖြစ်နေလေပြီ။

(၂) အင်းဝပျက် - ခေတ်ဆီကစ၍ သာမဏေများ
 ရွာထဲသို့သွားလျှင် အချို့က သင်္ကန်း တင်သင့်သည်၊
 အချို့ကရုံသင့်သည်ဟု အကြီးအကျယ် အငြင်းအခုံဖြစ်
 နေသောရဟန်းတို့၏ အတင်ဂိုဏ်း၊ အခုံဂိုဏ်း၊ သာသနာ
 ချေးကိစ္စက ဘိုးတော်လက်ထက်၌ အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်
 ပေးသည်။ အခုံဂိုဏ်းကို အနိုင်ပေးတော်မူသည်။

(၃) မြန်မာနိုင်ငံ အရပ်ရပ်ရှိ ကျောက်စာ များကို
 မပျောက်မပျက် ရအောင်၊ စုဆောင်း၍ နေပြည်တော်
 တွင် ထားတော်မူသည်။ ယခုအခါမရပူရရှိ ပုထိုးတော်
 ကြီး အနီးတွင်၎င်း၊ မန္တလေး၌ မဟာမုနိဆုရားအနီး
 တွင်၎င်း၊ ရှိနေလေသည်။

(၄) ၁၁၄၅-ခု ၁၁၄၆-ခုနှစ် များတွင်၊ စစ်တမ်းများကိုစီစဉ်တော်မူသည်။

(၅) အောင်ပင်လယ်ကန်၊ နန္ဒာကန်၊ မိတ္ထီလာ ကန်တော်များကို ပြုပြင်သည်။ ၎င်းတို့အတွက် လယ်ယာချောင်းမြောင်းများ စည်ကား အကျိုးရှိသည်။

(၆) အနော်ရထာနိဗ္ဗာန်-မဇ္ဈိမမှ စာပေကျမ်းဂန်များကို ယူဆောင်၍၊ ဘာသာပြန်ခြင်း၊ စာပေတိုးပွားခြင်းကိုပြုတော်မူသည်။

(၇) မဲဇာတောင်ခြေရတုရေး-လက်ဝဲသုန္ဒရ၊ ဇာတ်တော်ကြီးများရေး-ဦးဩဘာသာရာမရကန်ရေး-ဦးတိုးဦးပေါ်ဦး စသော ပညာရှိများ ပေါ်ထွန်းသည်။

(၈) ဆရာတော်များကို၊ အရပ်ရပ်သို့ သာသနာပြုစေထွတ်တော်မူသည်။ ဘိန်းဘင်း၊ ဂဇော်၊ အရက်၊ အသေခံ၊ အစားတားမြစ်တော်မူသည်။ သားကြီး၊ ငါးကြီး များကိုလည်း ဧပေါ်စေရန် တားမြစ်တော်မူသည်။

ဤသို့ ကျေးဇူးများစွာပြု၍၊ နန်းစံ ၃၈ နှစ်၊ ၁၁၈၁-ခုတွင် နတ်ရွာစံတော်မူသည်။

ဘကြီးတော်။

(၁၁၈၁-၁၁၉၉) (1819-1837)

ဘိုးတော်၏သားတော်ကြီး အိမ်ရှေ့မင်းနတ်ရွာစံနှင့် သဖြင့်၊ ၎င်းအိမ်ရှေ့မင်း၏ သားတော်(ဘိုးတော်၏မြေး) စစ်ကိုင်းမင်း နန်းတက်သည်။ နောက် ဘကြီးတော်ဟု ထွင်သည်။

၁၁၈၃-ခုတွင်၊ အင်းဝ မြို့ဟောင်းကို ပြုပြင်၍၊
၁၁၈၅-ခုနှစ်တွင် အဓမ္မပူရမှ-အင်းဝသို့ ပြောင်း၍
စံတော်မူသည်။ ဤတွင် အင်းဝသည်၊ စတုတ္ထနောက်ဆုံး
အကြိမ် မြို့တော်ဖြစ်ပြန်သည်။

အင်္ဂလိပ်နှင့်စစ်ဖြစ်ခြင်း။

အမောင်တို့၊ ဤမင်းလက်ထက်ကစ၍ ငါတို့မြန်မာနိုင်ငံ
အင်္ဂလိပ်တို့လက်သို့ရောက်စပြုလေသည်။ မှတ်ထားကြ။

အင်္ဂလိပ်နှင့် ပဌမ စစ်ဖြစ်ရခြင်းကား။

(၁) အင်္ဂလိပ်တို့သည် အရှေ့နိုင်ငံများ၌ ကုဗ္ဗဏီ၊ နွေ
ကုန်စည် ကူးသန်းနေရာ၊ အိန္ဒိယတိုင်းတွင် ဘက်လား
စစ်တကောင်းဖက်ကို အင်္ဂလိပ်ကပိုင်ထားသည်သို့တော်
လက်ထက်၊ ရခိုင်ပြည်ကို မြန်မာတို့သိမ်းစဉ်က၊ စစ်တ
ကောင်းနယ်ခြားအတွက်၊ အင်္ဂလိပ်နှင့်စကားများသည်။

(၂) ယခုဘကြီးတော်လက်ထက် မဏိပူရတွင် ဘုရင်
မာရုဏ်သည် မြန်မာမင်းအား မကျိုးမနွှံ့နေ၍၊ ဗန္ဓုလစစ်သူ
ကြီးကို ထွတ်ပြီးလျှင် နန်းချရသည်။ ၎င်းမာရုဏ်သည် အင်္ဂ
လိပ်ပိုင်ကချာနယ်သို့ ပြေးဝင်ရာ၊ မြန်မာတို့ကချင်းနင်းဝင်
ရေသံလိုက်လံသဖြင့်၊ အင်္ဂလိပ်တို့နှင့်စကားမျိုးပြန်သည်။

(၃) အာသံဘုရင်-စန္ဒရဂန္ဓဂြိုဟ်သည်၊ အင်္ဂလိပ်တို့ကို
အားကိုးအားထားပြု၍၊ မြန်မာမင်းကို မကျိုးမနွှံ့ ထကြွ
လေသည်ကို၊ ဟောဗန္ဓုလပင်သွားရောက် ဖမ်းဆီးရာ၊
၎င်းကချာနယ်သို့ ပြေးဝင်ပြန်သည်။ မြန်မာတို့ကလိုက်လံ
ဖမ်းဆီးရာ၊ အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် စကားများပြန်သည်။

(၄) ဤအတောအတွင်း၊ ခုခိုင်ပြည်-ရှင်မမြူကျွန်းကို အင်္ဂလိပ်တို့ကပိုင်သည်ဟုဆို၍ စစ်တကောင်းလက်နက် ကိုင်တို့လာ၍ အလံစိုက်-အစောင့်ထားသည်ကို၊ မြန်မာ တို့ကနှုတ်ပစ်သည်ကစ၍၊ အချင်းဖြစ်လေသည်။

ဤသို့အားဖြင့်၊ ၁၁၈၅-ခုနှစ်ကုန်ခါး (1824) ထွင်း အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်စ၍ ဖြစ်လေသည်။

ဗန္ဓုလ။ ထိုနှစ်တွင်၊ စစ်ဗိုလ်ကြီးမဟာဗန္ဓုလသည် ဂေါ်တော့ပလ္လင်အထိ ချီ၍၊ တိုက်ခိုက်-တပ်နားနေစဉ်၊ အင်္ဂလိပ်တို့က ခေကြောင်းဖြင့် ခုန်ကုန်သို့ ဟည့်သွား၍၊ တိုက်ခိုက် သိမ်းယူလေသည်။ အထက်သို့ ခုန်သူများ မတက်နိုင်အောင် ဗန္ဓုလကို အမြန်ပြန်ခေါ်၍၊ ခုန်ကုန် တွင် တိုက်စေရာ၊ အင်္ဂလိပ်တို့က ရွတ်ဂုံကုန်းကို ခုန် အနိုင်နေသည်။

ထိုအခါ ဗန္ဓုလသည် မတိုက်နိုင်ဘဲ၊ ခန့်မြူသို့ဆုတ်၍ တပ်ဖြင့်ခံသည်။ ။ အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် ခန့်မြူတွင် တိုက်ရာ၊ ဗန္ဓုလကုန်ပုံးမှန်သေဆုံး၍ မြန်မာတို့ စစ်ရှုံးလေသည်။

စစ်ရှုံးသဖြင့် ပေးရခြင်းများ။

(၁) အာသံနယ်၊ ခုခိုင်နယ်၊ တနင်္သာရီနယ် တို့ကို မြန်မာတို့က အင်္ဂလိပ်သို့ ပေးရသည်။

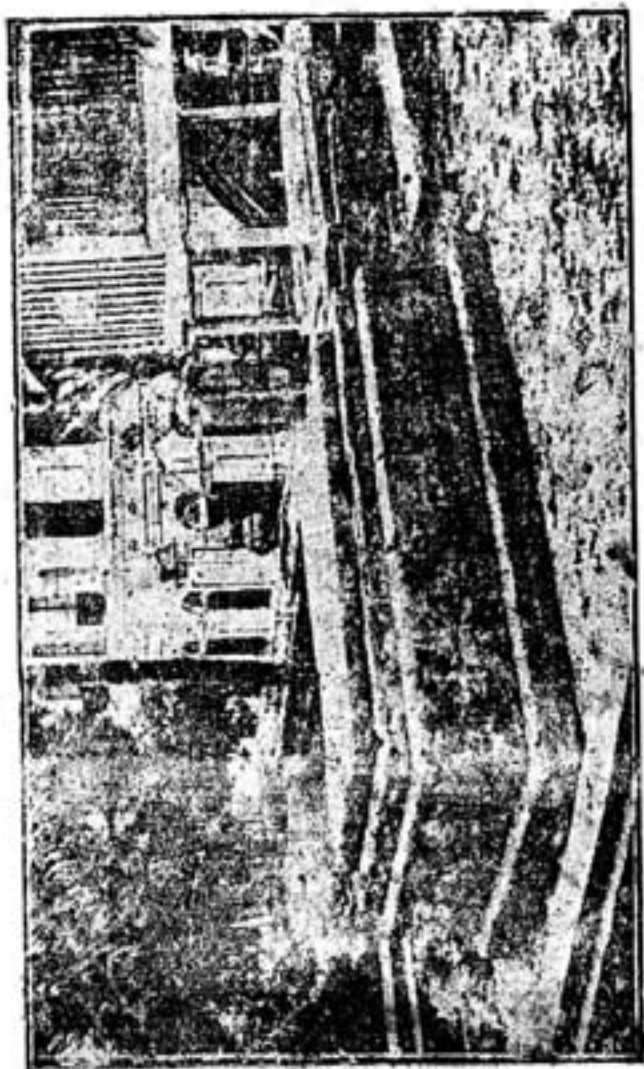
(၂) မဏိပူရ၊ ကချာနယ်တို့အတွက်၊ မြန်မာကဝင်၍ မနှောက်ယှက်ရ။

(၃) စစ်စရိတ်ငွေ တကုစေ့ကို မြန်မာတို့က ပေးရ သည်။

မဇ္ဈိမသံသရာဇာတိ၊ ယခု လန်ဒန်မြို့ ပြတိုက်တွင် ရှိသည်။ ၎င်းမှာ မြန်မာလုပ် မြန်မာသုံး မဟုတ်၊ သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀
 ခန့်က ဆွတ်ကုန်၍ အင်္ဂလိပ် ၁၈၅၁ ခုနှစ်တွင် ရောက်ရှိလာသော ဇာတိမျိုးဖြစ်၍၊ အရောင် စင်သတ္တိပြာများနှင့် ဂွန်းသိုး
 ချဉ်းပိုးအထည်မျိုးများနှင့် ရော၍၊ ခိုင်ခန့်စွာ ချုပ်လည်ထားသည့် အရပ်၅ပေ-၈-လက်မဖြင့် အရွယ်သတ်လောက်သည်။

၀၃၆၆။ မန္တလေး ကုန်းမြို့နယ်တွင် တည်ထားသော သင်္ဃာတိုက်။

ဤအချက်ကို ပါဝင်သော စာချုပ်ကို ရုန့်ပိုမြို့တွင်
ချုပ်ဆို၍၊ ရုန့်ပိုစာချုပ်ဟု တွင်သည်။

အမောင်တို့ငါတို့မြန်မာနိုင်ငံကိုအင်္ဂလိပ်ကသုံးကြိမ်
လိမ့်ယူ၏။ ဤကား ပဌမအကြိမ်တည်း။

ဤမင်းလက်ထက်တွင်၊ မှတ်စရာအချက်ကြီး နှစ်ချက်
ရှိ၏။ ပဌမ အချက်ကား၊ မြန်မာနိုင်ငံ သုံးပုံ တပုံခန့်
အင်္ဂလိပ်လက်သို့ ရောက်သည်။ ဒုတိယကား၊ မြန်မာရာ
ဇဝင်ကို ကျနစွာစီစဉ်ရေးသားခြင်းဖြစ်၏။

မြန်မာရာဇဝင် ကြီးကို ရေးသားခြင်း။

ရှေးကပင် မြန်မာရာဇဝင် ကျမ်းပေါင်းများစွာရှိရာ၊
၁၁၉၁-ခုတွင်၊ ယခုဘကြီးတော်မင်းက ပညာထက်ရှင်
လူတို့အား ရပေါင်း၍ ရာဇဝင်တော်ကြီးကို ရေးစေ၏။
ဤရာဇဝင် တော်ကြီးကို၊ မှန်နန်းတော်ဦး တွင် စီစဉ်ရ
သည်ဖြစ်၍၊ မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ဟု ခေါ်တွင်သည်။

ဤမှန်နန်းရာဇဝင်ကား၊ ၁၁၈၃-ခု၊ ဘကြီးတော်နန်း
စံသုံးနှစ်အထိသာ ရောက်သည်။ နောက်ကိုကား၊ မင်း
တုန်းမင်းတရားကြီးလက်ထက်၊ ၁၂၂၉-ခုနှစ်တွင်မှ
ဆက်၍ရေးရလေသည်။

ဂ။ ။ သာယာဝတီမင်း (ကုန်းဘောင်မင်း)

(၁၁၉၉-၁၂၀၈) (1837-1846)

၁၁၉၉-ခုတွင် ဘကြီးတော်၏ မိဖုရားကြီးမယ်နန္ဒ
၎င်း၏ မောင်တော် ဆိုသူ-စလင်း မင်းသားကြီး ဦးအို

ကိုသည်။ ဘုရင်ညီတော် သာယာဝတီမင်းကိုမလို၍ မှုခင်းရှာကြံပြီးလျှင်၊ အိမ်တော်ကိုပိုင်းရာ၊ သာယာဝတီမင်းသည် ခုခံ၍ ရွှေဘိုသို့ထွက်သွားလေသည်။

ထိုသို့ထွက်သွားပြီးနောက်နောင်တော်ကိုပြစ်မှားလို၍ ဟုတ်ပါးစလင်းမင်းသားတို့ မကောင်းကြံသဖြင့်သာ ထွက်ခဲ့ရပါကြောင်း-စာဖြင့်ရေး၍၊ ဘကြီးတော်မင်းသို့ ကြားလျှောက်၏။

ဘကြီးတော်ကနန်းလွှဲရခြင်း။ ။ သာယာဝတီမင်းသည်ရွှေဘိုတွင်အခိုင်နေရာ၊ ဘုရင်ဖက်မှစစ်ပြုသော်လည်းမရနိုင်ဘဲ၊ ဘုရင်ကိုယ်တိုင်လည်း မကျန်းမာသည်နှင့်၊ စလင်းမင်းသားစသောရုံးသမားတို့ကိုညီတော်အားပေးအပ်၍နန်းကိုလွှဲတော်မူသည်။ ညီတော်နန်းရလျှင် နောင်တော်ကို ကောင်းမွန်ရှိသော ထားတော်မူသည်။

ရွှေဘိုကုန်းဘောင်မှနေ၍မင်းအဖြစ်ကို ရသောကြောင့် ရွှေဘိုမင်းဟူ၍၎င်း၊ ကုန်းဘောင်မင်းဟူ၍၎င်းတွင်သေး၏။

၁၁၉၉-ကစ၍ အဓမ္မပုရကို ပြုပြင်ပြီးလျှင်၊ ၁၂၀၀ ပြည့်တွင်အင်းဝမှအဓမ္မပုရသို့ပြောင်း၍စံတော်မူသည်။

ဤ ၁၂၀၀-ကစ၍ ယနေ့အထိ အင်းဝသည်မြို့တော်အဖြစ်မှ ပြတ်စဲလေတော့သည်။

ကြာမင်း မယ်နု စလင်းမင်းသားတို့ကို ကွပ်မျက်ခြင်း။

၁၂၀၀-ပြည့်တွင်တူတော်(နောင်တော်ဘုရင်၏သား) ကြာမင်းခေါ်ညောင်ရမ်းမင်းသားသည်မသင့်သောအကြံကိုကြံသည်ဟု ရေတွင်ဖျော့ဖျက်ခြင်းခံရလေသည်။

၎င်းနောက် နောင်တော်၏ မိဖုရားကြီး မယ်နုနှင့် စလင်းမင်းသားတို့ သည်လည်း၊ ကောင်းစွာ မနေဘဲ၊ မတ္တရာသူပုန်မှုတွင် ပါဝင်ကြောင်းပေါ်၍၊ ကွပ်မျက်ခြင်း ခံရလေသည်။

ရန်ကုန်သို့ ရန်တော်မူခြင်း။ ။ ၁၂၀၃-ခု တွင် ရန်ကုန်သို့ ရန်တော်မူလာ၍၊ ယခု ရွှေတိဂုံစေတီတော် အနောက်တောင်ယွန်းဆီတွင်၊ ယာယီ တဲနန်းဆောက်၍ ငါးလကျော်စံတော်မူသည်။

ဤမင်း လက်ထက်တွင် နာမည်ကျော် မိဖုရား မမြ ကလေး၊ ယောအတွင်းဝန် ဦးလှိုင်၏ အဖ-ယင်းတော ဝန်ကြီးတို့သည်၊ သားတော် မြည်မင်း ပုန်ကန်မှုတွင် ပါဝင်သည်ဆို၍ အသတ်ခံကြရသည်။

အမောင်တို့ ဤမင်းလက်ထက်၌ ခေတ်မကောင်း သဖြင့် အသက်ဆုံးရှုံးသူ များပြားလှသည်။ ဘုရင်ကိုယ် တိုင်လည်းမကျန်းမမာစိတ်ဖောက်ပြန်သည့်အခါကများ သည်။ မကြာမီပင် ၁၂၀၈-ခုတွင် နတ်ရွာစံလေသည်။

၉။ ။ ပုဂံမင်း။

(၁၂၀၈-၁၂၁၄) (1846-1852)

အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်ပွဲ။

ကုန်းဘောင်မင်းနေခံသားတော် ပုဂံမင်းနန်းတက်သည့် ဤမင်း လက်ထက်တွင် အရေးကြီးသော မှတ်စရာကား

ဒုတိယအကြိမ်အင်္ဂလိပ်နှင့်မြန်မာစစ်ဖြစ်၍၊ မြန်မာတို့ရှုံးပြီးလျှင်၊ အောက်မြန်မာနိုင်ငံကို အင်္ဂလိပ်သို့အပ်ရသည်။

အမောင်တို့၊ မြေပုံတွင်မြင်သည့်အတိုင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံထုံးပုံတပုံခန့်သာ ကျန်၍ အထက်မြန်မာနိုင်ငံကွက်ကွက်ကလေးကိုသာ မြန်မာတို့ အုပ်စိုးရတော့၏။

စစ်ဖြစ်ပုံကား။

(၁) မြန်မာတို့သည်၊ အင်္ဂလိပ် ကုန်သည် တို့အား ယခင်ရန်ပုံစာချုပ်အတိုင်းမပြုဘဲ၊ ညှဉ်းပန်း၍ကြေးငွေအမြောက်အများ တောင်းသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂလိပ် လူမျိုးကုန်သည်တို့ကို စောင့်ရှောက်ရန် အရေးပိုင် ထားလိုသည်ဟု၊ အင်္ဂလိပ်တို့က ဆိုသည်။

(၂) ရန်ကုန်မင်းကြီးဦးဖုန်သည်၊ အင်္ဂလိပ်ဗိုလ်များစာပေးရန်-ပြောဆိုရန် လာသည်ကို အငွေ့မခံ သဖြင့် အင်္ဂလိပ်တို့အရှက်ရသောကြောင့်၊ ဦးဖုန်က တောင်းပန်စေလိုသည်ဟု အင်္ဂလိပ်တို့က ဆိုသည်။

(၃) ကပ္ပိတန်လွှတ် နှင့် ယွတ်ပန် ဆိုသူတို့ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်၊ ငွေ ၉၀၀၀၀ ကျော် တောင်းယူထားသည်ကို ပြန်ပေးရမည်ဟု၊ အင်္ဂလိပ်တို့က ဆိုသည်။

ဤသို့တောင်းဆိုချက်များကို၊ မြန်မာမင်းက ပြီးငြိမ်းကျေနပ်အောင် ဆောင်ရွက်ပါမည်ဆို၍ စိမ့်ပြီး-စိမ့်ဆဲတွင်၊ အင်္ဂလိပ် ဗိုလ်ချုပ်ဆိုသူများက ပိုမိုကဲလာပြီးလျှင် စစ်စရိတ် တသန်းထပ်၍ ပေးရဦးမည်ဟု ဆိုချေ မြန်သောကြောင့်၊ မညီမညွတ် ဖြစ်ရပြန်လေသည်။

ဤကစ၍ မသင့်မတင့် ဖြစ်ပြီးလျှင် ၁၂၁၃ ခုတွင် အင်္ဂလိပ်တို့က၊ ပြည်-မြေထဲအထိတက်၍ တိုက်ခိုက်လေသည်။ မြန်မာတို့ အရေးခိုမိ၍၊ ၁၂၁၄-ခုတွင် ပြည်နှင့် တောင်ငူအောက်၊ အောက်မြန်မာနိုင်ငံအလုံးကို အင်္ဂလိပ်တို့က ဆိမ်းယူပြန်လေသည်။

ပုဂံမင်းနန်းကျခြင်း။

ဤအတောအတွင်း၊ ပုဂံမင်း၏ ညှိတော်များဖြစ်သော မင်းတုန်းမင်းနှင့် ကနောင်မင်းတို့၏ အိမ်တော်သားများသည်၊ ထားပြီဟူ၍ ပါဝင်သည်ဆို၍၊ ပုဂံမင်း၏ ကျေးကျွန်များက အမှုရှာလေရာ၊ မင်းတုန်းမင်းနှင့် ကနောင်မင်းတို့သည်၊ ရွှေသိုသို ထွက်သွား၍၊ ပုန်ကန် ကြလေသည်။ ။ ပုဂံမင်းမခံနိုင်၍ ၎င်း ၁၂၁၄-ခုနှစ်မှပင်နန်းကျလေ၏။ ။ ယခုဘကြီးတော်မင်းကဲ့သို့ပင်၊ ပုဂံမင်းကို ကောင်းမွန်စွာထား၍ မင်းတုန်းမင်းနန်းတက်သည်။

၀၀။ ။ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး။

(၁၂၁၄-၁၂၄၀) (1852-1878)

မင်းတုန်းမင်းနန်းတက်တော်မူလျှင်၊ ညှိတော်ကနောင်မင်းသားကို အိမ်ရှေ့ထားတော်မူ၏။

မန္တလေးမြို့နန်းကိုတည်ခြင်း။ ။ သာယာဝတီ-ကုန်းဘောင်မင်းလက်ထက် ၁၂၀၀ ပြည့်တွင်၊ အင်းဝမှ အမရပူရသို့ပြောင်း၍မြို့တော်ပြုခဲ့ရာ၊ ယခု မင်းတုန်းမင်း

က အဓမ္မပုဂ္ဂိုလ်ကို စွန့်၍၊ မန္တလေးမြို့ နန်းကို တည်စေသည်။ ၁၂၁၀-ခုကစ၍ နေရာရှင်းလင်း ၁၂၂၁-ခုလောက်မှ အလုံးစုံအပြီးသတ်သည်။

တိုင်းပြည်စည်ပင်ရေး။ ။ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေးကြီးပွားအောင် အင်္ဂလိပ်များနှင့် စာချုပ်များ ပြင်ဆင်ပြုလုပ်သည်။

၁၂၂၇-ခုတွင်၊ ဒေါင်းဒဂုံ၊ စသည်တို့ကို သွန်းခတ်တော်မူသည်။ ယခင်သိုးတော်ဘုရားလက်ထက်က ဒဂုံ၊ များ ပထမအကြိမ်သွန်းပြီးနောက်၊ ခဲ၊ ကြေး၊ ငွေ၊ အတုံးအခဲများကို ပြန်၍ အများအပြားသုံးနေကြသည်နှင့်၊ ယခုတဖန် ဒဂုံ၊ များကို သွန်းခတ်ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၂၃၅-ခု အထွတ် ကြေးနန်းများ အထက်မြန်မာပိုင်နယ်တွင် တည်ပွင့်သည်။

ဒဂုံ၊ ပိုက်ဆံများ၊ ကျေးနန်း အတတ်များ ပေါ်လာသဖြင့်၊ အုပ်ချုပ်ရေး-ကုန်စည်သွယ်ရေး အရင်ရက်တို့၌၊ လွယ်ကူကောင်းမွန်လာလေသည်။

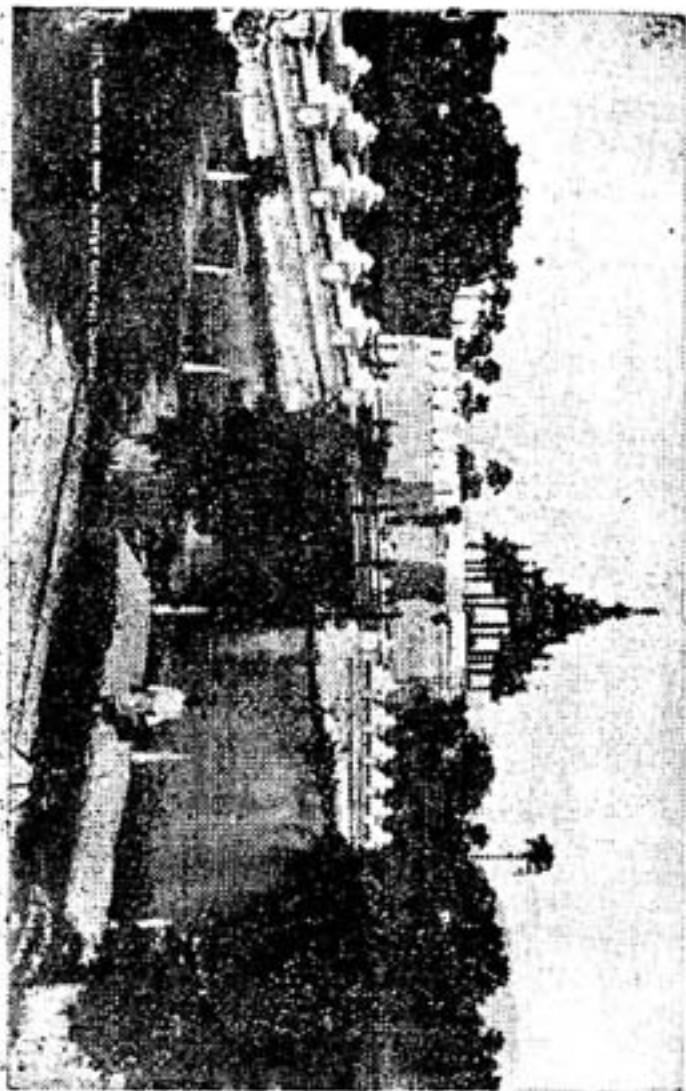
ဥရောပတိုက်သို့ ပညာတော် သင်များ စေလွှတ်၍၊ စက်မှု၊ လက်မှု၊ လောကဓါတ်ပညာ၊ များကို ကြည့်ရှုသင်ကြား-လေ့လာစေသည်။ မြန်မာ့ရောက်ကြသော အခါ သံဃိရုံ၊ ပလံချက်ရုံ၊ စက်ရုံစသည်တို့ကို တည်စေ-လုပ်စေသည်။ ။ အချို့မှာ အပြီးမသတ်၊ အကျိုးများစွာ မရှိချေ။

မင်းသားများထကြွခြင်း။ ။ ၁၂၂၀-ခု တွင် သားတော်များ ဖြစ်ကြသော မြင်ကွန်း မင်းသားနှင့် ညီ

ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်-မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး။

മകരയിലിരിക്കുന്ന - തൃപ്പൂർത്തുറയിൽ

တော် မြင်းခုံတိုင် မင်းသား တို့သည် ဘထွေးတော်
(ကနောင်မင်း)ကို အိမ်ရှေ့ပေးထားသည်ကို မကျေနပ်
၍၎င်း၊ အခြားအကြောင်းငယ်များကြောင့်၎င်း၊ ထကြွပုန်
ကန်ကြလေသည်။

မင်းသားတို့သည် ထူးဆိုး ၄၀-၅၀ ခန့်နှင့် အမှတ်မဲ့
အတင်းဝင်၍ ဘထွေးတော် အိမ်ရှေ့မင်းကို ထုတ်ကြံစေ
သဖြင့် အိမ်ရှေ့မင်းနတ်ရွာစံရလေ၏။ မင်းတုန်းမင်း
ကြီးကိုကား အထမမြောက်လေ။

မကြာမီ သူပုန်တို့အရေးနိမ့်-ဆုတ်ခွာ-သင်္ဘောဆိပ်သို့
ဆင်း၍ ကပ္ပဝိဇ္ဇာတို့ကို ဝါးကွပ်ခါ၊ အတင်းစီးနင်းပြီးလျှင်၊
အောက်ပြည်သို့ ရန်ပြေးခဲ့ရလေသည်။

ရန်ကုန်သို့ ရောက်ရှိ အင်္ဂလိပ်တို့က အစောင့်အရှောက်
နှင့်-အိန္ဒိယတွင် ပို့ထားသည်။ ညီတော် မြင်းခုံတိုင်
မင်းသားသည် ဗာရာဏသီတွင် အနိစ္စရောက်သည်။

နောင်တော် မင်းကွန်းမင်းသားကြီးကား နေဝံဆုံး ပြင်
သစ်ပိုင်အင်ဒိုချိုင်းနားနယ်-စံဂုံမြို့သို့ရောက်ရှိ-နေထိုင်ရာ
၁၂၈၇-ခု သက်တော် ၇၇ တွင် အနိစ္စရောက်လေသည်။

မှန်နန်း၊ ရာဇဝင်ကို ဆက်ရေးခြင်း။ ။ တကြီးတော်
လက်ထက်က မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကိုရေးရာ ၁၁၈၃ ခု
အတွက်အထိသာ ရောက်သည်။ ယခုမင်းတုန်းမင်းလက်
ထက် ၁၂၂၉ ခုတွင် ဆက်လက်ရေးသားစေတော်မူသည်။

မဇ္ဈိမသင်္ဂါယနာတင်ခြင်း။ ။ ၁၂၃၀ တွင် ဝိဇ္ဇာကတ်
၃-ပုံကို ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်ပြီး၍ မဟာဇောက

မာရဇိန် (ကုသိုလ်တော်) ဘုရားအတွင်း၊ ဂူငယ် တို့ဖြင့် သွင်းထားပူဇော်သည်။ ၁၂၃၃-ခုတွင်၊ ပိရကတ်တော် တို့ကို သီလဝံတော်တို့ရှုတ်ဘတ်သရဉ္စယ်၍၊ သင်္ဂါယနာ တင်တော်မူသည်။

သင်္ဂါယနာတင် ဆိုသည်မှာ၊ ပိရကတ်တော် တို့ကို စိစဉ်စစ်ဆေးရှင်းလင်းကျနမ္ပန်ကန်သန့်ရှင်းအောင်ပြု၍ စု၍ ရွတ်ဆိုခြင်း။ သို့မဟုတ် အက္ခရာ တင်ကြခြင်း။ သို့မဟုတ် ၂-မျိုးလုံး ပြုကြခြင်းကို ဆိုသည်။ ။ ရှေးက ရာဇဂြိုဟ်၊ ဝေသာလီ၊ ပါတလိပုတ်၊ သီမာရုံ တို့တွင်၊ အစဉ်အတိုင်း လေးကြိမ် သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့သည်ကိုစွဲ၍၊ ယခုတင်ပွဲကို ငါးကြိမ်မြောက်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်ခြင်း ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးကိုလည်း “ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ တင် မင်းတရားကြီး” ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။ ဤသို့မျိုးကို မြန်မာရာဇဝင်တွင်ယခုအထိဤမင်းတပါးသာလေးသေး သည် ဖြစ်ရကား၊ ဖျားစွာ ဂုဏ်ကြီးမြင့်ခြင်းရှိလေသည်။

နဂါးတမန်မောင်ရဲ။ ။ ထူးထူးဆန်းဆန်း တခု ပေါ်ပေါက်လာဟန်ကား၊ ၁၂၃၃-ခုတွင် ဝဲဦးမြို့နေဆင်းရဲ နွမ်းပါးဆားချက်စားသူမောင်ရဲဆိုသူသည်၊ နဂါးတမန် ဆို၍ နန်းတော်သို့ရောက်လာသည်။ မြန်မာထုရင်ဘုန်းကြီး ၍ အဖူးအမြော်လာလိုကြောင်း၊ နဂါးတို့မှာ ရေရှိမှနေနိုင် မည်ဖြစ်၍၊ ရေကန်တခု အသင့်စီမံ ထားစေလိုကြောင်း၊ နဂါးမင်းက စေလွှတ်၍လာရကြောင်း ယျောက်သည်။

ထုရင်သည်လည်း၊ ယုံကြည်၍ကျော်ရေကန်တစ်ခုတူးထားစေ၏။ မောင်ရဲက၊ နဂါးမင်းလာသောအခါ မြေနန်းတော်နှင့်မိဖုရားခေါင်ကြီးအဆောင်တော်များတွင်၊ ညဉ့်အခါ၊ နဂါးအမိုးအငွေ့များထွက်ပြပါလိမ့်မည်ဟုလျှောက်သည့်အတိုင်းလာမည်ဆိုသောအချိန်၌ကြည့်ကြရာ၊ အမိုးအရောင်တပြောင်ပြောင်မြင်ကြရကြောင်း လျှောက်ကြသောဟူ၏။ ဟုတ်သည်ဖြစ်စေမဟုတ်သည်ဖြစ်စေရသောကု-ရွှေတောင်အနီး၌ မောင်ရဲကန်ဟုယခုတိုင် ရှိသေး၏။

နိုင်ငံခြားသို့သံတမန်များလွှတ်ခြင်း။ ။ ၁၂၃၃ တွင်တကြိမ်၊ ၁၂၃၅ - တွင်တကြိမ်၊ ဥရောပတိုက်၊ အင်္ဂလန်၊ ပြင်သစ်၊ ဣတလီတို့သို့ သံတမန်များလွှတ်သည်။ သို့လွှတ်ခြင်းမှာ၊ တိုင်းပြည်ရေးရာမဟာမိတ်ဖွဲ့ရန်ကုန်စည်ရေးရာကျောက်ထွင်း တူးဖော်ရေး စာချုပ်များ ပြုလုပ်ရန်တို့ပါဝင်လေသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည်၊ ရတနာသုံးပါး၌များစွာကြည်ညို၍၊ စိတ်နေသဘောထား အလွန် နူးညံ့တော်မူသည်။ ။ တိုင်းပြည်အကျိုး၊ သာသနာတော်အကျိုးတို့ကို ထူးထူးချွန်ချွန် အလွန်အောင်တော်မူ၍၊ နန်းစံ ၂၆ - ခုတ်သက်တော် ၆၄ - ခုတ်ကျော်တွင် နတ်ရွာ စံတော် မူလေသည်။

၁၁။ ။ သီပေါမင်း။

(၁၂၄၀-၁၂၄၇) (1878-1885+)

မင်းသွေးတို့ကိုသတ်ဖြတ်ခြင်း။ ။ ၁၂၄၀-ပြည့်
မင်းတုန်းမင်းကြီး မကျန်း မမာတော်မူလျှင်ပင်၊ အလယ်
နန်းမတော်မိဖုရားကြီးဆင်ဖြူရှင်မသည်(တကြီးတော်၏
မိဖုရား‘နန်းမတော်မယ်ခု’၏သွီးတော်ဖြစ်သည်။ သီပေါ
မင်း၏မိဖုရားထိပ်စုဘုရားလပ်၏ မယ်တော်လည်း ဖြစ်
သည်)မင်းကြီးဦးကောင်းစသော အချို့မှူးမတ်ကြီးတို့နှင့်
တိုင်ပင်၍၊ မင်းတုန်းမင်းကြီး သားတော်၊ သမီးတော်၊
တူတော်၊ မြေးတော် ၄၀ကျော်၊ ၅၀-ခန့်တို့ကို ဖမ်းဆီး
၍ အချုပ်နှင့်ထားလေ၏။

ဤသို့ချုပ်ထားသည်မှာ၊ သီပေါမင်း သားငယ်ကိုနန်း
တင်လို၍ဖြစ်ကြသည်။ ။ မင်းတုန်းမင်းနတ်ရွာစံလျှင်၊
ထိုသို့ရှိမင်းဖြစ်ထိုက်သောသားတော်ကြီးများမှာအချုပ်
နှင့်နေရရှာသဖြင့်၊ ထိုမင်းသားငယ် သီပေါမင်းနန်းတက်
ရချေသည်။

နန်းတက်၍ငါးလမျှကြာသော် အချုပ်ထောင်တွင်းရှိ
သားတော်ကြီး သမီးတော်ကြီး စသော မင်းသွေး-၄၀-
ကျော် ၅၀-ခန့်တို့ကို၊ ဆိုင်ရာအမိန့်မရှိဘဲ၊ သီပေါမင်းနှင့်
မိဖုရား ထိပ်စု မိဖုရားလပ်တို့၏လက်သုံးတော်ကြီးကိုင်
များကကြီးမှူး၍၊ ထောင်တွင်းသို့ ဝင်ရောက်အေးလုံးကုန်
သတ်ဖြတ်လိုက်ကြလေသည်။

အမောင်တို့၊ မှားယွင်းဆိုးယုတ်သောကြောင်းကို တိုင်းသူပြည်သား တို့ကြားသော်၊ ဝမ်းနည်းပက်သက်၊ မသက်မသာ၊ များစွာ ယူကြီးမေ့ ဖြစ်ကြရကုန်၏။ ငါတို့ ရာဇဝင်မှိုင်းလေစွ၊

အမောင်တို့၊ စင်စစ်သော်ကား၊ အလောင်းထုရားမင်း ဆက်သည်၊ သုဉ်ဖျဉ်းလေပြီ၊ မတရား များစွာပေါ်ပေါက် လေပြီ၊ မြန်မာနိုင်ငံလုံးပျက်တော့မည်တည်း။

ထိုမင်းသားမင်းသွေးတို့ပျက်စီးပြီးနောက်မှ၊ သိပေါ မင်းမှာလည်း၊ စာပေကျန်းဂန်တတ်ကွယ် - ပထမပြန်နိုင် သူဖြစ်လေ၍၊ များစွာ နောင်တ ရလျက်၊ စိတ်မချမ်းသာ ခြင်းဖြစ်ရ၏။ သို့အားလျော်စွာ ထုရား ဂူကျောင်း ထည်ဆောက်ခြင်းစသော ကုသိုလ် ကောင်းမှု များကို အတန်ပင်ပြုလေသည်။

သိပေါမင်းသည် (၁) တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်စပ်၍ ၁၄-ဌာနခွဲခြားစီမံခြင်း၊ (၂) စစ်ရေး စစ်ရာကို၊ အနောက် နိုင်ငံများနည်းအရ စီမံခြင်း၊ (၃) စီးပွားရေးကောင်းလာ ရန် ဟုထင်မြင်ချက်အရ၊ ထိုများဖွင့်ခြင်း၊ (၄) သာသနာ ရေးဘက်က၊ အစွန်အနားဒေသများသို့ သာသနာပြုဆရာ ကော်များစေထွတ်ခြင်း၊ (၅) ကွန်ဝရဝေ-ခန့်ကို ရွေးယူ ထွတ်လွှတ်တော်မူခြင်း၊ (၆) တိုင်းပြည်ကို ကာကွယ်နိုင်ရန် ဟုဥရောပတိုက်အမျိုးမျိုးပြည်ကြီးများနှင့်ဟောမိတ်ဖွဲ့ခြင်း စသည်တို့ကိုပြုပါ၏။

သို့ပါသော်လည်း၊ ပျက်စီးချိန်ကြမ္မာ-ဆိုက်ရောက်လာလေရကား၊ မသတ်ထိုက်သူတို့ကို သတ်မိခြင်း၊ အမြော်အမြင်ပညာရှိသော မှူးကြီး၊ မတ်ကြီး၊ လူကြီး၊ သူကြီးတို့ကို အရာယှဉ်ဆဲ လူငယ်လူဖျဉ်းတို့ကို ခြီးမြှောက်မိခြင်း၊ ပညာရှိတို့စကားကို မနာမယူမိ၊ အမှားမှား အယွင်းယွင်းပြုမိလေသဖြင့်၊ နိုင်ငံနှင့်တကွပျက်စီးရလေသည်။

အင်္ဂလိပ်နှင့်မြန်မာတတိယစစ်ဖြစ်ခြင်း။

မြန်မာတနိုင်ငံလုံးဆုံးခြင်း။

အမောင်တို့၊ ထိုအခါကအင်္ဂလိပ်နှင့်ပြင်သစ်တို့သည် သင့်တင့်ကြသည်မဟုတ်၊ ရပ်ဝေး ရပ်ခြား၌ ပြင်၍နိုင်ငံချဲ့တွင်ကြသောအခါဖြစ်၏၊ မြန်မာနိုင်ငံကိုနှစ်ဦးလုံးကပင် အလိုရှိကြ၏။

တခါသော်၊ မြန်မာနှင့်ပြင်သစ်တို့သည်၊ တိုင်းရေးပြည်ရေးစီးပွားကုန်သွယ်ရေးစာချုပ်များချုပ်ဆိုကြ၏။ ထိုသို့ပြုကြသည်ကိုအင်္ဂလိပ်တို့ကမိမိတို့၏ အကျိုးကိုထိခိုက်ရန်ရှိသည်ဟု မကျေမနပ် မနှစ်သက်ဘဲ ရှိနေကြရာ မကြာမီပင်တစ်တရာဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရန်ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။ «ပေါ်ပေါက်လာဟန်ကား။

ငါတို့နိုင်ငံ၌ဘုံဘိုင်ဘားမား ကုမ္ပဏီသည်၊ မြန်မာအစိုးရသို့အခွန်ဆောင်၍ သစ်အလုပ်လုပ်နေရာ၊ ၂ နှစ်အတွင်းသစ်လုံးပေါင်းရှစ်သောင်းကျော်ထုတ်ယူသည့်အက် သုံးသောင်းသံစာရင်းပြု၍၊ ငါးသောင်းကျော်ထိန်

ချန်ကွဲဝှက်ကြောင်း၊ သစ်ခေါင်းတို့ကတုရင်ကိုလျှော့လေ
၏၊ ထွတ်တော်က စစ်ဆေးရာ၊ ထိုသို့ ထိန်ချန်သည်ဟု
သဘောရ၍ ၎င်းသစ်ဘိုးငွေ ၂၃ ထိန်းကို ကုမ္ပဏီက
ပေးစေရန်ဆုံးဖြတ်လေသည်။

ကုမ္ပဏီကမကေချမ်း၍အင်္ဂလိပ် အစိုးရတို့အား တိုင်
ရာ၊ အင်္ဂလိပ်တို့ဝင်ရောက်စွက်ဘက်ရန်အခွင့်ရလေသည်
ဤသို့လျှင် ၁၀၄၇-ခု သီတင်းကျွတ်လတွင်၊ အင်္ဂလိပ်တို့
ကနောက်ဆုံးပေးသော ရာဇသံအနက် အရေးကြီးသော
အချက်တို့ကား၊

(၁) အိန္ဒိယတုရင်ခံထံမှ အရေးပိုင်ကိုယ်စားလှယ်
တဦးနှင့်မြန်မာအရာရှိတို့ပေါင်း၍၊ ထိုသစ်မှုကိုဆုံးဖြတ်
စေလိုကြောင်း၊

(၂) ထိုအရေးပိုင်ကို စောင့်ရှောက်ရန်၊ မန္တလေး
ဆိပ်ကမ်းတွင်၊ တိုက်သင်္ဘော တစင်းနှင့်- စစ်သား
သုံးထောင်ထားလိုကြောင်း၊

(၃) ထိုအရေးပိုင်မြန်မာတုရင်ရှေ့တော်သို့ဝင်သော
အခါ၊ ခြေနှင်းစီး၍ ဆောင်ခါး စွဲကိုင်ရန်အခွင့်ရလို
ကြောင်း၊

(၄) နောက်အနာဂတ်၌မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့၏နိုင်ငံ
ခြားရေးကိစ္စများကို၊ အင်္ဂလိပ်တို့ သဘောတူချက်နှင့်မှ
စီမံစေလိုကြောင်း၊

ဤအချက်များကိုတချက်ချက်မျှကိုပင်မလိုက်နာသော် အင်္ဂလိပ်တို့ကအသံရှိရာ ပြုလုပ်လိမ့်မည်ဟု-အကြောင်းကြားလိုက်လေ၏။

မြန်မာအစိုးရတို့က၊ ပထမ-၃-ချက်မှာ သစ်မှုနှင့်ဆိုင်သည်ဖြစ်၍၎င်း၊ တရားဖြစ်နေသော ၂၃-သိန်းကိုမတောင်းလျှင်ပြီးတော့သည်။ သို့ကြောင့်၎င်း၊ ၂၃-သိန်းကို လွတ်ချက်ပေးသည်။ စတုတ္ထနိုင်ငံခြား ဆက်သွယ်ရေးကိစ္စကိုလား၊ မြန်မာနှင့် အင်္ဂလိပ်အစိုးရတို့မှတစ်ပါး အခြားမည်သည့် ကြားနိုင်ငံက မဆို ခံပြု၍၊ ဆုံးဖြတ်ရာကို နာခံပြီးစီးနိုင်ကြောင်း၊ အကြောင်း ပြန်လိုက်သည်။

ဤကိုအင်္ဂလိပ်အစိုးရတို့ကမကြေခန့်ဆို၍ ၁၂၄၇-ခု တန်ဆောင်မုန်း၊ ဇွန်-၈-ရက်နေ့၌တက်၍ ဣဗ္ဗင်-၇-ရက်နေ့မန္တလေးသို့ရောက်သည်။ ဣဗ္ဗင်-၈-ရက်နေ့ သီပေါမင်း၊ မိဖုရား ၂ ပါး၊ ၎င်းတို့မယ်တော်၊ သမီးတော်များပါ အင်္ဂလိပ်ကဆောင်ယူသွားလေသည်။

မင်း၊ မိဖုရား ၂ ပါးနှင့် အချို့ကို ရှေးဦးစွာ မဒရပ်သို့ပို့ထားသည်။ နောက်တံ့အိုင်နယ် ရတနာဂီရိသို့ပို့ထားသည်။ ထိုရတနာဂီရိတွင် ၁၂၇၈-ခု-သက်တော် ၅၉ ခန့်တွင်သီပေါမင်းနတ်ရွာစံသည်။

ကျန်ရစ်သောမိဖုရား (ထိပ်ရတနာလတ်) ကိုမြန်မာနိုင်ငံသို့ပြန်ခွင့်ပြု၍၊ ရန်ကုန်တွင်လာရောက်စံနေရာ ၁၂၈၇ ခု သက်တော် ၆၇ ခန့်တွင် နတ်ရွာစံသည်။ ဤမိဖုရား၏

ကင်းဝန်မင်း။

ထီးပါ မင်းနှင့် ထိပ်စု ဖုရားလတ်။

ဂူသင်းချိုင်းမှာ ရွှေဟိရုံ စောဘိတော်၏ တောင်ဖက်
ခြေတော်ရင်းအတန်ကွာတွင်ရှိလေသည်။

အမောင်တို့၊ ထိုသီပေါမင်းနန်းကျသောနှစ်၊ ၁၂၄၇-ခု
နတ်တော်လဆုတ် ၁၁ ရက်(1st January 1886)
နေ့တွင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကိုအင်္ဂလိပ်ပိုင် နိုင်ငံပြုလုပ်
ကြောင်းပြန်တမ်းထုတ်လေသည်။ ထိုနေ့ကစ၍မြန်မာ
နိုင်ငံအလုံးကို အင်္ဂလိပ်အစိုးရမင်းတို့က အုပ်စိုးခဲ့လေပြီ။

ဤမျှသောစကားအစဉ်ဖြင့်၊ အကြင် ‘ခေတ်ဒွိမြန်မာ
ရာဇဝင်အကျဉ်း’ သည်ပြီးဆုံးခြင်း သို့ရေလေတော့
သတည်း။

ပြီးပြီ

နောက်ဆက်တွဲ။

(မှတ်ချက်များ)

ပုဂံအဆက် ၄၀ ကြည်းစိုမင်းအကြောင်း။

ရှေးစာဟောင်းများတွင် ကြည်းစိုဟုရေးသည်။(စို) ကိုဝိသန္ဓေမပါဘဲရေးသည်။

ဦးဖျော်၏ရွှေနားတော်သွင်း တွင်၊ “မွေးရစ်ကုသိုလ်၊ နန်းပိုင်တို့သော် ကြည်းစိုခြောက်နှစ်၊ ညီချစ် ဂုဏ္ဏတေး၊ ပွေးပွေးဖြန့်ထား” ဟူ၍၎င်း။

မင်းစဉ်လင်္ကာတွင် “သားတော်ရွယ်ပျို၊ ညီအစ်ကို တွင် ကြည့်စိုးကားရှေ့၊ ဂုဏ္ဏတေးနောက်” ဟူ၍၎င်း။

စိန္တကျော်သူ၏ရာဇဝံသပျို့တွင် “မင်းတန်ခက်၏ ဝမ်းထွက်ရွမ်းဆော်၊ သားတော်ကြီးစို၊ မလိကျင့်ယုတ် ညီဂုဏ္ဏတေး” ဟူ၍၎င်းစပ်ဆိုကြသည်။

ဣသျှံဂူမော်ကွန်းတွင် “ကြည်ယုံကြည်ညို၊ ကြည်းစို ဂုဏ္ဏတေး” ဟူ၍၎င်းစပ်ဆိုလေတည်း။

အနော်ရထာစသောမင်းလေးပါး၏

နန်းတက် သက္ကရာဇ်များကို ရှင်းလင်းချက်။

ထိုနန်းတက်သက္ကရာဇ်တို့ အမျိုးမျိုးကွဲလွဲကြသည် အောက်တွင်ပထမမင်းသုံးပါးအတွက် ကိုပြထားသည်။

၁။	ရာဇဝင်ကြီး	}	အနော်ရထာ။ စောလူး ကျန်စစ်		
၂။	ရာဇဝံသပါဠိ		၃၆၄	၄၉၇	၄၂၅
၃။	မုခွေရာဇဝင်ချုပ်				(၄၂၃).
၁။	မှန်နန်း	}			
၂။	တွင်းသင်း		၃၉၇	၄၂၁	၄၂၆
၁။	ရာဇဝင်ဟောင်း	}			
၂။	စေတီယဝံသကထာ		၄၀၆	၄၃၉.....	၄၄၆
၃။	ဇာတာတော်ပုံ				

ဤတွင် နောက်ဆုံးကျမ်းစုအရ ယူရန်သင့်ကြောင်း ပြပါသည်။

(၁) မှန်နန်းတွင် အနော်ရထာနန်းတက် သက္ကရာဇ် နှင့်စပ်၍ဆိုထားပုံကား။ ‘ရာဇဝင်တို့၌၊ သက္ကရာဇ် ၃၇၉-ခုတွင်အနော်ရထာမင်းစော နန်းတက်သည်ဟုမ ဆိုသည်ကိုလျက်၊ ယခုဆိုခဲ့သောစကားမှာ၊ နော်ရထာ မင်း၏မိဖုရားမြော်ပြင်သည်ဘုရား ကျော်စံတွင် သက္က ရာဇ်သုံးရာခုနှစ်ဆွဲကိုးခု၊ သရဝဏ်နှစ်၊ ပြာသိုလပြည့် ကျော်-ရှစ်ရက်-တနင်းလာနေ့ အနော်ရထာမင်းစော မင်းဖြစ်တော်မူလျှင်။ မင်းသား မိဖုရား မှူးမတ် ကလန် ဆံပျင်တို့နှင့်ပြည်သူပြည်သားတို့ကို တရား၊သဖြင့်အုပ် စိုးစီရင်တော်မူသည်ဟု ဆိုသောစကားကို ထောက်၍ ဆိုရာသည်”ဟူ၍ဖြစ်လေသည်။

ကျောက်စာစကားရပ်မှာ“သစ္စာမူသည်ကား”ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ၎င်းအဓိပ္ပါယ်မှာ။ “မင်းဖြစ်သည်” မဆိုလို

“သစ္စာပြုသည်” ဟုဆိုလိုသည်။ ။စစ်စစ်သော်ကား အနော်ရထာသည်။မင်းမဖြစ်မှီ၊နောင်တော်ရုက္ခတေးကို သုင်ကြံမည်မိတ်ကူး၍အနော်ရထာနှင့် သဘောတူရာပါ မင်းဆွေမိုးမျိုး၊ မူးမတ်၊ ကလန်၊ သံပျဉ်၊ စသည့်တို့နှင့် အပြန်အလှန်သစ္စာပြုကြပုံကို ရေးတင်ထားသောကျေခံ စာစကားများဖြစ်၏။ ၎င်းသစ္စာ ပြုကြသောစကားအပြည့်အစုံ၊ ကျောက်စာမူရင်းကား၊ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏(ပုဂံဦးတင့်မူ)

သက္ကရာဇ် ၃၇၉ -ခု၊ မိဂသီနှစ်၊ ပြာသို လဆုတ် ၈-ရက်၊၃နေ့အား။ ။မင်းအနုရုထာစစ် သစ္စာမူသည် ကား။ ။မြတ်စွာသောဘုရားရှင်ခမည်းတော် မင်းကြီး ကိုယ်ဘော်လွန်ခဲ့သောအခါ၌မင်းသားမင်းမြေးမင်းများ (မင်းမယား၊ မင်းသမီးသံပျဉ်ကလန် ဤသို့သောအဆွေ အမျှအမတ်တို့ကို သုစကားနာ၍ အပြစ်ရှိ၏ဟုမထိပါး မဖျတ်ဆီးမညှင်းပန်း၊ခမည်းမင်းအတူသိမ်မွေ့ နှံ့၊ ဤသို့ သောသစ္စာတော်နှင့် ချွတ်မူကား၊ အပြစ်ရှစ်ပါးဒါဏ် ဆယ်ပါးရောက်စေ၏၊အပါယ်လေးပါး၌ဖြစ်လို၏။

“မင်းသား မင်းများ မင်းသွီး သံပျဉ် ကလန် သစ္စာမူ သည်ကား။ မြတ်စွာသောဘုရားရှင် မင်းကြီးကိုလည်း ကောင်း၊သားတော်အနုရုထာစစ်ကိုလည်းကောင်း၊သေ ကြောင်းပျက်ကြောင်းမကြံ၍ တပြည်တွင်းသူကိုလည်း ကောင်း၊အရပ်တပါးနှစ်ပြည်သူကိုလည်းကောင်း၊ပြည် ရွာပျက်ကြောင်းတလည်တပတ်မဆိုမရန်။ သားတော်

မြေးတော်အနွယ်တော်အစဉ်တို့ကိုလျှင် ချီးပင့်အံ့။ခံစားအံ့။ဤသို့သောသစ္စာဖြင့်ပျော်မူကား။ အပြစ်ရှစ်ပါး ဒဏ်ဆည်းပိုးရောက်စေ၏။အလှူ အကျိုးမရလို၊အပါယ်လေးပါးနှိုက်ဖြစ်လို၏။

သို့ကြောင့်ရကားထို၃၇၉-ခုမှာ မင်းဖြစ်သော နှစ်မဟုတ်။မင်းမဖြစ်မီ သစ္စာပြုကြသော နှစ်သာဖြစ်သည်ဟုယူရန်ရှိသည်။

တဖန်၊ မှန်နန်းက ကိုးကားသော ကျောက်စာမှာ ကဝိလက္ခဏာပဒီ၊ဝေါဟာရ လိနတ္ထပဒီတို့တွင်ဖော်ပြသည့်အတိုင်း ယခုပုဂံမြို့လယ်-တောင်ပြင်သည်မြောက်ပြင်သည် အလယ်ပြင်သည် မိဖုရား ၃ပါးတို့၏ ဘုရားသုံးဆူ ဂူတွင်ရှိလေသည်။ကျောက်ရပ် အမြင့်နှစ်တောင် အနီအကျယ်တဝောင့်တမိုက်ရှိလေသည်။ ၎င်းကျောက်စာကိုအဆိုပါ ကဝိလက္ခဏာ-ဝေါဟာရ လိနတ္ထတို့က ယူ၍ပြသည်မှာကား။

သက္ကရာဇ်၃၇၉-ခု၊သရဝဏ်နှစ်၊ပြာသိုလဆုပ် ၈ ရက် ၃ နေ့အနုရုဏာစောသစ္စာမူသည်ကား။” ဟူ၍ ဖြစ်သည်(ဦးတင့်မူတွင်“မိဂသီနှစ်” ဟုပါနေသည်မှာမမှန်)

ထိုကိုးကားချက်၂-ရပ်ကို ယှဉ်ကြည့်သော်၊ မှန်နန်းက“တနင်းသာနေ”ကဝိလက္ခဏာတို့က“အင်္ဂါနေ” ၊ မှန်နန်းက “မင်းဖြစ်တော်မူလျှင်၊ ကဝိလက္ခဏာတို့က “သစ္စာမူသည်ကား”ဟူ၍ ကိုးကားချက်ချင်း မတူသည်

ကို၎င်း၊ နောက်ကိုးကားချက်တွင် “မင်းဖြစ်သည်” မဆိုဘဲ “သစ္စာမူသည်ကား” ဆိုသည်ကို၎င်း၊ ထွေရလိမ့်မည်။

(၂) ပုဂံဖြစ်- စေတီယသံသပါဌ်၊ ဇာတာတော်ပုံရာဇဝင်၊ ရာဇဝင်ဟောင်းတို့၌ ၄၀၆-ခုတွင် နော်ရထာနန်းတက်ကြောင်းအညီအညွတ်ဆိုကြသည်။

(၃) မှန်နန်းနှင့် တွင်းသင်းရာဇဝင်တို့မှတစ်ပါး၊ ရှေးရာဇဝင်ဟောင်းများ၌ နော်ရထာနန်းစံ ၃၃-နှစ်၊ စောလူးနန်းစံ ၇-နှစ်ဖြစ်ကြောင်းအညီအညွတ်ဆိုကြသည်။

(၄) အခိုင်အမာဆုံးကား၊ မကြာမီက ထွေရှိရသော ပုဂံမြစေတီကျောက်စာဖြစ်သည်။ ၎င်းကျောက်စာလေးမျက်နှာတွင်၊ ပါဠိ၊ မြန်မာ၊ တထိုင်း၊ မြို့၊ ၄ ဘာသာလုံးမှာပင်၊ သာသနာတော် ၁၆၂၈-ခုတွင် သက္ကရာဇ် ၃၄၉ တွင်ကျန်စစ်သားနန်းတက်ကြောင်းနန်းစံ ၂၈ နှစ်ဖြစ်ကြောင်းထင်ရှားစွာအညီအညွတ်ဆိုကြသည်။

ကျောက်စာစကားရင်းတွင် ၁၆၂၈ နှစ်လွန်လေပြီးရကားဟုဆိုလေရကား ၁၆၂၈ ခုနှစ်အလွန် ၁၆၂၉ ခုနှစ် (၄၄၇) ကိုရည်ရွယ်လေသလောဟုလည်း၊ တွေးထင်ရန်ရှိလေသည်။

ဤကျောက်စာမှာ၊ နောက်မှဆင့်ထိုး စပ်ထိုး မဟုတ် ကျန်စစ်သား၏ သားတော် ရာဇကုမာရ မင်းသားက ထိုးသော ပထမထိုးရင်း မူလထိုး ကျောက်စာဟု ယုံကြည်ကြရသည်။

ပြခဲ့သော အကြောင်းတို့ကြောင့် အခိုင်အမာဆုံးဖြစ်သော ကျန်စစ်သား၏ နန်းတက်သက္ကရာဇ် ၄၄၆ ကို တည်

၍၊ သေချာ မှန်ကန်သော နန်းစံ ၂၈-နှစ်ကို ရောက်သော်
အလောင်းစည်သူ၏ နန်းတက်သက္ကရာဇ် ၄၇၄-ကိုရ၏။
၎င်း ၄၄၆-တွင် စောလူး၏ နန်းစံ ၇-ကို နှုတ်သော်
စောလူး၏ နန်းတက် ၄၃၉ ကိုရ၏။
ဤသို့ အားဖြင့် နော်ရထာစသော မင်း ၄-ပါးတို့ နန်းတက်
သက္ကရာဇ်တို့ကို အော်ပါအတိုင်း ပြင်ဆင်ယူကြရာသည်။

နော်ရထာ နန်းတက် ၃၀၄ ခု၊ နန်းစံ ၃၃ - နှစ်။

စောလူး ၄၃၉ ၊ ၇ ၊

ကျန်စစ်သား ၄၄၆ ၊ ၂၈ ၊

အလောင်းစည်သူ ၄၇၄ ၊ ၅၅ ၊

အချို့သောသူတို့ ယူဆပုံကား။ ။ အချို့သောမင်းတို့
သည် ထီးနန်းကိုစ၍ သိမ်းပိုက် သောနှစ်ကို၊ နန်းတက်
သက္ကရာဇ်ဟု ယူဆကြ၏။ အချို့မင်းတို့ကား နန်းတက်ပြီး
နောက်၊ သိသိက်ခံသောနှစ်ကို၊ နန်းတက်သက္ကရာဇ်ဟု ယူ
ကြ၏။ သို့ကြောင့် အနော်ရထာသည်၊ ၃၇၉-တွင် နန်းစ
တက်၍ ၇၈၆-တွင် သိသိက်ခံသည်ဟု ယူသင့်ကြောင်းဆို
လေသည်။ ။ ဤတွင် နန်းတက်နှစ် သိသိက်ခံ ၂၇-နှစ်တိုင်
တိုင် ကွာခြားလွန်းလှမည် ဖြစ်၍ ဟုတ်နိုင်မည်မထင်ပါ။

အထတ်ပါရှင်းလင်းချက်တို့ကား၊ မှန်နန်း၊ တွင်းသင်း၊ ရာဇဝင်ကြီး၊ စေတီယဉ်သကထာ၊ ရာဇဝင်ဟောင်း၊ ရာဇဝင်လတ်၊ ရာဇဝင်သဇာတိ၊ ဇာတာတော်ပုံရာဇဝင်၊ မြစေတီကျောက်စာ၊ ရှင်ပုဗ္ဗား၊ သို့မဟုတ်-ရှင်မထီးဟောကိန်းကဝိလက္ခဏ၊ ဝေါဟာရ လိနတ္ထတို့နှင့် ညှိနှိုင်း၍ ရှင်းလင်းခြင်းဖြစ်၏။ ထိုထက်ပိုမသောအကျိုးအကား ပေါ်ပေါက် မရမီအတွင်း၊ ဤယခုနောက်ဆုံး ပြန်သော သက္ကရာဇ်တို့ကိုမှတ်ယူထားရန်ဖြစ်ပါသည်။

(နစ်ကာလသက္ကရာဇ်တို့မှာ မှန်နန်းအရဖြစ်သည်။)

တကောင်းမင်းဆက်။

ဘုရားမပွင့်မီ ၃၀၀ ခန့်မှ-သာသနာ ၁၀၀ ကျော်
မင်းဆက် ၅၀။ ။ မင်းဆက်အသက် ၄၀၀ ခန့်။

ပထမတကောင်း

၁။ အဘိရာဇာ	၂၇။ သားမဇ္ဈ
၂။ သားကံရာဇာဇယ	၂၈။ မင်းလှကြီး
၃။ ဇေယျ၊ ဝိပရာဇာ	၂၉။ သံသုသီဟ
၄။ သက်ဿ	၃၀။ ခန့်
၅။ ဝိပုဇ္ဈ	၃၁။ ဟိန္ဒူ
၆။ ဒေဝတ	၃၂။ မောရိယ
၇။ မုနိက	၃၃။ ဘိန္ဒုက
၈။ ဘဲထွေးတော်နာဂရာဇာတရုပ်တို့ဝင်၍ပျက်သည်။	

၉။ ညီအစ်ကို

ဒုတိယတန်းကောင်း

- ၁၀။ သားသမီး
၁၁။ ဒေဝ
၁၂။ မှတ်စု
၁၃။ ဝိမာ
၁၄။ သီဟနွေ
၁၅။ မင်္ဂလာ
၁၆။ ကံသ
၁၇။ ကလိန်
၁၈။ သင်းတုံ
၁၉။ သီဟနွေ
၂၀။ ညီဟံသ
၂၁။ သားဝရ
၂၂။ အလောင်း
၂၃။ ကောသလ
၂၄။ ဘမိယ
၂၅။ သင်းကြီး
၂၆။ တိုင်းချစ်

- ၃၄။ သတိုးဗုဒ္ဓ၊ ဝိပဇာ
၃၅။ တိုင်းရဲ (ရာဇာ)
၃၆။ ရထားရဲ
၃၇။ တံခွန်ရဲ
၃၈။ လှံဖိုရဲ
၃၉။ ရွှေ
၄၀။ ဂဠုန်ရဲ
၄၁။ နဂါးရဲ
၄၂။ နဂါးရဲ
၄၃။ ရဟောလာ
၄၄။ ပေါင်ရှည်
၄၅။ ကျောက်ရှည်
၄၆။ ဆင်လောက်
၄၇။ ဆင်ထိန်း
၄၈။ တိုင်းချစ်
၄၉။ မင်းကြီး
၅၀။ မဟာရာဇာ

သရေခေတ္တရာမင်းဆက်။

မင်းဆက် ၂၇။	သာသနာ	၆၀-၆၃၈။	မင်းဆက်အသက် ၅၇၈။
ပြည်မြို့။	သာသနာ		နန်းတက်
၁။ မဟာသမ္ဘဝ	၆၀.....၆၆		၆။
၂။ ညီစန္ဒာသမ္ဘဝ	၆၆.....၁၁၁		၃၅။
သရေခေတ္တရာ။			
၃။ တုဒ္ဒတ္တပေါင်	၁၀၁.....၁၇၁		၇၀။
၄။ သာဓုတ္တရန်	၇၁၀.....၁၉၁		၂၂။

၅။ ရန်ပေါင်	၁၉၃.....၂၄၃	၅၀။
၆။ ရန်မန်	၂၄၃.....၂၉၃	၅၁။
၇။ ရက္ခ	၂၉၃.....၃၂၄	၃၁။
၈။ ခန်းလောင်း	၃၂၄.....၃၆၂	၃၈။
၉။ လက်ခိုင်	၃၆၂.....၃၉၆	၃၄။
၁၀။ သီရိခန့်	၃၉၆.....၄၂၄	၂၀။
၁၁။ သီရိရာဇ်	၄၂၄.....၄၃၃	၉။
၁၂။ သမက်တပလဲ	၄၃၃.....၄၈၄	၅၁။
၁၃။ သားပေါ်ရန်	၄၈၄.....၅၅၀	၆၆။
၁၄။ ရန်မုက္ခ	၅၆၀.....၅၆၅	၁၅။
၁၅။ ရန်သိခံ	၅၆၅.....၅၆၈	၃။
၁၆။ ရန်မုန့်လိနွံ	၅၆၈.....၅၈၃	၁၅။
၁၇။ ညီဘောရိန္ဒ	၅၈၃.....၅၉၅	၅။
၁၈။ သားမုန့်လ	၅၉၅.....၆၀၀	၅။
၁၉။ ပုဏ္ဏ	၆၀၀.....၆၀၃	၃။
၂၀။ ညီသာခံ	၆၀၃.....၆၀၆	၃။
၂၁။ သားသေသိ	၆၀၆.....၆၀၉	၃။

သာသနာ

နန်းသက်

၂၂။ ညီကဏ္ဍ	၆၀၉.....၆၁၀	၁။
၂၃။ နောင်တော်ကန်တက်	၆၁၀.....၆၁၃	၃။
၂၄။ ဘိုဇ္ဇ	၆၁၃.....၆၁၇	၄။
၂၅။ သားဟေမ္မန္တရိ (သက္ကရာဇ်ပြီသည်။)	၆၁၇.....၆၂၄	

သရေခေတ္တရာသက္ကရာဇ်

၂၆။ အတိကြာ	၂.....၅	၃။
၂၇။ ညီသုပညာနဂရဆိန္ဒ	၅.....၁၆	၁၁။

ပုဂံမင်းဆက်။

မင်းဆက် ၅၅။ သာဓကဓမ္မရာသက္ကရာဇ် ၂၆ မှ
ပုဂံသက္ကရာဇ် ၇၃၀။ မြို့ဆက် ၁၂၆၁။

ပထမပုဂံ။

၁။ သုပညာနာဂရဆိန္ဒ တူတော်		
သမုတိရာဇ်မင်း	၂၉ - ၇၄	၄၅
၂။ ဆရာရသေ့ကြောင်	၇၄ - ၈၉	၁၅
၃။ သမုတိရာဇ်၏သမက်		
ပြုစောထီး	၈၉ - ၁၆၄	၇၅
၄။ သား-စီးမင်းယဉ်	၁၆၄ - ၂၂၁	၅၇
၅။ ယဉ်မင်းပိုက်	၂၂၁ - ၂၄၆	၂၅
၆။ ပိုက်သည့်လည်ကြောင်	၂၄၆ - ၂၆၆	၂၁

ဒုတိယပုဂံ။

၇။ သေဉ်လည်	၂၆၆ - ၃၀၉	၄၃
၈။ ကြောင်လူရာဇ်	၃၀၉ - ၃၃၄	၂၅
၉။ လည်ဆန်	၃၃၄ - ၃၆၁	၂၇

သဓကဓမ္မရာသက္ကရာဇ်နန်းသက်

၁၀။ အမတ်သူရဲ (က) မုက္ခမန် ၃ လ		
(ခ) ရက္ခမန် ၅၅၅၅ ၃၆၁ - ၄၁၆		၅၅
၁၁။ လည်ဆန်၏မြေး-သာဓကဓမ္မများ ၄၁၆ - ၄၃၈		၂၂

တတိယပုဂံ။

၁၂။ သား သိုက်တိုန်	၄၃၈ - ၄၄၅	၇
၁၃။ သေဉ်လည်ကြောင်လည်	၄၄၅ - ၄၅၄	၉
၁၄။ ညီ-သေဉ်လည်ပိုက်	၄၅၄ - ၄၆၉	၁၅

၁၅။ ခန်းလောင်း	၄၆၉.....၄၇၉	၁၀
၁၆။ ခန်းလတ်	၄၇၉.....၄၉၁	၁၂
၁၇။ သား-ထွန်ဝိုက်	၄၉၁.....၅၀၄	၁၃
၁၈။ ထွန်ပစ်	၅၀၄.....၅၂၀	၁၆
၁၉။ ထွန်ချစ်	၅၂၀.....၅၃၅	၁၅
၂၀။ ပုပ္ပါးစောရဟန်း (သက္ကရာဇ်မြို့သည်) ၅၃၅.....၅၆၂		၂၇

ပုဂံသက္ကရာဇ်

၂၁။ ပုပ္ပါးစောရဟန်း၏သမက် စက္ခုအင်းသီး (ထွန်ချစ်မင်း၏သား) ၂.....၁၄		၁၂
၂၂။ ညီ-ဝိဿု	၁၄.....၂၂	၈
၂၃။ သား-ပိတ်တောင်း	၂၂.....၇၂	၅၀
၂၄။ ညီ-မင်းခွေး	၇၂.....၇၈	၆
၂၅။ မြင်းကျွေးမင်း	၇၈.....၈၈	၁၀
၂၆။ ထွန်ချစ်မင်း၏မြေး-သိင်္ခ	၈၈.....၉၆	၈
၂၇။ သား-သိန်းခွန်	၉၆.....၁၀၆	၁၀
၂၈။ ရွှေလောင်း	၁၀၆.....၁၁၅	၉
၂၉။ ထွန်တွင်း	၁၁၅.....၁၂၄	၉
၃၀။ ရွှေမှောက်	၁၂၄.....၁၄၇	၂၃
၃၁။ ညီ-ထွန်လတ်	၁၄၇.....၁၆၄	၁၇
၃၂။ သား-စောမွန်နစ်	၁၆၄.....၁၉၁	၂၇
၃၃။ ခဲလူး	၁၉၁.....၂၀၈	၁၇

စတုတ္ထပုဂံ

၃၄။ ညီ-ဗည့်ပြား	၂၀၈.....၂၄၀	၃၂
၃၅။ သား-တန်နက်	၂၄၀.....၂၆၈	၂၈
၃၆။ စလောခွေး	၂၆၈.....၂၇၇	၉
၃၇။ သား-သိန်းခို	၂၇၇.....၂၉၃	၁၆

၃၈။	တောင်သူကြီး၊ညောင်ဦးစောရဟန်း၊၂၉၃	၂၂၆	၃၃
၃၉။	တန်နက်သား ကွမ်းဆော်	၃၂၆...၃၄၈	၂၂
၄၀။	သား ကြီးမို	၄၄၈...၃၅၄	၆
၄၁။	ညီစုက္ကတေး	၃၅၄ - ၃၇၉	၂၅
၄၂။	သား နော်ရထား	*၄၀၆ - ၄၃၉	၃၃
၄၃။	သားစောလူး	*၄၃၉...၄၄၆	၇
၄၄။	ညီကျန်စစ်သား	*၄၄၆ - ၄၇၄	၂၈
၄၅။	မြေး အလောင်းစည်သူ	*၄၇၄...၅၂၉	၅၅
၄၆။	သားနရသူ	၅၂၉...၅၃၃	၄
၄၇။	မင်းယဉ်နရသိင်္ခ	၅၃၃...၅၃၆	၃
၄၈။	ညီနရပတိစည်သူ	၅၃၆ - ၅၇၃	၃၇
၄၉။	သားထီးလိုမင်းလို	၅၇၃...၅၉၆	၂၃
၅၀။	ကျွတ္တ	၅၉၆...၆၁၂	၁၆
၅၁။	ဥဇနာ	၆၁၂...၆၁၇	၅
၅၂။	တရုတ်ပြေးမင်း (နရသီဟပတေ့)	၆၁၇...၆၄၈	၃၁
		(မင်းလက် ၂ နှစ်ပါသည်။)	
၅၃။	ကျော်စွာ	၆၄၈...၆၆၀	၁၂
၅၄။	စောနစ်	၆၆၀...၆၈၇	၂၇
၅၅။	စောပွန်နစ်	၆၈၇...၇၃၀	၄၃

*ပြင်ထားသောသက္ကရာဇ်

ပ င် ၊ ယ မ င် ၊ ဆ က် ။

မင်းဆက် ၆ ဆက်။ ၆၆၀-၇၂၆။ ။ ပို့သက် ၆၆

၁။	တစ်စီးရှင်သီဟသူ	၆၆၀...၆၈၄	၂၄
၂။	သား ဥဇနာ	၆၈၄...၇၀၄	၂၁
၃။	ညီငါးစီးရှင်ကျော်စွာ	၇၀၄...၇၁၂	၉

၄။ သား ကျော်စွာ	၇၁၂.....၇၂၁	၁၀ ခန့်။
၅။ ညီ နရသူ	၇၂၂.....၇၂၆	၅
၆။ နောင်တော် ဥဇနာပြောင်	၇၂၆.....၇၂၆	၃ လ။

စစ်ကိုင်းမင်းဆက်။

မင်း ၇ ဆက်။ ၆၇၇—၆၂၆။ ။ မြို့သက် ၅၀ ခန့်။

၁။ ပင်းယတစ်စီးရှင်သီဟသူ၏သား		
အသစ်ယာစောယွန်း	၆၇၇.....၆၈၄	၈ ခန့်။
၂။ နောင်တော်တရား	၆၈၄.....၆၉၀	၁၄
၃။ သား ရွှေတောင်တက်	၆၉၀.....၇၀၀	၃
၄။ စောယွန်းသားကျော်စွာ	၇၀၁.....၇၁၁	၁၀
၅။ ညီ နော်ရထာမင်းရဲ	၇၁၁.....၇၁၁	၇ လ
၆။ ညီဆင်ဖြူရှင်-တရားဇော်	၇၁၁.....၇၁၄	၃
၇။ ယောက်ဖတော် မင်းပျောက် (စောယွန်းသမီး၏ ဒုတိယ လင်ယောက်ျား	၇၁၄.....၇၂၆	၁၃ ခန့်။

အင်းငမင်းဆက်။

မင်းဆက် ၃၁။ ၇၂၆—၁၁၁၃။ ။ မြို့သက် ၃၈၇။

ပထမအင်းင။	ပုဂံသက္ကရာဇ်	နှုန်းသက်။
၁။ သတိုးမင်းဇော်	၇၂၆.....၇၂၉	၃
၂။ ယောက်ဖတော်အမြင့်မင်း	}	၇၂၉ - ၇၆၂ ၃၃
—တရား		
—မင်းကြီးစွာစော်ကဲ		

၃။ သား-ဆင်ဖြူရှင်တရားများ	၇၆၂	၇၆၃	အဝင်	၇၈
၄။ ညီ-မင်းဆွေ (ပထမ မင်းခေါင်)	၇၆၃	၇၆၃		၂၁
၅။ သား-သီဟသူ	၇၆၃	၇၆၃		၄
၆။ မင်းလွင်	၇၆၃	၇၆၃		၃၈
၇။ ကလေးကျေးတောင်ညို	၇၆၃	၇၆၃		၇၈
၈။ မိုးညှင်း	၇၆၃	၇၆၃		၁၃
၉။ သား-မင်းရဲကျော်စွာ	၇၆၃	၇၆၃		၃
၁၀။ ညီ-နရပတိ	၇၆၃	၇၆၃		၂၆
၁၁။ သား-ပြည်စုန်သီဟသူ	၇၆၃	၇၆၃		၁၂
၁၂။ ဒုတိယမင်းခေါင်	၇၆၃	၇၆၃		၂၁
၁၃။ ရွှေနန်းကြီးရှင်	၇၆၃	၇၆၃		၂၅
၁၄။ သီဟနက္ခတ်	၇၆၃	၇၆၃	အဝင်	၁၅
၁၅။ ကုန်ဘောင်စုန်မင်း	၇၆၃	၇၆၃		၄ ခု
၁၆။ သား-မိုးမြို့နရပတိ	၇၆၃	၇၆၃		၆
၁၇။ စစ်ကိုင်းစည်သူကျော်စင် (နရပတိ)	၇၆၃	၇၆၃		၃
၁၈။ ဆင်ဖြူရှင်၏ညီ	၇၆၃	၇၆၃	၅၄၅	၂၉
သမက်တော်သတိုးမင်းစော				
၁၉။ ငါးဆူဒါယကာ				
တပင်ရွှေထီးသားတော်				
မင်းလက်မှာကိုးရိပ်	၇၆၃	၇၆၃	၇၆၃	၃
သုံးနှစ်ခန့်သည်။				
၂၀။ ငါးဆူဒါယကာသား				
မင်းရဲကျော်စွာ	၇၆၃	၇၆၃		၇
မင်းမရှိ။	၇၆၃	၇၆၃		၄
ဒုတိယအင်းဝခေတ်				
၂၁။ ဆင်ဖြူရှင်သားဥဉ္ဇာရမ်း	၇၆၃	၇၆၃		၈
၂၂။ သား-အနောက်ဘက်လွန်	၇၆၃	၇၆၃		၂၃

၂၁၄ နောက်ဆက်တွဲ-မှတ်ချက်များ။

၂၃။	ညီ-သာချွန်	၉၉၀.....၁၀၀၀	အဝင်	၁၅
၂၄။	သား-မင်းရဲရန္တဇီဇ်	၁၀၁၀.....၁၀၂၃		၁၃
၂၅။	မြည်မင်းရဲကျော်ခေါင် (ပြည်မင်း)	၁၀၂၃.....၁၀၃၄		၁၁
၂၆။	သား-နရာမရ	၁၀၃၃.....၁၀၃၄		၆ လ
၂၇။	ညီ-မင်းရဲကျော်ထင် (ဝမ်းကွဲအင်းစံမင်း)	၁၀၃၄.....၁၀၆၀		၂၆
၂၈။	သား-စနေမင်း	၁၀၆၀.....၁၀၇၆		၁၆
၂၉။	တနင်္ဂနွေမင်း	၁၀၇၆.....၁၀၉၅		၁၉
၃၀။	ဟံသာဝတီပါမင်း	၁၀၉၅.....၁၁၁၃		၁၈

ကုန်းဘောင်မင်းဆက်။

(မင်းဆက် ၁၁ ဆက်။ ၁၁၁၄-၁၂၄၇။ ။မင်းဆက်အသက် ၁၃၃)				
၁။	အလောင်းဘုရား	၁၁၁၄.....၁၁၂၂	၈	ရွှေဘိုမြို့
၂။	သား-နောင်တော်ကြီး	၁၁၂၂.....၁၁၂၅	၃	ရွှေဘိုမြို့
၃။	ညီ-ဆင်ဖြူရှင်	၁၁၂၅.....၁၁၃၈	၁၃	ရွှေဘိုနှင့်အင်းဝ
၄။	သား-စဉ်ကူးမင်း	၁၁၃၈.....၁၁၄၇	၅	အင်းဝ
၅။	နောင်တော်ကြီးသား မောင်မောင်	၁၁၄၇.....၁၁၄၇		၇ရက်၊ အင်းဝ
၆။	အလောင်းဘုရား၏ တော်ဏှသား-ဘိုးတော်	၁၁၄၇.....၁၁၈၁	၃၄	အမရပူရ
၇။	မြေး-ဘကြီးတော်	၁၁၈၁.....၁၁၉၉	၁၉ခန့်	အမရပူရ
			မှ အင်းဝသို့ပြောင်း	
၈။	ညီ-ကုန်းဘောင်မင်း	၁၁၉၉.....၁၂၈၈	၉	အင်းဝမှ အမရပူရသို့ပြောင်း
၉။	သား-ပုဂံမင်း	၁၂၀၈.....၁၂၄၄	၆	အမရပူရ
၁၀။	ညီ-မင်းဘုန်းမင်း	၁၂၄၄.....၁၂၄၀	၂၆ခန့်	အမရပူရမှ မန္တလေးသို့ပြောင်း
၁၁။	သား-သီပေါမင်း	၁၂၄၀.....၁၂၄၇	၇	မန္တလေး